İskender Fahreddin

Fizyonomoni

İlmi Sima

Hile ve desisenin medeniyetle beraber ilerlediği bu asırda yaşayanlar : Hayatta tanıştığı ve görüştüğü kimselerin mizaç ve hûviyetlerini kolaylıkla anlıyabilmeleri için mutlaka bir ilmi sima kitabını gözden geçirmelidir.

Bu ilim - yüzde elli nisbetinde isabetle dahi olsa insana, muhatabının maskesini indirmeğe yardım eder.

Prof. Dr. Reiss

Tefeyyüz Kitaphanesi
İstanbul
1933

138
FAH
1933

Akşam Matbaası - İstanbul

Fizyonomoni

Ilmi Simya

Kafa Avrupada " İlmi Sima„ mütehassısları cemcemeyi " fikir „ in merkezi diye tavsif ederler.

Filhakika başın bu kısmına büyük bir ehemmiyet atfolunuyor. Kaşlar hizasında sağdan, soldan şişkin olan başlar ekseriya sirkate temayülün vücuduna delâlet eder.

Hırsızlarda başın arka tarafı düzdür, yani yassıdır. Musikiye istidat, ekserya, göz zaviyesinin üstünde bir çıkıntının vücudundan anlaşılır.

Kaşların üzerinde bulunan kemiğin fazla kabarık olması hafıza kuvvetinin çokluğunu gösterir.

Kafa tasının üstünün yüksek olması sür'ati intikal sahibi olduğunu gösteri.

Cemcemenin ekseriya saçlar ile örtülmüş bulunması, şeklinin tamamen görülmesine mani olduğundan, kafadan sonra alın üzerinde tetkikat yapmak daha kolay ve doğru olur.

Alın İki şakak arasındaki mesafe alının genişliğini teşkileder. Mütenasip bir alın, o alın sahibinin baş parmağının genişliğinden tamam dokuz defa daha geniş olmalıdır.

Eğer alının yukarı tarafı yani saçlara yakın olan kısmı kabarık olursa, hafızanın vücuduna delâlet eder. Eğer alının ortası kabarık ise bu hal ciddi ve salim bir kuvvei mümeyyizeye malikiyeti gösterir.

Yukarısına nisbeten daha ehemmiyetli olan alının aşağı kısmının yüksek olması, cevvaliyeti zihniyeyi ima ederse de bazan hoppalığa da alâmettir.

Geniş alınlar mütefekkirlerde ve hasislerde bulunur. Ekserya aceleci olanların da alâmeti farikası budur. Ortası küçük alınlar hodbinlerde bulunur.

Alının hem yüksek hem de geniş olması, güzelliğe veya dehaya delâlet etmez. Kitabımızın meşahir faslında görüldüğü gibi, kurunu ulâda yaşamış ne kadar çok dahiler vardır ki alınları alçak ve geniştir.

Alçak, dar ve fazlaca ileriye taşmış olan alınlar, müteessir insanların alınlarıdır. Bu gibi insanlar ehemmiyetli işlerde kendi kendine teşebbüse kadir olmayıp diğer insanların peşinde giderler.

Arızalı ve kabarık alınlar aldatıcı ve dessas insanlarda bulunur. Tamamile düz bir alın

fikirsizliğe ve kayğusızlığa alâmettir. Tulen cüzi mukaar yani çukur olan alınlar zafı fikre delildirler. Çok uzun ve mücellâ alınlar müvesvislerde ve suizan eshabında bulunur. Yamyassı bir alın, kılleti akıl ve iktidara alâmettir. Ahmakların alınları da bu kabildendir. [Alın pek çıplak ve yukarısına doğru muhaddep ise, bu şekil, *dehaya* işarettir.] Eğer alın geriye doğru meylediyorsa, hayvanî hissiyatın vücuduna delâlet eder.

"Gazi„ , "Hipokrat„ , "Sezar„ , "Mosolini„, "Lenin„ , "Troçki„ ve"Lidendorf„ ve"Eddison„un alınları parantez içinde zikredilen alınlardandır.

Göz ve kaş Müstehzi insanlar ekseriya yukarıya bakarlar. Şuursuz olanların gözleri yuvarlak ve açıktır.

Süzgün bakışlar zekâvete delâlet etmez.

Hayalperestlerin bakışları ekseriya uzağa mün'atiftır, yani uzağa bakar ve dalgın bulunur.

Profilden yani simaya yandan bakıldığı takdirde gözlerde bir şeffafiyet mevcut olursa, bu, ürkekliğe ve korkaklığa delâlet eder.

Kıskanç insanların gözleri cevvaldir.

Anut insanların gözleri dişarı doğru çıkık ve fırlak olur.

Açık mavi gözler, hiçbir zaman, hissiyat ve tesiratı şedide eshabında bulunmazlar. Eğer tesiratı şedideye müstait olup ta bu renkte

gözlere malik olanlar varsa, onların atılganlığı, muhakkak ciddî ve salim bir muhakeme ve tefekkürü takibeder, ki bu pek nadirdir.

Yeşil gözler insana ekseriya endişe ve keder ilka eder.

Elâ gözler vefakâr olurlar.

Sarımtırak gözler, sahibinin samimiyetsizliğine ve casaretsizliğine delâlet eder.

Siyah gözlerin manası ırk ve cinsiyet itibarile değişir, gözleri, renklerini nazarı dikkate alarak tahlil ederken, muhitlerini de tetkik etmek zarureti hasıl olur. Bu itibarla gözlerin ikinci derecede muhitini teşkil eden kaşları nazarı itibare almalıyız. Kaşlar, gözlerin çerçivesidir. Kaşların, gözlerin ifade ettiği manayı tayinde çok yardım ve tesiri vardır. Meselâ, mert ve cessur adamların kaş kılları daima dik durur. (Kaş) ın göz zaviyesine doğru inhinası, iyi tabiatı ifade eder.

Makul ve hüsnü tertip ve zevki selim eshabının kaşları kesif olmakla beraber biraz yumuşak olur.

Çatık kaşlılık mutlak surette tefekküre ve kıskançlığa alâmettir.

İlim ve irfan sahibi insanların kaşları ise gözlere fevkalâde yakın bulunur, âdeta kaşı gözünün üstünü örter.

Dolgun ve ufkî gibi düz ve inhinası az olan kaşlar hilme, soğuk kanlılığa delâlet eder.

Sık va kısa kaş, hafızanın kuvvetine nişanedir. Bu kaş sahipleri ketum olur.

Eğer uçları aşağıya doğru müteveccih olurlarsa zayıf tabiat ve zayıf kalpliliğe alâmettir.

Sarı ırkınki gibi uçları yukarıya müteveccih ise, meraklı, müdakkik, saf bir ahlâka delildir.

Sert, kalın ve gayri muntazam kirpikler umumiyetle asabî ve hiddetli eşhasta bulunur.

Kaşları hilâl şeklinde ve ince olanlar ince ruhlu, hassas ve senayii nefiseden birinde şöhret bulurlar.

Burun ve yanaklar

Mükemmel ve mütenasip bir burun tam alının yüksekliği kadar uzun olmalı, ve alının alt tarafında yani nihayetinde bulunan küçük bir çukurcuktan başlamalıdır. Burun delikleri cüz'î muhaddep olmalı ve her biri diğerinin ayni olmalıdır. Eğer burunun mebdeindeki çukurcuk mevcut değil ise, o burunun sahibinde "asalet„ in tamamen mefkut olduğuna hükmetmelidir.

Burun deliklerinin yanında yukarıya doğru bir inhina, ancak mütekebbir ve müteazzım olanlarda mevcuttur.

İhtirasat veya hissiyatın şiddetine nazaran burun delikleri genişler.

Diğerlerine nazaran daha kapalı bir burun

deliği müdakkiklerde, mucitlerde ve cüz'iyat ile meşgul olmağa meyledenlerde bulunur.

Eğer burun delikleri fazla açık olursa, zerafeti hissiyeye delâlet eder.

Eğer burun kemiği, burunun ortasında muhaddep olursa, muvazeneli bir dimağa işaret eder. Fikir ve endişe eshabının alâmeti farikası budur. Eğer burun kemiği arzan dar ise böyle kimseler muhakkak itimatsız ve müvesvis olurlar.

Büyük olup ta ucu şişkin ve toparlak burular, şefik ve halim insanlarda bulunur.

Burunun ucu pek yassı olursa, böyle bir adamın zekâsı alelâde bir adamın zekâsından farklı değildir.

Burunun ucu murabba olursa fikri icada nişandır.

Oburların burunları pek etli ve şişkin olur.

Sert tabiatlı ve inatçı, ancak burun deliklerinin fazlaca açık bulunmasından ve burunun yassı olmasından anlaşılır. Ucu yukarıya doğru bir burun hoppalığa delâlet eder.

Ucu sivri ve aşağıya müteveccih burunlar ahmaklığa işaret eder.

Tamam yüzün ortasında mevzun küçük ve mütenasip bir burun, seriülintikal olan ve mutedil hissiyata malik bulunan insanlarda vakidir.

Mutavassıt kemerli burunlar, cesarèti mede-

niyeye malik ve ilme talip insanlarda bulunur.

Şehvete mağlup olanların yanakları dolgundur.

Yanakların darlığı ve zayıflığı ziyadesile kanaatkârlığa, ciddiyete, tevekküle, zahitliğe delildir.

Eğer yanaklar fazla dar olursa, ahmaklığa, muavveç olursa, tecrübeye alâmettir.

Gözlere doğru şişkin olan yanaklar, hassas ve cömert insanlarda bulunur. Eğer bu şişkinlik çeneden göz ucuna kadar mebsuten ziyadeleşirse, sahibinin nezaheti kalbiyesi anlaşılmalıdır.

Ekseriya yanaklar yüz uzuvlarının birisi telâkki edilmekten ziyade, şemaili veçhiyenin zeminini teşkil ediyorlarmış gibi telâkki edilir; halbuki doktor Lawter ve Raiss'e göre, yanakların eşkâl ve harekâtı veçhiyede tesiri çoktur. Ancak, yaşı müterakki insanlarda yanaklar tahavvüle uğradığından, bu gibi kimselerde yanaklara müspet ve kat'î manalar vermek dogru değildir.

Ağız ve dudaklar Yüzün şeklini lâyıkile tetkik etmiş olanlar için bir ağız, sükût etse de beliğdir, ve birçok şeyler ifade eder.

Çökük ağızlar, ekseriya kedere delâlet eder.

Dudakları ileriye doğru çıkarmak, istihfafa işarettir.

Tebessüm, memnuniyet ve hoşnudiyetin tercemanıdır.

Üst dudak ileriye doğru alt dudağı biraz tecavüz ederse, iyi tabiatlılığı ifade eder.

Eğer iki dudak birden dışarıya doğru çıkık bulunursa, yani hali tabiîde kapanmak istenince, kırmızıları dışarda kalırsa, sıtkı hulûsu tefhim eder.

Eğer alt dudak üst dudağı tecavüz ederse, istihzaya nişandır; bu hal ekseriya hüsnü takdire kadir olmıyanları da tavsif eder.

Dudakların köşeleri aşağıya doğru düşük olursa, hüzün ve yeise alâmettir. Müfsit ve sui niyet eshabının dudakları ekseriya ince ve biribirine karşı tazyik edilmiş bir halde yani sıkı bulunur.

Çok geniş bir ağız, zevki selimden uzak ve hayvanî iştiha ve temayüllerin vücudüne işarettir.

Hem ağız geniş, hem de dudaklar ince olursa, o kimse sui ahlâk ile muttasıftır.

Üst dudak tarafından kâmilen örtülen bir alt dudak zekâvetten mahrum olanlarda bulunur.

Hem kalınlık, hem de uzunluk itibarile mütenasip olan dudaklar tefekkür ve tetkikatla melûf ilmü irfan erbabında bulunur.

Çok kalın dudaklar, hayvaniyet hududuna temas edebilecek kadar galiz maddiyatprestliğin mevcudiyetine işarettir.

Biribirine tamamen temas etmiyerek ağzın bazı aksamını örtmiyen dudaklar, akıl vedirayeti mahdut insanlara aittir.

Pek küçük dudaklar, gösteriş ve alâyişe ve çocukça arzulara delâlet eder.

İtidalini muhafaza ile tanınmış metin ve mütefekkir insanların ağzı bir hattı müstakim teşkil eder ve dudakların fazla kısmı gözükmez.

Alt dudak ortasından çatlak veya ortası çukur ise nezakete ve yumuşaklığa işarettir.

Tamamile ve mütenasiben kapanan ve dudakları biribirine tetabuk eden ağızlar aklı selim sahibi olan zeki insanlarda bulunur.

Dişler Zayif kalplilerin dişleri uzun olur. Küçük ve kısa dişler muvazeneli zihinlerin, selâmeti fikriye eshabının delilidir.

Eğer dişler temiz ve sağlam olur da ayni zamanda biraz da sarıya meyal olursa, bu, bedenî ve ahlâkî sıhhate delâlet eder.

Sağlam ve iyi sıralanmış, donuk dişler çalışmağa iştiyakı gösterir.

Üst dudağı tecavüz eden dişler, muhakkak ve daima zem ve takbih ile iştigal edenlerde bulunur.

Eğer alt dud ağıtecavüz ederse, tamahkârlığa ve huşunet ile memzuç desisekârlığa delâlet eder.

Sağlam ve bir derecede sivri dişler, sahibinin pek uzun bir ömür süreceğini tebşir eder.

Üst tarafları açık ve seyrek dişler soğuk insanlara, kalın ve geniş dişler ise oburlara mahsustur.

Üst iki dişi aşağıya doğru uzamış ve gülünce çirkin bir manzara arzetmiş olan ağızlar, hile ve desiseye ve ifrat derecede şehvetprestliğe alâmettir.

Çene (Portre parle) kısmında da zikrettiğimiz veçhile, çene, azayı veçhiyenin en az aldatıcısıdır. Zira ömrünün sonuna kadar değişmez.

Diğer âzayı takallus ettiren veya başka suretle hareket ettirten hissiyat, sahibini hareketsiz bırakır ve bundan dolayı çene ancak kat'î olan şeyleri ifşa ve ifade eder.

Çene, özü ve sözü bir olanlarda ileriye doğru bir çıkıntı teşkil eder.

Dört köşeli çene gamlı ve hırçın olanlarda bulunur.

Ortasında bir çukur olan çene selâmeti fikre, fazilet ve azimkârlığa delâlet eder. Molyerin ve İskenderi Kebirin çeneleri bu kabildendir.

Ketum, soğukkanlı insanların çeneleri yassı ve yeknasaktır.

Azimsiz insanların çeneleri pek küçüktür.

İyi insanların alâmeti mahsusaları çeneleri-

nin toparlak olmasındadır. Tevfik Fikretin çenesi de toparlak idi.

Upuzun olup ucu biraz kalın olan çeneler güzelliğe delâlet eder.

Hasislerin çeneleri hem kemikli, hem de mürabbadır.

Toparlak ve ayni zamanda kısa olursa, hercai meşrepliğe işaret eder. İhtiras ve şiddetli arzu sahiplerinin çenesi dar olur.

Çenenin pek mürabba olması, yani yanakları teşkil eden iki muvazi hattın darlaşmadan aşağıya kadar imtidat ile hâsıl olması " şiddeti tasmim „ e ve cesarete delâlet eder.

Çenenin boğaza doğru kaçması, ırkan tereddiyi ifade eder. Bu biçim çeneler pek az olup, ferdin ahlakça düşğünlüğünü gösterir.

Kulaklar Çeneler gibi kulaklar da insanı aldatmayan ve mururu zamanla değişmeyen âzayi vechiyeden sayılırlar.

Küçük kulaklar incelmiş bir ruhun nişanesidir.

Eğer kulak yassı ve kenarı düz yani kıvrılmamış olursa, fikirsizliğe ve ahmaklığa alâmettir.

Pek soluk renkli bir kulak bozuk, bir sıhhatı ihtar eder.

Kenarı gayri muntazam kulak sahipleri, zihni mahdut olanlardır.

Eğer kulak muntazam ve tam teşekkül etmiş ise, zekâye ve aklı selime işarettir.

Güzel söz söyleyenlerin vé fesahati beyana malik olanların kulakları mütenasip ve hafifce penbe olur.

Alçak ve fena huylu insanların kulakları kenarsız ve yassı olur.

Çok kalın kulaklar zekânın yokluğuna delâlet eder.

Kulak memesinin şişkin olması, oburluğa alâmettir.

Kulak çukurunun büyük olması, musiki anlayışına delildir, Bethuven'in kulak çukuru çirkin denecek kadar büyük ve nazarı dikkatı celbetmiştir. Tanburî Cemil bey merhumun, santurî merhum Ethem efendinin kulakları da bu kabildendir.

Toparlak ve etli kulaklar, adî ruhlu insanlarda bulunur.

Cemcemeden uzak ve âdeta ayrı gibi duran kulaklar sadakatsızlığı ve hiyaneti ihbar eder.

Kulakların üst tarafları, baştan fazla inhiraf ederse, hile ve yalancılığa alâmettir.

Kulakların hem üst tarafları, hem alt tarafları sivri olursa, istihzaya iptilâyı ifade eder.

Kulakları başın tepesine yakın yani pek yüksekte vaki insanlar, lâkaydisini ve hayasızlığını iraeden hoşnut; ve vekar ve haysiyetini kırdırmakta ileri gitmiş olanlardır.

Eğer kulaklar başın iki tarafının alt tarafında vaki ise, sadedilliğe delâlet eder.

Yumuşağı dört köşe olanlar, cinayete kabiliyeti bulunanlarda görülür.

Yumuşağı üç köşe olanlar, ve tragüsleri çok çıkıntılı bulunanlar, sefahete düşkünlüğü ve başkasının felâketinde saadet ve menfaat arayanları gösterir. Abdülhamidin, Landro'nun ve Neron'un kulakları da bu kabilden idi.

Saç ve Sakal Kadın ruhlu ve zayıf kalpli erkeklerin saçları uzun ve seyrektir.

Siyah, sık, düz, ve yağlı saçlar intizamperverliğe delildir.

Ekserya ince saçlar hassas bir kalbe, ölçülü bir zihniyete işarettir.

Çok ve sert saçlar, mütehakkimlerin alâmeti farikasıdır.

Duman gibi sağa sola saçılmış intizamsız saçlar, sebatsız ve mütelevvin olanların nişanesidir.

Eğer saçlar pek küçük kıvırcıklardan ibaret ise, böyle saçlı insanlar, her cihete çevrilebilirler. Biraz daha büyük kıvırcıklı olan saçlar inada alâmettir.

Eğer saçlar dik ve sert demetler teşkil ederse, bu, mukabeleden ve nefsini müdafaadan

âciz bir ahlâka nişanedir. Çok kıskanç kimselerin saçları simsiyah olur.

(Kırmızı) saçlar ya pek iyi veya pek fena insanlarda bulunur.

Açık sarı saçlar lâkayıt insanlara ve hayalperestlere hastır.

Altın sarısı saç mizacın tatlılığına delâlet eder.

Kurşuniye kaçan pek açık sarı saçlar, ahenkdar bir mizace işarettir, ayni zamanda kabiliyeti şi'riyeye de delâlet eder.

Koyu kestane renginde saçlara daha koyu saç telleri karışmışsa, bu hal fevkalâde sadakata ve samimiyete alâmettir.

Saçlarının uçları diplerinin renğinden daha açık olanlar, zaman zaman kanaat ve imanlarını değiştirerek, kararsızlık içinde kalanlardır.

Sakal — Saçlar hakkında vaki ahkâm sakallar hakkında da vakidır.

Meselâ, alâstikiyeti fazla ve yumuşak sakallar, yumuşak huylu insanlarda bulunduğu gibi, sert ve diken gibi batan sakallar da, azim ve şiddete delâlet eder.

Boğaz ve ense

Boğaz toparlak, mütenasip ve tammüşşekil olmalıdır.

Azimsiz insanların boyunları uzun ve daima müteharriktir.

Yalandan, iki yüzlülükten kuvvet alanların boynu zaif ve dimdik olur.

Eğer boyun zaif fakat sert olmakla beraber damarları meydanda olursa, bu gibi boyunlar mütemadiyen ve herşeye itiraz eden fena huylu insanlarda bulunur.

Saçsız ve muhaddep bir ense, kesreti şehvete delildir.

Hudbinlerin boynu uzun ve zaifdir.

Eğer boynu kısa ve geniş olursa, hayvaniyete işaret ettiği gibi, bedenî kuvvete de nişane olabilir. Çok kısa ve geniş olurs merhametsizliğe ve gaddarlığa delildir. (Neron) un ensesi saçsiz ve boynu çok kısa ve geniş idi.

Yusyuvarlak, omuzlara yakın olup yukarıdan aşağıya kadar ki mesafede dahi bir az toparlak olan boyunlar ezvaki nefsaniyeyi herşeye tercih edenlerde bulunur.

İrsî delilerin boğazı bir az sağa veya sola maildir.

Korkak insanların boğazlarının ortası bir az küçüktür.

Hiyanetliğin nişanesi olabilecek boyunlar hem ileriye doğru hem de yana maildir.

Maamafih boyun hakkında ki hükümler, diğer âzanın kat'i teşhislerinden sonra verilmelidir.

Simadaki buruşukluklar Kitabımızın (Portre parle) kısmında muhtelif nevi ve eşkâlinden bahsettiğimiz buruşuklar çok şeyler ifade edebilir. Zira, simadaki buruşuklar, insanda hasıl olan intıbaatın neticesinde çehrede hasıl olan ihtilâçlar, takallüsler veya başka mükerrer hareketlerin bıraktığı izlerden ibarettir.

Eğer simada vaktinden evvel birçok buruşukluklar hasıl olmuşsa, bunlar insanın fevkalâde ihtiraskâr olduğuna ve hissiyatını saklamağa muktedir olmadığına delildir.

Düşünmeden ve ansızın tuğyan eden ve birdenbire hareket eyleyenlerin yüzlerinde hasıl olan buruşukluklar itidalidem sahiplerinin, ehli temkinin yüzlerinde hasıl olan buruşukluklardan daha kolay ve daha evvel hasıl olur.

Alının yukarısında hasıl olmuş buruşuklar, basit fikirli insanlara hastır.

Cin fikirli ve şeytanete mail olanların bilhassa alınlarının buruna civar olan kısımları buruşur.

Yukarıdan aşağıya doğru hasıl olan buruşuklar betbaht insanlarda bulunur.

Yüzün ortasından itibaren yukarıya doğru teressüm eden buruşuklar şen insanların ve mes'utların alâmetidir.

Alındaki buruşukların adeden çift olması

fevalâde nadirdir. Bu buruşuklar alelekser (3), (5) ve (7) adet olur ve bu adedi tecavüz etmez.

(İki) veya (dört) buruşuk olması hayret-bahş bir harika teşkil eder.

Eğer alının buruşuğu yedi çizği olduktan başka bir de ağzın kenarında bir buruşuk mevcut olursa bu adamın fevkalâde sadık olduğuna hükmedilir.

Umûmiyetle buruşukların müstakim olması ahlâkında istikamet, hulûsi kalp ve sadakattan münbaistir.

Azımsız insanların, hercai meşrep olanların buruşukları muavveç ve münkesir olur.

Yılan gibi uzun ve karışık buruşuklar iki yüzlülüğün alâmetidir.

Ekseriya mürailerde buruşuklar çehreden sola doğru münharif olur.

İş adamlarının alnındaki buruşuklar tam burunun üzerinden başlar ve bir dairenin nısıf kuturları gibi sağa, sola müteveccih olur.

Her cihete münatif ve yekdiğerini mükerreren kateden buruşuklar zeki ve sür'atı intikali olan insanlarda bulunur.

Mürakabeden hoşnut ve derin tefekkûrat içinde yorulmuş olanlarda, tam alının ortasında büyük bir buruşuk vardır ki, burunun teşkil eylediği hattı müstakimi temdit eder.

Eğer buruşuklar yekdiğerine müvazi ve bir tarafa mail olursa kindarlığa ve müvesvisliğe

delâlet eder. Eğer sağdan sola kateden hatlar merkezlerinde aşağı doğru inhiraf ederek bir inhina tersim ederlerse bu, azmin yokluğuna delâlet eder. Alının ortasında olup yukarıdan aşağı bir hat tersim ederken tam ortasında çukurlaşan ve iki ucunda hafifleşen buruşuklar fevkalâde inatçı ve müstebit insanlarda bulunur.

Burunun sağında, solunda hasıl olan buruşuklar düşünceye alâmettir.

Alının üzerinde üç sarih buruşuk olur ve bunlar bir kemer gibi yarım daire halini alırlarsa, bu, dehânın nişanesidir.

Beniz Yüzün daha az veya daha ziyade renkli olması kan cereyanının daha ağır veya daha seri olmasına bakar.

Kan cereyanının sür'ati de (fizyoloji) faslında teşrih ettiğimiz gibi, hissedilen ihtirasat ve hissiyat tayin eder. Binaenaleyh, ruhta hasıl olan intibaat ile yüzün rengi arasında psikolojik bir münasebetin mevcudiyeti muhakkaktır.

Bu itibarla beniz tahavvülâtından (ilmi sima) mütehassısları şu manaları çıkarmaktadırlar:

1 — Ketum olmıyan insanlar öfkelenince kızarırlar.

2 — Ketum olanlarda ise, hiddet, benizin solmasını intaç eder.

3 — Hassas insanlar çok defa renklerini değiştirirler.

4 — Lâkayıt ve tab'an barit olanlar sühuletle renk değiştirmezler.

5 — Aleddevam koyu kırmızı veya penbe rengin baki kalması, şedit temayülâta işarettir.

6 — Solgun benizlilik iyi adamlara hastır.

7 — Sarı beniz hasut insanın rengidir.

8 — Fena adamlarda damarlar kırmızı olarak teressüm eder.

9 — Her şeyden ve herkesten utananlar anî olarak kızarırlar.

Benler, lekeler, işaretler

Yüzünde fazla (ben) olan kimseler kolayca sır ifşa ederler. Bu kabil insanlar çok az itimada lâyıktırlar.

Alının sağ tarafında bir ben muhakkak göğüste de bir diğerinin bulunmasını intac eder.

Alnın sol tarafında bir ben varsa göğsün yan taraflarında ve kadın ise memelerinin alt nahiyesinde bir mukabili mevcuttur.

Eğer yanağın üzerinde ve ortasında bir ben olursa mutlaka bir de yanakların manzarasını hatırlatan ve etli olan vücudun diğer bir kısmında bir ben daha mevcuttur.

Eğer sol yanakta gözün yakîninde lekeye benzer bir işaret mevcut ise, muhakkak ayni

işaret arkada ve bel hizasında ve belin altında ve aleti tenasüliye civarında mevcuttur.

Sağda vaki bu gibi işaretler iyi bir taliin mübeşşiridirler.

Sol tarafta vaki ben ve işaretler tali ve hayatta fazla refahı ifade etmezler.

Gerdan üzerinde vaki bir işaret veya bir benin bir de göğüs üzerinde mukabili vardır. Bu ben ile karın üzerindeki lekeler oburlara has işaretlerdendir.

Burunun üzerinde vaki bir ben ezvakı nefsaniyeye düşkünlüğü gösterir.

Çene üzerinde vaki lekeye müşabih bir şekil, ihtıraskâr bir ruhun ifadesidir.

Mütefekkirlerin ekserisinde tam alının ortasında vaki büyük ve sivri bir şekle tesadüf edilir.

Ayni mahalde ayni şeklin yassı olması bilâkis fikirsizliğe alâmettir.

Eğer üst dudak üzerinde veyahut ona yakın bir noktada büyük bir ben veya şekil mevcut olursa, fazilet, sadakat ve samimiyet gibi son derece ehemmiyetli bir meziyetten mahrumiyet manasını ifade eder.

Üstünden kıllar çıkan benler son derece intizamperver olan insanların nişanesidir. Böyle benler erkeklerde olursa, fevkalâde tertipli, çalışkan ve usulperest olurlar. Kadınlarda

olursa, temiz, intizamperver, ve iktisada riayetkâr olurlar.

Tenasüp Vücudun cesameti ve vücude ait müteaddit âzaların yekdiğerine nazaran tenasübü bir insanın ahlakını kolayca keşfe yardım eder.

Âzayı bedenin mütenasip ve ahenkdar olması, ahlakının da öyle olmasını intaç eder.

Doktor Reiss ve Lavtere göre, dikkat ve tecrübe edilmiştir ki, vücudun şekli, ahenk ve hüsün icabatından uzaklaştığı kadar, o insanı ahlakî faziletlerden de uzaklaştırır.

Eğer vücut cesamet ve şekil itibarile tabiî bir halde ise o insanın ahlaki da mazbut ve dürüsttür.

Ağır ve iri omuzlar, bir az düşük olursa sıhhat ve kuvvete delalet eder.

Omuzları geriye doğru münatif olursa, o insanlar pek iyi ve hüsnüniyet sahibi adamlar değildirler.

Eğer bir omuz digerinden bir az daha yüksek olursa o adamın ahlakı da mütebeddildir.

Titiz ve hırçın insanların omuzları sivri olur.

Büyük bir karın, şehvete delâlet eder.

Çukur ve içeriye çökük bir karın ademi sıhhate veya tevekküle işarettir.

Geniş göğüslülük kuvveti bedeniyeye ve pek az olarak hilim ve şefkate alâmettir.

Çok dar bir göğüs kedere ve sıhhat bozukluğuna delildir.

Ezvakı nefsaniyeye çok düşkün olanların göğüsleri çok kıllı olur.

Yağlı ve şişkin bir göğüs tenbelliğe alâmettir.

Çökük bir göğüs bedenî ve ahlakî zafe delâlet eder.

Yukarıda da anlattığımız veçhile ahenkdar ve mütenasip bir boy meşu't bir meşrebin vasfı mümeyyizidir. Zira zeki ve faal bir dimağ, pek nadir olarak, yağlarla muhat bir vücutte bulunur.

Yürüyüş Faaliyeti bedeniye, ekseriya ruh ve fikir faaliyetinin tercümanıdır.

Ataleti fikriyeye müptelâ olanlar ekseriya yürümezler, sürünürler. Onlar sanki her zaman bitap ve mecalsizdirler.

Faal olan bir insanın yürüyüşünde daimî bir ahenk ve muvazene vardır.

Muvazeneli ve düşünceli insanlar ekseriya yavaş yürürler. Ayaklarını nereye koyacaklarını tayin ederler ve temkinli, muntazam hatvelerle yürürler.

Müteheyyiç insanlar sıçraya sıçraya yürürler. Onlar ekseriya bir hattı müstakim takip etmezler.

Korkak insanlar yürürken ayaklarını yere koymağa korkuyormuş gibi tereddüt ile adım

atarlar, ayaklarını yere koyar koymaz derhal sıçrarlar.

Dikkatli insanlar lâkayıt yürümezler ve ayaklarını koyacakları yeri evvelden tayin ederler.

Hainler ekseriya yan ve çarpık yürürler ve korkak adım atarlar.

Boş ve cahil insanlar, gösteriş ve depdebeye müptelâ kimseler, huzurlarından herkesi haberdar etmek istiyorlarmış gibi topuklarını yere çarparak yürürler.

Utangaç olanlar ayaklarının parmaklarını ileri uzatarak gayet muhterizane yürürler.

Azimsiz olanların hatveleri tereddütsüzdür. Bastıkları yeri bilmezler.

Etvar Tavur ve hareket, insanın içtimaî mevkiini bildirir. Bundan maada insanın hareketinden ahlâkını da keşfetmek mümkündür.

Başın sağa ve sola sallanması kararsızlığa delâlet eder.

Mütemadiyen omuzlarını kaldırmak lâkaydiye delâlet eder.

İki kolun daima vücuttan uzak durması cehalete işarettir.

Bir elile diğer eli sıkmak hareketi, büyük bir kedere alâmettir.

Korku, muhakkak vücude, geriye doğru firara hazır bir vaziyet verir.

Zayıf olanlar ürkeceklerini zannettikleri bir infilâkın veya büyük bir gürültünün vukuundan evvel iki elile kulaklarını kaparlar.

İstihfafkâr nazarlar, yukarıdan aşağıya doğru çevrilendir.

Kibirli kimseler muhakkak başlarını biraz yana çevirirler, sanki omuzlarının üstünden bakmak isterler.

Utangaç olanlar üst göz kapaklarını pek ender kaldırırlar.

Hilekârlar, sureti kat'iyede, hiç bir zaman doğrudan doğruya bir insanın yüzüne bakmazlar. Bu hal birdenbire yalan söyleyenlerde de vakidir.

Aşağıdan gelen bir tehlike, insanın ayağını kaldırtır.

Yukarıdan gelirse bükülmemiz veyahut büsbütün yere yatmamızı intaç eder.

Şu cihet muhakkaktır ki, tehzipsiz insanlar tarafından mübalağa ile icra edilen her hareket, iyi bir tahsil görmüş insanlar tarafından ancak ima edilir. Zira tehzip görmüş insanlar ihtiras ve hislerine galebeye alışkındırlar; Ancak pek şiddetli hissiyatın tesirinde oldukları zaman mübalağalı hareketlere girişirler. Hattâ denebilir ki, tehzip görmüş ve dürüst ahlâklı insanlar, hissettikleri intibaatın tercümanı olan evza ve harekâttan çekinmekle kalmıyarak, nezaketen o an kendilerinde vaki olmıyan bir haleti ruhiyeye

delâlet edecek harekâtta bulunurlar ve o tavrı takınırlar.

Lâkin simayı lâyıkile mutalâa etmek bilen, katiyen aldanmaz. Nezaketen icra edilen hareketlerle, ruhtan kopan samimî ve tabiî hareketler kolaylıkla tayin ve tefrik edilebilir. Nezaketen icra edilen hareketlerden birisi sıkça ve her söz başlangıcında tebessüm, birisi de kahkahadır.

Basit insanlar kahkaha ile gülerler. Halbuki terbiyeli insanlar neşenin tercümanı olan bu gibi halleri mümkün mertebe tadil ile ön dişlerini sık sık göstermemeğe çalışırlar.

Gülerken üst dudağın altından mütemadiyen diş etlerini gösterenler muhakkak gevezedirler.

Ketum olanlar dişlerini sıkarak ve ağızlarını mümkün olduğu kadar az açarak gülerler.

Gülerken üst dudak sağa doğru kalkarsa boş yere iftihar etmek demektir. Gülerken üst dudak sola doğru kalkarsa böyle insanlar desisekâr olurlar.

Ağzı çarpıtarak gülmek hasede işarettir.

Dudakları güldüğü esnada bakışları durgun duran insanlar hem ketum, hem mürai olurlar.

Her yerde ve her zaman ağızlarını tamamile açarak gülen insanlar kalbi açık insanlar ise de zarafet endişesinden mahrumdurlar.

Gülerken ağzını açmadan güldükleri halde tekmil dişlerini gösterenler eshabı temkin ve

aklı selimden sayılırlar. Cemiyette makbul olan bu şekil gülüştür.

Güldükleri esnada yanaklarında müselles birer çukurcuk hasıl olan insanlar sureti umûmiyede hasut ve fettan olurlar.

Fazla hasis olanlar ağızlarını gülerken mümkün mertebe az açarlar; paralarını sarfetmekten çekindikleri gibi lüzumsuz hareketlerden de çekinirler.

Boğulur gibi gülen insanlar laâlettayin herkesin aleyhinde bulunur ve güldükçe gözleri dışarı fırlıyacakmış gibi olanlar ise şunu bunu zem ve takbih etmekten zevk alırlar.

İnsan ile hayvan beynindeki ahlâkî benzeyişler

"İlmi sima„ mütehassısları iddia ediyorlar ki, bazı insanların şekil ve şemaili ile hayvanların şekil ve şemaili arasındaki benzeyiş, o insanın ahlâkı ile bu hayvanın ahlâkı arasındaki benzeyişe delâlet eder.

Bir çok tecrübeler bu iddiayı kâfi derecede ispat etmiştir. Burada bu tecrübelere dair bir kaç misal zikredeceğiz:

Tilki Tilkininkine büyük bir müşabihet irae eden bu adamın yüzünün şekli,

onun gibi fevkalâde incelik, nüfuzu nazar ve çok sabra delâlet eder. Göz hilekârdır. Sivri çene biraz iyiliğe işarettir. Tilkinin bıyıklarına

benzeyen ve gözleri tilki gözünden ayırt edilmiyen tilki ruhlu ve tilki ahlâklı çok insanlar vardır.

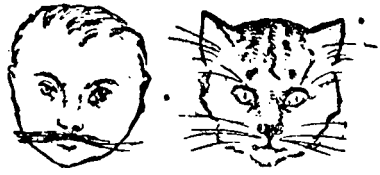
Papagan Çenesi boğazına yani arkaya doğru kaçan insanlarda azim olmadığı gibi böylelerin kat'î, müspet ve mukannen fikirleri de olamaz. Bundan dolayıdır ki böyleleri adî tabiatların alâmeti farikası olan çocuk tabiatlı olarak tanınmıştırlar. Bun-

ların gaga burunu geveze olduklarını ispat eder. Bilhassa ufak toparlak göz zekânın azlığına işarettir. Az düşünürler ve yalnız çok yemeği severler. Kayguları meyanında okumak endişesi yoktur. Fena düşünceleri olmamakla beraber yalancıdırlar. Böyle insanlar, benzedikleri hayvanın tekmil hata ve kusurları ile şaibedardırlar ve papagan gibi, bir şey ifade etmek için değil, yalnız konuşmak zevki için konuşurlar.

Kedi Bazı insanların başları da kedi gibi toparlak, çeneleri arkaya doğru çökük ve dudakları incedir. Bu gibi insanlar, kedi gibi hudbindirler. Fakat, daima kedi gibi yaltaklanırlar, bu halleri, okşanmaları içindir.

Müdahin fakat ketumdurlar. Nefret ve infiallerini nadiren izhar ederler, Lâkin, düşmanları üzerine kahbece saldırmak ve intikam almak için fırsat beklerler. Miyavlayan kediler gibi tatlı lâkırdılar söylemesini bilirler; sakladıkları

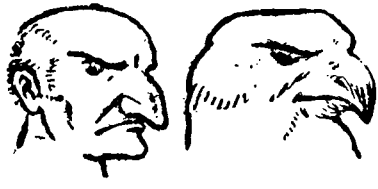
fikirler arasında öyleleri vardır ki, kedinin pençe darbesile birdir. Bunların bazı meziyetleri de vardır, aile hissi ile meşbudurlar, ancak kendilerini ailenin merkezi ve gayesi zannederler, ve ailenin kendilerine temin ettiği rahattır ki, onlarca arzu edilen şeydir.

Koyun Bir çok insanlar koyunlara benzerler. Hattâ, bazı insanlar hakkında (koyun kafalı) tabiri kesretle işitilir.

Cevval bir zekâ bu gibi insanların alâmeti değildir [1]. Lâkin zekâvetten mahrumiyetine rağmen, basit ve iyi insanlardır. Meşrepleri tatlıdır. Fakat kendilerinin benzedikleri hayvanın tekmil zayıflarile ve bilhassa koyunun teşebbüsü zatiden mahrumiyeti gibi noksanlarla doğmuşlardır. Bazen o hayvanda olduğu veçhile tarif edilmez bir inat ile de meşbu olurlar.

Kartal Kartala benzeyenlerin alâmeti mahsusaları gözlerin parlak ve bakışla-

rın bir noktada merkûz olmasıdır. Bu insan-

[1] Amerika'nın Vaşington şehrinde (1905) tarihinde doktor Çarls isminde biri, hastalarından birine kendi riza ve muvafakatile bir koyun kanı zerkediyor. Hasta, ameliyattan evvel sert tabiatlı bir adam iken, ameliyattan sonra geceleri karyolasından inerek yere yatmak, sürünmek ve zaman zaman ağzile yerden bir şeyler toplamak gibi koyun mizacına benzer hareketler göstermiş ve ahlâkı duçarı zaaf olmuştur.

Doktor Çarls, insanlar hangi hayvan ile münasebette bulunur veya yaradılış itibarile ona benzerlerse, ahlâk ve tabiatı da benzediğini iddia ettiğini ve bu hususta birçok tecrübeler yaptığına ve meselâ bir diğer hastasına da keçi kanı telkih ettiği zaman hastanın düz duvarlara ve tepelere tırmandığı ve yüksek yerlere çıkmağa çalıştığı görülmesine nazaran, ahlâkî benzeyişteki tetabukun da isabetinde şüphe etmemelidir.

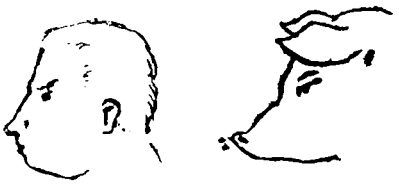
larda burun alından bir kavis yaparak tıpkı bir kartal gagası gibi çıkar.

(İlmi sima) mütehassıslarından doktor (Porta) nın iddiasına göre, bu şekil burunlar, asaletin hakikî nişanesidir. Kadim İranîlerin ancak kartal gibi mukaddes burunluları şahlığa intihap ettikleri rivayet edilmektedir.

Domuz Yandan bakıldığı halde yüzün şekli bu hayvanı hatırlatan adamlar umumîyetle maddî şehvetlerinin esiri olurlar.

Hemen daima obur ve nezaketten mahrumdurlar.

Bu gibi adamların tuvaletleri ve umumî halleri ekseriya bozuk olur,

Kaba ve münasebetsiz sözler söyler ve söz söylerken muhiti nazarı itibara almazlar, bu kaideden müstesna olanlar pek nadirdir.

Kendilerile bir hayvan arasındaki benzeyişi inkâr edenler, yani hayvan gibi olmıyanlar pek azdır.

Şeklen bu benzeyiş büyüdükçe tab'an bu müşabehet te artar.

Süflî mahallerde oturup kalkmaktan, kirli şeyler giymek ve içmekten çekinmezler.

Derileri de nisbeten kalın ve sertçe olur.

Dişlerinin keskinliğini izaha hacet yoktur.

İlmi eşkâl

(Portrait Parlè)

— Tespiti hüviyet kısmı —

[İnsanların eşkâlinden hüviyetlerini okuyabilmek için, evvelâ : O insanların eşkâlini tespit etmenin usullerini bilmek lâzımdır. İnsanların eşkâlini tespit etmek, tababette hastalığı teşhis etmeğe benzer.]

Prof. Brayton

Yüzün Muhiti Umumisi

La périphérie générale de la face

Kitabımızın başında, eşkâlin ifade ettiği manaları yazdık. Bu kısımda da eşkâl ve hüviyeti tespit etmenin usullerinden ve bu eşkâlin envaından bahsedeceğiz.

Profilin muhiti pek büyük kıymeti haiz hususiyetler irae eylediği gibi, yüzün muhiti dahi ahvali tasviriyesine göre bir şahsı tanımak için kayda şayan bir çok şekli haizdir.

Eserleri İsviçre zabıtasınca kabul ve tatbik edilen (Lozan) darülfünunu profesörlerinden mösyö *"Reiss„* in [İlmi eşkâl = *Portrait Parlé*] nam eserine ve takrirlerine göre, bu eşkâli mütalâa ve tetkik için, profilin (alın, burun ve ağız) kısımlarına uygun gelmek üzere, yüzü de üç kısma ayırabiliriz:

Birinci kısım — Kafatasını yan taraflardan temdit eden kemiklerden müteşekkildir ki, buna, bu kemiklerin ismine izafetle: *Plan des paistaux* derler.

İkinci kısım — Gözlerin altındaki yüksek

kemikten kulak mecrasına kadar uzayan çıkıntılı kısımdır ki, buna: *Plan des zygomes* denilir.

Üçüncü kısım — çeneleri ihtiva eder ki, buna da: *Plan des mâchoires* denilir.

Yüzün umumî şekli ile genişliği arasındaki nispet, görünüşe göre taayyün eder. Yüzün yüksekliği, alın, burun, dudaklar ve çene kısımlarının yüksekliğine tabidir.

Yukarıda zikredilen: *Plan des zygomes*, *Plan des pariétaux* kısımlarile kulağın altındaki üst ve alt çenenin teşkil ettiği zaviyenin açıklığına - yani yukarıda üçüncü kısım olarak gösterilen: *Plan des mâchoires* - e tabidir.

Ahvali ruh ilminin, eşkâl bahsında daima istiane ettiği bu usule göre, birinin resmini yapmak veya zabıtaya ait meselede bir caninin yüzünün şeklini tespit etmek mecburiyeti hasıl olunca, *Plan des zygomes* denilen ikinci kısımda dahil bulunan *Pommettes zygomes* kemiklerini yekdiğerine karıştırmamak icap edr. Zikomlar hemen yüzün yüksekliğinde ve gözün haricî zaviyesinin biraz alt ve arka tarafında bulunur. (Elmacık = *Pommettes*) kemikleri ise gözün haricî zaviyesinin tamamen altındadır.

Ehram şeklinde yüz - *Face en pyramide* — Bunda alın dar ve çene geniş olur. Yüzün

bütün genişliği çeneden itibaren (alın) a kadar küçülerek devam eder. Yüzü böyle olan başa, bildiğimiz mahrut şeklindeki şekere benzemesi hasebile *tâte eu paim de sucre* derler.

Topaç şeklinde yüz - *Face en toupie* — Bu ehram şeklindeki yüzün tamamen aksi olup alın plânı geniş ve çeneler dar olur.

Main şeklinde yüz - *Face en losange* — Bunda alın ve çene dar olduğu halde *(Zygomes)* lar yekdiğerinden pek açık olur.

İki mukaarlı yüz - *Face biconcave* — Alın ve zikom plânları arasında bir mukaariyet olduğu gibi, zikom ile çene arasında dahi ikinci bir mukaariyet daha vardır.

Murabba şeklinde yüz - *Face Carrée* — Yüzün umumî muhiti tamamen dört köşe olur.

Yuvarlak yüz - *Face ronde* — Umumî muhiti yuvarlak olan bu nevi yüzler ekseriya cesamet itibarile küçüktür.

Mustatil şeklinde yüz - *Face rectangulaire* — Bunda yüz onunla fakat birinci ve üçüncü kısımlar genişliğince müsavi olur.

Uzun yüz - *Face longue* — Bu nevi yüzler pek uzun olmakla beraber çene planı alın plânından dar olur. Fakat bunda çene topaç şeklindeki yüzde görülen çene kadar dar olmaz.

Alın yanları açık yüz - *Face à pariétaux écartés* — Bunda yüzün alt kısmı alelâde geniş olup, yalnız alının yan tarafları yekdiğerinden pek açık olur.

Alın yanları mütekarip yüz - *Face à pariétaux rapprochés* — Bunda dahi yüzün alt kısmı alelâda geniş ve yalnız alının yan tarafları *(pariétaux)* yekdiğerine yakın olur.

Yanak kemikleri açık yüz - *Face à zygomes écartés* — Bunda yalnız yanak kemikleri yekdiğerine uzak olup bir çıkıntı teşkil ederler.

Yanak kemikleri yakın yüz - *Face à zygomes rapprochés* — Bunda evvelkinin aksine olarak yalnız yanak kemikleri yekdiğerine yakın olur ve bir mukaariyet husule getirirler.

Geniş çeneli yüz - *Face à mâchoires écartés* — Bu nevi yüzde iki çenenin kulak altında teşkil ettiği zaviye açık olur.

Dar çeneli yüz - *Face à mâchoires rapprochées* — Bunda çenelerin teşkil ettiği zaviye dar olur.

Bunlardan maada yüzün nevileri meyanında dolgun yüz *(Face pleine)* ve kemikli yüz *(Face osseuse)* vardır ki, evvelkisi şişman adamlarda olduğu gibi etli ve ikincisi zayıf adamlarda olduğu veçhile etsiz ve yüzün bütün kemikleri çıkmış olur.

Yüzün Gayri Mütenazır Olması

Assymétrie de la face

Alelâde bir yüzde gözler ve kulakların muhtelif ve ağız kenarları daima kendi ufkî plân-

ları üzerinde bulunurlar. Fakat bazı çehreler vardır ki, bunların amuden bir yarısı diğer yarısından büyük olur. Bu halde gözler, kulaklar ve ağız kenarları aynı ufkî plân üzerinde değil bir mail hat üzerinde bulunurlar. Bu hat sağ veyahut sol tarafa mail olduğuna göre, nazil veya sait olur. Yüzün ademi tenazürü halinde, bittabi ağız sol veya sağ tarafa mail olduğu gibi, ekseriyetle burun ucu ve burun sırtı da bir tarafa yatmış olur.

Elmacık kemikleri yüksek yüz · *Face à pommetes saillantes* — Bunda elmacık kemikleri pek çıkıntılı olur.

Yüzün hususiyetleri meyanında bir de etlerin gevşekliği gösterilir. Buna: *(flaccidités des chairs de la face)* denilir ki, yüzü böyle olanların yanakları açılır. Şunu da ilâve edelim ki, bazı yüzlerin umumî muhiti mururu zamanla tebeddülâta müsteittir. Meselâ, saçların dökülmesi yüzü uzun gösterir. Ön dişleri çıkarsa bilâkis kısalır; sıhhî ahvalin bozulması veya kemalde bulunması yüzün dahi zafını veya semizliğini intaç etmek itibarile yukarıda izahedilen hususî şekillerin bazıları değişir. Binaenaleyh, bu muhtelif şekiller meyanında daima sabit kalanlarını araştırmak icap eder. Yüzün sabit olan eşkâli *formes stables* şunlardır: 1 — Ehram şeklinde, 2 — Topaç şeklinde, 3 — İki mukaariyeti haiz, 4 — Murabba şeklinde, 5 — Mü-

devver ve müstatil şeklinde, 6 — Alının yan tarafları, yanak kemikleri ve çeneleri yakın veya uzak, elmacık kemikleri yüksek ve gayri mütenazır olan yüzler.

Kaşlar
Les sourcils

Kaşlar, simanın tasvir ve tahlili hususunda büyük bir vazifeyi haizdir. Kaşın dahilî ucunu (kaş başı) haricî ucunu da (kaş kuyruğu) diye ifade edebiliriz. Kaş denilince: Gözün üstündeki çıkıntile birlikte üzerindeki tüyler değil, yalnız bir hüzmei şiiriye teşkil eden tüyler anlarız. Zaten, kaşlar o çıkıntı üzerine irtikâz etmiş değildir. Kaş başı *La tâte du sourcil* ekseriya çıkıntıdan alçak ve kuyruğu ise daha yüksek bulunur.

Kaşlar evvelâ mevkilerine *emplacement*, saniyen istikametlerine, salisen şekillerine, rabıan genişlik ve yükseklik itibarile büyüklüklerine ve nihayet ahvali sairelerine göre tetkik olunur.

Kaşların Mevkii
Emplacement des sourcils

1 — Kaşların başları yekdiğerine yakın olursa buna : *sourcils rapprochés*) yakın kaşlar denir.

2 — İki kaş arasındaki mesafe nisbeten büyük olursa buna da: *écartées* açık, uzak kaş denilir.

3 — Kaşların ortasından kürei ayniyenin merkezine kadar olan mesafe küçük olursa, bunlara alçak kaş: *sourcils bas* ıtlâk olunur.

4 — Kaşların bu vaziyeti çehreye mağmum *sombre* bir eda verir [1]. Bilâkis bu mesafe büyük olursa, yüksek kaş *sour-haut* denir ki, bu da çehreye istifhamkâr bir mana verir [2].

Kaşların İstikameti

Direction des sourcils

1 — Dahile mail kaşlar, ki: *sourcils obliques internes* heyeti umumiyesile istikameti yukarıdan burun köküne doğru aşağı iner.

2 — Harice mail kaşlar: *sour - ob - externes* Bunda kaşların umumiyetle istikameti yukarıdan gözlerin haricî zaviyesine iner.

Forme des sourcils - Kaşlar başlıca üç şekilde bulunur:

[1] Çehreyi mağmum gösteren «alçak kaş - sourcils bas» li insanlar bir fiili cinayet veya sirkati daha az ketmedebilirler. Bir ruhiyat mütehassısı bu şekilde olan bir maznunun çehresinden fiili cinayeti derhal okumakta müşkülât çekmez.

[2] Çehresi daima bir tavrı taacüp alan: «yüksek kaş- sourhaut» li insanlar da ekseriya müstehzi ve lâkayıt görünürler. Bu itibarla, bir cürüm işlediği takdirde bu kabil maznunları, kaşları gayri müteharrik ve kendileri hali sükûnette bulundukları zaman gözlerinden tetkik mümkün olur.

1 — Mukavves kaşlar: *sourcils arqués* bunların heyeti umumiyesi üst taraftan muhaddebiyet · *Connexité* teşkil etmek üzere düz bir çizgi resmeder.

2 — Müstakim kaşlar: *sourcils rectilignés* bunların istikameti ufkî veya mail olabildiği halde, heyeti umumiyesile bir hattı müstakim teşkil ederler.

3 — Muavveç kaşlar: *sourcils sinneux* denilenlerdir ki, bunların istikameti karışık bir hat resmeder. Şurası dikkate şayandır ki, mevki ve eşkâl istikametlerine göre kaşlara verilen yüksek, alçak, mütekarip, mütebait, mukavves, müstakim vasıfları hali sükûnde kaşların irtikâzlarına göre taayyün eder. Kaşların şekil ve mevkii, az çok itiyadı olan bir takallüsü adalî: *contraction museulaire* neticesi ise, bu hususiyeti asabî takarrüp veya tebaüt ve yahut asabî alçalma veya yükselme diye irae ederler. Bir hâli asabî olarak kaşların yukarıya kalkması, alındaki ufkî çizği, buruşukları - *rides horizontales* meydana çıkardığı gibi, alçalmaları ve yekdiğerine yakınlaşması da iki kaş arasındaki çizğileri meydana çıkarır.

Mütenevvi Kaşlar

Rides inter - sourcilieres

Seyrek kaş: *sourcil clairsemé* bunda huzmei şiriyeyi gösteren kılların adedi pek azdır.

Renği de açık olursa hiç kaş yokmuş gibi görünür.

Sık kaş: *sourcil fourni* Bunda kılların adedi pek ziyade olur.

Birleşmiş kaşlar: *sourcils réunis* Bunda burun kökü üzerinde kaş başları yekdiğerile birleşir.

Ekseriya kaşların başları kuyruk taraflarından daha kalındır. Bazen aksi olarak kuyruk tarafları daha kalın olur ki, böyle olan kaşlara: *sourcils en que à maximum* kuyrukları son derece kalın kaşlar denir.

Furça gibi kaş: *sourcils en brosse* umumiyetle sık ve sert tüylü ve kalın kaşlardır ki, tüylerin istikameti düz ve uçları hafifçe kıvrık olur. Bilhassa yaşlı adamların kaşları böyledir.

Kara kaş ve beyaz sakal: *sourcils noirs et barbe blanche* Bazı ihtiyarların saç ve sakalları beyazlandığı halde kaşları ilk rengini muhafaza eder ki, bu da kaşlar için bir hususiyet teşkil eder.

Göz

Gözün umumî şeklini, ileride göreceğiniz krokilere göre tayin edersiniz. Göz kapakları ile de meşgul olmıyacağız. Burada gözün renginden bahsedeceğiz. Gözün renginin, eşkâli mahsusası dolayısile büyük bir ehemmiyeti

vardır. Zira renk ayni şahısta sabit olduğu halde, bazen de değişir. Gözün rengini muvafık bir suretle tasnif etmek kabil olduğu gibi, bu bapta mümaresesi olan bir zat, taharri etmekte olduğu eşhasa tesadüf ettiği anda, gözünün renginden de derhal teşhiste müşkülât çekmez. Lâkin gözün rengini tayin edebilmek için *(Bertilo)* nun usulü tahlilini takip etmek lâzımdır. Ahali beyninde istimal edilen renk şekilleri polis için gayri kabili istifadedir. Meselâ : Avam lisanında kullanılan (esmer göz) tabiri hakikatte esmer olmayıp beyazla siyahın karışmasından husule gelmiştir. Eğer göz bir ziya altında tetkik edilse renkte incelik görünmez, gözün rengini dikkatle tetkik etmek için, iyi bir tenvire ihtiyaç vardır. Tenvirin şiddeti ve istikameti gözün şekli zahirisi üzerinde müspet veya menfi tesirler yapabilir. Meselâ, gündüzün güneş ziyası altında koyu görünür. Binaenaleyh, gözlerin inceliklerini tahdit etmek için onları daima ayni şerait altında muayene etmek lâzımdır.

Muayeneyi şu suretle yapmalıdır : Müşahit, muayene edeceği şahsın otuz santimetre mesafesinde ve tam karşısında durur. Muayene edilecek göz, güneşin ziyayi müstakimi ile değil, gündüzün şiddetli olan ziyası ile tenevvür etmelidir, ve müşahit muayene edeceği şahsa doğrudan doğruya ve hafif bir surette kirpiklerini kaldı-

rarak kendi gözünün içine bakmasını söylemelidir.

Ekseriya ameliyat sol göze olur. Sağ gözün göstereceği ince ihtilâfat, ehemmiyeti haiz değildir. Fakat, bu ihtilâf fazla olursa, o vakit nazarı ehemmiyete alınır ve diğer göze ameliyat yapılır.

Gözün Muhtelif Aksamı

Gözbebeği — Merkezi siyah bir daire ile tabakatı kuzahiye[gözün renğini veren tabakadır] tesmiye edilen dairesi bir şeritten müteşekkildir. Salim gözbebeği daima siyahtır; tabakai kuzahiye renği, birbirinden muhtelif iki mıntakaya münkasemdir. Birincisi — Gözbebeğinin etrafındaki hale; ikincisi — gözün beyaz tabakasını ihata eden muhittir.

Bazan üçüncü bir mıntakaya daha tesadüf edilir ki, buna da (mıntakai hadakiye) derler. Mıntakai hadakiye gözbebeğinin dairesini çeviren bir milimetre genişliğinde sincabî bir şerittir. Ekserya parlak gözlerde bulunur.

Hale: Tabakai kuzahiyenin üçte ikisini örter. Ekseriya gözlerde tesadüf edilen ve az çok sarı olan maddeye (göz boyası) derler. Boyanın mikdarı gözün renginin koyu veya açık olmasına tabidir. Boya tabakai kuzahiyenin içinde olmayıp sathında mevcutter. Bundan başka gözün beyaz bir kısmı daha vardır. Bu, eşhasa

göre pek az değişir; çocuklarda hafif mavimtırak olduğu halde büyüklerde sarımtıraktır. Bazen (göz beyazı) kan hücumile kırmızı olabilir.

Gözlerin Tasnifi

Gözler havi olduğu boyanın mikdarına göre sıralanır [1]. Eğer gözde hiç sarı boya olmayıp mavi veya beyazımtırak boya bulunur ise, öyle gözlere (boyasız göz) derler.

Esas itibarile gözlerin sıralanmasında iki tarz kabul edilir. Boyalı gözler, boyasız gözler.

Boyalı gözlerdeki boya, saman sarısı ile koyu kestane arasında değişir. Tabakatı kuzahiyenin sarı boyasının miktarına göre gözler yedi kısma ayrılır :

1 — Boyasız göz,
2 — Sarı boyalı göz,
3 — Portakalî boyalı göz,
4 — Kestane boyalı göz
5 — Yuvarlak koyu kestane boyalı göz,
6 — Yeşilimtrak şualı koyu kestane boyalı göz,
7 — Hakikî koyu kestane boyalı göz.

[1] Boyalı gözler hakkında birinci kısmımızın (göz) faslında izahat mevcuttur. Böyle gözlü kimseler, nazarları daima mütahavvil olup her şekline göre ayrı manalar ifada eder. Bunlara tesadüf edildiği takdirde, her şeyden evvel yapılacak şey, (teşhis)i hakikate yakın bir şekilde tespit etmektir. Teşhis yapıldıktan sonra onun ifade ettiği manalar faslı mahsusundan suhuletle bulunur. (Tababet) de de bu usul caridir. Bazı hastalıklar vardır ki (teşhis) konuluncaya kadar tedaviye başlanmaz !

Boyasız olan gözlerde sarı boyadan eser yoktur. Onların renği havaî ve (Arduvaz taşı) renğindedir. Bu renk şimal kavimlerine mahsustur. Hakikî koyu kestane gözlerde, renk parlak ve ayni zamanda kadife gibidir. Hakikî koyu kestane renği gözün umumî manzarası, boyasız gözün umumî manzarasına nispeten daha farklıdır. Bu gözler şarklı kavimlerde görülür.

Sarı boyalı gözler — Bu boya dahi aşağıdaki sınıf üzere ya dairevari veya hale tarzında gözbebeğinin etrafında bulunur. Bazen de üç köşeli veya hilâl şeklinde ve leke suretinde muhitte bulunur.

Portakali boyalı gözler — Burada renk portakal kabuğunun rengine benzer.

Açık kestane renkli gözler — Bundaki renk açık kestane rengi tarzında ise de ondan daha ziyade ve daha koyudur.

Koyu kestane rengiudeki gözler — Boya hadekanın etrafında tevazzu etmek üzere dairevari koyu kestane göz, ve boya muhite doğru temadî etmek şartile yeşilimtırak kestane renginde göz olmak üzere ikiye ayrılır, tabakai kuzahiye zemininde arduvaz veya havaî renrenginin aksamı sağiresi muhitte koyu yeşilimtırak bir bulut tarzında görülür.

Sarı boyalı gözler bahsinde görüldüğü üzere boya hadekai kuzahiyenin mıntakai dahiliye-

sinde ve halede teselsül eder. Tabakai kuzahiyenin umumî tabakalarının farklarını örter. Tabakai kuzahiyenin kaarının renği mıntakai hariciyede ve muhitte görülebilir. Gözün renğinin tarifatı noktai nazarından halenin farkı ile (bilhassa boyanın farkını), muhitin farkını (tabakai kuzahiyenin kaarının renğini) ayırmak lâzımdır.

Hale — Halenin farkı kendi boyasının renğine bağlıdır. Bu renk sarı portakalî, açık kestane, koyu kestane olabilir. Her fark parlak, mutevassıt, koyu olmak üzere değişebilir. Binaenaleyh sarı renk için parlak sarı, mütevassıt sarı, koyu sarı kabul edilmek icabeder. Her renğin yakınları arasındaki farkı tefrik etmek oldukça zordur. Bazan koyu sarı için açık portakalî renğini, koyu portakalî için de açık parlak kestane renğini hata olarak aldıkları nadir değildir. Bu hata gerçi birân için ehemmiyetli değildir; ancak yukarıkı cetvelde birbirini takip eden iki ıstılah arasında bir ihtilâttan başka bir mana ifade etmez. Eğer ıstılâhlar birbirini takip etmez ise; meselâ: Açık sarı, koyu sarı ile karıştırılırsa, o vakit hata ehemmiyet kesbeder. Boyasız gözlerde halenin farkı hiç birşey ifham etmez, halenin şekli, dairevî, şuaî olmak üzere iki kısma ayrılır:

Dairevî hale: Boya gözbebeğinin etrafında iki milimetre genişliğinde dairevî bir şerit şeklinde temerküz etmiştir.

Şuaî hale: Boyadan müteşekkil gözbebeğinin etrafında bir nüvei dairevî vardır ki, boya buradan şua tarzında muhite doğru teveccüh eder. Hale şuaı daima koyu kestane gözlerde ve ekseriya açık kestane renkli gözlerde görülür. Bu üç şekil hale boyasız gözlerde dahi bulunur; lâkin halenin farkı, bu halde beyazımtıraktır.

Muhit

La périphêrie

Muhitin esaslı farkları şunlardır:

1 — Havaî mavi fark,

2 — Menekşe ile fayans mavisi beynindeki mutavassıt fark,

3 — Arduvaz farkı,

İkinci, üçüncü sınıfta boya ekseriya muhiti işgal eder ve orada yeşilimtrak gözükür. Muhitteki farkın yani yeşilimtrak kelimesinin ilâvesi suretile bu hususiyet meydana gelir. Meselâ, yeşilimtrak arduvaz gibi, keza yeşilimtrak kelimesi sarı ve portakalîye de ilâve olarak yeşilimtrak sarı, yeşilimtrak portakalî tabirile yadedileceği gibi, parlak, mütevassıt, koyu tabiratı da bu tabirata inzımam edebilir. Meselâ, muhitte havaî, portakalî, yeşilimtrak, mutavassıt renk gibi.

Dördüncü sınıftan itibaren (açık kestane gözler) havaî muhitte asla tesadüf edilmez.

Muhitin farkı mutavassıttır. Yeşilimtırak arduvaz, yeşilimtırak kestane gibi.

Beşinci sınıfta koyu kestane olanda mutavassıt muhite tesadüf edilmez; ancak burada fark parlak, mutavassıt, koyu ile gösterilir. Bu gösteriş sarı yeşilimtırak arduvaz, yeşilimtırak arduvaz tabirile birleştirilebilir.

Altıncı sınıfta ise beşinci sınıftaki tabirata koyu kestane kelimesini ilâve etmek lâzımdır.

Yedinci sınıf, hale gibi ayni farkta muhite maliktir.

Tabakai Kuzahiyenin Renginin Tertip Ve Tanzimi

La notation de la couleur de l'iris

Hale ile muhitin farkları hakkındaki mutalâa malûm olduktan sonra, bir şahsın gözünü diğer şahsın gözleri ile karıştırmamak için bu farkları tertip etmek lâzımdır. Filvaki portakalî hale, havai mavi muhit gibi, alâim hadekanın etrafında ince portakalî bir şerit ile hemen mavi bir gözde tatbik edilebildiği gibi, zemini mavi ve tamamile portakalî boya ile çevrilmiş göze de tatbik kabildir.

Hale ile mubitin vüsatını tayin edelim:

Eğer halenin vüsatı muhitten fazla ise fark istimal olunur. Bilâkis muhit haleden fazla ise

fark tabirinin altını çizmek lâzımdır. Meselâ:

— Portalî hale: Havai mavi muhit —

Tabakai kuzahiyenin umumî renklerinde görülen farktan biri daha az haizi ehemmiyet ise, onu parantez içine almak lâzımdır. Meselâ, hale (mutavassıt sarı), havai mavi muhit, tabakai kuzahiyenin iki unsurunun tesavisi, (müsavi =) işaretile gösterilir. Rengin mikdarına ve farkın nevine göre renkler şu suretle taksim olunur:

Birinci sınıf: sarı boyası,
İkinci „ safi asfar,
Üçüncü „ portakalî,
Dördüncü „ açık kestane renginde,
Beşinci „ dairevarî koyu kestane renginde,
Altıncı „ yeşilimtrak koyu kestane renginde,
Yedinci „ Saf koyu kestane renğinde

Bir gözü tasnif etmek için birbirini takip eden iki sınıftan hangisinde olduğuna dair emniyeti tamme hasıl olmaz ise, evvelâ: En ziyade akla gelen sınıf kaydedilir, bilâhara diğer takibeden yazılır ve birbirinden bir tire ile ayrılır. Meselâ: 3-4 Bir gözün farkını uzatmak için üç alâmet vardır: Birincisi, renğe göre sıra numarası; ikincisi, halenin farkı; üçüncüsü, muhitin farkı. Bu üç alâmet, birbiri üzerine mevzu üç hat üzerine kaydedilir.

Birincisi renge tahsis edildiği halde, ikincisi haleye, üçüncüsü muhite ait olur. Meselâ, dört sınıf mütevassıt şuaı, açık kestane koyu sarı yeşilimtrak arduvaz.

Son satırın altını çizmeklik, bize muhitin haleden daha vasi bir surette devam ettigini gösterir ki, yukarıda da izah etmiştik.

Benekli göz — Tabakai kuzahiyei ayn, ayni büyüklükte küçük küçük lekeler arzeder. Bu lekelerin gözün tasnifi üzerine tesiri olmayıp hususî delilleri teşkil eder.

Kavisli gözler — Burada tabakai kuzahiye sol veya sağ nısfında mütebakisine nisbeten daha kesif bir boya ile katedilmiş bir mıntaka iş'ar eder. (Kavs) tarzında boyanın bu tahavvülü arizî olarak küçük bir demir parçasının göze duhulile husule gelmiştir. Kavsın farkını tayin etmek lâzımdır. Meselâ: tabakai kuzahiyenin sol kısmında açık kestane renkli kavs gibi.

Hareli göz — Burada sağdaki tabakai kuzahiyenin rengi, soldaki tabakai kuzahiyenin renginden büsbütün başkadır.

Sedefkârî daireyi havi gözler — Burada muhit sedefkârî bir daire ile örtülmüştür. Bu gözler ekseriya ihtiyarlarda görülür.

Sincabî mıntakalı göz — Burada bir milimetre vüsatinde olan sincabî bir şerit (hade-

ka) nın etrafını işgâl eder ki, buna mütevessi hadekalı göz dahi denilir.

Armut şeklinde hadekalı göz — Burada hadeka armut şeklindedir.

Merkezden uzak hadekalı göz — Hadeka tabakai kuzahiyenin merkezinde olmayıp muhite dönüktür. Sağ veya sol gözde hafif veya kuvvetli lekeli gözler de vardır ki, tabakai kuzahiye ve hadeka kısmen sincabî bir gışa ile örtülmüştür. Sağ veya sol gözün beteri yani kesilmiş veyahut akmış göz veya sun'î gözlü eşhas vardır ki, bunların gözlerinin havasını anlamak için vaziyeti umumiyelerini, konuşmasını, hareketini tetkik etmek vüsatını ve biribiri ile olan farklarını bulmak lâzımdır.

Göz Kenarındaki Buruşuklar

Les rides culaires

Burun kökünün ortasında ve kaşların arasındaki şakulî buruşuk bazen alının ortasına kadar uzar.

Bazen burun kökünün kaidesinden itibaren her iki taraftan amudî birer buruşuk hasıl olur ki, bunlar az çok alın üzerinde uzanır. Bazen de kaşlar arasında yalnız sağ ve sol cihetinde amudî bir buruşuk bulunur ki, buna *ride interdroit ou gaucheunila téralesourciliére* derler. Kaşlar arasında buruşuklar bazen mail

bir istikamette olur ki, bunlara da: *ride inters. oblique gauche au droit* denilir.

Bazen dahi burun kökü üstünde ufkî bir çizgi bulunur ki, buna da *horizontal de la racine du nez sillon* denir.

Kaşlar arasında, sağ ve solda bulunan mail buruşuklar burun kökünün kaidesinin ortasında birleşerek şu (∧) işareti şeklinde bir çizgi teşkil ederler ki buna: *circonexe intersourcilier* namı verilir.

Yukarıdaki burüşukların teşkil ettikleri zaviye alnın biraz daha yüksek bir mevkiinde husule gelmekle beraber, burun kökü üzerinde ufkî bir çizgi bulunursa, adeta bir müselles teşkil eder ki, bunu da *triangle intersourcilier* diye gösterirler.

Bazan lisanı avamda kazayagı tesmiye olunan gözün haricî zaviyesinden itibaren yelpaze şeklinde bir buruşuk hasıl olur ki, buna *temporales rides* derler. Bazı kimselerde hali tabiîde bu nevi buruşuk mevcut olmadığı halde adalî takallus ile bunu sun'î bir surette hasıl ederler ki, esnayi tetkikte şahsın bunu hassaten yapıp yapmadığını tayin etmek icabeder.

Zaten takallus ile yüzde birtakım buruşuklar meydana çıktığından, ayni mülâhaza bütün buruşuklar için de variddir.

Bir de takriben iki üç santimetre uzunluğunda ve aralarında bir santimetre mesafe

bulunmak üzere tragüsün muhitinde hemen hemen muvazi bir çizgi vardır ki, buna da *ride tragienne unique* denilir. Bu çizgi umûmiyetle ancak otuz beş yaşından sonra hasıl olur. Ayni çizgi bir çift olursa *ride tragienne double* tesmiye olunur.

Ağız Kısmındaki Buruşuklar
Rides bucales

Burun kanatlarından dudakların birleştiği noktalara doğru mailen nazil çizgilere *sillon naso - labical* denir. Bir de yanak buruşukları vardır ki bunlar yukardaki çizgilerden daha arka tarafta bulunur ve onlara muvazi olarak çeneye kadar inerler; *sillon jugal* — bu çizgiler gençlerde nadiren tesadüf olunur.

Bunlardan maada *sillon sus - mentionné* tesmiye olunan bir çizgi vardır ki, bunu çene bahsında çenenin hususatı meyanında zikredeceğiz. Ağız buruşukları meyanında bazı kimselerdeki yanak ve kemiklerini söyliyebiliriz. Ağız kenarlarından bir iki santimetre mesafede az, çok görülen çukurlar bulunur ki, böyle yanaklara *joues à fossette* namı verilir.

Saçlar
Les cheveux

Usulü tasvirde saçlar evvelâ tabiatları, sani-

yen altındaki hizaları, salisen çoklukları ve rabıan renkleri noktai nazarından tetkik edilir. Piskolojik tahliller sırasında, saçların renk, şekil, mevzi ile sertliği ve yumuşaklığı noktai nazarından ifade ettiği manaları zikir ve tasvir edeceğiz. Fizyonomoni bahislerine ruhî tahliller karıştırarak fasılları dairei müphemiyete sokmaktan çekindiğimiz gibi, her iki bahsın bir arada geçmesinden de ilmî ve bilhassa meslekî bir faide tasavvur etmedik..

Saçların Tabiatları

Nature des cheveux

Saçlar, kalın veya ince, sert veyahut yumuşak olsun, dalgalı değil ise düz saç denilir.

Halkalı saç · *cheveux bouclés* — Her saçın nihayetinde oldukça geniş ve ekseriya natamam bir halka hasıl olur. Saçların tabiaten veya sun'î olarak halkalı olduğunu ayırmak iktiza eder. Filvaki bazı kimseler tuvalet olarak saçlarını maşa ile kıvırmak adetleridir. Sun'î halkalı saçlar tabiî olanlardan şu veçhile ayrılır ki, sun'î olanların dahilî kısımları kırmızılanmıştır.

Saçlar esasen kestane renginde ise sıcak maşa ile temasında hafif surette rengi kırmızıya tahavvül eder. Ayni zamanda saçlar yumuşaklık

ve parlaklığını kaybeder ve bir iki gün zarfında tabiatı asliyesine rücu eder.

Kıvırcık saç - *Cheveux crepus* — Bu saçların halkaları daha küçük olup birbirine karışır.

Yünlü saç - *Cheveux laimeux* — Bu saçlar kısa olup yekdiğerine karışarak koyun yapağisi gibi bir hale gelir. Zencilerin saçları daima böyledir.

Saçların irtikâzı

L'insertion des cheveux

İrtikâz daireleri — Birinde alnın hattı irtikâzı, uçları kulağın yukarı muhitine kadar vasıl olan bir nısıf daire teşkil eder.

Müstakim *rectangulaire* saçların irtikâzı yanlara kadar düz olarak uzadıktan sonra, birdenbire tebdili istikamet ederek, kaşların irtifaına kadar amuden iner.

Hattı irtikâz yan taraflarda saçların içine doğru girmiş ve ekserya pek geniş iki zaviye teşkil eder ki, bu zaviyeler alnın ortasında, tulü nisbeten küçük bir saç kısmı bırakır.

Saçların ziyadeliği

L'abondance des cheveux

Seyrek ve sık saç herkesçe malûm olduğu cihetle, bu hususta tarifat ve izahata mahal yoktur.

Ön taraftaki saçların dökülmesi üzerine hattı irtikâz ziyadesile geride kalır ve alın gayet yüksek görünür. Buna *Calvitie frontale* derler.

Yalnız tepedeki saçlar dökülürse *Calvitie tonsurale* denir.

Hem ön taraftaki, hem tepedeki saçlar dökülmüş olursa Calvitie pariétale denir ki, bu halde başın bütün üst tarafı çıplak kalır.

Ekserya bir hastalık neticesi olarak, saçlar tamamile dökülmüş olursa, buna da: *Alopecie* denir.

Saçların renkleri

La nuance des cheveux

Saçların başlıca renkleri şunlardır:

Parıltısız sarı — *Blond albinos*
Pek açık sarı — *Blond très clair*
Açık sarı — *Blond clair*
Sönük sarı — *Blond filasse*
Mutavassıt sarı — *Blond moyen*
Koyu sarı — *Blond foncé*
Açık kestane rengi — *Châtin claire*
Orta kestane rengi — *Châtin moyen*
Kumral koyu kestane rengi; siyah kestane rengi — *Châtin noir*
Tamamile siyah — *Noir pur*
Açık veyahut akaj ve kırmızı, orta kırmızı, koyu kırmızı, açık kestaneyi andırır kırmızı — *Rouj châtin clair*

Ve mütevassıt veya koyu beyaz renklerdir.

Siyah kestane rengi tamamile siyahtan şu suretle ayrılır ki, siyah kestane rengi koyu bir inikâs hasıl ettiği halde [1] tamamile siyah renk mavimtrak bir inikâsı havidir. Tamamen siyah renkli saçlara memaliki şarkiye ahalisile Asyalılarda tesadüf olunur.

Koyu kestane rengi, siyah kestane rengine pek yakındır. Bilhassa sun'î ziya karşısında bunları yekdiğerinden tefrik etmek müşküldür. Açık kestane rengi kendine mahsus olan inikâsile koyu sarıdan tefrik edilir.

Pek açık sarı umumiyetle şimal ahalisinde ve meselâ İskandinavyalılarda tesadüf olunur.

IBONE ALBINOS tesmiye edilen renk sarımtırak bir in'ikâs hasıl eder. Saçları bu renkte olanların göz bebekleri kırmızı renkli olur, ve bu marazî bir haldir.

Kırmızı yani altın renginde olan derecatı muhtelife, açık yahut akaj ve kırmızısından koyu kestaneye müşabih kırmızıya kadar tahavvül eder.

---

[1] 1907 senesinde Paris cinayet mahkemesinde hiçbir delil ve emare mevcut olmıyan bir cinayet davası rüiyet ediliyordu, müddeiumumilik bilâhare mahali vakada siyah kestane renginde bir tel saç bulup heyeti hâkimeye tevdi ediyor, maznunun saçile mukayese edilerek maznunun saçı olduğuna ve bu suretle idamına hükmediliyor. Bilâhare bir mütahassısın [Bu saç koyu kestane renginde olsaydı koyu bir inikâs yapardı, Halbuki bunun hasıl ettiği inikâslar siyahtır, binaenaleyh bu saç maznunun saçı, değildir] diyor, hükümden sonra yapılan fennî tetkikat neticesinde mütehassısın sözü subut buluyor ve maznun idam sehpasından kurtuluyor.

Beyaz saçlar ile karışık olan kestane, sarı, siyah ve kırmızı saçlara : *cheveux grisonnants* yani kır, alaca saç ismi verilir.

Saçların renklerini irae için usulü tasvirde kabul edilen tabirat meyanına kumral, esmer = *Brun* kelimesi ithal edilmemiştir. Çünkü, bu kelimenin delâlet ettiği mana pek müphemdir. Bu kelime lisanı avamda hem koyu kestane rengi, hem de siyah kestane rengi ifade etmek üzere istimal olunmaktadır.

Bıyık, Sakal

Larbe [1]

Saçlar gibi, bıyık ve sakal kılları da düz, sert, dalgalı, hafifçe veyahut · zencilerde olduğu gibi · ziyadesile kıvırcık olabilir. Bıyık ve sakalların çokluğu da şahıstan şahısa ziyadesile tebeddül eder. Hattâ ayni şahısın bıyık ve sakalları her mevzide ayni derecede değildir. Bıyıkları ziyade olduğu halde sakalları köse olanlar nadir değildir.

Üst dudak üstündeki kılların heyeti mecmuasına : bıyık = *moustache,* kulağa yakın olanlara : çene başı = *les favoris,* çenedekilere de : *Barbe mentona* namı verilir. Alt dudağın ortasındaki kısma · *Ibnère* bam teli, çene altındaki kısma da : *la mouche* tesmiye edilir.

[1] (Larbe) kelimesi burada yüzdeki tüylerin kâffesine şamil bir manada istimal olunmuştur.

Aksamı mezkûrenin heyeti umumiyesine sakal = *la collier* denir.

Büsbütün sakalsız olan yüzü "*face glabre*„ - köse - diye gösterirler. Bunun tıraş olmuş yüzden farkı bellidir. Tamam kösenin yüzü gayet yumuşak ve düzdür ve dokunulduğu zaman tıraşlı yüzdeki sertlik anlaşılmaz. Tıraşlı yüzün bu sertliği bittabi kılların köklerinden ileri gelir. Eğer yüzün her yerindeki sakalların mikdarı muhtelif olursa, meselâ bir şahsın sakalı hiç olmadığı halde bıyıkları ziyade ise, bu hususiyeti *joues glabres et moustaches fortes* yani sakal köse, bıyık ziyade olarak gösteririz.

Sakalın rengindeki farklar saçların renklerindeki farkların aynıdır. Bununla bir şahısta sakalın muhtelif kısımları başka başka renkte olabilir [1].

Meselâ, bıyıkları kırmızı *roux* ve sakalının çene altındaki kısmı *collier* orta veya koyu kestane renginde kimselere tesadüf olunur. Hattâ yalnız bıyıkları bile başka başka renkte

[1] "Face glabre = köse„ olan adamlardan meşhur sarik Adiyo) zabıtayı iğfal hususunda tabiî şeklinden çok istifade etmiştir. [illegible] yüzden Fransa'da yüzü geçen zabıta vukuatında gıyaben ismi geçmiştir.

Polis müdiriyeti (fizyonomi) mütehassısına sevkedilecek bir maznunun, mütehassıs memuru tarafından evvelâ hangi tiplerden olduğu tespit edildikten sonra, umumî hatlarının ifade ettiği manalar birer birer tespit edilmelidir. Bazı mütenakız hatlar, maznunun mütenakız evsaf ve kabiliyetini ifade eder. Rapor tanziminde bu hususa dikkat ve itina etmek ve müşahedeleri aynen ve isabetli yazmak lâzımdır.

kıllardan mürekkep olanlar da vardır. Meselâ, orta kestane rengi ile kırmızı renkten mürekkep olur, bu hususiyeti de: *moustache châtin moyen melangê fortement depoils roux* yani kırmızı kıllar ile karışık orta kestane rengi bıyık diye gösterilir.

Yüzün Rengi

Coloration de la peau du visage

Yüz için başlıca iki nevi renk vardır:

1 — Esmerimtırak sarı: *Pigmentaire*

2 — Kırmızı, kanlı: *Sanguine*

çehrelerdir.

Birinci renk, cildin dahilinde her şahısta az çok bir mikdarda bulunan ve *(Pigment)* denilen boyalı maddeden hasıl olur. Beyaz ırka mensup ahalide bu maddenin mikdarı nisbeten azdır. Çinlilerde pek ziyade olup, yazın güneş ziyasına ziyade maruz bulunan kimselerde mikdarı ziyadeleşir. Kış mevsiminde ise bilâkis azalır; kırmızı çehre ise cildin inceliği hasebile altındaki kanın hariçten görünmesi dolayısile kırmızı bir renk verir. Bu renklerin muhtelif dereceleri vardır:

Küçük: *petit*
Orta : *moyen*
Büyük : *grand*

Meselâ, bir Hindunun *hindou* rengi ifade

edilmek istenilirse esmerimtırak sarı :

Büyük : *Coloration pigmentaire - grand.*

Kırmızı :

Küçük veya hiç : *Colo. sanguine petite ou nulle - petit* denir.

Ekseriyetle ayyaşların rengi esmerimtırak sarı : Küçük veya kırmızı büyük olur.

Colo. pigm. : petite; colo. sang. : grande

Ekseriya yanak ve burun üzerinde mevcut olan kırmızı leke vesair tezahürat dahi renk fihristi meyanına dahildir. [1] Etenoğrafik esbabın tahtı tesirinde olarak husule gelen ihtilâfatı levniye ırk *race* diye gösterilir. Zenci : *race nègre*, sarı ırk : *race japonaise*, beşerin dört ırkı bahsettiğimiz ihtilâfatı levniyeden ibarettir.

Kulak

Evvelâ kulağın görünen kısmını teşkil eden aksamı tetkik edelim :

Bunlar beş kısımdan ibarettir :

[1] Kulaklar tetkik edilirken, evvelâ hangi fasla mensup olduğu tespit edilmeli, saniyen şekli hakkında izahat verilerek, evsafı umumiyesi nazarı dikkate alındıktan sonra, ifade ettiği mana yazılmalıdır.

Kulakları, kendi hanesine :

1 — Sivri,

2 — Murabba,

3 — Müselles,

4 — Müdevver kulak

Şeklinde yazmak lâzımdır.

1 — *Helix* denilen kısımdır ki, kulağın merkezinden başlıyarak üst iki sülüsünü ihata eder.

2 — Kulağın aşağı kısmını teşkil eden yumuşak tarafıdır. Buna : *lobe* denilir.

3 —Muhaddep ve üç köşeli ve merkezi üzni ön taraftan temdit eden kısımdır ki buna : *Tragus* denilir.

4 — Tragüsün karşısında ve aralarında bir kanal ile ayrılmış olan kısım olup alelâde tragüsten daha küçük olur ve bunun şeklindeki değişiklik tragüsün değişikliğinden daha çoktur. Bu kısma : *Antitragus* denilir.

5 — Antitragusun üstünde bulunup : *Anthelix* tabir edilen kısımdır ki usulü tasvirde buna münhasiren: *(le Pli)* büküm, kırım denir. Bu kısım üst taraftan iki şubeye ayrılır. Şubei ulya : *branche supérieure* usulü tasvirde *pli supérieure* ve şubei mutavassıta *la medione* şubei ulya - heliksin kısmı alâsına ve şubei mutavassıta kısmı aslisine merbuttur.

Bunlardan başka kulakta üç boşluk vardır :

1 — Heliksin kısmı vasatisile anteliksin kısmı ulvî ve süflîsi arasında bulunan zenbil şeklinde bir boşluktur ki buna : *Fossette naviculaire* denir. Bu boşluk kulak yumuşağına - *Lobe* e kadar uzayarak bazen kenarın bir noktasında nihayet bulur; bazen yumuşağa karışır.

2 — Anteliksin şubei ulyasile şubei muta-

vassıtası arasında bulunan boşluktur ki, buna: *Fossette digitable* denir. *Digitable* kelimesi parmak manasına olan *doigt* kelimesinden gelmedir. Bir çok adamlarda parmağını bu boşluğa koyarak kulağını karıştırmak itiyadı bulunduğundan bu isim verilmiştir,

3 — Tragus ve antitrgus ile anteliksin kısmı süflî ve mutavassıtı ve heliksin kısmı aslîsi ile mahdut ve kulağın en derin cevfi olan boşluktur. Buna *la conque* denilir ki, bu, mecrayi üzn ile birleşmiştir.

Heliks - Yahut Kenar

Heliks üç kısma ayrılır: Aslî, ulvî, vasatî.

1 — Kısımı aslî: Bu kısmın cesameti pek küçükken pek büyüğe kadar bir çok derecelerde olabilir.

Eğer kısmı aslî pek küçük ise ancak görünebilecek cesamettedir. Hattâ büsbütün gayrı mevcut dahi olabilir, pek büyük ise anteliksin şubei süfliyesile birleşir.

2 — Kısmı ulvî de küçükden büyüğe kadar cesametlerde olur. Kısmı ulvî pek küçük ise anteliksin şubei ulyası sivanı üznün kısmı ulvîsine kadar uzanır.

(Postéro - superieurs) noktai ulvî ve bu halde bu kısım ancak görülen bir kenar ile mahdut olur. Binaenaleyh sivanın bu mahalli

düz olur. Kısmı ulvî pek büyük ise *(Fossette digitable)* denilen boşluk tamamen ve (anteliksin) kısmı ulvîsinin büyük bir kısmını örten kalın bir şerit gibi (büklüm - *repli*) teşkil eder.

3 — Kısmı vasatî de küçükten büyüğe kadar değişir. Kısmı vasatî - sivanı üznün kısmı ulyasını ihata eder.

Kenarın bu üçüncü kısmı pek küçük olursa: *Fossette naviculaire* denilen boşluk ve (anteliks) in şubei süfliyesi ekseriya düzlenir ve sivanın bütün kısmı vasatîsi düz olur.

Pek büyük olduğu takdirde zikredilen boşluğu tamamen ve (anteliks) in şubei süfliyesini kısmen örten kalın kıvrım *bourelet* hasıl eder.

Kenarın kısmı vasatîsi muhtelif derecelerde açık olur. Bazıları ve umumiyetle küçük ve orta cesamette olanları arkaya pek ziyade dönmüş olur. Ve bu halde: *(Fo - naviculaire)* denilen boşluk tamamen görünür. Bazıları da daha katlanmış olur; bu takdirde: *Fo - na.* ancak ince bir çizgi gibi görünür. Bu halde kısmı vasatînin açıklığı mutavassıttır. Pek büyük cesametteki kısmı, pek ziyade katlanmış olabilir ve bu halde *Fo - na.* dediğimiz boşluğu tamamen kapatır ve (anteliks) in şubei süfliyesine yapışmış zannolunur. Bu boşluğun bu şekildeki açıklığını ifham için muttasıl: *adherente* kelimesi istimal olunur.

Kenarın Hususiyetleri

1 — Kenarın kısmı ulvisile kısmı vasatîsi arasında bazen küçük bir düğüm bulunur ki, buna *Nodosité darwinienne* denir. Bu düğüm ekseriya göz ile ancak görülebilecek cesamette olur. Fakat temas ile kolayca tefrik olunur.

2 — Bazen kısmı vasatînin hemen ortasında bir şiş bulunur ki buna : *elargissement darwinienne* denir.

3 — Mezkûr hususat meyanında bir de : *saillie darwinienne* denilen bir şey vardır ki, bu da kısmı vasatînin dahilî kenarının hemen ortasında ve testere dişi gibi sivri bir çıkıntıdan ibarettir.

4 — *Tubercule darw.* tabir olunan kabarcık ur dahi hemen hemen darvin düğümünün bulunduğu mahalde bulunan bir çıkıntıdan ibarettir. Cesameti darvin düğümünden daha büyüktür. Şeklinin yuvarlaklığı ve onu örten gışanın beyaz ve sedefî manzarasile darvin düğümünden tefrik olunur. Bu nadir bulunur.

5 — Gene kısmı ulvî ile kısmı vasatî arasında sivilceye benzer şeyler bulunur ki, bu halde bulunan kenara : *Bordure echancrée* denir.

6 — Bazen bütün kısmı vasatî parmakla yoğrulmuş hamur parçası tarzında olur ki, buna da : *Bordure froissèe* denir.

7 — Kısmı süflînin hemen hemen nısfı süflisi (anteliks) in şubei süfliyesile karışarak yalnız bir çıkıntı teşkil ederlerse, buna karışmış kısma: *Bordure postérieure fondue* denilir.

8 — Kısmı ulvî bir kavis daire teşkil etmeyip te baş mezkûr kısmın takriben ortasında bulunan az çok had bir zaviye teşkil ederse, buna: (*Contour superieur sign* = Muhiti ulvîsi had kenar) denir.

9 — Zaviyenin resi kısmı ulvinin ortasında olmayıp ta önde kafaya doğru bir noktada ise, buna: (*Contour sup. enterieur* = Kısmı ulvî had kenar veya muhit) denir.

10 — Kısmı ulvî hemen ufkî ve müstakim bir vaziyette olup ta kısmı vasatî ile bir zaviyei kaime teşkil ederse, buna: *Contour sup. postérieur en equerre* denir.

11 — Kenarın mebde kısmının biraz fevkinde, kısmı ulvî birdenbire istikametini değiştirerek kaime gibi bir zaviye teşkil eder ve ufkî olarak veya hafifçe saiden imtidat ederse, kısmı vasatî ile de bir zaviyei kaime teşkil eder ki, kenarın bu hususiyetine: *Contour superieur hicondé* = İki dirsekli ulvî kenar denir.

12 — İki dirsekli kısmı ulvinin iki zaviyesi ayni derecede olmayıp ta evvelki yani kafa tarafında olan zaviyei haddeye, sonraki

zaviyei münferice bitişik olursa, bu kısmın birinci dirseğe kadar olan küçük kısmı amuden yükselir. Birinci dirsekten sonraki büyük kısmı sukut istikameti alır. Bu hususiyete de: *(Contour supérieur obtus - aigu)* denir.

13 — Bazı kimselerin kulaklarının kenarında eski bir dövme veya yaranın nişanı bulunur. Hattâ bir ameliyat neticesi olarak kenar bulunmaz. Bu halde kenara da: *Bordure cicatrise et gelée* = iyi olmuş veya donmuş kenar denilir.

Kulak Yumuşağı
Le lobe

kulağın kısmı süflisini teşkil eden yumuşak ve yuvarlak kısımdır ki, buna *(le lobe)* dahi denir. Bu kısmı, yanağa sureti irtibatı, bitişik olmıyan kenar tarafının vasatı haricinin şekli, derecei cesameti ve hususatı sairesi noktai nazarından tetkik edeceğiz:

Yumuşağın muhiti: *Contour du lobe* — Bu muhit yanağa yakın bir sivri uç ile nihayet bulursa, muhiti nazil = *cont. des cendant* denilir. Yanak ile ittisali bir " eker = *équerre* „ teşkil ederse, eker şeklinde muhit = *cont. en équerre* namını alır. Bu muhit üzerinde yanağa pek yakın bir nokta da bazen aşağı nazil müselles şeklinde küçük bir sivri uç bulunur, *descendant*

equerre denilen bu şekil nadirdir. Muhit yanağa doğru yuvarlak ta olabilir; yani evvelâ aşağıya indikten sonra yanak ile birleştiği noktaya doğru yükselmiş olur.

Eğer yuvarlak olan kulak yumuşağı *(lobe)* kısmen yanağa bitişik olursa buna mutavassıt: *intérmediaire* deriz. Yanakta arada açık bir mesafe kalmak üzere tamamen ayrılmış olursa, buna da *(golf)* körfez tesmiye ederiz. Şu halde kulak yumuşağının muhiti için şu beş şekil elde edilmiş olur:

Nazil *descendant* — Cetvel şeklinde nazil *desc. équerre* — Eker *équerre* — Mutavassıt *intermédiaire* — Körfez = *golf* — Yumuşağın yanağa ittisali = *làdhérence du lobe* yumuşağın yanağa sureti ittisalı karışık olur. Eğer yumuşağı örten gışa yanağın derisile hiç bir çizgi ve buruşuk hasıl etmeksizin birleşirse tabiri diğerle yumuşağın yanak ile noktai ittisali gayri kabili tefrik olursa, buna karışık *(fondue)* denir. Eğer yumuşak kısmen yanaktan müteferrik olursa, bunu mutavassıt olarak gösteririz.

Eğer yumuşak kendi gışasından hasıl olan bir çizgi ile yanaktan tamamen ayrılmış olursa, buna da: *Sillonnée* çizgili ittisal deriz. Bu çizgi pek derin olursa böyle ittisale de müteferrik: *séparée* yahat mütecerrit: *isolée* ıtlak ederiz. İttisalin, tamamen karışık ile mutavassıt ıtlak ettiğimiz sureti arasındaki şekil dahil olduğu halde şu beş muhtelif şekil hasıl olur:

Karışık, karışık; mutavasst, çizgili, mütecerrit
1 2 3 4 5

Yumuşağın sathının kabartması — Yumuşağın sathı haricisinin kabartması : *(modélé)* batık, delik olabilir : *traversé.* Bu halde : *fusette naviculaire* tesmiye ettiğimiz boşluk muhiti üznün kısmı vasatîsi ile yumuşağın birleştiği noktada nihayet bulmaz, yumuşağın bütün sathınca uzanır.

Mezkûr satıh üzerinde bu uzanışın hasıl ettiği çizginin az veya çok görünen, mürtesem: *prononcé* olmasına göre kabartmayı pek batık : *traversé* veyahut sadece (batık *traversé*) olmak üzere gösteririz.

Eğer : *fosette naviculaire* bunun muhiti yumuşağın takriben ortasına kadar imtidat ederse, yumuşağın kabartmasını mutavassıt olarak gösteririz. Bu tarz irae - muhite ait tabirile anlatmak istediğimiz - boşluğun yumuşagın sathı üzerinde biraz imtidat ettikten sonra teptili istikametle yumuşağın yanak ile karıştığı noktaya doğru tekrar yükseldiği hali dahi ifade etmeğe yarar. Eğer muhitinin yumuşak sathı üzerinde imtidatından hasıl olan çizgi pek derin olur ve yumuşak sathının bu imtidat haricindeki kısmı pek küçük kalırsa, şu beyan ettiğimiz tip ve eşkâl pek ziyade tereddüt ve iştibahı mucip olur.

Şeraiti maruza dahilinde yumuşaklar tamamen çizilmiş yumuşaklara pek ziyade müşabih

olur. Bu müphem ve müşevveş şekilde kabartmaları ifade için şekli hakikisindeki tereddüde delâlet etmek üzere (batık, delik), *traversé* kelimesini prantez içinde yazarız. Sathı çizgisiz, tamamen düz olan yumuşağa müttehit, yeknesak = *uni* tesmiye edilir.

Sathı yeknesak ve kabarmış olursa *éminent* yumuşak denir. Şu halde yumuşağın muhtelif suretteki kabartmaları şu silsilei derecat vechile görünür :

Batık, kesik = *traversé*; batık, kesik - mutavassıt = *intermédiaire*; yeknesak = *uni*; muttahit, yüksek = *éminent*.

Kulak Yumuşağının Cesameti
(Yüksekliği) *Dimension*

Yumuşağın deracatı muhtelifede cesameti şunlardır :

Küçük,	küçük,	mutevassıt,	büyük,	büyük
petit	petit	moyen	grand	*grand*

Çizgilere ve yazıların şekline dikkat edilecektir.

Yumuşağın Hususiyetleri
Particularités du lobe

1. Yarık yumuşak — Malûmdur ki, kadınlar küpe takmak için kulaklarını deldirirler.

Küpelerini çıkarırken ekseriya kulak yumuşağını amuden yırtarlar. Bu yırtık orada kalır ki böyle yumuşağa (yarık = *fondu*) ıtlak olunur [1].

2. Sivri yumuşak — Bu nevi yumuşak resi pek belli bir müselles şeklinde olur.

3. Murabba yumuşak — Tamamen murabba şeklinde olur. Bu nevi yumuşaklar oldukça nadir ve hemen daima kalın ve çıkıntılıdır.

4. Dahilen mail yumuşak — Çeneye doğru amuden inmiş olacak yerde kafaya doğru dahilen hafifçe dönmüş olur.

5. Haricen mail yumuşak — Bunun istikameti evvelkinin aksidir. Ön tarafa dönmüş olur.

6. Kısmı evveli bükülmüş yumuşak — Bunda yumuşağın kısmı ulvisi ön tarafa, kısmı süflisi arka tarafa dönmüştür. Heyeti mecmuası itibarile kısmı ulvinin dahilî kenarı - (tragüse doğru) - haricî kenarından yüksek olduğu halde kısmı süflinin dahilî kenarı haricî kenarından daha alçak olur.

[1] "Fondu - yarık,, lı yumuşağın amuden yırtık hattı fazla olan kulaklar da vardır ki, bunlar ekseriya Afrika ve Sudan ahalisinde ve şarkta göçebe halinde yaşayan köylülerle (bektaşi) lerde bulunur. Malûmdur ki, bektaşiler çile devresinde kulak yumuşaklarını amuden yırtarak demir vesaire nevinden ecsamı sakile talik ederler; bu, müruru zamanla yumuşağın yırtığına amudî bir istikamet verir ve deliğin hacmini tevsi eder. Bu nevi yumuşaklar erkeklerde bulunup tayininde zorluk çekilmez. Meşhur eşkiya (Çakıcı) nın rüfekasından (Deli Mehmet) ölü olarak elde edildiği zaman kulak yumuşağının yırtığından teşhis edilmiştir.

7. Çukurlu yumuşak — Sathı arızasız yeknesak olan yumuşağın yanak ile birleştiği kenara karip bir mevzide takriben yumuşağın irtifaının iki sülüsünde imtidat eden hafif bir çukur *foscette* bulunur.

8. Virgül şeklinde yumuşak — Yedincideki çukur bunda daha belli, uzun ve virgül şeklindedir. Bu adeta tragüs ile antitragüsün arasındaki kanalın imtidadı gibi zannediliyor.

9. Bu hususiyete basit ve mail buruşuk *(Ride)* denir. Şu buruşuk çizgi, yumuşağın tragüs ile birleştiği noktadan başlar ve mailen bütün yumuşağı kateder.

10. Adacıklı yumuşak — *(Lobe ilot)* bunda da yumuşak katedilmiştir. Fakat, ortasında çukur iki şubeye ayrıldıktan sonra yanağa yakın bir noktada tekrar birleşirler. Bu veçhile hakikaten yüksek bir adacık teşkil eder; bu hal nadirdir.

11. Tüylü yumuşak — Alelumum yumuşak hafif ince tüylerle mestur olur. Fakat sinni kemale gelmiş bazı kimselerde bu hafif tüyler *Duevet)* kuş tüyü, ayva gibi hakikaten kıl gibi olur. Böyle yumuşağı de kıllı olarak *(Poilu)* gösterirler.

Antitragüs
Antitragus

Antitragüs cilt ile mestur kıvrık bir kısım

olup yumuşağın fevkinde amudî olarak mevzudur; alelâde hafif ve çıkıntı ibraz eder. Fakat bu çıkıntı *(saillie)* tamamen gayri mevcut dahi olabilir. Kulağın bu kısmı, ilmi eşkâlde, meyil ve inhirafı, profil, öne devrilmiş olması, hacım ve usulü mahsusası itibarile beş cihetten tetkik ve mutalâa edilir. Mösyö *(Reiss)* e göre şu beş cihati birer birer izah edelim:

1. Meyil ve inhiraf - *l'inclinaison* — Meyil ve inhirafın istikametini tayin için çıkıntı yok farzederek antitragüsün kaidesi nazarı itibara alınır. Bunun istikameti vaziyeti ufkiyeden itibaren kırk beş derecelik bir zaviye teşkil edecek kadar muhtelif meyil ve inhiraf ibraz edebilir. Vaziyeti ufkiyeden aşağıya doğru inecek yerde, bazen hafifçe tragüse doğru yükselmek suretile meyil gösteren nevilerine de tesadüf olunur. Şu istisnaî olan inhiraf sureti, fevkalâde ufkî olmak üzere gösterilirse, anti tragüsün muhtelif meyil ve inhiraf derecesini irae için şöyle bir silsilei derecat vücude gelir:

Mail , mail , mutavassıt , ufkî , ufkî.

2. Antitragüsün profili — Bir şahsın yan taraftan resmi, yani profili, tetkik olunursa, kulak kenarının azçok kafa kemiğine mülasak olduğu ve antitragüsün serbes kalan kenarının şahıstan şahsa, mukaariyetten muhaddebiyete kadar mütebeddil olmak üzere bir hat tersim

eylediği görülür; mukaar olan antitragüs kulak yumuşağına karşı münhani bir hat resmeder.

Bu nadir bir şekildir. Hattı müstakim irae eden antitragüs alelekser ufkî vaziyet ile müterafik olarak tam müstakim bir profil ibraz eder. Fakat ufkî vaziyet ile behemahal müteradif olmak lâzım gelmez. Mail bir istikamette müstakim profillere de tesadüf olunur. Mutavassıt istikametteki antitragüsün profili hafifçe ivicaçlı olur. Bir de antitragüsün çıkıntısı pek belli olursa, buna: *(Antitragus saillant)* denilir.

Şu halde antitragüsün profili şu silsilei derecat üzere bulunur:

Çıkıntılı, çıkıntılı, mutavassıt,
müstakim *Cave* mukaar.

3. Antitragüsün [1] serbest kalan kenarı ekseriyetle öne yani kenar haricine doğru dönmüş olur. Bunun ziyade veya hafif olduğuna ve bilâkis kenara doğru dönmüş bulunduğuna göre beş dereceden mürekkep şu silsile vücude gelir:

Müstakim, müstakim, mutavassıt,
dönmüş, dönmüş.

[1] — (Fizyonomi) Mütehassısının yeknazarda aldanmaması için (antitragüsler) üzerindeki tetkikat ve müşahedatını evvelâ eyaz bir kâğıt üzerine tespit etmelidir.

4. Antitragüsün hacmi de çıkıntının cesametine nazaran şu derecat üzere olur:

Büyük, büyük, mutavassıt, küçük, mefkut.
G. grand moyen petit nul

5. Antitragüsün ahvali mahsusası— Tragüsün şahıstan şahısa ibraz eylediği tahavvülât [1] nisbeten az olduğundan, ahvali mahsusası antitragüse ait hususat ile birlikte irae olunur. Hususatı mezkûre bervechiatidir:

1. Heliks ile karışmış antitragüs — Anti tragüs bazen bir çizgi ile heliksin kenarına-

[1] Kulak, simanın tasvirine en ziyade hizmet eder bir kısım olup müteaddit girinti ve çıkıntıları hasebile o kadar mütenevvi sureti teşekkül ibraz eder ki, kulaklarının bütün aksamı tamamen yekdiğerinin ayni olmak üzere iki kişiye tesadüf etmek hemen gayri mümkündür. Bundan başka bir adamın kulağının şekli tevellüdünden vefatına kadar tebeddül etmez. Altmış sene yaşamış bir adamın kulağı her devrei hayatında ayni alâimi tasviriyeyi ibraz eder.

Kulağın kenarını örten deri, kulağın cesameti, bittabi azayı saire gibi tahavvülâta maruzdur. Fakat, kulağın şekli, aksamı müteşekkilesinin istikametleri hayat müddetince değişmez ve sabit kalır. Şüphesiz sonradan ariz olan yara ve cerihalar bazı aksamın şeklini değiştirir, fakat bu kabil arizî tahavvülât kolaylıkla tanılabilir.

İşte kulağın usulu tasvirdeki ehemmiyeti mahsusası, şeklindeki bu sebat ve devmdan neş'et eder. Binaenaleyh zabıta memuru, taharri edeceği eşhasın kulaklarını iyi tetkik etmeğe mecburdur. Kulak, çehrenin muhtelif aksamı meyanında en az nazari dikkati celbeden bir uzuv olduğu için bunun tetkiki memurini zabıtaya güç gelir.

Halbuki, bir çok vakalarda kulak üzerindeki isabetli teşh s ve tetkikattır ki, zabıtaya müsbet neticeler temin etmektedir.

karışır ki, bu hususiyet hali heliks ile memzuç diye gösterilir.

2. Tragüsün çıkıntısı tamamen sivri olursa sivri tragüs denir.

3. Münşaap tragüs - *tragus bifuqué* — Bunda tragüs az çok yuvarlak iki çıkıntı ibraz eder.

4. Tüylü tragüs ve antitragüs.

5. Bazen antitragüs ile kulak yumuşağını vasatî kenarı ve kısmı süflideki büklümden tefrik eden derince bir çizgi teşkil etmiş olur ki, kulağın bu iki kısmını tamamen yekdiğerinden tefrik eder. Bu halde alelekser antitragüsün çıkıntısı pek büyük olur. Bu çizgiye : *(incisure postantitragienne)* kesik süflî antitragüs denilir.

6. Tragüs ile antitragüs arasında ve mecrayı üznün methalindeki kanal bu iki kısmın yekdiğerine takribi hasabile bazen pek dar olur ki, bu da bir hususiyet teşkil eder.

Anteliksin üst ve alt büklümleri - Kulağın anteliks tesmiye edilen kısmı evvelce izah olunduğu veçhile üç kısımı taliden müteşekkildir ; Bunlar da kısmı ulvî, kısmı mutavassıt, kısmı süfliden ibarettir.

Kısmı ulvî ile kısmı mutavassıt ilmi eşkâlde *plis supérieurs* üst büklüm namı altında cemedilir. Büklüm de anteliksin kısmı süflisinde görülü.

Alt büklüm *(plis interieurs)* yalnız çıkıntısının yahut yükseğinin az veya çokluğu itibarile mutalâa olunur. Alt büklüm az çıkıntılı ise kenar *lob* önüne gelir ve bu surette kulağın kısmı süflisi heyeti umumiyesile mukaar olur. Böyle olan büklüme (mukaar = *cave*) denir. Bilâkis alt büklüm pek çıkıntılı olursa kenar *lob* kafa kemiğine yaklaşır, ve cidarı üznün kısmı süflisi muhaddep bir şekil alır. Bu büklüme (muhaddep = *Vex*) namı verilir. Alt büklümün mukaariyet ve muhaddebiyetini kolaylıkla tahkik için ince ve düz bir çubuk alıp herhangi bir noktası tragüsün ortasına temas ettirildikten sonra istikameti ufkiyede çubuk kulağa takrip olunur. (1) Eğer çubuk alt büklüme temas etmeksizin kenara doğru temas ederse mukaar *cave*, (2) Çubuk hem alt büklüme hem de kenara doğru temas ederse mutavassıt *intermediaire*, (3) Çubuk yalnız alt büklüme temas edip kenara doğru temas etmezse muhaddep *vex* olduğu anlaşılır. Binaenaleyh alt büklümün silsilei derecatı şu veçhile olur :

Muhaddep, muhaddep,
mutavassıt, mukaar, mukaar.

Üst Büklüm
Plis superieurs

Üst büklüm az çok büyük bir çıkıntıyı haiz

olur. Bu çıkıntı bazen mefkut bile olabilir. Bazen de pek küçük olur ki, bu çıkıntı (silinmiş *effacée*) tabirile ifade olunur. Bu halde kulağın bu kısmının üst tarafı düz olur. Üst büklüm mutavassıt dahi olabilir, irtifaı üst kenarının yüksekliğinden ziyade olmazsa mutavassıt denir, eğer çıkıntı daha büyük ve kenara doğru çıkıntısından ziyade olursa buna da: *Accentuée* namı verilir. Tahavvülatı maruzaya nazaran üst büklüm de şu silsilei derecat üzere bulunur:

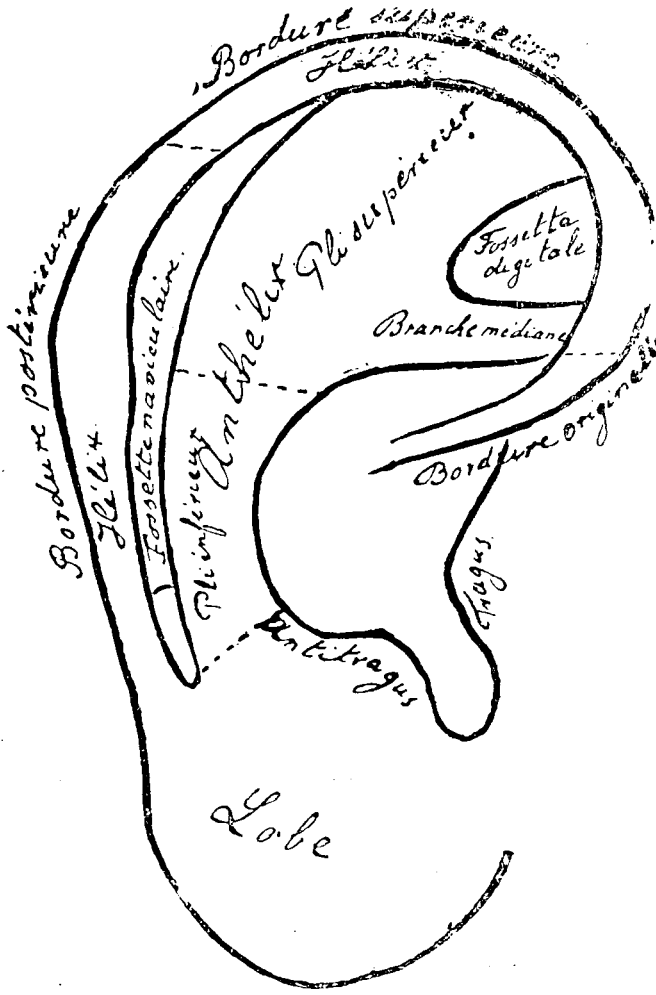
Zahir *accentuée*, mutavassıt, silinmiş, mefkut.

Üst Büklümün Usulü Mahsusası (Orta Büklüm)

1. Kenarı aslî daima mecrayi üznün tam üst tarafından başlar. Bazen üst büklümün şubei mutavassıtası kenara yahut tragüse o kadar takarrüp etmiş olur ki, bu noktaya temas etmiş zannolunur. Bu hususiyeti *Sillans Contigus* diye ifade olunur.

2. Şubei mutavassıta ile tragüs arasındaki mesafe ziyade olursa buna: *Sillons séparés* denir.

3. Müteaddit şubeli üst büklüm — Bu halde üst büklüm bir defa teşaup edecek yerde iki defa teşaup etmiş olur.

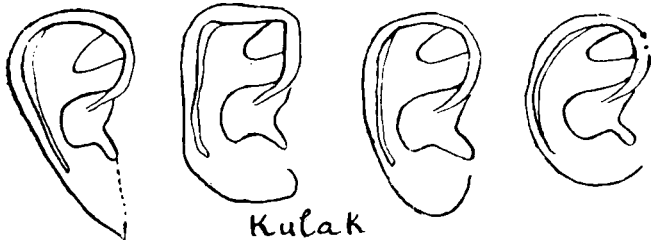

Müselles bir kulağın fizyolojisi

4. Kenara merbut üst büklüm — Bunda üst büklüm hemen amuden yukarıya çıkacak yerde şubei mutavassıta hizasında istikametini birdenbire değiştirerek bir hattı müstakim halinde muhiti ulvî ile birleşir ve onunla karışır.

Bunlardan başka hususatı atiye dahi üst ve alt büklümlerin usulü mahsusası meyanında zikrolunur:

1. *Fossette naniaulaire* denilen boşluk sivri bir uç ile müntehi olur. Bu halde mezkûr uç,

kulak yumuşağının hizasına kadar inmeden birdenbire sivri bir uç ile nihayet bulur.

Alelâde uçlar, nihayeti katiyen tefrik edilemiyecek bir surette yumuşağın hududu üzerinde kaybolur.

2. Üst büklümdeki kırmızı ur — *Hematome* kulağın bütün kısmı ulvisi şekilsiz bir takım kabarcıkları havi olur. Kısmı mezkûrun bu tagayyür şekli eski bir çıban veya ceriha ilti-

yamile hasıl olur. Bu hususiyete pehlivan, boksör ve terbiyei bedeniye mütehassıslarında tesadüf olunur.

Kulak Uçlarının Ahvali Mahsusı

Kulağın hususatı sairesi meyanında kulak uçlarının gayrı tabiî olan eşkâlini dahi irae etmek icap eder.

1 — Bütün uçlar mecrayi üznün içine doğru batmış olur. Buna: *Conque repoussée* denir.

2 — uçlar bütün kenarı geçerek antitragüsün arka tarafında alt büklüm ile birleşir. Buna: *Conque traversée* tesmiye olunur.

3 — Tragüs ile anteliksin arasındaki mesafe ziyadesile küçük olur. Bu halde cidarı üznün şekli uzun olur. Buna: *Conqueetrpite* denir.

4 — Tragüs ile anteliks arasındaki mesafe geniş olur. Buna da: *Conque large* denir.

5 — Anteliksin şubei mutavassıtası ile antitragüs arasındaki mesafe küçük olur. Buna: *Conque basse* denir.

6 — beşincideki mesafe büyük olur, buna da: *Conque haute* denir.

Kulağın Şekli Umumisi

Kulağın ibraz ettiği eşkâl dörttür:

(1) Müsellesî olur: bunda kulak yumuşağı

umumiyetle nazil olup muhit ulvisi eğer şeklindedir.

(2) Mustatil şeklidir; bunda muhit ulvisi eğer şeklinde olup yumuşak dört köşe şekil olur.

(3) Beyzî şeklidir; kulak en ziyade bu şekli haizdir.

(4) Müdevver olur; müdevver olan kulaklar alelade küçük olur.

Kulak Kenarlarının İnhirafı

L'ecartement du pavillon de l'oreille

Kenarların inhirafı, anteliksin alt büklümünün mukaariyet ve mahaddebiyetile üst büklümünün az veya çok olmasına tabidir.

Başlıca (beş) şekilde inhiraf ve tefrik olunur :

(1) İnhirafı ulvidir: bunda üst büklüm mefkut olur. Kenarın bütün kısmı ulvisi kafa kemiğinden uzak ayrılmış bulunur.

(2) İnhirafı vasatî; bunda kenarın yalnız kısmı süflîsi kafadan ziyadesile ayrılmış olur.

(3) Yalnız kulak yumuşağı kafadan *(crâne)* ayrılmış olursa buna (inhirafı süflî) denir.

(4) İnhiraf tam veya küllîdir ki; bunda bütün kulak müttehiden kafadan ayrı olur ve kulak kenarı (boru - *cornet*) şeklini alır.

(5) Kısmı ulvîsi yapışık kulaktır ki, bunda kenarın kısmı ulvîsi kafaya temas eder. Kısmı süflî kafadan alelâde mesafe ile ayrılmış olur. Her kısmı kafaya yapışmış kulak pek nadirdir.

Kulağın antitragüs kırılmış hali de inhiraf envaından maduttur. Bu nevi kulaklarda yumuşağın kafadan inhirafı hali tabiîde olup, antitragüsün hududundan itibaren kenarı aslîye kadar kulak ön tarafa bükülmüş, katlanmış olur. Bu nevi inhiraf arızîdır, ve bazı kimselerin bükülmüş halde kulakları üstüne yatmağı itiyat edinmeleri neticesi olarak hasıl olur.

Kulakta Gayri Tabiî Ahval

L'insertion de l'oreille

Tavazzuu amudî

(Insertion verticale) Bunda kulağın kısmı ulvîsi ön tarafa dönmüş ve istikameti umumiyesi amudî olur.

Mail tevazzu - *insertion oblique* — Bunda kısmı ulvînin nısfı evveli arka tarafa dönmüş olduğu halde nısfı diğeri ön tarafa mütemayildir. Umum kulağın istikameti ziyadesile mail olur. Kulağın en ziyade arka tarafta kalan noktasile yumuşağın en ön tarafına düşen noktasından geçen farazî bir hattı müstakim, tragüsün orta-

sından geçen farazî hattı ufkî ile haddı azamî olarak (45) derecelik bir zaviye teşkil eder.

Şimdiye kadar simanın ilmi eşkâl noktai nazarından en ziyade haizi ehemmiyet olan üç kısmından: Alın, burun, kulak kısmının en ziyade kulak şubesile gözden bahsetmiştik. Şimdi alın ve burundan bahsedeceğiz, fakat bu bahislere şiddetle taallûku olan (dudak) bahsini arkaya bırakacak olursak bilhassa (burun) bahsinde bazı müphem noktalara tesadüf edilmesi ihtimalini düşünerek, bu iki bahis arasında (dudak) şubesinin aksamı mühimmesini ve envaını derç ve ilâveyi elzem gördük.

*
* *

Dudaklar

Les lèvres

Dudaklar, vèçhi tasvir ve eşkâli tespit edilecek şahsın profili üzerinde evvelâ üst dudağın irtifai mutlakı, saniyen dudaklardan birinin diğerine nisbetle çıkık olup olmaması, salisen dudakların kenarını teşkil eden düz ve kırmızı gışai muhatînin genişliği, rabian dudakların kalınlığı noktai nazarından tetkik olunur.

1. Üst dudağın irtifaı — Üst dudağın irtifai mutlakı burun deliklerinin altından dudağın alt kenarına kadar olan mesafeden ibarettir. Bu irtifa küçük ise buna: *hauteur*

naso - labialdetite - küçük irtifaı ufkî; büyük olursa: *hauteur naso - labial grand* - büyük irtifai ufkî denir.

2. Dudakların çıkıntılı olması - *la proéminence des lèvres* — Üst dudak alt dudağın üzerine doğru ileri çıkmış olursa: *supérieure proemi-*

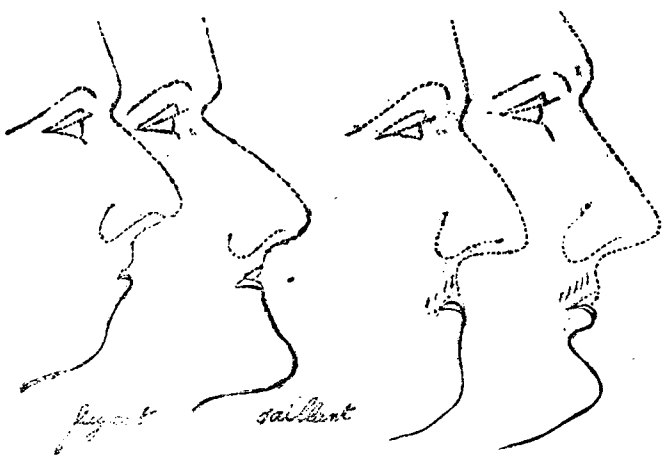

nente, bilâkis alt dudak çıkmış bulunursa, *interieure proéminente* tabirlerile irae olunur.

3. Dudak kenarlarının genişliği - *la largeur de la bordure* — Bu genişlik kırmızı gışai muhatînin mer'i olan irtifaından ibarettir. Binaenaleyh ağız kapalı olduğu zaman gışai muhatînin irtifaı hemen gayri mer'i olur. Bunu

küçük kenar: *bordure petite* diye gösterebiliriz. Bunun aksi büyük kenar: *bordure grande* - dir ki, bunda ağız kapalı olduğu halde geniş ve kırmızı bir bant ile muhat olur.

4. Dudakların kalınlığı - *l'epaisseur des lèvres* — Bundan maksat dudakların sathı haricîsile sathı dahilîsi arasındaki mesafedir. Kalınlığı az olan dudaklar dişlere yapışır. Bunlara

ince dudak denir. [İnce dudağı, küçük kenarlı dudak ile karıştırmamalı].

Haricî ve dahilî satıhları arasındaki mesafesi büyük olanlara da kalın dudak denir. Kenar ve kalınlıkları muhtelif surette memzuç duduklara tesadüf olunur. Meselâ kenarları büyük ve kalınlığı mutavassıt dudaklar olduğu

gibi kalın fakat küçük kenarlı dudaklar da vardır.

Kalınlık noktai nazarından alt dudaktaki tahavvülâta üst dudaktan daha fazla tesadüf edilir. Kezalik ayni zamanda iki dudaktaki derecei tahavvülât başka başka olur.

Meselâ üst dudağın kalınlığı mutavassıt olduğu halde alt dudak pek ince olabilir. Büyük kenarlı bir dudak dişlere temas etmeyip harice dönmüş olursa, üst dudak olduğuna göre buna: *supérieure retrousse* - yukarıya bükülmüş alt dudak olduğuna nazaran da : *intérieurependante* alt dudak denir.

Zenci dudakları gibi hem kalın, hem de asık olanlara : *lèvre lippue* - kalın ve asık dudak tesmiye olunur.

Dudağın sathına ait hususat ta şunlardan ibarettir :

1. Üst dudağın ortasında az çok derin, hendek şeklinde daima bir oyuk bulunur. Bu oyuk ziyade olursa buna: *sillon médion accentué* denir.

2. Çatlak dudaklar - *les lèvres gercées* — Üst veya alt dudaklarda eski çatlakların iltiyamından mutahassıl eserler bulunabilir.

3. Üst dudak bazen bir ameliyei cerahiye neticesi olarak ortasından amuden genişçeleşmiş olur ki, bu fransızcada tavşan gagası (ağzı) manasına - *lièvre le luc* - tabirile ifade olunur.

*
* *

Alın

Le front

Alın, evvelâ kaşların zeminini teşkil eden kavislerin ne dereceye kadar öne doğru çıkık olduğu, saniyen profil hattının ne nisbette meyilli bulunduğu, salisen irtifaı, rabian genişliği, hamisen bazı hususiyetleri nokatı nazarından tetkik olunur.

Kaşların zeminini teşkil eden kavisler: *les arcades sourcillieres* hufrei ayın denilen gözün mevzu bulunduğu çukurun fevkinde imtidat eder ve kaşlara istinatgâh hizmetini ifa eyler.

Bu kısım, bir insan çehresine yandan bakılarak tetkik edilir, ve çıkıntıları küçük, orta, mutavassıt, büyük gibi derecat ile tavsif olunur.

(Alın) ın derecei inhirafı - *l'inclinaison du front* — Alının profil hattının derecei inhirafı cezri enften mururu farzedilen bir hattı ufkiye göre tayin olunur. Bu inhiraf ta mütebait yahut arkaya doğru basık, *Fuyant, oblique* mutavassıt, amudî olur.

Pek mütebait olan bir alını irae etmek için (mütebait) kelimesinin altı, kabul ettiğimiz usul mucibince bir çizgi ile işaret edilir.

Bundan başka profil hattının amut istikametini tecavüz eylediği alınlar dahi mevcut

olup, profil hattı esasen amudî olmakla beraber, üzerinde aksamı saireye nazaran pek farklı bir şişkinlik bulunanlara şişkin yahut kubbeli: *bombé, proéminent* alın tesmiye olunur. O halde alının derecei inhirafını berveçhiati kelimat ile ifade eyleriz:

Mütebait, (mütebait), mutavassıt, (amudî), amudî, şişkin, kubbeli.

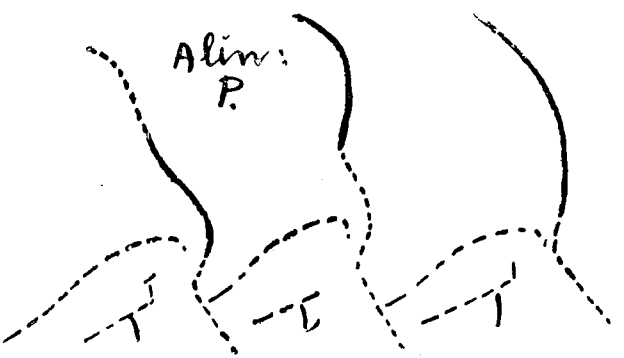
Alının irtifaı - *la hauteur du front* — Alının irtifaı veçhin karşısından bakıldığı halde takdir edilir; ve saçların müebbeden irtikâzı olan noktadan cezri enfe kadar olan buut üzerinden ölçülür. Bu veçhin aksamı mütebakiyesine nisbetle elde edilen bir tul olup: Küçük, küçük, mutavassıt, büyük, büyük gibi derecata ayrılır.

Alının genişliği - *lv largeur du front* — Dahi şakaklara kadar imtidat eden mesafeden yani alın üzerinde, önden bakıldığı halde tamamen mer'i olan kısımdan ibarettir.

Bu da yükseklik gibi nisbî olarak tayin ve küçük, küçük, mutavassıt büyük gibi derecelere taksim edilir.

Alının hususiyatına (*Les particularités du front*) gelince, onlar da berveçhiatidir :

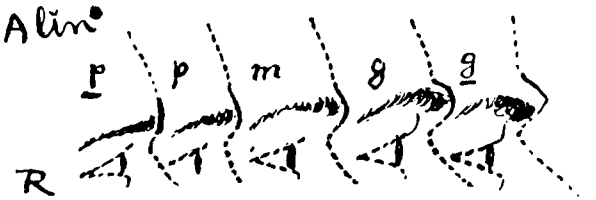
1. Sinus - *Les sinus* — Cuyubu cephiye denilen noktalar, kaşların biraz üst tarafında bulunan hafif bir şişkinlikten ibarettir,

O surette ki, sinuslar mevcut olduğu zaman kaşların zeminini teşkil eden kavislerin çıkıntılığı kaybolur. Tabiri diğerle bir yüz üzerinde ya kaşların teşkil eylediği çıkıntılar yahut yalnız sinuslar görülür. Her ikisi ayni zamanda asla mevcut olamaz.

2. Alın kabarcıkları - *Les bosses frontales* — ise sinusların ust tarafında bulunurlar.

3. Münhani alın - *Le profil courbe* — Bunda profil hattı kubbeli olmamakla beraber pek belli bir münhani resmeder. Bu nevi alınlarda kaş çıkıntıları tamamen mefkut olup alın, heyeti mecmuası itibarile, münhani ve mütebait bir şekil alır.

4. Basık alın - *La fossette frontale* — Bazı eşhasta alınlarının ortasında ve cezri enfin üstünde pek belli bir çukur bulunur ve bu hususiyet te alının sair evsafı meyanında basık alın vasfile ifade edilir.

*
* *

Burun

Le nez

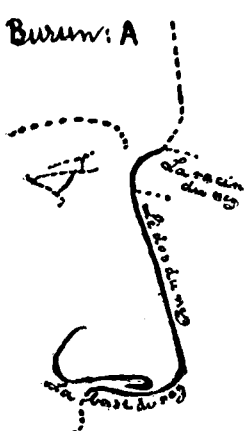
Burun bir simaya en ziyade hususiyet veren aksamdan biridir. Burunun eşkâl ve eb'adı pek değişik olduğu cihetle şahsın hututu vechesini hakkile tasvir edebilmek için mezkûr uzvun mufassalan tahlil ve tetkiki icap eder. Binaenaleyh burunu (1) cezri, (2) zahrı, (3) kaidesi, (4) irtifaı, (5) çıkıntısı, (6) genişliği,

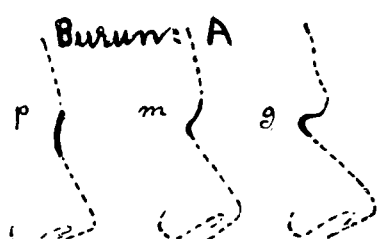
(7) hususatı sairesi noktai nazarından tetkik edeceğiz :

Cezri enf - *La racine du nez* — Gözlerin arasında ve alının kısmı esfeli ile burunun mebdei beyninde mevcut ve az çok mukaar olan kısımdır. Maamafih nadiren kısmı mezkûrun mukaariyetten tamamen azade olduğu da vakidir. O halde alını teşkil eden profil hattının alelâde temadi etmekte olduğunu görürüz.

Husule getirdiği çukurun derinliğine nazaran cezri enf, küçük, küçük, (küçük), mutavassıt, (büyük), büyük, büyük gibi evsaf ile tavsif olunur. [Şekil : A]

Zahrı enf - *Le dos du nez* — Burunun cezrinden başlangıç ile nihayet noktası olan burun ucuna kadar temadi eden profil hattıdır.

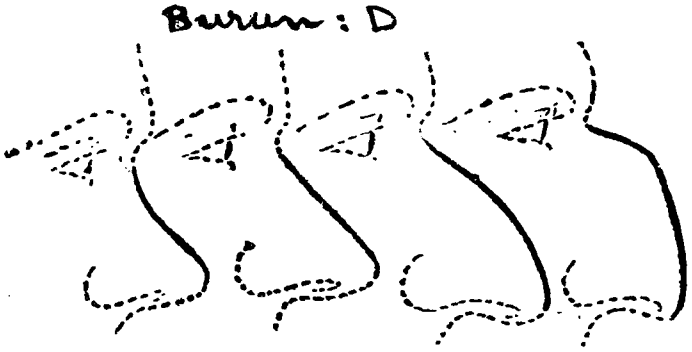

Zahrı enfin başlıca üç şekli vardır :

1 — Mukaar,
2 — Müstakim,
3 — Muhaddep.

Bu son şekilde bulunan burunların bir nevine de kemerli: *busqué* denilir. [Şekil: D].

Bir burunu mukaar addetmek için cezri enften müntehayi enfe kadar *bout du nez* kadar imtidat eden hattın sureti vazıhada çukur olması lâzım gelir. Netekim muhaddep addolunan burunda dahi hattı mezkûr sureti mun-

tazamada ve harice doğru müntehi olarak müressem bulunur.

Kemerli burunun muhaddep burundan farkı şudur ki, onun resmeylediği hattı müuhani, muntazam olmayıp belki kısmı alâsı pek münhani bir şekil izhar eylediği halde, kısmı esfeli oldukça müstakim bir surette müntehayi enfe kadar devam eder.

Eğer zahrı enfin kemikli olan kısmı ulvîsi bir çıkıntı teşkil eder ve çarpık olan kısmı süflisi ise bu muhaddepliği devam ettirmeyip

bilâkis içeri doğru çekilir ve sonra burun ucuna doğru gene muhaddep olursa buna da ivicaçlı: *sinueux* burun tesmiye edilir. İvicaçlı burunlar yalnız profilleri muhaddep olanlarda değil, belki mukaar ve müstakım olanlarda dahi bulunur ve zahrı enfin, heyeti mecması itibarile, mukaar bir münhani hat, muhaddep münhani hat veya müstakim hat olmasına göre ivicaçlı burunlara:

— Mukaar ivicaçlı,
— Muhaddep ivicaçlı,
— Kemerli ivicaçlı,
— Müstakim ivicaçlı

tesmiye olunur.

Burunun kaidesi - *La bas du nez* — Bundan maksat burun delikleri istikametinde resmedilen hattın derecei temayülüdür.

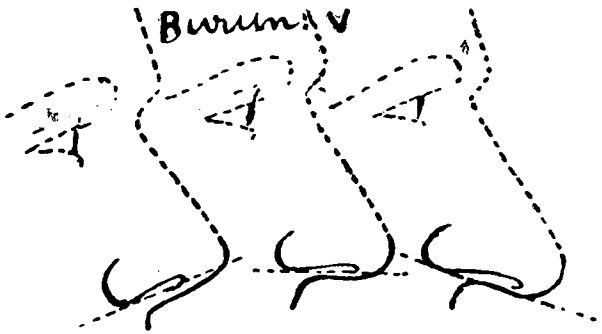
Mezkûr hat: Sâit *relevé*, (sâit), ufkî, (nazil) *abaissé*, nazil suret lerinde tecelli eder.

Zahrı enfin profili ile kaidei enfin derecei inhirafı yekdiğerine esasen tabi olmıyan şeylerdir. Meselâ, mukaar bir zahrı enfin nazil bir kaidei enf ile birlikte bulunması mümkündür. Maamafih bazı vaziyetler diğerlerinden daha çok vaki olur.

Alelekser mukaar bir zahrı enf sâit bir kaide ile müterafik bulunur ve yukarıda irat

eylediğimiz şekil yani mukaar bir zahrın nazil bir kaide ile birlikte bulunması pek nadirdir.

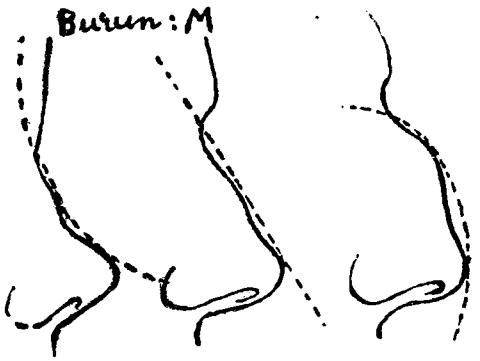
Burunun irtifaı - *La hauteur du nez* — Bundan da maksat cezri enfin en derin noktasile

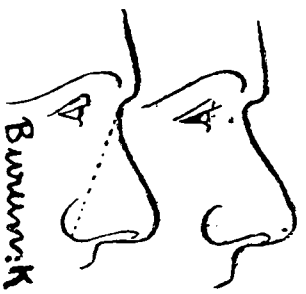

burun deliklerinin en aşağı noktası beynindeki mesafedir. Mezkûr irtifa yüzün sair aksamına nisbetle tayin edilen bir buuttur, ve bunun için de küçükten büyüğe kadar olan yedi dereceli ölçümüzü istimal ederiz.

Burunun çıkıntısı - *La saillie du nez* — Burunun en çıkık noktası yani ucu ile burun deliklerinin en dahili bulunan noktası arasındaki mesafedir. Bu da irtifa gibi küçükten büyüğe kadar olan derecelere ayrılır.

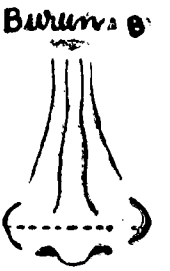
Burunun genişliği - *La largeur du nez* — Bu, burun kanatları arasında bulunan en büyük

mesafedir. Küçükten büyüğe kadar olan dereceleri buna da tatbik eyleriz.

Burunun sair hususiyetleri - *Les particularités du nez* — Bazı burunlar işaret noktai nazarından pek büyük kıymeti haiz olan bir takım hususî evsaf arzederler. Mezkûr evsaf burunun zahrına, ucuna, burun deliklerine ve cezri enfe ait olup berveçhiatidir:

(1) S harfi şeklinde zahrı enf - *Dos du nez en - S.* - — Bu halde bulunan burunda cezir pek aşağıya inerek zahrın kısmı ulvisi pek belli bir surette mukaar ve kısmı süflisi muhaddep olur ve cezr ile zahrın heyeti mecmuası S harfi şeklinde görünür. S şeklindeki burunlar çok kere bir kaza neticesidir ve ve böyle burunların irtifaı ekseriya pek küçük olur. Onları da irae etmek için: S şeklinde yani S şekli pek zahir burun, S şeklinde burun (S şeklinde) yani hafifçe S şeklinde burun gibi evsaf istimal olunur.

(2) Yassı zahrı enf - *Méplat du dos du nez* — Bazı burunlarda cezri enfin iki santimetre kadar aşağısında ve burun üzerinde bir çıkıntı yapmamak üzere mümtet bir basıklık mevcut olur. Ayni hal daha aşağıda yani burunun ucunda dahi zuhur edebilir ki, buna da:

(3) Burun ucu yassılığı - *Méplat du bout du nez* — Tesmiye olunur. Fakat bu basıklık artık mümtet değil belki müsellesî bir şekilde olur.

(4) Zahri enfin ince olması - *Le dos mince*

(5) Zahri enfin geniş olması - Le dos large

(6) Zahri enfin ezilmiş olması - Le dos écarsé dir ki, bu da bir kaza neticesidir. Ve bu şekilde

bulunan burun ekseriya tamamen veya kısmen bir inhirafı enfî ile müterafık olur.

(7) Eğri burun - *Le dos incurvé* — Bunda zahrı enfin yalnız kısmı mutavassıtı sağa veya sola doğru eğrilmiş olur.

(8) Eğer şeklinde zahrı enf - *Dos du nez en selle* — Burunun kemikli olan kısmı âlâsının gadrufî olan kısmı esfele nisbetle daha çıkık olmasıdır. Bu iki kısmın birleştiği mahalde eğer şeklinde bir basıklık hadis olur. Bu nevi burunlar marazî bir sui teşekkülden başka bir şey değildir, ve esnayi bayatta zuhur edenler Frengi hastalığından ileri geldikleri gibi fıtrî olarak mevcut bulunanlar dahi ayni hastalığın irsen ika eylediği netayici elimeden ibarettir.

(9) İnce uclu burun - *Bout du nez effilé*lerde ise müntehayi enf pek ince ve sivrilmiş bir haldedir.

(10) İri uclu burun - *Bout du nez gros*lerde dahi müntehayi enf âdeta bir küre teşkil eyler.

(11) İkiz - *Bilobé* — Burun uçlarındaki kıvrımları kesik olan aksamı, cildin altında pek belli bir çıkıntı hasıl eder ve her iki çıkıntı arasındaki çukur burun ucunu âdeta ikiye taksim eyler.

(12) Eğer uclu burun-*Bout du nez dévié*lerde müntehayi enf zahri enfin istikametini takip etmeyip belki az çok sağa veya sola inhiraf etmiş olur.

(13) Gudde hastalıklı burun-*Nez Conperosé* — Bu halde bulunan burunlarda müntehayi enf ve umûmiyetle zahri enfin dahi bir kısmı kırmızıdan menekşe moruna kadar tebeddül edebilmek üzere pek mahsüs bir renk arzeder.

(14) Sivri uçlu burun - *Bout du nez pointe.*

(15) Açık hâcizli burun - *Cloison découvertes* — Burun deliklerini biribirinden ayıran gadrufî perdeye (hâciz = *cloison*) denir. Eğer bu hâciz, mezkûr deliklerden pek aşağı iner ve bu suretle pek mer'i bir şekil alırsa, bu hususiyeti haiz olan buruna açık hâcizli burun tesmiye olunur.

(16) Gayri mer,i hâcizli burun - *Cloison non apparente* — Bunda burun kanatlarının aksamı safilesi hâcizden aşağıya kadar inerek onu görünmekten meneyler. Şayanı kayıttır ki, bu nevi burunlarda filhakika ufkî olan kaideler dahi nazil zannedilir. Binaenaleyh gayrı mer'i hacizli bir burunda kaidenin hakikî istikametini tayin için dikkat ve itinaya lüzum vardır.

(17) Burun delikleri şişkin - *Narines sempartées* — Bunda burun kanatları cıdarı mutavassıta yapışmış görünür ve ekseriya burun uzun olur, ayni zamanda delikler şişmiş zannolunur.

(18) Burun delikleri geniş - *Narines dilatées* — Kanatlar cidarı mutavassıttan pek açık ve ince olur.

(19) *Narines pincées* — Bunda burun kanatları kalın olmadığı halde cidarı mutavassıta pek yakındır.

(20) *Narines récourantes* — Burun delikleri arkaya mail : Bunda her iki menfez dairen madar bir şişkinlikle muhat olur.

Hususatı atiye dahi burunun ahvali mahsusasından sayılır :

(21) Burun kökü ince olur.
(22) Burun kökü geniş olur.
(23) Burun kökü alçak olur (basık burun).
(24) Burun kökü yüksek olur.

Cezri enfin derinliği de burunun başlıca aksamından sayılır.

Ağız
La bouche

Ağız, dudakların birleştiği iki nokta ile mahduttur. [1] Dudakların bu nokati telâkisine ağız kenarı : *coinsan commissures*

[11 Dudaklar profil üzerinde berveçhiati nokatı nazardan tetkik edilir :

A — Burun ve dudaklar arasındaki mesafenin derecei irtifaından, işbu mesafe ya küçük, ya mutavassıt veya büyük olur.

B — Alt veya üst dudağın dışarıya doğru çıkıklığından.

C Kenarın genişliğinden : İşbu genişlik ya küçük, ya mutavassıt, veyahut dudağın muhatı (Muqueux) kısmı kabil tefrik olacak derecede büyük olur.

T — Dudaklarıu kalınlığından, yani dahilî ve haricî cihetleri arasındaki mesafeden, eğer işbu mesafe çok küçük ise dudaklar dişlere yapışmış bir halde bulunur. Şu halde dudakların ince, mutavassıt ve kalın kısımlara ayrılması genişlik noktai nazarından tesis edilen taksimattan ayrıdır. Bunlardan maada üst dudağın sığanmış (Retroussée) , alt dudağın asılmış (Pendante) ve her ikisinin sarkık (Lippue) bir halde bulunabileceklerini unutmamalıdır.

Dudaklar, cepheden tetkik edildiği takdirde berveçhiati tabirat ile tavsif edilir :

ıtlak olunur. Kapalı olduğu halde ağızın cesameti bu iki kenar arasındaki mesafeden ibarettir.

Ağızın cesameti büyükten küçüğe kadar tahavvül edebilir. Usulü tasvirde yalnız pek büyük veya pek küçük olduğu zaman ehemmiyeti mahsusayı haiz olur.

Ağızın açıklığı — Alelâde ağız hali sükûtte kapalıdır. Eğer ağız hali sükûtte ziyadesile kapalı olursa yani şahsın dudaklarını dişleri arasına doğru çekerek dudakları üzerinde şiddetle icrayi tazyik ettiği zannolunursa, bunu:

kısılmış ağız (*La bouche pincée*) diye irae ederler.

Dudak ortasının çıkık bir halde bulunması, yarık dudaklar, tavşan dudağı.

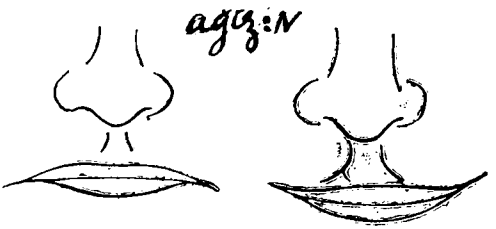
Ağız vüs'ati, fethasi (Açık ağız, kapalı ağız) hususiyatı Ağız köşeleri kalkık veya düşük ve ağız sağa ve sola mail olabildiği gibi ön dişleri görünecek derecede ağız yürek şeklinde bulunabilir. — Doktor Edmond Lokar —

Bilâkis şahıs daima ağzını açık bulundurursa buna da: açık ağız *(bouche bée)* ıtlâk olunur ve bu halde alt dudak asık olur.

Ağızın Hususatı Sairesi

Particularités de la bouche

(1) Mütenazil kenarlar - *Coinsabaissés* — Bu halde ağzın iki kenarı zahir bir surette aşağıya dönmüş olur. Dudakların yekdiğerine temasile teşekkül eden hattı fasıl üst cihetteu muhaddep olur. Mütenazil kenarlar çehrenin heyeti umûmiyesine şayanı dikkat bir tavrı hüzün ve keder verir.

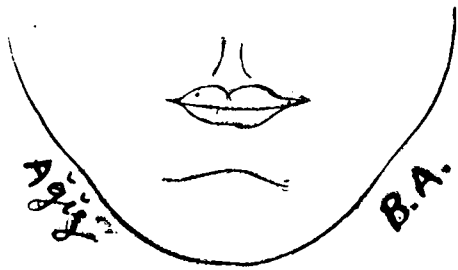

Mütenazil kenarların kıymeti tasviriyeleri - *Valeur signalétique* — Ancak hâli aslî ve tabiî olarak nazil oldukları zamana münhasır olup arizî bir surette mütenazil olurlarsa hiç bir kıymeti yoktur.

(2) Mütesait kenarlar-*Coins rélevés* — Bunda her iki kenar yukarıya dönmüş ve dudakların

hattı fasılı üst cihetten mukaar olur. Ağızın hususiyet hali vechin heyeti umûmiyesine gülmeğe amade bir tarz verir *(air d'hilaritè)*.

Bu hususiyetin de kıymeti tasviriyesi mütenazil kenarlarda olduğu gibi hali aslî ve tabiî olmasına mütevakkıftır.

(3) Sol veya sağ kenar mütenazil - *Coin droit ou gauche abaisse* — Bunda kenarın biri vaziyet tabiîye yani ufkıyede olduğu halde diğeri aşağıya inmiş olur, ve ağız heyeti umumiyesile vaziyeti ufkiyeden inhiraf edebilir ki, bu takdirde (dördüncü) ve (beşinci) hususiyet

olmak üzere, sola mail ağız (4) *Bouche oblique à gauche* - (5) sağa mail ağız - *Bouche oblique à droite* denir. (6) Yürek şeklinde ağız: *Bouche en coeur*, bunda üst dudak arkaya bükülmüş ve ortasındaki çizği (sillon médian) pek zahir olmakla beraber kalın kenarlı olan alt dudağın üzerine kadar imtidat etmiş olur. Ağızın cesameti küçük ve kenarları yukarıya kalkmış

bulunur [Şekil A. B.] (7) Dişleri görünen ağız - *İncisives découvértes* Üst dudak pek kısa olup ta hali sükûtte alt dudağa temas edemezse üst çenedeki esnanı katıa görünür ki, bu hususiyeti esnanı katiai mer'i diye irae ederler. Yukarıda beyan edildiği veçhile açık ağız *bouche beé* halinde alt dudak hemen daima asık bulunduğu halde alt çenedeki esnan katia gayri mer'idir. Esnanı mezkûreyi rüyete mani olan üst dudaktır.

Bu hususiyet meyanında bir de esnanı katiadan bir veya bir kaçının çıkmış olması varittir. Meselâ, birinci diş çıkmış *perte de la premiére incisive* · diye gösterilir.

Çene

Le menton

Çenenin profilini iki kısma tefrik edebiliriz:

(1) Kısmı ulvî,
(2) Kısmı süflî,

ki, asıl çene bu kısma ıtlak olunur. Tabiî hal üzerinde bulunan bir çenede kısmı ulvî hafif bir basıklık ve kısmı süflî hafif bir çıkıntı irae eder. Kısmı ulvî basıklığile beraber alt dudağın kaidesini teşkil eder. Bununla beraber kısmı mezkûru çene aksamından sayarlar.

Çene, evvelâ meyil ve inhirafı umumîsi,

saniyen cesameti, salisen alt çıkıntının şekli ve ve rabıan hususatı sairesi cihetile tetkik olunur.

Çenenin meyli vaziyeti şakuliyeye nazaran ya ileri çıkmış *saillante* veya geriye kaçmış olur; *fuyante.*

İleriye veya geriye çıkmış çenelerde üst taraftaki basıklık umumiyetle pek az olur.

Çenenin irtifaı yani çenenin cesameti: *hauteur* küçük mutavassıt, büyük dereceleri arasında tahavvül eder.

Çenenin genişliği - *Largeur du m.* — Alt çıkıntının arzı çenenin genişliğini irae eder.

Bu da küçük, mutavassıt, büyük olabilir. Alt çıkıntının şekli, alt çıkıntıya sadece: *(houppe)* denir. Bu çıkıntı pek küçük olur

veya hiç çıkıntı bulunmazsa böyle çeneye düz çene : *menton plat* denir.

Böyle düz olan çenenin profili alt dudağın kırmızı kısmının alt kenarından çene altına kadar hemen hemen müstakim bir hat teşkil eder.

Alt çıkıntısı ve üst basıklığı pek ziyade olan çeneye : *menton à houppe* yani çıkıntılı çene denir. Bunu, ileriye çıkmış çene ile karıştırmamalıdır. İleriye çıkmış çenede : *menton saillant* üst taraftaki basıklık ziyade olmadığı gibi bütün kısmı süflî ön tarafa çıkmış olur. Halbuki çıkıntılı çenede meyli umumî şakulî olabilir. Fakat üst basıklık ile alt çıkıntı ziyade olmaz.

Çenenin Ahvali Mahsusası

Particularités du menton

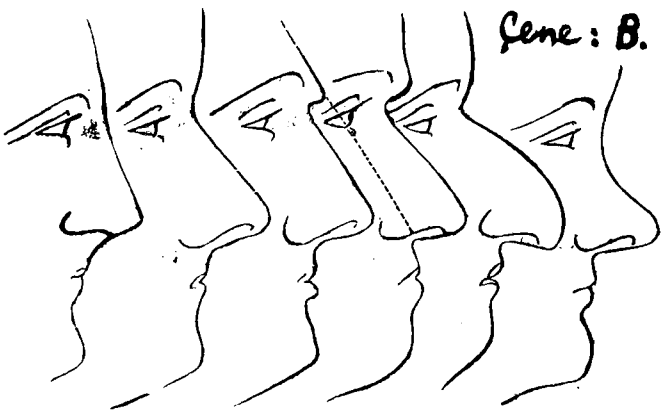
(1) Delik çene - *Menton à fossette* — Bunda alt çıkıntının ortasında az çok derin, muntazam ve dairevî bir çukur [Fazilet çukuru] bulunur. Bu hususiyete bilhassa çıkıntılı çenelerde (*menton à houppe*) tesadüf olunur.

(2) Uzun çukurlu çene - *Menton à fossette allougée* — Bunda alt çıkıntının ortasındaki çukur uzun olur.

(3) Çatal çene - *Menton bilobé* — Bunda

çıkıntı üzerindeki çukur daha uzun olup kısmı süflîyi iki kısma tefrik eder.

(4) Bazen çenenin kısmı ulvîsini kısmı süflîden tamamen tefrik eden bir çizgi *sillon*

[A. B. C. D. N. W.]

bulunur. Bu çizgi pek belli ve iki üç santimetre tulünde bulunursa çene için bir hususiyet teşkil eder ki, buna: *sillon sus - mentionné* denir.

Profilin Muhiti Umûmisi

Contour général du profil

Şimdiye kadar verilen izahat ile profili teşkil eden aksamı muhtelifenin eşkâl ve cesametlerini beyan ettik. Şimdi de aksamı mezkûrenin heyeti umûmiyesinden tehassül

eden profilin muhiti umûmisini mutalâa edeceğiz. Mutalâayi teshil için profilin muhitini yekdiğerinden farklı iki kısma ayıralım:

Alın ile burun muhitini havi birinci kısımda alın ve burun profillerinin muhitini birlikte ve burun ile ağız muhitini muhtevi olan ikinci kısımda da çene ve dudaklarla beraber ağız ve burunun hasıl ettiği profili tetkik edeceğiz.

Alın ve Burun Muhiti

Contour fronto - nasal

Mümtet profil, *profil continn* — Bunda burunun sırtı düz ve kaidesi umûmiyetle ufkî ve burun kökü pek küçük olur. Alnın mili burun üzerinde de imtidat eder. Velhasıl alın ve burun muhiti saçların hizasından burunun ucuna kadar bir hattı müstakim teşkil eder. Buna (Yunan profili · *profil grec*) denir.

Münkesir profil · *profil brisé* — Bunda alnın meyli tamamen veya takriben şakul, burun kökü küçük olur. Burunun sırtı düz ve kaidesi umûmiyetle yüksek olur. Burun sırtının istikameti alnın istikametile bir zaviye teşkil eder.

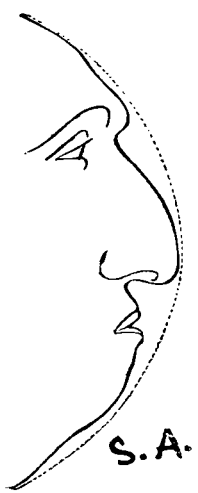
Muvazî profil · *profil paralléle* — Bunda alnın meyli arkaya müteveccih ve nadiren

mütevassıt ve burun kökü derin olur. Burun sırtı ve alın profil hattının imtidadına muvazi olur.

Zaviyeli profil - *profil anguleux* — Bunda dahi alnın istikameti düz olan burun sırtının istikametile bir zaviye teşkil eder. Fakat burun kökü - münkesir profilin hilâfına olarak -büyük olur.

Mukavves profil - *profil arqué* — Bunda alın (şişkin - *bombé*) alının tavsifatında görüldüğü üzere kavsî profilli olur. Burun kökü mutavassıt, nadiren büyük ve küçük burunnn sırtı muhaddeptir. Burunun kaidesi umumiyetle alçak olur.

Mütemevviç profil - *profil ondulé* — Bunda da alın şişkin yani kavis profilli olur. Fakat burun sırtı mukaardır. Burun kökü büyük irtifadadır.

[Şekil : S]

Gene bu meyanda nısıf ay şeklinde olan profili zikredebiliriz. (*profil demi - lunaire*) bunda alın arkaya kaçmış fakat üzerinde hafif çıkıntılar bulunur ki alına hafifçe mukavves bir şekil verir. Burun muhaddep ve çene arkaya kaçmış olur. Profilin heyeti umumiyesi merkezî tragüs olan dairenin kavsine benzer..

Burun Ve Ağız Muhiti

Contour naso - bucal

Profilleri tetkik etmek istediğimiz eşhasın burun köklerinin en derin noktalarına bir şakul raptedildiğini farzedersek görürüz ki bazılarında şakul dudakların kısmı haricilerile çene çıkıntısına temas eder. Bazılarında dudaklar ile çene çıkıntısı şakulün ön tarafında ve diğer eşhasta dahi yalnız üst çene şakulün ön tarafında, alt çene şakulün arka tarafında kalır.

Şu farazî şakule nazaren üst ve alt çenelerin vaziyetine göre burun ve ağız muhitine muhtelif isimler verilir.

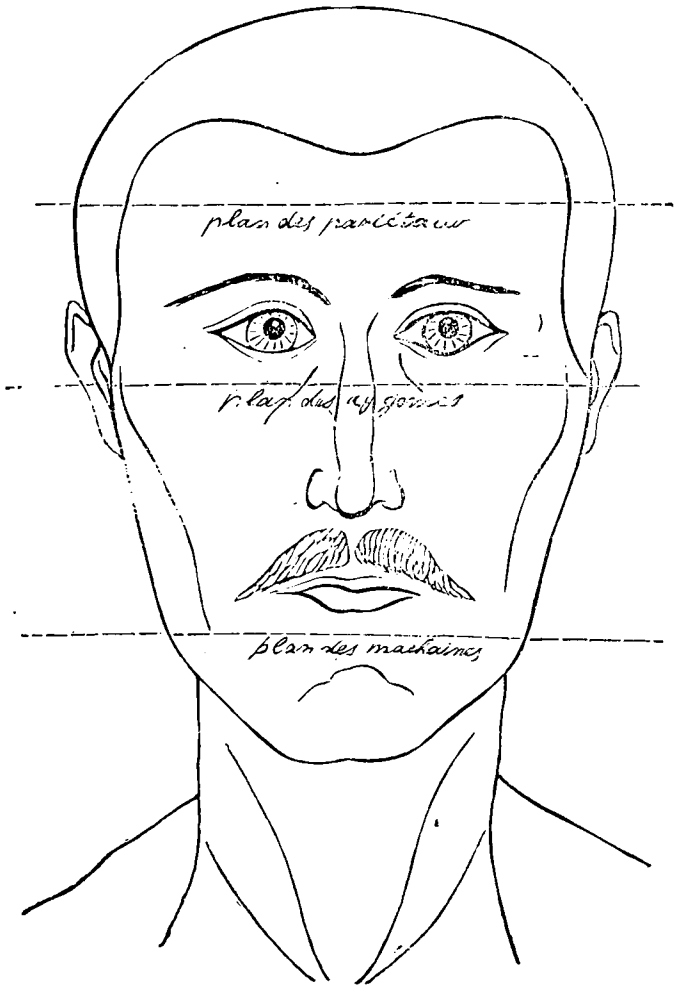
1) Zencilerde olduğu gibi üst ve alt çeneler ziyadesile öne çıkmış olursa buna : *prognathe* denir.

2) Her iki çene ayni hattı müstakim üzerinde ve burundan maada profil hattı dahi düz ve amudî olursa buna da *Orthognathe* namı verilir.

3) Yalnız üst çene ön tarafa çıkmış, geride ve nadiren burun kökünden başlıyan mefruz hattı şakulî üzerinde bulunursa buna: *Naso prognathe* tesmiye edilir.

4) *Mâchoir intérieure proéminente* denilen haldir ki, bunda yalnız alt çene ön tarafa çıkmış olur.

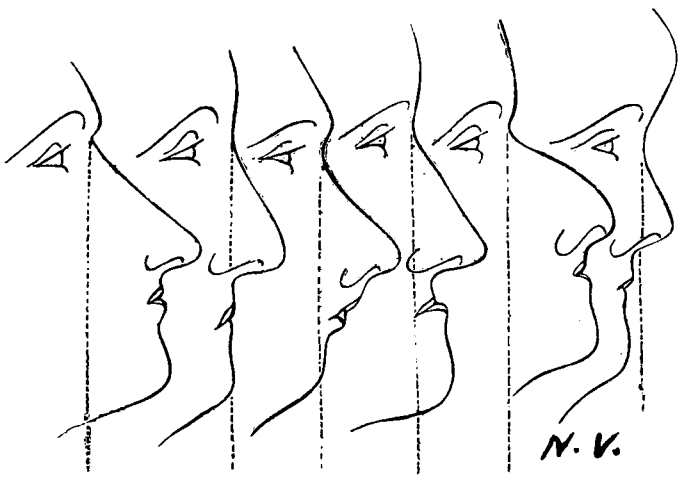
5) Zencilerde bulunduğu gibi, mefruz hattı şakuliye nisbetle çehre tamamen ileriye çıkmış olmakla beraber alt çene ileriye doğru üst

Mütekâmil bir veçhin plânı

çeneyi tecavüz ederse buna: *Prognathe avec mâchoire intérieure* ıtlâk olunur.

6) İçeriye batmış yüz - Fase rentrée en dedans — Bunda umumî profil prognatlarda

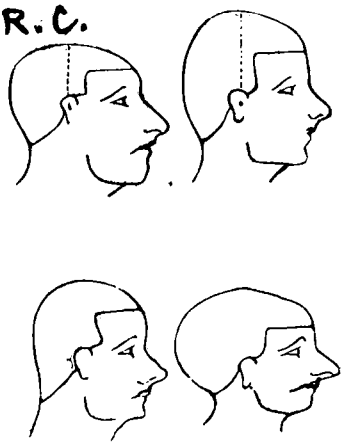

olduğu gibi şakulî olmayıp içeriye doğru maildir. Ekseriya ziyade çıkıntılı alın ile tev'em olan bu sureti teşekkül nadirdir.

Kafanın Profili

Profil du crâne

Kafa, yani mahfazai dımağın tarif şekli de başın muhiti umumisinin profiline ait tetkikata dahildir. Fakat bunda nazarı itibara alınacak olan kafanın şekli tabiîsi değil, belki

hali tabiîye mugayir olan eşkâli, tabiri diğerle, kafanın sui teşekkülâtıdır. Yalnız bunlar kıymeti tasviriyeyi haizdir.

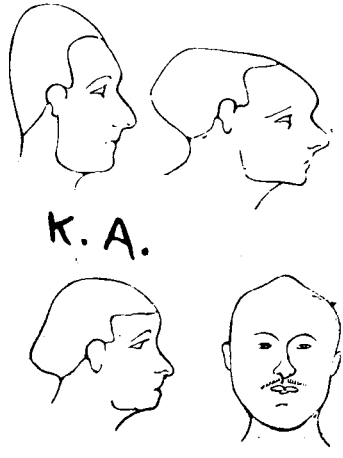

En ziyade bu kafalar üzerinde sahiplerinin hüviyetleri tahalüf edebilir. Bu nevi kafa sahiplerinin hutut ve evsafı umumiyesi nazarı dikkate alınarak mana vermek icap eder.

1. Basık kafa - *crâne bas* — Bunda kulak deliğinden itibaren tepeye kadar kafanın irtifaı pek küçüktür. Bu halde kafa yayılmış olur, şüphesiz bu irtifaı santimetre ile tayin edilmeyip bilmukayese takdir olunur.

2. Kulak deliğinden tepeye kadar irtifaı pek büyük olursa buna da : *crâne haut* yüksek kafa denir.

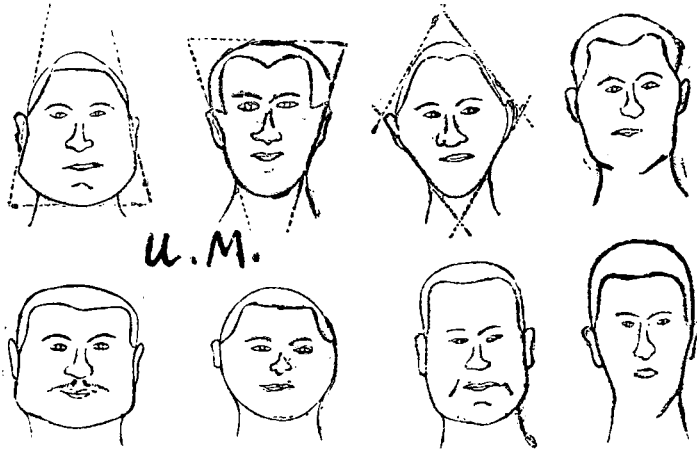
3. İrtifaı pek büyük olmakla beraber uzunluğu yani kaşlarla burun kökünün arasındaki çukurdan itibaren tepeye kadar olan mesafe pek küçük olursa saçlar âdeta tüylü bir takke

teşkil ederek başa geçmiş gibi görünür ki bu fikri imaen buna: *tête en bonnet a'pail* tesmiye olunur. Antropolojistlerin yüksek ve sivri tepeli dedikleri baş budur.

4. Alın pek geri kaçmış ve nisbetsiz bir surette uzun ve kafanın irtifaı pek küçük olmakla beraber arka tarafı *occiput* pek çıkıntılı olursa buna: *têtе en besace* denir.

5. Başın arkası hemen şakulî bir vaziyette

ve uzunluğu küçük olursa buna: *occiput plat* arkası düz kafa tesmiye olunur.

Göz Kapaklarının Ahvali Mahsusası

Particularités des paupieres

Üst kapakların tamamen tevessüü — Bunda üst kapağın sabit kısmı ön tarafa nazil bir nevi şişkinlik teşkil eder, ve tevessü eden kısım göz tamam açıldığı zaman kapağın müteharrik kısmını setreder.

Bazan üst kapak evvelâ mahreki aynin kemikli kenarını takip ettikten sonra kürei aynin sathını takip eder ki, biraz sonra görüleceği veçhile göz kapaklarının bu hususiyeti ekserya mahreki aynin çukur olmasile tev'emdir. Bu hususiyete: *Paupiéres rentrantes* denir.

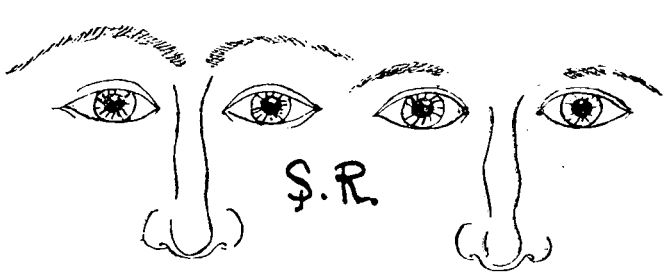
Üst kapakların tevessüü tam olmayıp ta yalnız gözün zaviyei hariciyesi cihetinde olursa buna tevessüü haricî denir. Ayni tevessüü cüz'i bittabî zaviyei dahiliye cihetinde dahi husule gelebilir ve buna da üst kapakların tevessüü dahilîsi tesmiye olunur. Maamafih bu şekil evvelkinden daha nadirdir. Bazan sağ gözün şakulî açıklığı sol gözün açıklığından küçük veya berâkis olur. Bu açıklık farkı sağ veya sol üst kapağın itiyadî bir surette indirilme-

sinden neş'et eder. Bu hususiyeti sağ veya sol üst kapak nazil *Poupiéres supérieures droite au gauche tombante* diye irae ederler.

Bazan üst kapağın açık ve müteharrik kısmı nısıf hilâl şeklinde olur ki dahilen ve haricen sivri bir uç ile nihayet bulacak yerde zaviyei dahiliyeden zaviyei hariciyeye doğru müntazamen genişlenir. Japon ve Çinlilerin gözleri daima bu hususiyeti irae eder. Buna *Yeux bridés* derler.

Bazan alt kapağın serbest kenarı birkaç milimetre kalınlığında bir şiş ile tamamen muhat olur. Buna şişli alt kapak - *paupières interieurs a bourelet* ıtlâk olunur.

Bazan alt kapak tamamen şişmiş ve asılmış olur. ve Müttehidülmerkez birçok büklüm *plis*ler teşkil eder, buna: Torbalı alt kapak - *İnterieure â poche poupiére* denir.

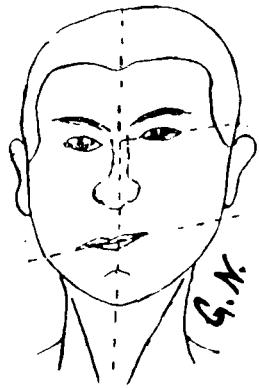

Alt kapak birçok buruşukları havi olursa buna da *Paupiére intérieure à pides* tesmiye edilir.

Bazan göz kapaklarındaki müzmin bir iltihap neticesi olarak gözün açıklığı pek küçük ve

kirpik mahalleri şişmiş ve kırmızı olur, buna da *Paupiéres chassieuses* ıtlâk olunur.

Bazı kimselerin göz kapakları ziyade ağlamış zannını verir.

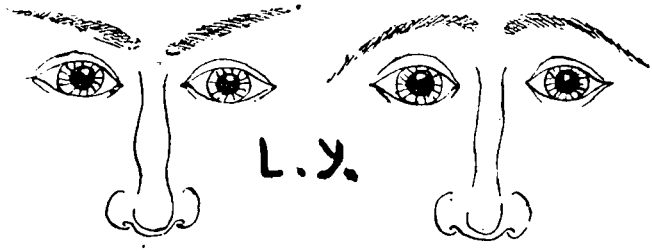
Böyle göz kapaklarında kirpik mahalleri şişmiş ve kırmızı olur ki buna da *Larmoyante spaupiéres* denir.

Bazan da alt kapaklar devrilmiş ve gışayi muhati az çok kanlı olduğu halde mer'i olur, ki : *Paupiéres interieures renversées* tesmiye olunur.

Göz kapaklarının kirpikleri pek uzun, pek kısa, çok veya az olur ki, bu da bir hususiyet teşkil eder.

(Bu halde, bir şahsın göz kapaklarını tetkik için ayakta olduğu halde başını düz tutması ve ufkî olarak önüne bakması lâzımdır.)

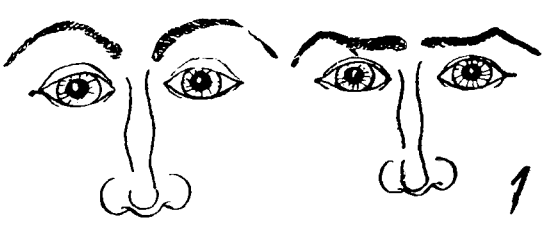

Hadekai Ayniye

Les globes oculaires

Göz kapakları arasından hadekai ayniyenin pek küçük bir kısmı rüyet olunur. Evvelce de göz bahsinde kısmen izah olunduğu üzere hadekai ayniyeyi büyük veya küçük gösteren kapaklar arasındaki ufkî ve şakulî açıklığın derecesidir. Hakikatte hadekai ayniyenin cesametindeki tahavvülât gayet ehemmiyetsizdir. Zira en küçük hadekai aynin kutrile en büyüğünün kutru arasında ancak iki milimetre farkı olduğu bittetkik anlaşılmıştır. Fakat hadekai ayniye her nekadar şahıstan şahısa cesamet itibarile şayanı ehemmiyet bir fark göstermezse de vaziyetleri itibarile ekseriya mütehalif olur.

Hadekanın göz çukurundaki vaziyetine: *saillie du globe* denilir.

Hadekai ayniye ziyadesile çukura batmış bulunursa *yeux enfoncès* denir.

Böyle çukurlanmış gözler ekseriya küçük

görünür. Zira hadekanın üst taraftaki kemik kenarları gözü kısmen örter.

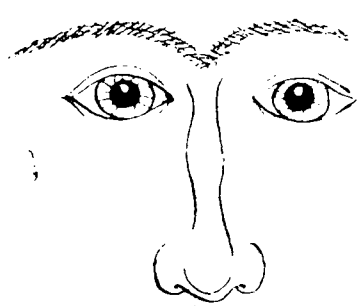

Çukura batmış olmayıp bilâkis dışarıya çıkmış olan gözlere de : *yeux saillants* denilir.

Şaşı Gözler

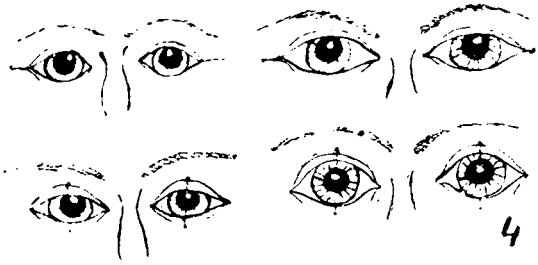
Hadekai Ayniyenin Hususiyetleri

Particularités des globes oculaires

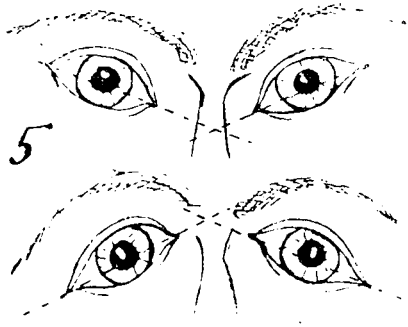
Hadekai ayniyeden - gözbebeğinin ortasından olmak üzere - birer mihver geçtiğini ve bu mihverlerin ön tarafa imtidatını farzedersek görürüz ki, ekseriyetle her iki kürrei ayniyeden geçen mihverler yekdiğerine muvazidir. Bazı kimselerde mihverler ön tarafta yekdiğerini kateder. Bazı kimselerde bilâkis mihverler yekdiğerinden uzaklaşır.

Son iki halde bulunan eşhasın göz bebeklerinden biri veya her ikisi ufkî açıklığın ortasında değil, haricî veya dahilî köşelere yakın bir noktada olduğu anlaşılır. Böyle

gözlere şaşı *Louche* denir ki, bu malûliyetin fennî tâbiri : *Strahisme*dir.

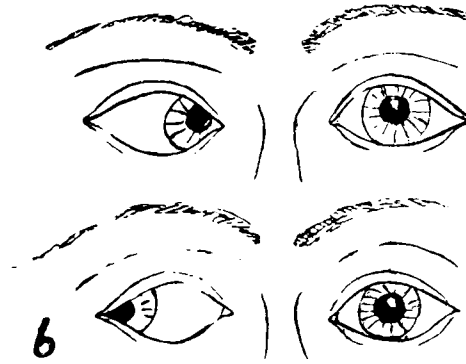

Şaşılığın dört muhtelif şekli vardır :

(1) Sağ veya sol gözlerden birinin bebeği dahilî köşeye karip olduğu halde diğer gözün bebeği vaziyeti tabiîyede olur ki, buna : *Strahisme droit ou gauche convergent* - sag veya sol mütekarip şaşı tesmiye olunur.

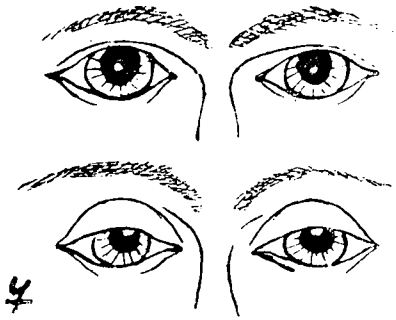
(2) Sag veya sol gözden birinin bebeği haricî köşeye mütemayil olur, buna da :

(Mütekarip şaşı)

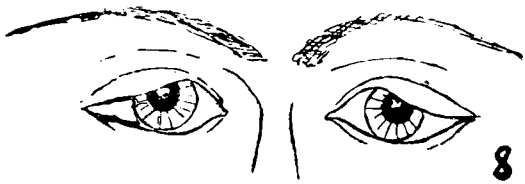
(Mütebait şaşı)

Strahisme droit ou gouche divergent · **Mütebait şaşı** ıtlâk olunur.

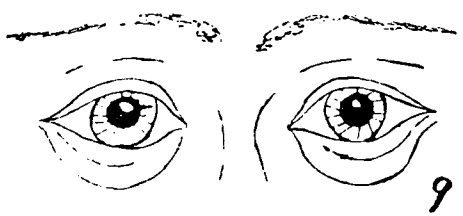

(3) Her iki gözün bebeği dahilî köşeye

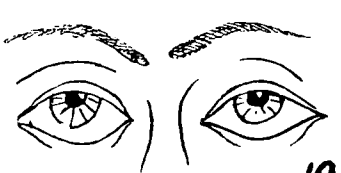
mütemayil olandır ki, buna muzaaf mütekarip şaşı - *Strahisme double convergent* denir.

(4) Muzaaf mütebait şaşı - *Strahisme double divergent* dir ki, bunda her iki gözün siyahı haricî köşeye biraz mütemayildir.

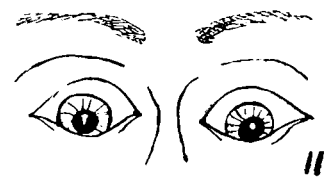

Yüksek gözbebeği- *İris relevé* — Gözbebeği kısmen alt kapak ile mestur olmayıp ta kapak ile bebek arasında bant şeklinde beyaz kısım kalırsa, yüksek gözbebeği denilir ki, böyle gözün enzarı - *terne* sönük olur.

Bilâkis gözbebeği ayni veçhile üst kapaktan ayrılmış olursa, alçak göz bebeği - *iris abaissé* ıtlâk ederler ki, bu, nazara tavrı hiddet verir. Yüksek ve alçak gözbebekleri, Amudî şaşılıktan *(Strahirsme vertikal)* başka birşey değildir.

İki göz arasındaki mesafe pek küçük olursa

bu da bir hususiyet teşkil eder ki, bunu: *interoculaire petit* diye irae ederler. Ayni mesafe bazen pek büyük olur ve buna: *interoculaire grand* tesmiye olunur. Bu mesafe ile burun kökünün arzını yekdiğerile karıştırmamalıdır. Birincisi sag gözün zaviyei dahiliyesinden sol gözün zaviyei dahiliyesine kadar olan mesafedir. İkincisi burun kökünün sırtına aittir.

Göz Çukurları

Les orbites

Göz çukurları: Kürei ayniyenin mevzu oldukları ve etrafı kemik ile muhat boşluklar ve mukaariyetlerden ibarettir. Bunların teşekküllerile kürei ayniyenin, göz kapaklarının ve kaşların eşkâli beyninde ciddî münasebet vardır.

Göz çukurlarının başlıca dört şekli vardır:

1. Göz kenarları beynindeki irtifaı küçük olur, buna: *Orbite basse* derler.

2. Göz kenarları beynindeki irtifa büyük olur. Buna da: *Orbite houte* derler.

3. Kürei ayniye ziyadece batmış olursa böyle olan göz çukurlarına: *Orbite excaves*

tesmiye olunur. Bu hususiyete ekseriya yaşlı kimselerde veya hastalarda tesadüf olunur.

4. Üçüncüsünün aksi olarak kürrei ayniye ve üst kapak dışarıya çıkmış olur ki, buna da: *Orbites pleines* denilir.

Boyun

Le cou

Boyun çehrenin aksamından olmamakla beraber, usulü tasvirde gene ehemmiyeti haizdir. Bu da cesameti (vasatî derecesi dahil değil) ve gösterdiği hususiyetler noktai nazarından tetkik edilir.

Boyunun Cesameti

Dimension du cou

1. Kısa boyun - *cou court* — Bunda baş omuzların arasına girmiş zannolunur.

2. Uzun boyun - *cou long* — Boyunun tulü ziyadedir. Bazen doğru, bazen inhinalı olur.

3. İnce boyun - *cou mince* — Boyunun genişliği alt çenenin kulaklar arkasında zaviyeleri beynindeki mesafeden pek küçük olur.

4. Kalın boyun - *cou large* — Bunda boyunun genişliği alt çene zaviyeleri arasındaki mesafeye hemen hemen müsavidir.

Boyunun Hususiyetleri

Particularités du cou

Çıkıntılı gırtlak - *Laryux saillant* — Bu malûm bir hususiyettir, Böyle çıkıntılar, gırtlak kemiğinin pek belli olmasından ibarettir. Bazen boyunda *gaitre* denilen bir ur - *tumeur* bulunur ki, bu da bir hususiyet vücude getirir.

Buruşuklar

Les rides

Yüzdeki buruşuklar (üç) kısma ayrılır:

1 — Alın buruşukları
2 — Göz etrafındaki buruşuklar
3 — Ağız muhitindeki buruşuklar.

Evvelce tafsilen zikrettiğimiz (göz ve vechin muhiti umûmisi) bahislerinde "göz etrafındaki buruşuklar„ ve "ağız muhitindeki buruşuklar„ hakkında izahat verdiğimiz için, bu fasılda yalnız (alın) a taallûku hasebile alın buruşuklarından yani muhtasaren onların nevilerinden bahsedeceğiz.

Alın Buruşukları

Rides frontales

Alında bütün genişliğince imtidat eden yalnız bir buruşuk bulunur. Buna, *ride unique*

totale denir. Alının yalnız ortasında bir buruşuk olursa buna : *ride unique médiane* derler.

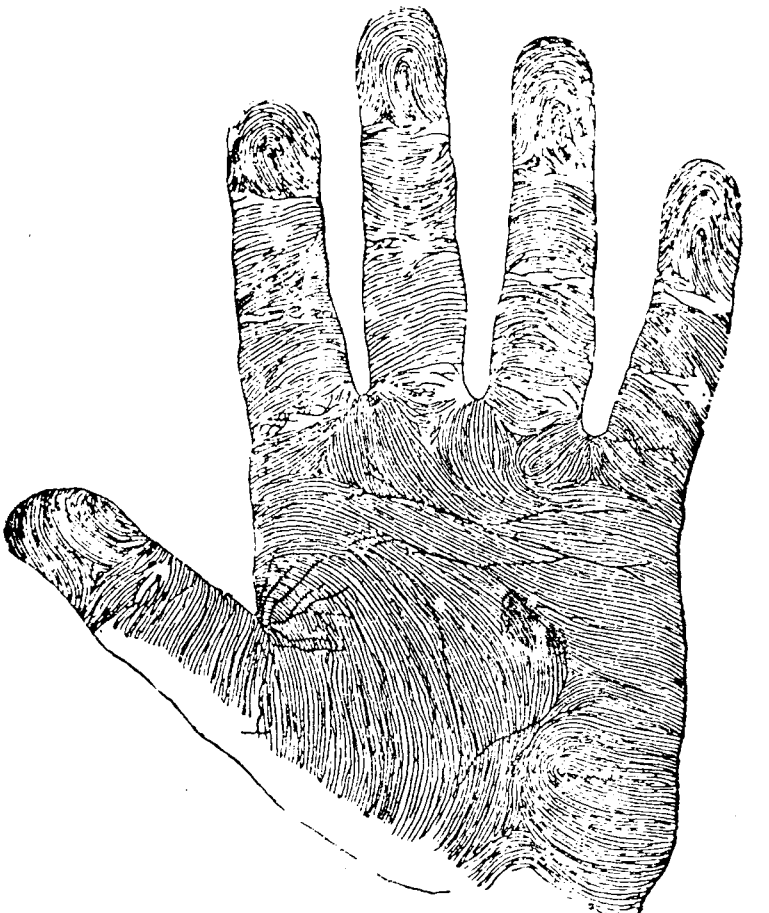
Çift buruşuk - *ride double* — Yekdiğerine az çok muvazi iki buruşuk ufkî olarak alnı katetmiş olur. Bu iki buruşuk arasındaki mesafe umûmiyetle ortada daha büyük ve yan taraflarda daha azdır.

Azçok ufkî ve müteaddit buruşuklar alnı bütün irtifaınca setrederlerse, bunlara da : *rides multiples* tesmiye olunur ki, kitabımızın başında bunların eşkâl ve manaları hakkında tafsilât verilmiştir.

Eşkâlin Tespiti Usulleri

İlmi eşkâlin yardımile bir şahsı tarif ve hüviyetini tespit edebilmek için, Paris polis idaresinde ilmi eşkâl mutahassısı (Alfons Bertilon) tarafından idare edilen (Paris tahkik ve tayini hüviyet) şubesinin en son usul üzere takip ettiği tespit şeklini izah edeceğiz.

Evvelâ bir şahsa ait fotoğraf veya (marka) üzerinde lâzım olan malûmatı görmek icap eder. Bu izahat : Eşkâle ait müşahedatı; renğe ait malûmatı; şekle ait malûmatı ve malûmatı umumîyeyi ihtiva etmelidir. Herhangi bir takibat bu esasa göre yapılacağından, fotoğrafın bir nevi tercemesi demek olan bu izahatın, azanın en ince hususiyetlerine varıncıya kadar temas etmiş olması şarttır. "Renge ait malûmat„ ünvanı altında sakalın hususiyeti, saçların hususiyeti, rengin nev'i, tabakai kuzahiyenin rengi; "eşkâle ait malûmat„ ünvanı altında (1) cephe kavsi hacibi (kaşların üzerindeki kavis) irtifa, meyil, genişlik, vesair hususiyetler. (2) Burun (kaidei enfin derinliği, irtifaı, çıkıntı, vüs'at ve sair hususiyetler. (3) Sağ kulak, men-

Paris tayini eşkâl ve hüviyet idaresinde müstamel olan usule göre :

Sabıkalı eşhasın mesahası şimdiye kadar tarif ve tavzıh edilen surette yapılır ve bilâhara yukardaki nümunesi veçhile, parmak ve el izleri tesbit olunarak fişlere konur ve hıfzedilir.

Fotoğrafı, parmak izini, eşkâl ve saireye ait malûmatı havi bir fiş

(Anfosso usulü) — Profesör " Ottoletki„ ve "Tiseforo „ nun polise ait münakaşalarında ortaya atılan bu usul, Salus mahkemesi hâkimi (Anfosso) tarafından tasavvur edilen [seriülmesaha âlet] ten ibarettir.

Bu seriülmesaha âlet, amudî bir sütundan ibarettir ki, bu sütuna muayene edilecek şahıs omuzlarile istinat ettirilir. Sütun boyunca bu sütuna merbut ve ufkî vaziyette müteharrik olarak bir çubuk vardır ki, bu,

şedeki kenarı, yukarıdaki kenarı, arkadaki kenarın açıklığı, kulağın muhiti (kulak memesinin muhiti) memenin yapışıklığı, memenin şekli, memenin kutru; kulak kenarı, kenarın meyli, maktaı, mukaariyeti, kulağın eşkâli. (4) Dudaklar; irtifaı, kutru, çıkıntısı, kenarı, kalınlığı. (5) Ağız; kutru, hususiyeti. (6) Çene; meyli, irtifaı, hususiyeti. (7) Kaşlar; sureti irtikâzı, eşkâli, kutru, rengi, hususiyeti. (8) Göz kapakları; açıklığı, hususiyeti. (9) Kürei ayn; çıkıntısı, hususiyeti. (10) Göz; boşluğu, levni,

---

hüviyeti ve eşkâli zaptedilecek şahsın omuzları üzerinde tesbit edilir. Bu çocuk sırasile o şahsın kollarının ve orta parmağının uzunluğunu mesahaya hizmet eder. Amudî sütun üzerinde bir de başın ön ve arkasının kutrunu ve tarafeynini ölçmeğe ve hesap etmeğe mahsus bir âlet vardır. Bu âlete iki madenî cetvel merbuttur ve bu da kurşundan mamul bir şeriti taşır. Bu şerit, âletin çevresine, yüzün cephesine öyle tevafuk ve tetabuk eder ki, yüzün kenarlarının tarafeynin profili bir kart üzerine tersim ettirir. Şahsın üzerine bastığı zemin de bir âleti mahsusayi haiz olup, bu da ayakların solunun mesahasında istimal olunur. Elhasıl "Anfosso„ nun âleti, (Bertiyon) sisteminde müstamel olan âlât ve edevatın kâffesini bir noktada cem ve terkibeden bir âlet olup, yalnız bununla ayni zamanda hem boy, hem cephe ve hem orta parmağın ve ayağın tulünü ve başın kutrunu mesaha etmek ve kemali sühulet ve sür'atle ve isabeti katiye ile profil ve cephenin resimlerini tersim etmek kabildir.

Maamafih, elde edilen netice (Bertiyon) usulünün istimalinde elde edilen neticeden pek farklı değildir.

hususiyeti. (11) İki göz beynindeki mesafe; (12) Buruşukluk (çizgilerin eşkâli). (13) Veçhin yağlı manzarası. (14) Yarım çehrenin muhiti umûmisi. (15) Çehrenin muhiti umûmisi hakkında malûmatı saire ve evsafı umûmiye olarak atidekileri tasvir edeceğiz:

1 — Irkın alâmeti,
2 — Tâbirat,
3 — Bedenin cesameti [bunun uzunluğu ve genişliği, omuzların meyli ve sair hususiyeti]
4 — Giyinişi,
5 — Vaziyeti,
6 — Hareketi,
7 — Konuşuşu,
8 — Alâmeti farika,
9 — Sair hususiyeti.

Tetkik edilecek şahsın evsafı bu suretle yazıldıktan sonra, markası üzerine ufak harflerle işaret edilir. Meselâ, "Cephe ünvanı„ altında (göz, burun, ağız, alın).

Meyli:
İrtifaı:
Vüs'ati:

Suretinde kaydedilir.

Bunlar küçük yazılar ve işaretlerle gösterilir. Vüs'atın küre içine alınması ise, alının genişliği şahsın cephesinden alınmadığı halde diğer evsaf maktadan alındığına delâlet eder.

Burun ve evsafı ekserya maktadan alınır.

Kürei ayn — Göz ucu cepheden mutalâa edilir. Çıkıntı küre içinde bulunur ise maktadan alınmış demektir.

Markasını imlâ etmek üzere istimal edilen harfleri şifre şeklinde ihtisar ve tahrir etmek lâzımdır. Mütekâmil polis idarelerinde tatbik edilen (muhtasar harflerle ifade) usulünden büyük muvaffakıyetler elde edilmiş ve icabında işaretli markalar yabancıların eline geçince bir mâna ifade etmediğinden, zabıta muamelâtı bu suretle teşevvüşten kurtulmuştur.

Bu itibarla, markalar tanziminde dikkat edilecek noktalardan biri de, mevcut delâile azamî derecede riayettir. Bazı delâil vardır ki, onları tamamile zikretmek zarûridir; numara, sol gözdeki tabakai kuzahiyenin muhitile hâlenin farkı, omuzun şekli, burunun kaidesinin meyli, buruşukların mevzileri, vücuttaki inhinalar aynen etraflıca yazılacaktır.

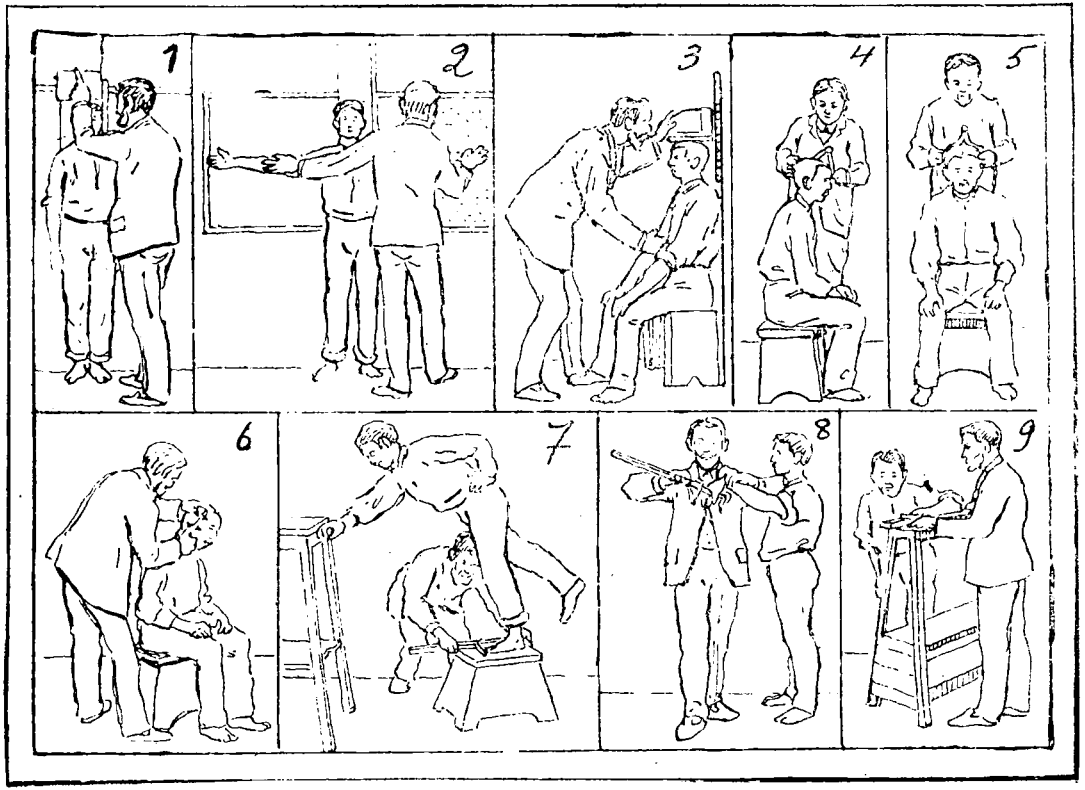
Kezalik, sakal ve saçların şekli de şayanı kayittır. Zira sakal ve saçların boyanmasının nekadar kolay olduğu herkesçe malûmdur. Bazı caniler ve hırsızlar tarafından bu usul istimal edilir.

Mütebariz cephe, altı çizilmiş şakulî kelimesi ile yazılır. Şakulî yüzün her unsuru muhtasar bir suretle yazılır. Eğer delâil pek mütebariz ise altına iki çizği çizmek lâzımdır: Şakulî.

Burunun sırtı fevkalâde muhaddep olursa (muhaddep) bu suretle parantez içinde yazılacaktır.

Burunun çıkıntısı çok ise muhaddep bu suretle gösterilir. İyi tayin edilemiyen delâil müvacebesinde tereddüt edilirse, parantez ile gösterilmek caizdir. Meselâ, hafif surette kalkık bir burunda (kalkık) bu suretle gösterilir.

Bir şahsın taharrisi için polise verilecek fişler üzerine o insan eşkâline ait müşahedatın kâffesinin kaydına mecburiyet yoktur. Müstacel ve fevkalâde ahvalde oraya yalnız (boy) un uzunluğu, sağ kulağın uzunluğu, rengi, cüssesi ve alâmeti farika nevinden mühim hususiyetleri kaydedilir. Yukardaki bahiste beyan edildiği üzere tulün ölçülmesi cetvel vasıtasile olamaz. Lâkin büyüklüğü ve hacmı, cüssesi mukayese edilerek takdir ile olur. Binaenaleyh bu ölçü meselesi kısmen tahminî olduğundan, eğer fişlerde müspet rakamlar yoksa, bu ameliyeyi yapacak memur biraz mümarese sahibi olunca, tahmin ve takdir pek doğru olur. Tarife ait işareti kaydedecek şahıs evvelâ yüzün muhtelif evsafını, hacmını, kutrunu tayin etmek lâzımdır. Takdirdeki ihtilâf, ekserya, delâili sureti mutlâkada gayri kabili istimal kılar. Göz bir kere kuturları tayin etmeğe alıştı mı, vechin evsafını tayin etmeklikte, o şahıs için çok zaman kaybedilmez. Binaenaleyh sureti takdirin doğru

Eşhasın ölçülüş tarzları

olması lâzımdır. Vazıh suretle mukaar olan bir burun *Şakulî* gibi iş'ar edilse, delâil tamamile yanlış olur. Bu veçhile bazan hatâ küçük olarak iki şekilde gösterilebilir. Meselâ, birinci müşahit bir şahsın arkasını hafif mukaar diye tasvir ettiği halde, ikincisi şakulî diye tasvir edilebilir. Bu takdirde burunun bu iki şeklini de tesbit etmek lâzımdır.

Sureti telebbüse, vaziyete, tekellüme ait delâil kaydı · müstacel vaziyetlerde · mecburî değildir. Maamafih, ekseriya şayanı tavsiyedir, her memurun buna riayet etmesi şarttır. En ufak bir ihmal ve teseyyüp mühim bir vakanın izini kaybettirebilir.

Tarif edici delâili kaydedebilmek için, evvelâ: cepheyi muayene, sonra burnu, sağ kulağı takip etmelidir. Bilâhara fiş üzerinde tadat sırasında dudak, ağız, çene, kaş, kirpik, göz, kıvrıntılar şayanı kayıttır.

Nihayet fiş sol göz ve tabakai kuzahiyeye ait malûmatla ikmal edilir. Gözün rengi sakalın, saçların farkı da unutulmamalıdır. Bu fişe sokakta veya lâzım olduğu mahallerde kolayca müracaat edilebilmek için cephe müntazam konmalıdır.

Eşkâlin sureti ihtisarı

Cephe

Küçük = p
Vasat = m
Büyük = j

Göz

Hâlenin eşkâli: Arduvaz = a, r, d

Hâlenin ademi mevcudiyeti = Yeşilimtırak = v, e, r, d

Müdevver hâle = d, Boya

Mütekâsif hâle = s, Sarı boya = j

Müdevver ve mütekâsif hâle = d, s, Kestane = s, ş

Lâciverdî tabakai kuzahiye = a, z, Koyu kestane = m, a, r

Mutavassıt tabakai kuzahiye = y Parlak = s, a, l

Mutavassıt = m

Koyu = f

Sakal ve Saçlar

Akaj = a, s, a, j

Esmer = p, l

Kestane= s, ş

Parlak = s, l

Koyu = f

Sincabî = j, r, s

Mutavassıt = m

Siyah = n, v, y, r

Paslı = r, v, ö, k, s

Şiddetli = v, y, f

Renk: p, m, j

Cephe = f, r

Münharif = b
Mutavassıt = y
Şakulî = v, r
Mütebariz = p, r, m,

Burun

Kaide = r, t
Mukaar = s, a, v
Şakulî = r
Muhaddep = v, e, k
Kalkık = r, e, l
Ufkî = h
İnik = a, b
Mütemevviç = s

Kulak

Kulak = v, r, l
Kenar = t, r, a, s
Arka = l, v, p
Mefkut = n, l
Musattah = p, l, a, t
Açık = v
Yapışık = a, v, h
İnik = d, e, s
Yarık = f
Müteferrik = s, e, p
Ulvî = s, ö, (u), p

Düşük = p, v, s, t
Mukatta = t, r, v
Bitişik = (u), ö, Mütebariz, e, m
Ufkî = h
Münharif = b
Çıkık = s, a
Mustakim = d
Mütebariz = a, s
Üç köşeli = t, r, y
Beyzî = o, v
Müdevver = r, n, d
Süfli = y, n, f

Yüz

Zaviye = j, a
Ağız = b, s
Saç = s, h
Sert = f, s, t
Hafif = l, j
Kirpik = h, p
Mütebariz = h, r, m
Yanak = p, m, t
Kırmızılık = r, v, s
Rengi = s, y, l
Kaş = r, s, ş
Yüz = v, s, t
İrtifaı = a
Genişliği = ye, ta

Mustakim = r
Sol = s
Ulvî = ş
Süfli = y
Vahşî = e
Münharif = v

Çene [1]

Uzun = n, z, a
Müdevver = m, k, e, l
Çatlak = t, ç, k
Kısa = h, k, n
Kıvrık = y, r, k
Çukur = k, v, ç
Çıkık = k, y, ç, y
Mutavassıt = m, t, r
Murabba = n, ş, m

[1] Fransada nesil itibarile (çene) de büyük tahavvül yoktur. Çeneler ekseriya uzun, mutavassıt ve müdevver olur. Halbuki şark milletleri arasında dokuz nevi çene tesbit edilmiştir. Bertilo usulünce tasviri mütekellimin eşkâline ait kelimeleri ihtisar ederken, bu bahsa: Sureti mahsusada tertip eylediğim çene envaının cetvelini - Türk zabıtasında istimal edilmek üzere - ilâveediyorum.

Meşhur

Tipler üzerinde

Tetkikler ve Müşahedeler

Meşhur Tipler

Kitabımızın bu kısmında meşhur tipleri tetkik edeceğiz.

(Portre Parle) kısmındaki eşkâlin tasnif ve tariflerini nazarı dikkata alarak, herhangi bir tipi tahlil etmek kolaylaşır.

Bu kolaylığı temin edebilmek için, evvelâ eşkâli ve hüviyetleri malûm şahsiyetleri tahlil etmek lâzımdır.

Bu tahlili yaparken, her şahsın en bariz hatları üzerinde tevakkuf etmeliyiz.

Hatları tesbit ettikten sonra:

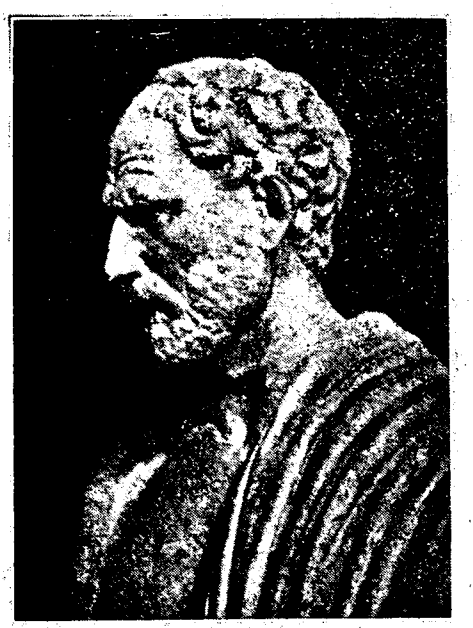
1 — Burun,
2 — Çene,
3 — Ağız,
4 — Kulak,
5 — Göz,
6 — Alın,
7 — Zıkom (elmacık kemiği)
8 — Kaş,
9 — Saçların rengi
10 — Boyun

ve sair hususiyetleri bir kâğıda yazmak icap eder.

Bu tahlilleri resim üzerinde yaptığımız takdirde, yukarıdaki aksamdan hangileri bariz bir şekilde görünüyorsa, onları tahlil etmek daha muvafık olur.

Esasen resimde gördüğümüz âza ve eşkâlden hiç bir tasnife dahil olmıyanlar üzerinde fazla tavakkuf etmek doğru değildir.

Meselâ, ilmi sima noktai nazarından, bazı âlimler tarafından eşkâl ve evsafı tetkik edilmiş olan meşhur tarihî tiplere şöyle bir göz gezdirelim :

Demosten

Grek burunu - Hatip ve âlim tipi — Kaşların başları, zıkomlar ve kulak zaviyesi ile veçhin muhiti umumîsi fizyonomoni noktai nazarından ayrı ayrı tetkika şayandır.

(Demosten) meşhur bir hatipmiş. Kulak kıvrımları kendisinin zevki selim sahibi olduğunu, tragüs lerin *(lob)* a kadar

uzaması azim ve iradesini gösterdiği iddia edilmektedir.

Halbuki Demosten'in hayatı tetkik edilince azim ve irade sahibi bir adam olmadığı anlaşılır.

Bu itibarla hatibin yalnız tragüslerini nazarı dikkate alarak evsafını tespit etmek doğru olmaz. Demosten'in burunu cesaretini gösterdiği gibi, alnındaki çizgiler ve alın açıklığı da bir ilim adamı olduğuna işarettir.

*
* *

(Solon) un burunu hafif ivicaçlı burunlardandır. Tragüsler yukarı zaviyeden *(lob)* a kadar mukaar olarak iner. Ve *(lob)* un alt kısmı yanağa yapışıktır.

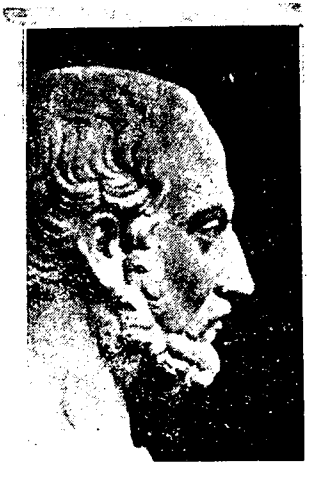
Solon

Grek burunu · Mütefekkir kulağı — Azimkâr tip. Kanun ve mantıkla uğraşan tip. Vazii kanun.

Bu tipler mütefekkir ve kanun adamı olurlar. Solon eski yunan medeniyetinde cemiyeti

kanun rabıtalarile takviyeye çalışmış ve bir çok kanunlar vazetmiştir. Boynu kısadır. Boynunun kısalığı merhametsizliğine delâlet eder.

(Solon) hakikaten insanlara az merhamet eden bir vazıi kanun idi. Bir insanın diğer bir insana merhamet etmesini istiğrapla karşılardı.

Tokididis

Grek burunu - Azimkâr tip — Âlim kulağı.

*
* *

Ayni kulak fasilesinden bir tip daha: Eski yunan âlimlerinden Tokididis'in kulağı da (Solon) un kulağına müşabihtir.

Tokididis'in dudakları uzun, kaşları mukavvestir.

Tokididis'in diğerinden farklı bir tip oluşu, biraz fazla müvesvis ve lüzumsuz söz söylemeğe mütemayil olmasıdır. Burunu da ucuna doğru inhinalıdır. Azimkâr tiplerden olmakla beraber, vesvesesi, muvaffakiyetsizliğini hazırlıyan sebeplerden biridir.

170 inci sahifadeki tipleri de resimlerinden ve eserlerinden tahlil etmek çok güçtür. Bu nevi burunlar, eshabının yekdiğerine tezat teşkil eden evsaf ve meziyetleri cami olduğunu gösterir.

Eski tipler üzerinde tetkikat yaparken, bir çok fizyonomoni âlimleri en ziyade burun üzerinde tevakkuf etmişlerdir.

Hiçbir tasnife dahil olmıyan burunlar

Paskal'ın meşhur bir sözü vardır! "Eğer Kleopatra'nın burunu kısa olsaydı... Arzın bütün şekli değişirdi.„ Diğer misallerinden sarfı nazar, yalnız bu söz bize burunun vücudü beşerin bir mühim uzvu olduğunu anlatır.

Filhakika burunlarının uzun veya kısa, yahut ta sadece biçimsiz olmasından başka bir kusuru olmıyan insanların bu yüzden ne acıklı maceralar geçirdiğini herkes bilir.

Tabiiyundan alman (Hilstpriz) anlatıyor : Raol namında bir doktorun öyle biçimsiz ve korkunç bir burunu varmış ki, alemin istihzasından kurtulmak için adamcağız Madagaskar adasına hicret etmiş. Fakat orada da bu şekilde bir burun görmiyen yerli ahalinin istihzasına uğramış. Biçare doktor nihayet intihar etmiş.

Fakat san'atinden ziyade burununun biçimsiz

şekliile iştihar etmiş olan doktor (Borgmiye) Paris'te duvarlar ve hattâ Mısır'da ehramlar üzerine yapıştırılmış olan karikatörü sayesinde pek müerffeh bir hayat geçirmiştir.

Her milletin, her neslin sureti umumiyede güzelliği ve bilhassa burnunun şekil ve biçimi hakkında ayrı ayrı fikri mahsusları vardır.

Tatarlarca burunu en az çıkık olan en güzel ad ve itibar edilir.

İncilin neşir ve tamimi için Sen Louis tarafından Tataristana gönderilmiş olan rahip (Bobrokiz) Cengizin zevcesinin huzuruna kabul olunduğu zaman pek güzel bir kadın göreceğini zannederken, burnunun yerinde yalnız iki delik görünen bir kadın karşısında kalınca hayretler içinde kalmıştı.

İnce, uzunca, biraz inhinalı burun Japonlarca ne kadar makbul ise ayni nesilden olan Çinlilerce o kadar menfurdur. Çinliler yassı burunu severler.

Fakat ayni memleketlerde ve ayni kavımlar arasında zamanın tebeddülile burunun biçimi hakkındaki bu umumî fikirlerde saçların rengi nasıl modaya tabi ise denilebilir ki, burunun şekli de modaya göre güzel veya çirkin olur.

Bir Yunan heykelindeki burunun şekli Rafael'in Meryem Anayı gösteren tablosundaki kadının burununa hiç benzemez. Kurunu vus-

şekliile iştihar etmiş olan doktor (Borgmiye) Paris'te duvarlar ve hattâ Mısır'da ehramlar üzerine yapıştırılmış olan karikatörü sayesinde pek müerffeh bir hayat geçirmiştir.

Her milletin, her neslin sureti umumiyede güzelliği ve bilhassa burnunun şekil ve biçimi hakkında ayrı ayrı fikri mahsusları vardır.

Tatarlarca burunu en az çıkık olan en güzel ad ve itibar edilir.

İncilin neşir ve tamimi için Sen Louis tarafından Tataristana gönderilmiş olan rahip (Bobrokiz) Cengizin zevcesinin huzuruna kabul olunduğu zaman pek güzel bir kadın göreceğini zannederken, burnunun yerinde yalnız iki delik görünen bir kadın karşısında kalınca hayretler içinde kalmıştı.

İnce, uzunca, biraz inhinalı burun Japonlarca ne kadar makbul ise ayni nesilden olan Çinlilerce o kadar menfurdur. Çinliler yassı burunu severler.

Fakat ayni memleketlerde ve ayni kavımlar arasında zamanın tebeddülile burunun biçimi hakkındaki bu umumî fikirlerde saçların rengi nasıl modaya tabi ise denilebilir ki, burunun şekli de modaya göre güzel veya çirkin olur.

Bir Yunan heykelindeki burunun şekli Rafael'in Meryem Anayı gösteren tablosundaki kadının burununa hiç benzemez. Kurunu vus-

tada yapılmış olan heykel ve tablolarda burunlar ince uzun ve dar olarak resmedilmiştir ki, bu bize o zaman makbul ve muteber olan, güzel addedilen burunun bu şekildekiler olduğu neticesini verir.

Sonra zamanımıza doğru biraz daha ilerlersek, on sekizinci asırda ufak kısa ve toparlak burunların makbul olduğunu görürüz.

Birçok ruhiyat mütehassısları ötedenberi burunun, sahibinin seciye ve ahlâkına bir miyar teşkil ettiğini söylemektedirler.

(Albernos Paros Losyos) namındaki mütehassısın bir risalesinde "pek çok uzun ve köşeleri büyük olmaktan ziyade narin bulunan ve oldukça toparlak burunlular natuk ve ef'alinde müstakim ve namuskâr, fakat küfürbaz, haris, hasis ve ketum olan insanlardır„ denilmektedir.

Kartal burunlu olanlar çok şiddetli arzu ve havesata münhemik ve mütekebbir, fikri hamiyet sahibi insanlardır.

Siroz, Galya, Prens Dokonte, Konstantin, On dördüncü Lui, Napolyon hep kartal burunlu idiler.

İtalyalı meşhur hikmetşinas (Porta) nın sözüne göre, horoz gagası gibi alt tarafı mukaar burunlular şehvetprest adamlardır.

Öküz burunu gibi ucu yayık burunlular ahmak ve belâhate alâmettir.

Çirkin burunlu insanlar ta Kurunu vustadan beri bu sakatlıklarını izale için bin çareye baş vuragelmişlerdir. Fakat çoğu iptidaî olan bu tetbirler içinde bundan takriben dokuz on sene evvel Paris'te geçen bir vak'adaki kadar enteresan ve fecii yoktur.

Paris'in meşhur mukavelât muharrirlerinden mösyö Lambrir, meç doellosu esnasında burununun ucunu kaybetmiş. Olur a. Fakat o zamana kadar hüsnüle mağrur olan bu adamcağıza bu hadise o kadar fena bir surette tesir etmişti ki, nihayet döne dolaşa bir cerraha müracaata mecbur olmuş, derdini açmış. Mühim bir yekûn tutacak mikdarda para vadetmiş. Cerrah ta haris herifin biri imiş; razı olmuş, yalnız demiş ki: "Bu sizin arzunuz ancak diğer bir insanın kesilecek burunile yerine getirilebilir. Burununu size vermeğe razı olan bir adam bulup bana getiriniz. Ben onun burununu kesip size takacağım.„

Zavallı mukavelât muharriri aylarca burununu satmağa talip olan bir adam aramış durmuş. Nihayet bulmuş. Siyastin Overniya isminde bir hammalla 20000 franga pazarlık etmişler. Hammal ve mukavelât muharriri bir gün birlikte cerraha muracaat eylemişler ve cerrah hammalın burununu keserek avukatınkine eklemiş. Eklemiş amma mesele bununla bitmemiş.

Aradan bir kaç ay geçmiş. Bu müddet zarfında takma burunla rahat rahat gezen mukavelât muharriri bir gün burununun hammala ait olan ucunda bir kırmızılık görmüş. Bu kırmızılık gün geçtikçe büyümüş, nihayet üstüne eklendiği parçadan bir kısmı da koparak düşmüş.

Zavallı mukavelât muharriri (20000) frank verdiğine mi, yoksa yeniden eskisinden çirkin bir surette burunsuz kaldığına mı yansın, derhal mahkemeye müracaat etmiş.

Hâkimler dinlemişler, tahkikat ve tetkikat yapmışlar, neticede cerrahı uzun bir müddet hapisle bilmem ne kadar cezai nakdiye mahkûm etmişler.

*
* *

Doktor Brayton meşhur yunan mütefekkiri Epikür'in evsaf ve hususiyetlerini tetkik etmiş ve en bariz işaret olarak zikomlarile alnını fazla çıkıntılı bulmuştur.

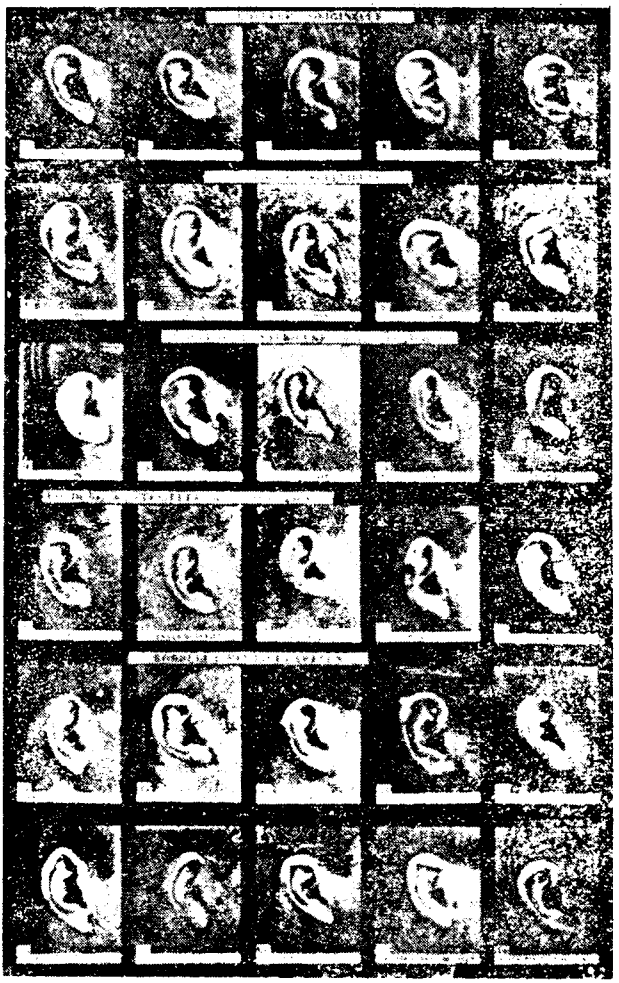
Fizyonomide alını

Epikür

Müdakkik ve müşkülpesent tip - Derin düşünceli — Evvelâ düşünüp sonra yapan adamlardan.

Biribirine benzemiyen kulaklar

Kitabımızın ikinci kısmında bu kulakların kısmı azamı (ilmi eşkâl) noktaı nazarından tespit edilmiştir.

çıkık olan kimse çok müşkülpsent olarak tespit edilmiştir. Halbuki alını çıkık insanlara pek az tesadüf edildiği için, Epikür'ün gösterdiği hususiyetler şayanı kayıt görülmüştür.

Epikür'ün bir diğer hususiyeti de burununun fazla sarkık oluşu idi. Doktor Brayton bunu da: "Evvelâ düşünüp sonra yapan adam„ diye tavsif etmiştir.

Epikür filhakika, asarile de sabittir ki, çok mütefekkir ve derin düşünceli idi. Hayatında düşünmeden yaptığı bir şey yoktur. Eski yunanlılar Epikür'ün heykelini yaparken: "Hepimiz onun gibi olalım!„ demişlerdir.

Büyük İskender

Suriyede Fransız asarı atika heyeti tarafından mütareke senelerinde yapılan taharriyatta (İskenderi Kebir) e ait birçok eserler ve bu meyanda en hakikî simasını gösteren heykeller bulunmuştu.

Fransız fizyonomi mütehassısları bu heykeller üzerinde tetkikat yaparak, İskenderi Kebirin haiz olduğu evsafı tesbite çalışmışlardır. İşkenderin bilhassa sağ kulağı, bütün tragüsleri ve tahlil edilecek kadar mazbut çizgilerile bugüne kadar bozulmayıp kalmıştır.

O devirde bu heykeli yapan heykeltraşlar (İskender) in hututu veçhiyesini bittabi ken-

disine bakarak ve çok yakından tesbit etmişlerdir.

Böyle olduğu kabul edilirse, kulak ve sima çizgileri üzerinde tetkikat yapmak imkânı hasıl olur. Nitekim evvelâ Amerikalı fizyonomi mütehassısları bu fikri ileri sürmüşler ve müteaddit heykellerinden hepsinin yekdiğerine benzemesinden de o devir heykeltraşlarının hayalî ve uydurma heykel yapmadıkları kanaatini elde etmişlerdir.

Büyük İskender
Grek burunu - Cengâver ve halâskâr tip. Kulak zaviyesi, iyiliğe fartı inhimaki ve himayekârlığı irae eder.

Fizyonomi mütehassısı doktor (Brayton) İskenderi Kebirin en bariz evsafından evvelâ şunları tespit etmiştir.

1 — Cengâver,
2 — Halâskâr,
3 — İyiliği sever,
4 — Düşkünlere karşı himayekâr,
5 — Hassasiyeti fazla..

Doktor Brayton'a evvelâ bu resim üzerinde tahlil yapmasını rica etmişler ve bu resmin kime ait olduğunu söylememişlerdir.

Profesör, bariz hatları tetkik ederek yukardaki teşhisi koyduktan sonra, diğer âlimler (İskender) in hayatını tetkik etmişler ve yüzde seksen isabetle ayni neticeye varmışlardır.

"1. İskenderi Kebir bir çok milletlerle harp etmiştir.

2. Bir çok milletleri esaretten kurtarmış, onlara hurriyet vermiştir.

3. İstilâ ettiği memleketlerde zulüm ve işkence yapmamış ve esirlere şarap ikram etmiş, sefilleri doyurmuştur.

4. Merdane cenk eden kumandanları esir aldığı halde kılıçlarını almamış ve işgal ettiği ülkelerde evvelâ açları doyurmak istemiştir.

5. İskenderi kebir cengâver bir hükümdar olmaktan ziyade fazla hassas bir kumandandı ve milletleri yalnız gurur ve azemetile değil, hassasiyeti ve gönül alıcılığile de teshir etmişti. Babil'de, şehrin bütün kızları İskender'e ilânı aşk etmişlerdi.„

Amerikalı bir başka mütehassıs ta şöyle diyor:

"İskenderi Kebirin kulağı elimize geçtikten sonra, kulak üzerinde yapılan tetkiklerdeki isabetler yüzde doksan nispetine çıkmıştır.

Tragüs ve anteliksleri bu kadar vazıh bir kulak üzerinde çok kolay tetkikat yapılabilir.„

Görülüyor ki, heykeller üzerinde bile - eşkâlin vazıh olması şartile - tahlil yapmak ve hüviyeti tespit etmek imkânı vardır.

*
* *

Bu simalardaki hususiyetleri tespit ediniz!

1 — J. - J. Rousseau.
2 — Moutsou - Hito.
3 — İbsen.
4 — Molière.
5 — Victor Hugo.

Yukarıda, dört fikir adamının arasında gördüğünüz Japon imparatorunun resmi, fizyonomonide zikomları itibarile bu meyana ithal edilmiştir.

(İbsen) hariç olmak üzere, dördünün çeneleri de ayni fasileden oluşu, çene itibarile de bu tasnifi vücude getirmiştir.

Maamafih (Moutsou - Hito) da mütefekkir ve şuurlu bir impratordu. Fikir itibarile de bir ayrılıkları yoktur.

*
* *

Bu tipler ne noktadan şayanı dikkattir?

1 — J. B. Lamarck
2 — Goethe
3 — Vespasien
4 — Voltaire
5 — C. Colomb

Yukardaki tipler, yekdiğerine zıt evsafı hâiz ve muhtelif cinsiyetli erdir. Kimisi kâşif, kimisi de fikir adamı.

Cinsiyetleri de ayrıdır:

Kristof Colomb ingiliz, Vespasien Romalı, Voltaire ve Lamarck fransız, Goethe de a mandır.

Irkların insan teşekküllerinde gösterdikleri tahalüfleri hatırlatmak için, bunların hangi milletlere mensup olduklarını yazmak mecburiyeti hasıl olmuştur.

Bu şahsiyetlerin hususiyetlerine gelince:

J.-J. Rousseau — Burnu hafif kemerli, ağızı büyük, alını arkaya doğru geniş, boyunu uzun, çenesi toparlaktı. Sert bakışları vardı.

Goethe — Başı büyük, boyunu orta, zikom-

ları çıkık, burun grek, tragüsler kıvrık, *lob* müselles, çene sivri, gözleri ufak, bakışları mağmum.

Vespasien — Hain bakışlı, çok kısa boyunu, murabba çene, dudaklar yapışık, kaş başları biribirine yakın, kulak *lobu* murabba.

Voltaire — Kemerli burun, murabba çene, alın çıkık, zikomlar bariz, boyun kısaya yakın, bakışlar mülâyım.

C. Colomb — Geniş ve açık alın, müdevver çene, kısa boyun, zikomlar gayrı mer'i, kaşlar çatık, burun düz ve inhinasız.

Bu şahsiyetlerin tarihte bıraktıkları eserler malûmdur. Tetkik edilirken eserleri evsafile karşılaştırılmalıdır.

*
* *

Sert bakışlı tipler : Gözleri, alınları ve boyunları tetkik ediniz !

1 — Gladstone,
2 — Dumas père,
3 — H. Spencer,
4 — Balzac,
5 — Beethoven,

Bu şahsiyetler arasında Dumas Pére'den dördünün bakışları, göz muhitleri yekdiğerine tamamen müşabihtir.

Boyun teşekkülleri, beşinin de aynidir.

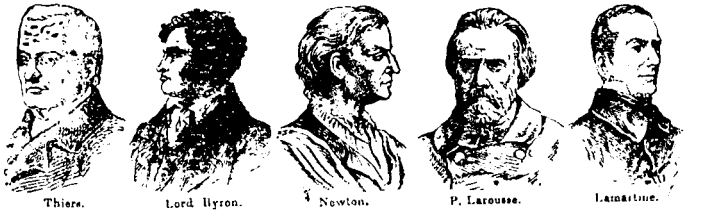
Dumas pére bu tasnifte yalnız göz teşekkülü ve göz muhitindeki tehalüf itibarile ayrılır.

Musikişinas, diplomat, filozof ve muharrir olarak muhtelif mesleklerle evsafı yekdiğerinden ayrılan bu tipler :

1 — Gözleri
2 — Alınları
3 — Boyunları

Arasındaki müşabihet dolayısile ayni tasnife dahil olmuşlardır.

*
* *

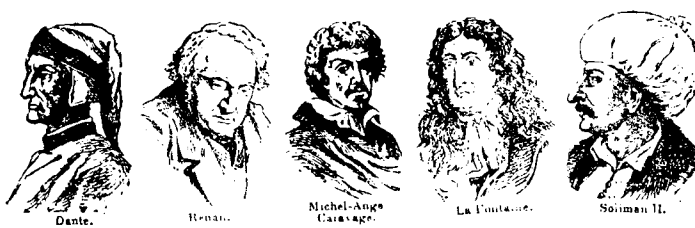

Boyun, çene ve alın itibarile yekdiğerine benziyen tipler

1 — Lamartine
2 — P. Larousse
3 — Newton
4 — Lord Bayron
5 — Thiers

Bu tipler yekdiğerine tamamen zıt teşekkülleri havi oldukları halde haleti ruhiyeleri yekdiğerine az çok müşabihtir.

Fizyonomide bu beş şahsı da azimkâr, vüs'ati hayal ve tefekkür sahibi olarak gösterebiliriz. Maamafih beşinin de alınları açık ve çıkıktır. Boyun yükseklikleri orta ve kalındır. Hepsinin de maceraperest ruhları vardır ve yalnız bu tezahürlerle yekdiğerine benzerler.

*
* *

Bu tipler ne noktadan şayanı tetkiktirler ?

1 — Süleyman II.
2 — La Fontaine.
3 — Michel (Caravage).
4 — Renan.
5 — Dante.

Muhtelif milliyetlere mensup olan bu tipler, burunlarının benzeyişleri itibarile bu tasnife dahil olmuşlardır.

Bu beş şahsı, fizyonomonide inatçı ve azimperver tip olarak ta göstermek mümkündür. Beşi de cemiyetle mücadele etmiş insanlardır.

İkinci Süleyman bile kanunlarda islâhat yapmak ve adalet tevziinde fazla hassasiyet göstermek gibi hususiyetler ibraz etmiştir.

Ernest Renan hükûmetle mücadele etmiş, reiskâra geçtiği zamanlar bile mühim şahsiyetlerle mücadele etmekten geri kalmamıştır.

Dante'nin hitabeleri meşhurdur. La Fontaine çocuk hikâyelerile cemiyeti intibaha davet etmiştir. Beşi de inatçı tiplerdendir.

*
* *

Yekdiğerine zıt evsafı haiz beş tip daha..

1 — Schiller.
2 — Bismarck.
3 — Ignace de Loyola.
4 — Emil Zola.
5 — Mozart.

Schiller — Burunu uzun ve uca doğru mukaardır. Boyunu çok kısadır. Çenesi murabbadır. Dudakları ince ve ufaktır.

Bismarck — Çenesi müdevver, kulak *lob*ları kafaya bitişik, zikomlar belirsiz, alın çıkık, tragüsler oluk gibi, kaşlar çatık.

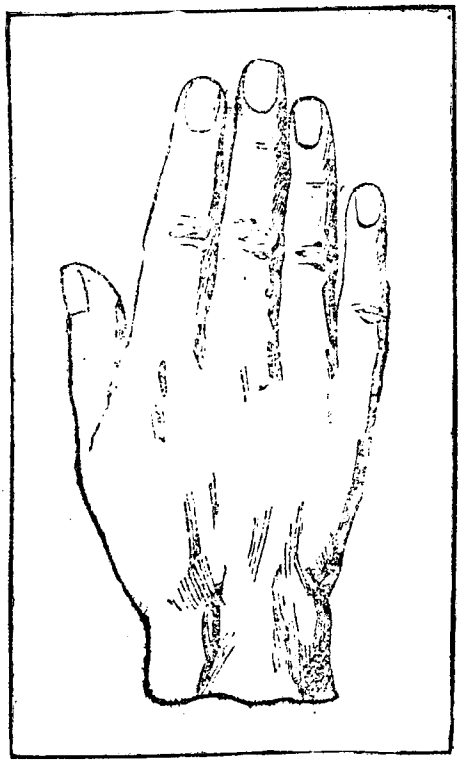
Ignace — Uzun müselles çene, müteredditbakışlar, müselles kulak *lobu*, yukarıdan kemerli burun, alın inhinalı, boyun orta.

Zola — Düşünceli nazarlar, ince kaşlar, mütefekkir kulağı, boyun kısa, geniş ve çizgili alın, zikomlar mer'i.

Mozart — Grek burnu, çene çıkık ve müselles, bakışlar düşünceli, musikişinas kulağı.

Muharrir, papas, kumandan ve musikişinas gibi tiplerin bir arada tetkikleri, yekdiğerine müşabiheti olan noktaları araştırmak için yapılır.

Bu meyanda meşhur papas İgnas de Loyola'nın evsafı çok şayanı tetkiktir. İgnas kiliseleri biribirine katan mecnun bir papastı. Fransa'da ruhanilerden ay-

"İgnas de Loyola„ nın eli

rılarak Despotizm'i yıkmak ister gibi görünmüş ve bu meslekte bizzat kendisi Despotizm'i tesise çalışmıştır.

Emil Zola'nın: "Bir timarhane kaçkını!„ diye tavsif ettiği İgnas, Fransızlar için - fizyonomi noktai nazarından - çok şayanı tetkik tiplerden biridir.

Almanlar (Bismark) ı şecaat ve cesaretin timsali olarak gösterdikleri gibi, Fransızlar da İgnası mütefekkir bir mecnun diye tetkik ederler. Halbuki İgnas fazla âlim bir adam da değildi.

Eğer İgnas papas olmayıp ta faraza ayak takımından bir adam olsaydı, mutlaka kalpazan ve yankesici olurdu.

Çünkü, fizyonomi mütehassısları İgnasın elini tetkik etmişler ve fotoğrafını alarak uzun müddet tahlil ile meşğul olmuşlardır.

Bu elin ibraz ettiği hususiyetler, ancak bir kalpazan ve yankesici elinin gösterdiği hususiyetlerle ölçülebilmiştir.

*
* *

Bu tiplerdeki hususiyetleri görebilir misiniz?

1 — Muzaffereddin şah
2 — Tamerlan
3 — Garibaldi
4 — Haydn
5 — Gambetta

Diplomat, mucit, mütefekkir, hükümdar ve musikişinas tipleri bir safta tetkik etmek elbette çok müşküldür.

Bu tasnifte:

1 — Muzaffereddin: Belâhet, zaaf
2 — Timurlenk: Azim ve hunhvar,
3 — Garibaldi: Tefekkür ve tereddüt
4 — Haydn: Keder
5 — Gambetta: İtimat

ifade ve telkin eder.

Timürlenk'in murabba çenesile arzettiği evsaf yekdiğerine çok uygundur.

Timürlenk, tarihte malûm olduğu üzere, lüzumsuz yere bir çok insanları telef ve ihlâk etmiş ve bigünah esirlerin kanlarını dökmüştür.

Fizyonomi mütehassıslarından profesör Brayton, Timürlenk'in hususiyetlerini araştırırken, burun deliklerini kalın, şişkin ve gayrı tabiî bulmuştur.

Brayton: "Timürlenk'in çok riyakâr ve aldatıcı bakışları vardı. Muhitine itimat telkin etmiyen bu adamın esasen hiç kimseye de itimadı yoktu. Yalnız anut ve azimkâr bir

hükümdardı. Çenesinin ve zikomlarının genişliği de bunu ispat eder.„ diyor.

(Hydn) nin *keder* ifade eden simasına gelince: Hydn bütün ömrünce kendini hayatta muvaffak olamamış bir insan addettiği için daima mağmum ve mükedderdi. Musikide yaptığı şöhreti ölümünden sonra temin etmiştir.

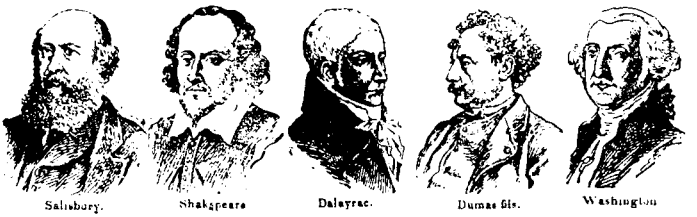
(Hydn) fazla gülmezdi. Bu da neş'esizliğinden ileri gelirdi.

Musiki âleminde bıraktığı çok kıymetli eserlere rağmen bu büyük san'atkâr, ölümüne kadar, meyus ve müteessirdi.

Bu teessür (Hydn) nin simasındaki hatların heyeti umumiyesinin ifadesidir.

Bir çok insanlar vardır ki, yüzlerine bakınca: — Ne kadar neş'eli adam... dersiniz! Bazı kimselerin de, (Hydn) gibi, derhal yüzlerinden teessür ve kederleri okunur.

*
* *

Alın, baş, burun ve bakışları yekdiğerine tezat teşkil eden tipler

1 — Washington
2 — Dumas fils
3 — Dalayrac
4 — Shakspeare
5 — Salisbury

Alın, baş, burun ve bakışları hattâ diğer eşkâli veçhiyesi yekdiğerine tezat teşkil eden birçok tipler vardır.

Meselâ (Dumas fils) ile (Shakspeare) in burunları bir hattı müstakim ile aşağı doğru inmiş düz (Grek) burunlardandır. Halbuki alınları bir farkla ayrılır:

Shakspeare — Kaş üstünden üç santim gerisinde hafif bir çıkıntı başlar.

Dumas fils — Kaş üstünden arkaya doğru mailen yükselir. Bunları:

Shakspeare — Daha azimkâr

Dumas fils — Az azimkâr ve mütevazı şeklinde de ifade etmek mümkündür.

Çenelerinin de yekdiğerine muhalif tezahürleri vardır:

Shakspeare — Müselles çenelidir.

Dumas fils'in çenesi yuvarlaktır.

İkisinin de zikomları ayni şekildedir.

Dumas fils'in kulakları fazla kıvrıktır.

Shakspeare'in kulak kenarları daha fazla düz ve kıvrımsızdır.

Shakspeare bu kulak teşekkülüne göre, kendi sahasından başka bir sahada meselâ musikide çok daha fazla meşhur olabilirdi.

(Shakspeare) e, kendi devrinde, ilmi sima mütehassıslarından bir doktor :

— "Kırk yaşından sonra bile musikiye çalışsanız muvaffak olursunuz ! „

Demiştir. Bu da gösteriyor ki, Shakspeare'in musikiye istidadı, o devrin fizyonomi mütehassıslarının da nazarı dikkatini celbetmiştir.

Washington ve Salisbury de diplomaside muvaffak olmuş şahsiyetlerdir. Profesör (Reiss) bu iki zat için şöyle bir tasnif yapıyor :

"Washington'un burunu kemerli fakat aşağıya doğru fazla münharif idi. Çenesi müsellese yakın sivri idi. Zikomlar düz ve alını az çıkıntılı idi. Boyunu kısa görünüyordu. Salisbury de aşağı yukarı ayni eşkâli haiz olmakla beraber yalnız burunu kemersizdi ve alını daha fazla toparlak ve açıktı. İkisi de, memleketlerinin siyasî veçhelerini değiştirmeğe muvaffak olmuş, mücadeleci ve nüfuzu nazar sahibi diplomatlardı.„

*
* *

Hiç bir tasnife giremiyen tipler serisinden

1 — Wagner.
2 — Raphael Sanzio.
3 — Kant.
4 — Roosevelt.
5 — Michel - Ange.

Bu tasnifte, çene kemikleri gayrı tabiî denecek kadar geniş olan Michel - Ange'i istisna edersek, diğerleri: Burun, göz, kulak, çene ve zikom teşekkülü noktai nazarından yekdiğerine hiç müşabiheti olmıyan tiplerdir. Fakat, burada bir arada tetkik edilişlerinin sebebi, aşağı yukarı ayni haleti ruhiyeye malik olmalarıdır. Amerika reisi cumhuru Roosevelt inatçı, irade ve azim sahibi, uzağı görür bir devlet adamı idi.

Wagner de bir musikişinas olmasına rağmen Almanya'da millî teşekküllerde çalışmış, köylüye vatan muhabbeti telkin etmiş, inatçı, azim sahibi, durendiş bir san'atkârdı.

Felsefî fikirlerini kolaylıkla neşr ve tamime muvaffak olan (Kant) ile san'atkâr (Rafael) in burun ve ağızları, hattâ çene uçları biribirine çok benziyordu. Hayatlarında da bir çok benzeyişlere tesadüf edilmiştir:

Kant — Fikrî hayatta mücadeleci bir adam olmakla beraber, zevk ve eğlencesini de ihmal etmemiştir.

Raphael — San'atında çok titizlik gösteren müşkülpesent bir san'atkâr olduğu gibi, genç yaşında kadınların ve sefahatin kucağına düşmüştür.

Her ikisinin de sima teşekkülü erkekten ziyade kadın teşekkülüne müşabihtir.

Kant daima inatçı ve fikrini her yerde kabul ettirmek isterdi.

Raphael nadiren prensiplerinde fedakârlık yapar, muhltine uyardı. Bir fizyonomi mütehassısı Raphael'den bahsederken: "Daha çok gençti. Muhiti tarafından çok sevilmişti. Yaşı ilerledikçe inatçılığı ve hotbinliği artacaktı.„ diyor.

Irklara Göre Değişen Evsaf ve Mizaçlar

I

Bundan on sene evvel Parise bir bedevî şeyhi gelmişti. Fizyonomi mütehassısları derhal şeyhin etrafını sardılar ve kendisini tahlile başladılar.

Cengâver ve cesur bir bedevî tipi

Mütehassıslar bedevi şeyhine şu teşhisi koymuşlardı :

1 — Gözleri : Hilekâr
2 — Burunu : Korkak
3 — Ağzı : Gevéze
4 — Dudakları : Şehvetprest

5 — Boynu : İnce ve korkak
6 — Çenesi : İradesiz
7 — Alnı : Az düşünceli
8 — Kaşları : Perişan fikirli
9 — Kulakları : Sefahete meclûp
10 — Saçları : Hassas

Halbuki, bedevi şeyhi Paris'e midesini tedaviye gelmişti. Yirmi gün içinde işini bitirdi. Ve bu müddet zarfında hastanedeki odasından bir yere çıkmadı.

Kendisile sık sık görüşen fizyonomi mütehassısı bir müddet sonra bedevi şeyhinin evsafını şu suretle tespit etmişti.

1 — Çok samimî
2 — Çok cessur
3 — Az söz söyler
4 — Hayatta hiç bir kadınla temas etmemiş
5 — Hiç bir şeyden korkmaz
6 — Azim ve irade sahibi
7 — Fazla düşünür
8 — (Doğru)
9 — Sefahatten hoşlanmaz
10 — Hassas değil.

Fizyonomi mütehassısının eski teşhisinde yalnız 8 numaralı tarifi isabetli idi. Diğerleri tamamen evvelki teşhisin zıddı olarak zuhur etmiştir.

Bu tecrübe göstermiştir ki, ırklar tehalüf ettikçe, insanların evsaf ve mizaçları da değişiyor.

Şimdiye kadar, bütün etütler, beyaz ırklar üzerinde yapılmıştır.

Irklar arasında görülen bu tehalüf pek tabiîdir. Çünkü onların gösterdikleri eşkâl tezahürleri tamamile Avrupalılarınkinin zıddıdır. Meselâ saç üzerine otuzdan fazla teşhis konmuşken, bu ırkın hemen hemen saçları bir teşhisle (kıvırcık ve siyah) olarak ifade ve tespit edilebilir.

Diğer sima teşekkülleri de ona göre tehalüf etmektedir. Avrupaî ırkların zikomları, kulak kenarları, çeneleri, burunları tamamen başkadır. Zencilerin ve Berberilerin teşekkülleri ise büsbütün ayrıdır. Şüphesiz ki, bunlar üzerinde yapılacak etütler ayrı bir tecrübe sistemine tabi olacaktır.

II

Şu arap gencinin yüzündeki eşkâli ne kadar sarih ve barizdir. Kaşları, bir kadın kaşı kadar uzun ve biçimli. Dudakları ince. Ağız muhiti mütenasip. Gözleri cazip. Çene müdevver. Burun mevzun. Alın açık. Boyun vasat

Saçlı bir bedevi genci

Zikomlar belirsiz. Tıpkı mütenasip bir kadın teşekkülünü haiz.. Bu eşkâle göre vereceğimiz rapor, bu gencin tamamen lehindedir. Fakat, bir defa da gösterdiği haleti ruhiyeyi tetkik edelim :

1 — Fevkalâde gaddar
[Memleketinde dokuz adam öldürmüştür. Kılıcının üzerine kabile reisi tarafından, her adam öldürdükçe bir çizgi çizilmiştir. Bu çizgiler onun cesaret ve şecaatinin derecesini gösteriyor]

2 — Şehvetperest
[Yirmi üç yaşında oldugu halde dört karısı vardır.]

3 — İfsat ve tezvire mütemayil
[Kabilesi arasında herkesi biribiri aleyhine teşvik etmekten hoşlanır]

Sarı derililer

III

Afrikada, Sudanda, Amerikada ve Çinde sarı derili vahşiler arasında tetkikat yapan doktor (Veper) isminde bir fizyonomi mütehassısı, bunların çok iptidaî bir hayat yaşadıkları halde yüzlerindeki eşkâlin beyazlara müşabehetini görmüş ve çocukları üzerinde uzun etütler yapmıştır.

İşte size doktor Veper'in etüt yaptığı sarı

derili vahşilerden iki kadın tipi. Biri yaşlı, diğeri genç.

Sarı derili bir vahşi kadın

Evvelâ yukardaki yaşlı kadını mütalea edelim :

1 — Saçları : Sert, fakat düz ve aşağıya doğru düşük,

2 — Burun delikleri : Fazla açık,

3 — Burun teşekkülü : Kemersiz ve hafif inhina ile aşağıya doğru uzamış,

4 — Çene kemikleri: Çıkık ve çene murabba,

5 — Boyun: Uzun,

6 — Göğüs: Geniş,

7 — Burun ucile üst dudak arasındaki mesafe: Lüzumundan fazla geniş,

8 — Ağız: Mutavassıt,

9 — Ağız muhiti: İnce ve mütenasip,

10 — Gözler: Siyah,

11 — Bakışlar: Ciddi,

12 — Kaşlar: Düz,

13 — Zikomlar: Hafif çıkık,

14 — Kulaklar: Beyazların kulakları gibi mütenasip ve kıvrımları fazla.

Bunlardan başka göze çarpan fizyolojik hususiyetleri yok. Yalnız aldıkları terbiye icabı olarak vəhşi bakışları ve gayri tabiî tavurları var.

IV

Bu kız, doktor Veper'in evsaf ve mizacını tespit ettiği sarı derililerden genç bir kız tipidir.

Doktor Veper bu kızdan bahsederken diyor ki:

— "Bunların mizaç ve tabayiini öğrenebilmek için, sarı derililer arasında bir seneden fazla kaldım ve kısmen âdetlerini ve lisanlarını öğrendim. Size gösterdiğim genç vahşi tam on

sekiz yaşında, çok sıhhatli ve çok sevimli bir kızdır. Bilhassa güldüğü zaman simasının arzettiği hususiyetler, beyazlarda bile nadir tesadüf edilen çizgilerle ayrılır.

Sarı derili vahşi bir kız tipi

Bu kızla ayni sinde bir beyaz kızı yekdiğerinden ayıran fark, terbiye ve cinsiyet farkıdır.

Cinsiyet, şeklenbize müşabiheti dolayısile ikinci derecede kalan farklardan addedilebilir.

Asıl birinci derecede göze çarpan fark, terbiyesi âdetleri ve yaşayış farkıdır.

Bu kızı Paris'e getirir ve bir vahşi hayvan gibi, mürebbiyelerle kısa zamanda terbiye edersek, ayni sindeki beyaz kızların evsafını ve ona ait tezahürleri göstereceği muhakkaktır.„

Doktor Veper'in tasnifine göre sarı derili kızın evsafı şöyledir:

1 — Saçlar: Sert ve düz,

2 — Burun delikleri: Fazla açık,

3 — Burun teşekkülü: Diğer yaşlı kadının ayni,

4 — Çene kemikleri: Gayrı mer'i,

5 — Boyun: Mutavassıt,

6 — Göğüs: Geniş,

7 — Burun ucile üst dudak arasındaki mesafe: Diğer kadın kadar geniş değil, fakat beyazlara nisbeten fazla geniş,

8 — Ağız: Beyazlarda nadir tesadüf edilen tenasübe malik,

9 — Ağız muhiti: Fevkalâde ince ve zarif,

10 — Gözler: Siyah,

11 — Bakışlar: Mahmur ve hülyalı,

12 — Kaşlar: Düz ve uçları ince,

13 — Zikomlar: Belirsiz,

14 — Kulaklar: Musikişinas kulağı gibi düz ve ince,

15 — Simanın yeknazarda ifade ettiği mana: Sevimli ve itimat vericidir.

Genç kızın bundan başka alın üzerindeki hususiyeti de şayanı kayıttır. Sarı derili kızın alını: Meşhur tiplerde gördüğünüz geniş ve çizgili mütefekkir alınlarına müşabihtir.

Muhtelif hususiyetleri haiz
tipler üzerinde

ETÜTLER

Biribirine Benziyen Tipler

Sima ve bünye teşekkülü itibarile yekdiğerine çok benziyen insanlar vardır. Bunlar: Kaşları, burunları, çeneleri, gözleri, saçlarının rengi itibarile biribirinden ayırt edilemiyecek kadar müşabihet arzederler.

Fakat, esaslı tetkikat yapılırsa, kulaklarının yekdiğerine benzemedigi görülür.

Son asırda her hususiyeti yekdiğerine benziyen iki sinema artisti vardı:

1 — *Rodolph Valentino* (İtalyan).

2 — *Tibor Domincenti* (Macar).

Rodolph Valentino sinemada çok muvaffak olduğu halde, macar artisti (Domincenti) daha ziyade sahnede muvaffakiyet göstermişti.

Her ikisi üzerinde de esaslı tetkikat yapan Amerikalı bir fizyonomi mütehassısı, bu artistlerin evsaf ve eşkâlini şu suretle izah ediyor:

— "Macar artistinin kulakları bir musikişinas kulağından farksızdı. Tragüsler açık ve kulak muhiti yelpaze şeklinde bir manzara arzediyordu. Macar artistinin bilâhara oper lerde de muvaffakiyet gösterdiğini işittim ve kulak tezahürlerindeki bu isabete hiç te hayret

etmedim. Çünkü Domincenti doğduğu günden beri bir musikişinas kulağı taşıyordu ve musikiye istidadı vardı.

Rodolph Valentino

Tibor Domincenti

Biribirine çok benziyen iki tip:

Bakışlarındaki hususiyetler de şu suretle yekdiğerinden tefrik edilebiliyordu.

Valentino'nun bakışları teshirkâr fakat vefasızdı.

Macar artistinin de ciddî ve itimat telkin edici nazarları vardı.

Bu iki artistin dudakları da teşekkül itibarile yekdiğerinden çok ince farklarla ayrılıyordu.

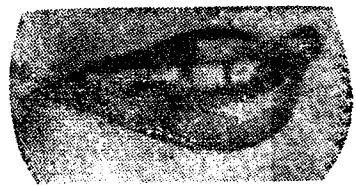

Rodolph Valentino'nun ağzı

Amerikalı doktor Brayton, Valentino'nun ağzının muhtelif şekillerde fotoğrafını almış ve altına: "Geveze insan ağzı„ diye yazmıştır.

Halbuki ona benziyen diğer artistin dudakları daima kapalıdır ve konuşurken dişleri nadiren görünür.

Doktor (Brayton) bunun resminin altına da: "Ketum insan ağzı„ teşisini koymuştur.

Macar artisti (Domincenti) nin ağzı

Doktor Brayton'un bu iki tip üzerinde yaptığı tetkikat çok şayanı dikkattir. Sinema perdesinde yekdiğerinden ayırt edilemiyecek kadar müşa-

bihet arzeden bu iki tip, haleti ruhiye ve cinsî temayülleri itibarile de biribirinden farklıdırlar.

Valentino kadınlara çok düşkündü.

Domicenti kadınlardan korkar ve kaçardı.

Tavur ve hareket — Vehleten yekdiğerinden tefrik edilemiyen bu iki artistin tavur ve hareketlerinde de tahalüfler vardı.

Rodolph Valentino'nun:

1 — Tavur ve hareketi: Acul, hırçın

2 — Yürüyüşü: İnhinalı, edali

3 — Ahvali umumiyesi: Mütehavvil, caali

4 — Uykudaki hali: Fazla hassas

5 — Tebessümü: Sık ve cazip

6 — Sesi: Orta, ahenksiz ve kendisi seriütteessür idi.

Domincenti'nin:

1 — Tavur ve hareketi: Mutedil, sakin

2 — Yürüyüşü: Muntazam, inhinasız

3 — Ahvali umumiyesi: İtimat telkin edici, samimî

4 — Uykudaki hali: Tabiî ve sessiz

5 — Tebessümü: Tabiî ve sevimli

6 — Sesi: İnce, ahenktar ve kendisi soğuk kanlı idi.

Doktor Brayton, Valentino için: — "Onun bütün arzuları geçici bir temayülün mahsulüdür„ diyor.

Amerikada hiçbir artist bu kadar fazla tetkik edilmemiştir.

Bir Artistin Gözlerindeki Hususiyetler

Gözler üzerindeki hususiyetleri tetkik eden Amerikalı profesör "Çarls Vartson„ 7000 den fazla göz üzerinde etüd yapmıştır.

Doktor Vartson; herkesçe malûm olan meşhur Hollivut yıldızlarından birinin gözlerinde gördüğü hususiyeti şu suretle izah ediyor :

— "Ona bir lokantada rastlamıştım. Herkesin takdirkâr nazarlarını toplıyan bu cazip ve sahhar bakışlı san'atkârla karşı karşıya oturuyorduk. Gözlerine dikkat ettim : Sol gözünün koyu nefti bir hâle ile muhat olan hadekası, sağ gözünün hadekasından küçüktü. Ayni zamanda sağ gözünün muhiti beyzî olduğu halde, sol gözünün muhiti müdevvere yakındı.

Sol gözünün muhitinde hafif kırışıklar görülüyordu. Sağ gözünün etrafında kırışık yoktu. Artistin sol gözünün, sağ gözünden biraz küçük ve yuvarlak olduğu muhakkaktı.

Sol gözünün etrafındaki kırışıkların sebebini anlamakta güçlük çekmedim. Zavallı artist, gözlerindeki kusuru vaktile görmüş ve sol gözünü de sağ gözüne uydurmak için göz ucunu sık sık büzmeğe mecbur olmuş. Bu gayri tabiî hareket, sinema yıldızının sol gözü muhitinde vaktinden evvel bir takım kırışıklar tevlit etmiştir.„

Doktor Vartson bundan sonra, sinema yıldızının gözlerini tahlil ediyor:

— "Bu gibi yekdiğerine mütebayin hususiyetler arzeden gözlerde, arızasız olan hangisi ise onu tahlil etmek lâzımdır.

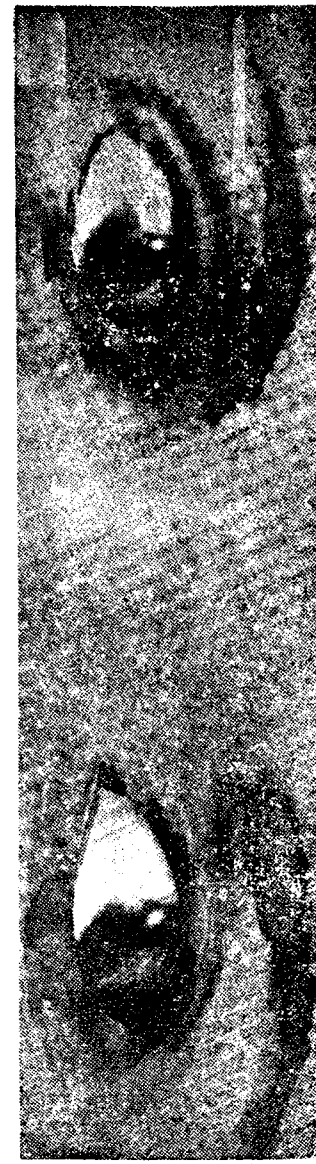
Sinema yıldızının sağ gözü şu manaları ifade etmektedir:

1 — Gözün umumî görünüşü: Mutavassıt vefalı

2 — Hadekasındaki hâle: Dostluğundan zarar ve fayda beklenmez.

3 — Göz muhiti: Sefahate fazlaca düşkündür.

4 — Kirpiklerini bazen sık sık kapaması: En basit me-

Sinema yıldızının biribirinden farklı olan gözleri

seleler karşısında bile kararsızlığını ifade eder.

San'atkârın ahvali umumiyesini tetkika lüzum yoktur. Sağ gözü hüviyetinin tamamile ifadesidir.

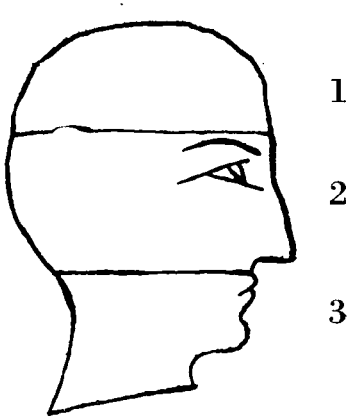
Bazen elinize bir kitap alınca, ilk sahifesinden o kitabın mevzuunu derhal anlar ve kitabı okumağa lüzum görmezsiniz.

Bu kabil insanlar da tıpkı öyledir. Bir âzasının, bir bakışının ifade ettiği mana, o kimsenin bütün evsaf ve hususiyetlerinin ifadesi demektir.

Bir Bakışta Evsaf Ve Hususiyetleri Anlaşılan Tipler

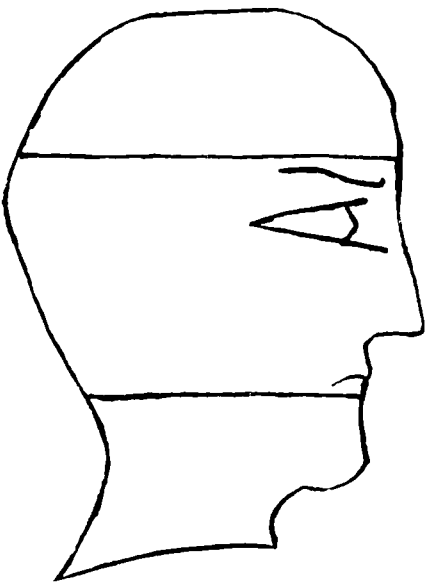
İnatçı ve azimkâr tipi — İnsanın cephesi haricen üçe taksim edilirse, ikinci kısmın yani göz ile burun arasındaki mesafenin diğer aksamından biraz geniş olması o kimsenin inatçılığını ifade eder. Maamafih bu tip yalnız bu ölçü ile değil, burun ve çenenin şekli ve kafa teşekkülü itibarile de inatçı tiplerdendir.

İnatçı ve azimkâr tipi

* * *

Ketum adam — Ketum adamın ağzı daima kapalıdır. Yüzünün buruşukları ve çizgileri

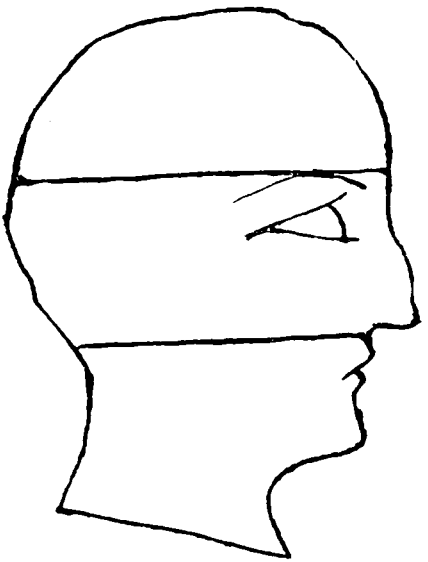

Ketum adam tipi

belirsizdir.Simanın derisi az hareket ettiği için, bariz hatlara nadiren tesadüf edilir. Doktor Brayton'nun tasnifine göre, ketum insanlar ekseriya müstevi ve çizgisiz çehreye maliktirler ve dukları yapışık denecek kadar kapalıdır. Bu kimseler nadiren mucit olurlar.

*
* *

Müfsit ve şehvetperest tipi — Zekâsı olmıyan insanlar fesat ikaına muktedir olamazlar.

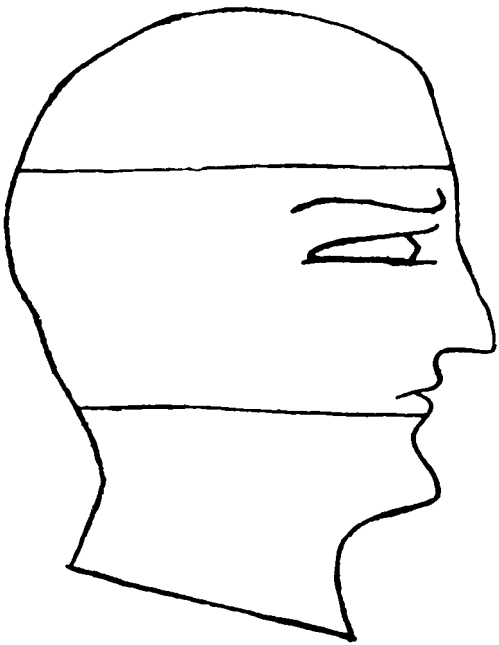

Müfsit ve şehvetperest tipi

Simasının üç kısmı yekdiğerine müsavi olan bu tip, ayni zamanda şehvetperest bir insan teşekkülünü göstermektedir. Gözleri hafifçe dışarıya fırlak, burun inik kemerli, ağız mütenasiptir. Yanakları etli ve dolgun olur.

*
* *

Cesur ve cengâver tipi — Bu tipler de ekseriya kaygısızlığı ifade eden bir halèti

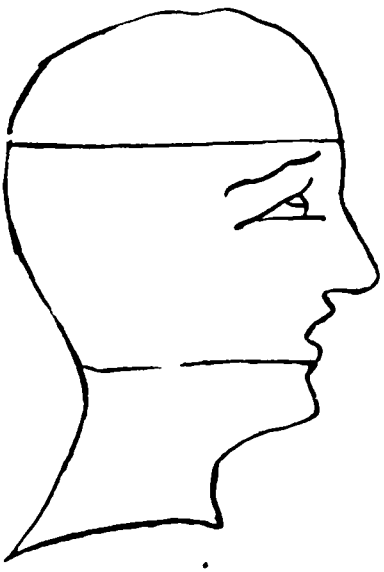
Cessur ve cengâver tipi

ruhiye müşahede edilir. Boynu kalın, çenesi geniş ve ileriye çıkık, bazan boyun hem kalın ve hem uzun olur.

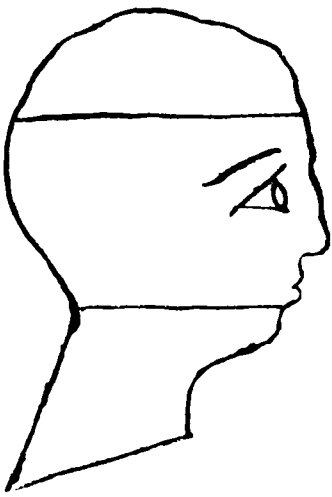
Nadiren omuzları dar olur. Dudakları içeriye kıvrıktır.

Bu kafalarda orta kısım üst kısımdan biraz fazlaca geniştir.

*
* *

Cürmünü kolaylıkla itiraf eden tiplerden

Ahmak tipi

Cürmünü kolaylıkla itiraf eden tip — Hali tabiî de bile ağzı açık, gözleri mütebessim, kaşları eğri, boynu ileriye çıkık, burun delikleri ve dudakları ince olur.

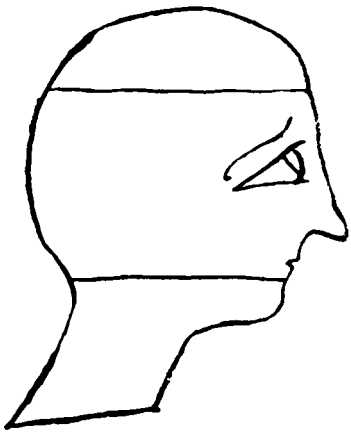
Bu tipler teessür ve neş'e anında veya tazyik görünce cürümlerini kolay itiraf ederler.

*
* *

Ahmak tipi — Krokide gördüğünüz bu ahmak tipinin çenesi yok denecek kadar küçük ve boyuna doğru kıvrık olur. Dudaklar dışarıya

sarkıktır. Gözleri toparlak, alın kısa olur. Boynu çok uzun ve ince olan bu tipteki insanlar, (bazan zeki olsalar bile) cesaretsiz olurlar, en ufak bir hadise karşısında derhal itidal ve mukavemetleri kırılır. Görüş ve muhakeme kabiliyetleri mefkuttur. Dimağ şebekesi dar ve beyinleri ufak olur.

*
* *

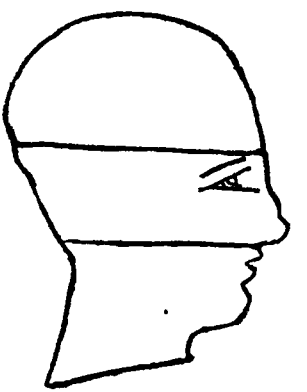
Korkak tipi

Korkak tipi — Bu tiple (ahmak) tipi arasında teşekkül itibarile büyük bir fark yoktur. Ancak fıtreten korkak olan bu kimselerin ekseriya kaşları aşağıya doğru iğri ve gözleri lüzumundan fazla açık görünür. Her an bir tehlike karşısında kalacakmış gibi nazarları daima ileriye müteveccihtir. Herhangi bir hadise ile karşılaştıkları zaman yalnız kendilerini düşünürler sözlerine itimat edilmez.

*
* *

Hayvan tipi — Simanın birinci kısmı diğer kısımlardan çok fazladır. Kafası yüksek ve

toparlak olanları da vardır, fakat kafa teşekkülü zekâ ve muhakemeden mahrumdur. Burnu, ağzı, çenesi ayrı ayrı birer hayvan hususiyetlerini haizdir. İnsanî temayülâtı azdır. Bazan terbiye görmüş bir maymun zekâsı bu tiplerden daha yüksek olur. Aynızamanda boyunları da kısadır. Merhamet ve şefkat hisleri yoktur. kadına dişi bir hayvan muamelesi yapmaktan zevk duyarlar. Beyinleri küçük olur.

Hayvan tipi

*
* *

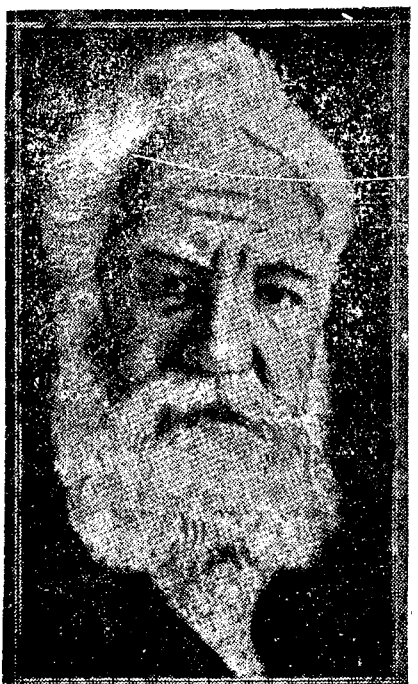
Alim tipi

Amerikalı bir fizyonomi mütehassısı, İngiliz alimlerinden Alenxandr Graham'ı çok yakından tetkik ve tahlil etmiştir.

Mütehassıs, İngiliz alimine *alim tipi* teşhisini koyduktan sonra şu izahatı veriyor :

— "Alexandr Graham bakışları, sima teşekkülü, göz muhiti, burnu ve alını itibarile diğer alim profillerinden tamamen ayrılmaktadır.„

Alxandr Graham'ın hüviyeti (mucit ve alim tipi) olarak tespit edildiği zaman, fizyonomi mütehassısı, bu zatın şahsiyeti hakkında en ufak bir fikir ve malûmata bile sahip değildi. Graham'ın tipi tetkik edildikten sonra, mumaileyhin haiz olduğu evsafla karşılaştırılmış ve teşhisile evsafı tamamen tetabuk etmiştir.

Alexandr Graham Bel
[İngiliz alimi]

[Bu resim 3305 mesafeden yedi buçuk dakikada telsizle alınmıştır.]

Fizyonomi mütehassısı diyor ki:

—"Graham'ın alnında iki kalın çizgi vardır.

Bu çizgiler, alimin yaşına göre fazla olması lâzımdı. İnsanların alnında her on sencde bir çizgi belirdiği nazarı dikkate alınacak olursa, İngiliz aliminin alnında lâakal altı cizgi blunması icap eder.

Halbuki Graham'ın alnında iki çizgi vardı, fakat bu çizgiler çok derindi. Alnında başka buruşuklara tesadüf etmedim. Kulakları çok şayanı tetkikti. Graham bana kulakları üzerinde tetkikat yapmama müsaade etti. Bir buçuk saat kulak evsafını tespit etmekle meşgul oldum. Graham'ın tragüsleri çok açık, kıvrımları bir musikişinas kitarı gibi düzdü. Halbuki Graham maddeler üzerinde uğraşan bir ilim adamıydı. Hayalperver değildi, musikiden hoşlanmıyordu. Bu noktada ısrar ettim; - siz bir musikişinas olabilirdiniz ! dedim. Graham evvelâ benimle alay etti, fakat sonra bunun bir hakikat olduğunu itiraf ederek bana kısaca hayatını, gençliğini anlattı : (Yirmi yaşıma kadar musiki istidadımı inkişafa çalıştım. Güzel keman çalıyordum. Fakat, günün birinde bir genç kıza tutuldum, kemanımı onun göğsüne dayıyarak çalıyordum. Bir sabah sevgilim hastalandı, ölürken kemanımı onun başı ucunda kırdım ve bir daha keman çalmadım. O böyle istemişti.) Graham'ın çenesi azimkârlığına delildir ve İngiliz alimi ilim ve fen sahasında azim ve sebatını göstermiştir.

*
* *

Muhitin değiştirdiği tipler

Müteveffa Japon imperatoru Motso Hito yekdiğerine tezat teşkil eden evsafı haiz tiplerdendir.

Birçok fizyonomi mütehassıslarının nazarı dikkatini celp etmiş ve bu tip üzerinde uzun müddet tetkik ve münakaşalar yapılmıştı.

Müteveffa Japon imperatoru Motso - Hito

Japonyalı bir alim, imperator için şu müşahedeleri tespit ediyor:

— "Motso-Hito'yu iki defa sarayında tetkik etmek fırsatını buldum. İmperator bazan hiddetli bazan da mülâyim tabiatlı, bazan çok neş'eli, bazan da günlerce gülmiyen mütehavvil bir insan haleti ruhiyesi göstermektedir.

Halbuki kulakları:

1 — Uzun,
2 — Kıvrımlı,
3 — Lobu yapışık,
4 — Anteliksleri muavveç idi.

Burnuna gelince :

1 — Cesur,
2 — Şehvetperest,
3 — Kahraman,
4 — Asil

insanların burnunu gösteriyordu.

Fizyonomistleri tezada düşüren çenesi bütün bu evsafın zıddına bir mana ifade ediyordu : Uzun fakat çok sivri ve müdevverdi : Korkak insan çenelerine müşabihti.

Bakışları da bize şu manaları ifade etti :

1 — Hilekâr,
2 — Vefasız,
3 — İtimat telkin etmez,
4 — İşkenceyi sever.

İmparatorun arzettiği evsaf ise bütün bunların zıddını ifade etmektedir.

Motso - Hito :

1 — Vefakâr,
2 — Hile yapmaz,
3 — Riyayı sevmez,
4 — Sefahate düşkün değil,
5 — İşkence ve tazyikten hoşlanmaz,
6 — Fazla cesareti yoktu,
7 — Mücadeleyi müdafaainefs halinde kabul eder,
8 — Bedîî hisleri fazla,
9 — Güzelliğe meclup,

10 — Başkalarının menfaatini de düşünür,
11 — İyiliği sever,
12 — Nadiren şiddetli görünür
tiplerdendi.„

Doktor Brayton bu kabil tipleri şu suretle izah ediyor:

— "İnsanların, yaşadığı muhitlere göre mizaç ve tabiatları değişebilir. Yeknesak bir hayat içinde ömürgüzar olan pransler, hükümdarlar ve bunların tevabii ekseriya muttasıf oldukları fıtrî evsaf ve meziyetleri kaybederler. Bunların yerine muhit ve itiyatların tevlit ettiği evsaf ve meziyetler kaim olur. Bu tezahürler sun'î olmakla beraber, sahibinin hakikî evsaf ve meziyetleri gibi nazarı dikkate alınmak lâzımdır.„

*
* *

Hayatı, evsafına tamamen uygun tiplerden

Rabin Dranat Tagur

Bazı tiplerin, hayattaki eserlerile, eşkâlinin ifade ettiği manalar arasında büyük zıddiyet ve mübayenetler olduğunu söylemiş ve buna dair birçok misaller göstermiştik.

Fizyonomi mütehassısı doktor (Brayton), hayatı, evsafına tamamen uygun meşhur tipler üzerinde de tetkikat yapmıştır.

Bu tipler arasında en ziyade şayanı dikkat olan şahsiyetlerden biri de Hint şairi Rabin Dranat Tagur'dır.

Doktor Brayton, Tagur'un eşkâlini şu suretle tesbit ediyor:

Hint şairi Tagur'un son resmi

1 — Burun: İnik, 2 — Göz: Büyük ve siyah, 3 -- Göz muhiti: Geniş, 4— Kaşlar: Kalın,

5 — Kaş uçları : Aşağıya meyilli
6 — Kaş başları : Yukarıya kıvrık
7 — Zikomlar : Bariz
8 — Yanaklar : Dolgun
9 — Saçlar : Yumuşak
10 — Dudaklar : İnce
11 — Kulak : Fazla kıvrımlı
12 — Loblar : Sarkık ve müselles
13 — Alın : Açık
14 — Çene : Uzun, müselles
15 — Baş : Müdevver
16 — Boyun : Mutavassıt
17 — Ağız : Mütenasip
18 — Cephe : Uzuna yakın
19 — El parmakları : Uzun ve ince
20 — Ayakları : Ufak
21 — Ayak altı : Muhaddep
22 — Hafıza : Kuvvetli
23 — Hassasiyeti : Fazla
24 — Tavur ve hareketi : Sakin
25 — Yürüyüşü : İnhinasız
26 — Ahvali umumiyesi : Tabiî - nadiren heyecanlı
27 — Sesi : İnce
28 — Nazarları : İtimat telkin edici

Bu eşkâl, ekseriya, fazla hassas ve şiire, edebiyata, sanayii nefiseye istidat ve intisabı olanlarda görüldüğü için, doktor Brayton bu müşahedeyi diğer mütehassıslara da göstermiş,

onlar da aynı fikir ve mütalâayı dermeyen etmişlerdir.

Doktor Brayton, hint şairinin hayatını tetkik ederken diyor ki:

— "Tagur'u, babası, on yaşında iken Hintli bir sihirbaza göstermiş: — Ben bu çocuğun zekâ ve kabiliyetini beğenmiyorum. Acaba ileride milletimize muzır bir insan mı olacak? diye sormuş. Sihirbaz aynı zamanda o devrin en meşhur bir ilmîsima mütehassısı imiş. Tagur'u iyice tetkik etmiş; yüzünü, kulaklarını, ellerini, ayaklarının altını uzun muayeneden sonra, sol elinin avucuna bakmış ve babasına şunları söylemiş: Oğlunuz Hint milleti için tehlikeli olmıyacak. Hayatını, çalışarak kazanması ihtimali çok zayıftır. Fakat, bundan oğlunuzun zaruret içinde yaşayacağı manasını çıkarmayınız! Çocuğunuz meşhur bir şair olacak ve Hint milletinin nadiren neşesini, ekseriya elem ve ıztıraplarını terennüm edecek ve çok yaşayacaktır. Eğer bu çocuğun çenesi Cengiz'in, Timürlenk'in, Neron'un çenesi gibi murabba olsaydı, Hindistan'ı o kurtaracak derdim! - Tagur'u müteaddit fiziomonistler tahlil etmişler, Hep aynı neticeye varmışlardır.

Tagur'un azim ve iradesi de kafası, zekâsı ve hassasiyeti kadar kuvvetli olsaydı, Hindistan'ın halâskârı olurdu.„

Casus tipi

Madam D. İrma Staobi

Hafiye ve casus tiplerini kadınlarda teşhis etmek daha kolaydır.

Kadınlar ekseriyetle, erkekler gibi azim ve irade sahibi olmadıkları ve fıtratan zayıf ve narin yaradıldıkları için hüviyetlerini tespit etmek hususunda fazla müşkülâta tesadüf edilmez.

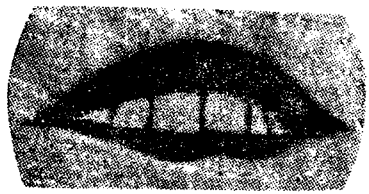
Meşhur casuslardan Madam D. İrma Staobi (Şlop)

Fakat, Alman milletine büyük hizmeti dokunan, meşhur casus İrma Şlop bu kabilden değildir.

Madam Şlop, ağzının teşekkülüne ve dudak kıvrımlarının ifade ettiği manaya rağmen çok

ketum ve cesur bir kadındı. Zekâ ve muhakemesi kuvvetliydi.

Madam Ştop Fizyonomide hiç bir tasnife dahil olmıyan tiplerdendir. Böyle harikalar yaratan maceraperest ve cür'etkâr tipleri başlı başına tetkik etmek lâzımdır.

Casus İrma Ştopun ağzı

Avrupa'da ve Amerika'da birçok fizyonomi mütehassısları madam İrma Ştop'un muhtelif evsaf ve istidatlarını nazarı dikkate alarak tetkik etmişlerdir.

Madam Ştop'un ağzı ekseriya yarı açık bir halde durur ve ön üst dişleri görünürdü.

Bir fizyonomi mütehassısının bu teşhise derhal vereceği mana: Bu kabil ağız sahiplerinin gevezeliğini anlatmaktan ibaret olacaktı.

Halbuki madam Ştop çok ketum ve az konuşur, her hangi bir tazyikle ağzından bir kelime bile kaçırmazdı.

Alman hükûmeti uzun tecrübelerden sonra Ştop'a bu vazifeyi tevdi etmiş ve ondan hiçbir zaman şüphelenmemişti.

Doktor Brayton, madam Ştop'tan bahsederken şöyle diyor:

— "Her kaidenin bir istisnası vardır. Ştop'un

Ağzı da kendi nev'inde istisna teşkil eden ağızlardandır.

Madam Ştop'un ağzına bakarak *geveze* teşhisini kolayca koyabiliriz. Fakat, bu gibi yekdiğerine tenakus teşkil eden âza ve eşkâle malik tipler üzerinde bir şekli ve bir âzayı değil, umumî eşkâlini ve umumî ahval ve hususiyetlerini tetkik etmek lâzımdır.

İrma Ştop'un ağzı güzelliğini ifade ediyorsa da, diğer eşkâl ve evsafı bunun tamamile zıddiyeti ifade etmektedir.

Boynu kalın ve kısadır, kaşları düzdür. Nazarları çok hainane olmakla beraber, istediği zaman muhatabına itimat verebilir.

Çenesi Napolyon'un çenesinden daha geniş ve murabbadır. Azim ve iradesi erkeklerde bile nadir bulunur. Cür'etkârlığı düşman memleket recalini bile hayrete düşürmüştür. Kurşuna dizilirken gözünü bağlatmamış ve son dakikasına kadar metanet ve muhakemesini kaybetmemiştir.

İrma Ştop'un bu evsafını çenesinden, burnundan, elmacık kemiklerinden, boyunundan ve alnından okuyabiliriz.„

Doktor Vayt, bu kadın hakkında şu tetkiki yapmıştır :

— "Ştop küçüklüğünden beri cesur ve irade sahibi bir kadındı. İrma mektebe giderken, bir gün karşılarına kudurmuş bir öküz çıkmış Arkadaşları korkup kaçmışlar. İrma kaçmadığı için, öküz İrma'nın üzerine saldırmış. İrma tehlikeyi görünce öküzün üzerine sıçrayarak boynuzlarından yakalamış. Hayvan bir müddet silkindikten sonra, şehrin çarşısına doğru koşmağa başlamış. Halk telâş ve heyecan içinde caddelere toplanmış.

İrma nihayet bir ağacın dalına sarılarak öküzün üstünden atlamış. Öküzü bundan sonra öldürmüşler. Fakat, İrma'nın cesareti kasaba halkını hayrete düşürmüş.

İrma yalnız cesaretile değil cür'etkârlığile de meşhurmuş: Bir gün alacaklının biri İrma'nın babasını tehdit etmiş. İrma bunu haber alınca, alacaklıya bir daha babasını tehdit ederse bu işin kendi aleyhine netice vereceğini söylemiş. Alacaklı, genç kızın bu çocukça hareketine gülmüş. Tazyıkta devam etmiş. İrma bir gün kasaba civarındaki köprü üstünde kendisini beklemesini, babasının borcunu getirip vereceğini söylemiş. Köprü üstünde buluşmuşlar. Alacaklı, genç kızı da tehdit etmiş ve parasını istemiş. İrma bu paranın babasından haksız yere istendiğini biliyormuş. Alacaklı ile münakaşaya tutuşmuş. Fakat, erkek iri yarı ve kuvvetli bir adam olduğu için, muhatabını

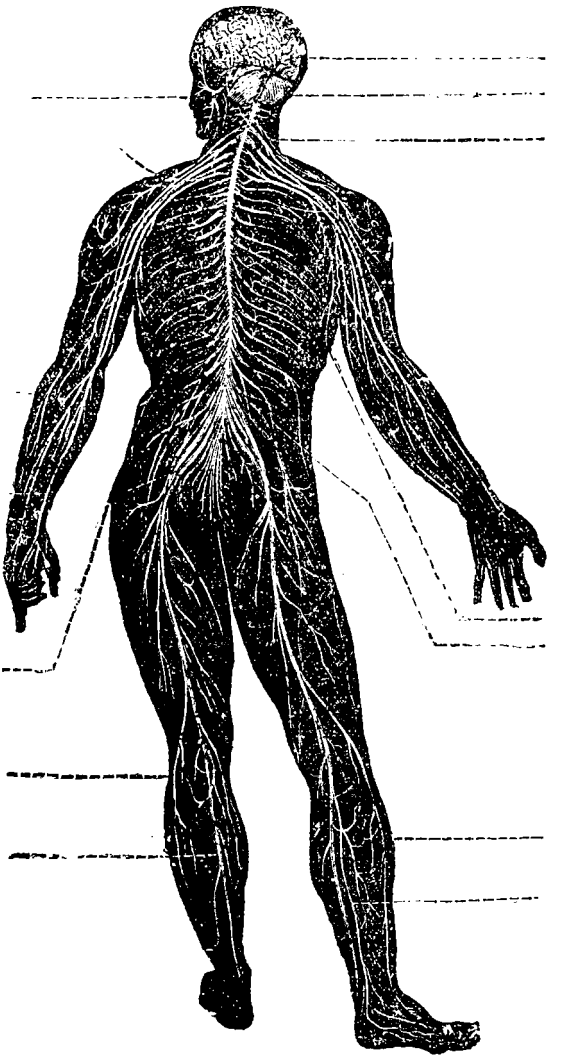
fazla rencide etmek istememiş. Sadece: "Bu parayı babandan alacağım!„ diye bağırmış. İrma hiddetlenmiş ve alacaklının gırtlağına sarılmış.. Mücadele büyümüş. İrma bir aralık, bu kuvvetli erkeğin ayaklarından yakalıyarak köprünün alçak parmaklığından aşağıya devirmiş. Köprü altından coşkun bir ırmak geçiyormuş. Alacaklı ırmakta boğulmuş. İrma, gerek yaşının küçüklüğü, gerekse vak'a esnasında şahit bulunmaması yüzünden yakasını kurtarmış.

İrmanın cesaret ve cür'etini boyun, çene ve alnı ifade etmektedir.„

Madam Ştopa fizyonomi mütehassısları şu teşhisi koymuşlardır:

1 — Rengi: Beyaz
2 — Boy: Orta
3 — Saç: Seyrek
4 — Saç rengi: Kumral
5 — Saç cinsi: Sert
6 — Burun: Orta
7 — Burun delikleri: Kalkık ve kalın
8 — Kulak: Ufak
9 — Kulak kıvrımı: Zeki insan kulağı
10 — Kulak yumuşağı: Hayvanî arzularını kolaylıkla izhar etmez
11 — Elmacık kemiği: Cesur
12 — Ağız: Fazla söz söylemeyi sever
13 — Dudak: İnce ve hassas

14 — Dil : Müdafaai nefse muktedir
15 — Diş : Parlak
16 — Diş rengi : Beyaz
17 — Göz : Vefasız
18 — Göz muhiti : Müdevver
19 — Hadeka : Koyu yeşil hale ile muhat
20 — Çene : İnatçı
21 — Boyun : Gaddar
22 — Alın : Sürati intikal sahibi
23 — Alın çizgileri : Teferrüt iddiasında
24 — Omuz : Geniş
25 — Ense : Dik, mütehammil
26 — Şakaklar : İdraki fazla
27 — Şakak damarları : Mer'i
28 — Kaş : Fikri sabit sahibi
29 — Kaş başı : Efsat kabiliyetini haiz
30 — Kaş ucu : Müvssis
31 — Kaş cinsi : Sert
32 — Baş : Mutavassıt
33 — Cephe : Müdevvere yakın
34 — El : Orta
35 — Parmaklar : Kalın
36 — Baş parmak : Cinayet ikaına muktedir
37 — Tırnakları : Sert
38 — Kılıfı dimağ : Kalın
39 — Dimağçe : Tam teşekkül
40 — Ayak : Orta
41 — Ayak altı : Muhaddep
42 — Zekâ : Fazla

Cümlei asabiye

43 — Hafıza : Kuvvetli
44 — Tavrı hareket : İtimat telkin eder
45 — Yürüyüş : Tabiî
46 — Umumî ahvali : Calibi dikkat değil
47 — Uykuda hali : Sakin
48 — Tebessümü : Tabiî
49 — Sesi : Kalına yakın
50 — Bakışı : Nafiz

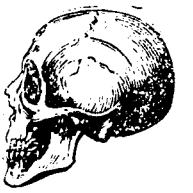
Madam İrma'nın evsafını tetkik ederken, bir insanın vücudunu ve cümlei asabiyeyi dahi göz önüne getirmek ve her birinin mevzi ve eşkâlini yakından görmek lâzımdır.

Bu hususta karilere bir fikir vermek için aşağıdaki resimleri dercediyoruz:

212 inci sahifedeki resimde dimağ ve dimağçe ile

Kafa tası

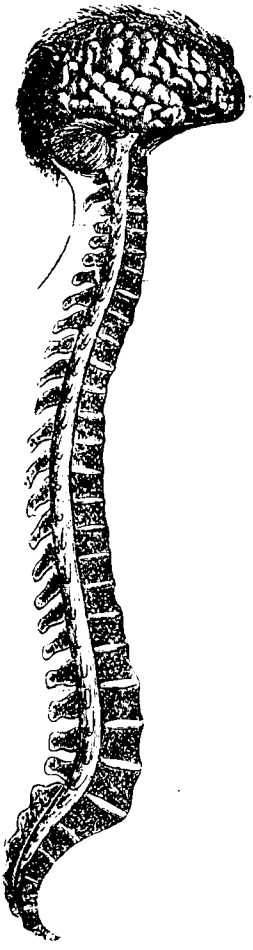

Baş.

Baş : Kıhıf [Kafatası] ile [Yüz] den müteşekkildir. Kıhıf üstte ve arkada, yüz ise altta ve öndedir. Birincisi sekiz, ikincisi on dört kemikten müteşekkildir. Yüz kemiklerinin on üçü ile kıhıf kemiklerinin hepsi yekdiğerine bitişiktir. Yalnız yüz kemiklerinin birisi - fek esfel - bunlardan ayrı ve müteharriktir.

vücudun bütün asap ve adaleleri vazıhan görülmektedir.

Bir insanın yüzünde tetkikat yaparken kafatasının teşekkülünü bilmek lâzımdır.

Belkemiği
Amudu fıkarî

[Belkemiği üstüste otuz üç tane kısa kemikten müteşekkildir. Bu fıkraların merkezlerinde birer dairevî fethe vardır.]

Bazı kimselerin arka ve ön kemiklerinde şayanı dikkat tahalüfler görülür.

Dolgun simalı bir insanın zikomları yani elmacık kemikleri et altında kaybolur ve yeknazarda görünmez. Halbuki zikom teşekkülü çok çıkıntılı olabilir.

Bu teşekkülleri isabetli bir tetkikle tespit etmek için, el ile kemikleri arayıp bulmak icap eder.

Irma'nın kafatası büyük olduğundan, beyinin de ağır ve büyük olduğunu iddia ediyorlar.

İrma sadece cür'etkâr ve maceraperest bir kadın değildi. Fizyonomi noktai nazarından tetkik edilirse, onun zekâ ve istidadı küçükken inkişaf etmeğe başladığı görülür.

Bazı kimselerin ve ekseriya kadınların belkemikleri ince olur.

İrma'nın belkemiği çok kalındı. Amudu fıkarîsi ince olan insanların vücutlerinde

alestikiyet fazla olduğundan her yere kolaylıkla girip çıkabilirler.

Halbuki İrma'nın beli kalındı ve o bir otomobile girerken bile güçlükle iğilirdi.

Casus tipleri tetkik edilirken, meşhur İngiliz casusu Lavrens'in vücudunda daha fazla elâstikiyet bulmuşlardır.

Maamafih buna uzaktan bir müşahede demek daha doğrudnr. Çünkü Lavrens şimdiye kadar, hiçbir fizyonomi mütehassısına kendisini tetkik etmek fırsat ve müsaadesini vermemiştir.

*
* *

İskeletler üzerinde tetkikler

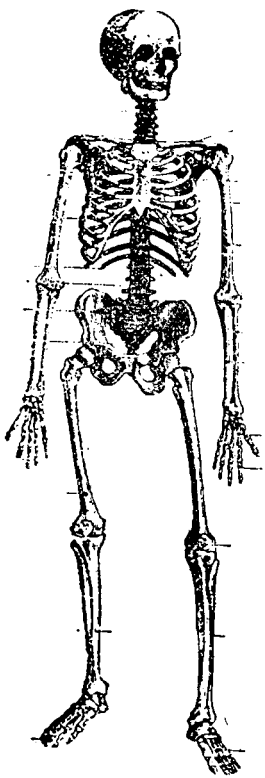
İskeletler üzerinde ilk önce araplar tetkikat yapmışlar ve Müdayn, Sayda ve son Mısır hafriyatında elde edilen kemikleri biribirine ekliyerek o insan hakkında bir fikir ve malûmat tesbitine çalışmışlardır.

Profesör Brayton, on dört ve on beşinci asırlarda arap uleması arasında çok meşhur ilmi sima mütehassısları yetiştiğini ve antropoloji tetkikatında çok ileri gittiklerini söylemekle beraber, muhtelif parçalara ayrılmış olan insan kemiklerinden bir mana çıkarmak imkânı olmadığını söylüyor.

Brayton yalnız şu noktada müsbet bir fikir ve kanaat sahibidir. Profesör diyor ki :

— "Etleri dökülmüş ve toprağa kalbolmuş insan kemikleri, bize, sahibi hakkında en ufak bir fikir vermekten bile uzaktır.

Ancak, bu kemikler muntazam bir iskelet halinde meydana çıkarsa o vakit yapacağımız tetkikat bize müsbet neticeler verebilir. Meselâ etleri tamamile kuruyup dökülmüş bir iskelet, hüviyeti meçhul bir şahsa ait olmakla beraber, bizim için bir mana ifade eder. Elverir ki, kafatasile vücudunu biribirine bağlamış olan bel kemiği dökülmemiş olsun. Bel kemiği sağlam bir iskeleti, bazı sayfaları kaybolmuş bir kitap gibi - yarım ve noksan da olsa - okuyabiliriz.„

İskelet

(Portre parle) mütehassısı doktor Reiss de ayni fikirdedir.

Fransada on beş sene sonra meydana çıkarılan bir iskeletin hüviyeti tesbit edilmiş ve bu adamın on beş sene evvel bir cinayete kurban giden bir demir yolu bekçisine ait olduğu anlaşılmıştır.

Bu iskeletin kaburga kemiklerinden ikisi ve bel kemiği üzerinde bıçak darbesinden husule gelmiş oyuklar görülmüştür. Bilâhare çene ve elmacık kemiklerile alnı, boynu ve parmak kemikleri tetkik edilerek çok iptidaî ve adalî bir adama aidiyeti tesbit edilmiştir.

İskeletin bulunduğu yerde yapılan tahkikat neticesinde, on beş sene evvel bir cinayete kurban giderek o vakitten beri cesedi bulunmıyan bir demiryolu bekçisine ait olduğu müddei umumî raporundan evvel fizyonomi mütehassısının verdiği raporla tahakkuk etmiştir.

Maamafih iskelet üzerinde tetkikat yapmak ilmi henüz inkişaf etmiş değildir.

Doktor Bahman bu mevzua dair bir konferans verirken, casus İrma'dan bahsetmiş ve:

— *"Onun iskeletini yüz sene sonra da tetkik etsem, gene tanırdım. İrma kadın teşekkülünde yaradılmış bir erkekti. Onun cür'et ve cesareti bir erkek diplomatta olsaydı, harp, başlarken iddia edildiği gibi, altı aydon fazla devam edemezdi!„*

Diyor.

Doktor Bahman, yaradılış itibarile mühim hususiyetleri haiz olan bu gibi şahsiyetlerin iskeletleri üzerinde istenilen tetkikatı yapmanın mümkün olduğunu iddia etmektedir.

Hırsız, sahtekâr katil ve yankesici tipleri

İnsanlar üzerinde bu tasnifi yapan fizyonomi mütehassıslarının tipler üzerinde yaptıkları etüdlerde % 70 isabetli neticeler elde etmişlerdir.

Doktor Brayton:

— "En müsbet ilimler bile yüzde elliden fazla garantili değildir. En maruf bir doktor beni senelerce midemden tedavi etmişti. Bilâhara sancımın apandisitten ileri geldiği anlaşıldı. Bazan tababette bile böyle sıfıra inen isabetsiz müşahedeler vardır.„

Diyor.

Profösör Reiss'in dediği gibi, fizyonomi de diğer ilimler gibi tecrübeden doğmuştur.

Bu tiplerde yapılan etüdler, uzun tecrübeler görmüş fizyonomi mütehassıslarının eserleridir. Onların tecrübe ve müşahedelerinden istifade edeceğiz.

Sahtekâr tipleri

Mütareke senelerinde türk zabıtası sahte banknot imal eden bir kumpanya yakalamıştı.

Bu sahte banknot amillleri arasında şayanı tetkik iki adam vardı: Miço ve Kiryako.

Bu adamların gözleri, göz muhitleri, kaşları, zikomları, alınları, burunları, hattâ çeneleri, yekdiğerine çok müşabihti. Güya adaleleri bir kalıptan dökülmüş, kemikleri ölçülerek inkişaf etmişti.

O güne kadar yapılan tetkiklerde, bu kadar

müşabehet arzeden iki tipe tesadüf edilmemişti.

Bu adamların simalarında hututun ifade ettiği manalar, arzettikleri tezahürlere tamamen uygundu.

Yaptıkları işlerde ve yaşayışlarında da büyük benzeyişler vardı. Bunların en bariz evsaflarından biri de cür'etkâr oluşlarıdır.

Zabıtamızda müseccel tiplerden ve aynı fasileden diğer iki sahtekâr tipi daha vardır. Bunlardan biri zekâsı diğeri de hayattaki mevkii itibarile bu komiteye yardım etmişlerdir.

931 numaralı fişte mukayyet (Corci) nin zikomları çok barizdir. Cür'etkârlığı ve cesareti de vardır. 930 numaralısının korkak bir tip olduğu derhal ifade verişinden de anlaşılmaktadır.

Bu kabil insanlar ya fazla korkak oldukları halde daima tehlikeli işlere girişmekten ve

maişetlerini çok dolambaçlı yollarda aramaktan zevk alırlar.

*
* *

Yankesici tipleri

932 numaralı (Kiryako) da *sahtekâr* fasilesine dahil olup, fazla olarak yankesicilik istidadı da inkişaf halindedir.

Sahte banknot imalinde büyük muvaffakıyet

gösteren bu adam ayni zamanda tethiş kudretini haiz tiplerdendir. Arkadaşlarının iş başında korkaklık gösterdiği sıralarda onları tehdit ve tahrik etmek vazifesini kolaylıkla ve sızıltıya meydan vermeden ifa edebilmek, bu gibi tiplerde bir muvaffakıyet addedilir.

Kiryakonun sima hatları tetkik edilirken kulak *lob*larının murabba olduğu ve boynunun kısalığı tesbit edilmiştir.

Kiryakonun yaptığı işlerle sima tezahurları tamamen yekdiğerine uygundur. Bu gibi tipleri bir kitap okur gibi, çehrelerinden okumak mümkündür.

Zabıta istatistiklerine göre yankesiciler:

1 — Zararsız

2 — Zararlı

Diye iki kısma ayrılır.

Zararsız yankesiciler: İnsanın parasını veya herhangi bir şeyini çarpıp giderler.

Zararlı yankesiciler: Parasını veya saat, kordon, yüzük gibi şeyleri çarparken, yakalanırlarsa polise düşmemek için, sahibine zarar verirler, yani bıçak ve ustura gibi silâhlar istimal ederek karşısındakini müdafa edemiyeck bir hale sokarlar.

Birisi insanı maddeten mutazarrır eder, diğeri hayatına da kastetmekten çekinmez.

Bunlar arasında:

" Hilekâr yankesiciler „ i de misal olarak zikredebiliriz.

Argo lisanında *karmanyolacı* namı verilen bu tipler, karşısındakini göz göre göre çarparlar.

Bu tiplerin fitreten hilekâr olması, muhatabına itimat telkin edecek kadar ikna kuvvetine malik bulunması şarttır.

Şu gördüğünüz tip üzerinde yapılan etütler, bu şahısta aynı evsafın mevcudiyetini göstermiştir.

Mütareke senelerinde Beyoğlu'nu kasıp kavuran (Vangel) isminde bir yankesici her akşam - İngiliz ve Türk polislerinin taharriyatına rağmen - 6 ile 8 arasında muhtelif kıyafetlere girerek Taksim - Tünel mıntakasında sekiz on kişinin canını yakar, para cüzdanlarını çarpardı.

(Vangel) bir seneden fazla. ele geçmeden icrayı habaset etti. Bir akşam bir İngiliz zabitinin - sivil gezerken - cüzdanını çarptı ve bu suretle yakayı ele verdi.

İstanbuldan hudut haricine çıkarılırken,

hüviyeti tespit edilen Vangel'in sol elinin baş parmağının Rusyada kestirilmiş [1] olduğu ve simasının hatları sahtekâr ve dolandırıcı tiplerin evsafını ifade ettiği görüldü.

Vangel bilâhare beynelmil bir yankesici olmuş ve 20 hükûmet tarafından hudut haricine çıkarılmıştır.

*
* *

Hırsız tipleri

Hırsız tiplerini tespit etmek çok güçtür. Şu veya bu adama, simasındaki çizgilere bakarak hırsız denilemez.

571 numaralı delikanlı, evsafı umumiyesile yaptığı işler arasında büyük tezatlar gösteren tiplerdendir.

Yeknazarda hüzün ve keder hattâ biraz da samimiyet ifade eden bu çehrede gayri tabiîliği işaret eden hiçbir çizgi yoktur.

O halde bu genç neden ve nasıl hırsız olmuştur ? Sualine maruz kaldığımız zaman şu cevabı verebiliriz :

Dominiko yoksuzluk içinde büyümüş ve çok

[1] Vangel yankesicilik mektebinde okumuş ve ihtilâ esnasında Rusyaya giderek, yankesicilikte muvaffakıyet temin edebilmek için, sol elinin baş parmağını maruf bir operatöre kestirmiştir. Yankesiciler cüzdan ve saireyi sol el ile çarparlar ve el işlerken baş parmak engel olmasın, takılmasın diye bu parmağı kökünden kestirirler. Amerikaya baş parmağı kesilmiş insanlar giremezler.

fena bir muhitte inkişaf etmiştir. Hayatta gözünü açtığı zaman etrafında birçok hırsızlarla karşılaşmış ve daima bu mevzulara dair birçok masallar ve sergüzeştler dinlemiştir.

Dominiko çenesine nazaran azimperver tiplerdendir. Kolaylıkla zengin olmayı kurmuş ve emeline muvaffak olabilmek için hırsızlığı tercih etetmiştir.

571 Françesko oğlu Dominko
(3 defa mahkûm olmuştur.)

Kulak kıvrımları kendisini -eğer iyi bir muhitte yaşasaydı - bir tiyatro sanatkârı veya heykeltraş olarak yetiştirebilirdi.

Evsafı umumiyesi meyanında aynı zamanda kendisinden başkalarını düşünmiyen insanlara mahsus vasıfları da cami olduğundan, muhit onu hırsız olarak yetiştirmiştir.

Gözleri ciddî durduğu müddetce muhatabına itimat telkin edebilir. Fakat, müstehziyane bir tavırla bakınca onun nazarları altında gizlenen manayı anlamakta güçlük çekmezsiniz.

Dominko üç defa hırsızlıktan hapse mahkûm olmuş ve bundan başka zabıtaya yakalanmaksızın birçok sirkatler ika etmiştir.

Doktor (Vidor) bu evsafı haiz tipler için: "Cemiyet bunları himaye edecek müesseseler vücude getirmeli, beşeriyete muzur olmaktan kurtarmalıdır!„ diyor.

113 numaralı tip te gözleri ve kulakları itibarile 571 numaralı mahkûmun evsafına benzeyen eşhastandır.

Bunun fazla olarak profilden ve cepheden görünüşlerinde büyük farklar vardır.

Cephe görünüşü fazla uzundur. Halbuki yandan, elmacık kemikleri çıkık olduğu için, cepheden göründüğü kadar uzun görünmektedir. Çenesi de ayrı bir hususiyet arzet-

113 Kırımlı Halil oğlu Ömer
(4 defa mahkûm olmuştur)

mektedir. Müdevver ve uzun çenelerden olmakla beraber, boynu da çok kısadır.

Bakışları vefasızlıktan ziyade merhametsizlik ifade eder. Alnı geniş ve açıktır. Tahsil görmüş olsaydı, belki bir mucit veya bir ilim adamı olabilirdi. Sönmüş bir zekâsı vardır ve fena iptilâlara temayülü fazladır.

Bu tip te hırsızlar arasında çok şayanı dikkat görülmüştür.

Tulumbacı Yusuf hırsızlık cürmünden iki defa mahkûm olduğu halde, atılganlığı ve cahilâne cesareti yüzünden daima cürüm ikaına müsait bir haleti ruhiye içinde büyümüştür. Bu sebeple her zaman zabıtanın takibine maruz kalmış ve polisi kendisile meşgul görmekten zevk almıştır.

44 Sait oğlu tulumbacı Yusuf
(2 defa mahkûm olmuştur.)

Amerika'da da bu karakterde hırsızlar vardır; çaldıkları eşyanın yerine isimlerini havi bir

kâğıt bırakıp savuşurlar ve polislerin kendisini takip etmesini arzu ederler.

Bu kabil maceraperest hırsızlara memleketimizde nadir tesadüf edilmiştir.

İstanbul umumî hapishanesinde beş sene evvel görüştüğüm Mehmet isminde sırkattan üç seneye mahkûm bir hırsız bana macerasını anlatırken dedi ki :

— "Bana verdikleri bu cezadan mütenebbih olacağımı zannetmeyiniz ! Buraya beş defa geldim. Bu sefer çıkınca, beni ele veren polisin tabancasını çalacağım. Yakalanırsam, taliime küser, gene buraya gelirim. Fakat, yakayı ele vermezsem, onunla öyle alay edeceğim ki.. Siz, polisi bu suretle mağlûp etmenin ne keyifli bir iş olduğunu tahmin edemezsiniz !„

Mehmedin bu arzusu bir mani halinde kafasına yerleşmişti : Kendisini ele veren yani derdest eden polisten bu suretle Arsen Lüpen vari intikam almak.

Doktor (Vidor) böyle basit zekâlı hırsızlardan bahsederken, bunların cemiyete müfit olmaları çok mümkündür, diyor ve fenalıklarının temadisine meydan veren, ıslahlarını düşünmiyen cemiyeti mes'ul görüyor.

*
* *

Katil tipleri

Adam öldürmeğe veya ayni derecede fenalık ikaına müsait tipler

Hayatta, en masum tavurlu ve hüsnü ahlak sahibi insanların bile adam öldürdükleri vakidir.

205 Kekeme Remzi
(2 defa mahkûm olmuştur)

Şu adam cinayet işler ve bu adam işliyemez diye esaslı bir tasnif yapmak imkânsızdır.

Ancak insanları ilmi sima noktai nazarından tetkik ve mütalâa edecek olursak, bunlardan bir kısmının bu fiili ikaa fıtrateu müstait olduğunu görürüz.

Meselâ bazı insanlar vardır ki, yaradılışları itibarile iyi ve fena her şeye alet olabilirler.

Ekseriya zayif ruhlu ve muhakemesiz olan bu kimseler her şeyden çok çabuk müteessir olurlar. Eğer fıtraten de hain tipler tasnifine dahil iseler, onları bu nevi cürüm ikaına

teşvik etmek kolaydır. Bu kimseler cinayeti teşvikle yaptıkları gibi, bazıları da bizzat tertip ve ika ederler.

205 numaralı mahkûmun kulağında yapılan tetkikat, bu gibi cürümleri bizzat ikaa da muktedir olduğu neticesini vermiştir.

Bir katilin yalnız kulağı üzerinde tetkikat yapmak için evvelâ kulak hususiyetlerinin heyeti umumiyesini tesbit etmelidir:

1 — Kulak - şekli:
2 — Kulak yumuşağı:
3 — Tragüs:
4 — Antitragüs:
5 — Heliks:
6 — Anteliks:

Doktor (Brayton) gözlerin hususiyetlerini de şu suretle tesbit ediyor:

1 — Göz - rengi:
2 — Göz bebeği:
3 — Tabakai kuzahiye:
Hale:
Muhit:
Şekil:
Renk:
4 — Göz beyazı:
Lekeli - lekesiz:
5 — Kenardaki buruşuklar:
Tekallüsü tabiî:
„ adalî:
„ sun'î:

Bir mücrimin, fotoğraf adesesi karşısında, ekseriya göz kenarlarını büzdüğü görülmüştür.

(Tekallüsü sun'i) şeklinde işaret edilen bu buruşuklar çok defa zabıta memurunu şaşırttığı gibi, ifade ettiği mana itibarile de fizyonomi mütehassısını yanıltabilir.

Amerikada mücrimlerin eşkâli tesbit edilirken, kaşlara da büyük bir ehemmiyet atfederler. Filvaki kaşların arzettiği hususiyetler bazen çok şayanı dikkat görülmüştür.

Kaşları şu suretle tesbit etmelidir :

1 — Kaşlar :
Kaş başı :
Kaş ucu :
2 — Kaşların cinsi :
3 — „ rengi :
4 — Kaşların istikameti :
Muavveç :
Müstakim :
5 — Başları mütekarip :
6 — „ mütebait :
7 — Kaş başlarının hususiyeti :
Dahile meyilli :
Harice „
Aşağıya kıvrık :
Yukarıya „

205 Numaralı mahkûmun kaş başları dahile meyilli iken balâhare (aşağıya kıvrık) şeklinde görülmüştür.

Bu gibi hususiyetleri yanlış tespit etmenin, meselâ bir insanı tarif ederken, bir gözünü unutarak, tek gözlü demek kadar ehemmiyeti vardır. Bu nasıl tamir edilmez bir kabahat ise, kaş kıvrımını *meyl* şeklinde göstermek te ayni derecede ehemmiyeti haiz bir kusurdur. Böyle yanlış teşhislere meydan vermemek için, tetkik edilecek kimsenin evvelâ bütün hususiyetlerini araştırmak lâzımdır.

*
* *

Melânkolik tipler

Musikinin rolü

Fizyonomi mütehassısını en ziyade aldatan melânkolik tiplerdir.

Hali tabiîde bakışı hüzün ve keder ifade ettiği halde, hiddetlendiği zaman birdenbire nazarındaki mana kin ve gayza tebeddül eder.

Bu kabil insanları simalarından tahlil etmek çok güçtür.

317 numaralı mahkûmun bakışları bu kabildendir.

Melânkolik tiplerin el ve boyun damarları şişkin olur.

(317 - Ali) nin eli şu suretle tespit edilmiştir:

1 — Kılları : Yumuşak
2 — El damarları : Şişkin
3 — Baş parmağı : Kısa

4 — Parmakları : Kalın
5 — Tırnakları : Kesik
Tırnak boyu : Kısa
„ cinsi : Sert
„ rengi : Beyaz
„ üstü : Düz

Melânkolik kimseler ekseriya cürümlerini saklamakta taannüt ederler. Tazyık gördükleri halde bile ketûmdurlar. Fakat bunların ağızlarından lâf almak ve kafalarının içinde gizledikleri esrarı anlamak çok kolaydır.

317 Sinoplu Ali
(3 defa mahkûm olmuştur.)

Kendilerine doğrudan doğruya sorarsanız, bir şey söylemezler. Fakat bir dert ortağı buldukları zaman derhal açılırlar; dertlerini dökerler.

Paris zabıtası böyle bir maznunu şu suretle söyletmeğe ve itirafı cürme mecbur etmiştir :

Maznun bir hastahaneye ve çift yataklı bir odaya yatırılmış.. Bir iki gün sonra, diğer boş yatağa bir hasta daha gelmiş.. Bir iki gün

zarfında maznunla dost olmuş.. Ve kendisinin de bir mücrim olduğunu, fakat zabıtanın kendisini uzun zamandan beri yakalıyamadığını söylemiş, zabıta aleyhinde atıp tutmuş.. Nihayet arkadaş olmuşlar.. Müşahede altına alınan maznun, bir gün, hastahaneye sonradan gelene cürmünü itiraf etmiş.. Yaptıklarını etrafile anlatmış.. Üç gün hastanede yattıktan sonra tekrar polis müdüriyetine gönderiliyor ve maznun orada, kendisinden her şeyi öğrenen hasta ile karşılaşınca şaşırıyor. Meğer ikinci hasta bir sivil komser imiş. Maznun bu vaziyet karşısında mahkemede cürmünü itirafa mecbur oluyor.

Melânkolik tiplerden musiki müptelâları da ayrı bir sınıf teşkil eder.

Eğer mücrim, cürmünü inkâr ediyorsa, öteki gibi müşahede altına alınır ve etraftan muhtelif zamanlarda keman, piyano, flüt, tanbur sadaları aksettirilir.

Musikiden hoşlanan maznun, en ziyade hangisinin tesiri altında kalıyorsa, diğerleri terkedilerek yavaş yavaş yalnız o musiki aleti çalınır. Musiki, ruhun gıdasıdır. Katil, hırsız, kim olursa olsun, insanın herhangi bir musiki nağmesi karşısında hassasiyet göstermemesi imkânsızdır. Fizyonomi mütehassısı bu hassasiyetin dereeesine göre. gizli bir delikten

maznunu tecessüs ve tarassut eder. Maznun eğer bir adam öldürmüşse, yaptığı cinayet o dakikada gözünün önünden geçmektedir. Maznunun böyle hassas bir zamanında, bir hasta bakıcı sıfatile yanına girecek olan güzel bir kadın, maznundan her şeyi öğrenebilir.

Bu kadın, zabıta memuru olmasa bile, maznunu söyletecek kadar mültefit bulunması kâfidir. Bir memur, bu sahneyi gizli bir noktadan tarassut edebilir.

Melânkolik tiplerden bahseden doktor (Vidor) Amerika hapishanelerinden birinde bir mahkûmla konuşuyor [1]. Cürmünü bilâhere mahkemede de itiraf eden ve otuz sene hapis cezasına mahkûm olan bu adam macerasını anlatırken diyorki :

— "Hastanedeki odamın karşısına tesadüf eden pavyonda genç bir kadın keman çalıyordu. Keman sesi, irademi elimden alan yegâne kuvvettir. Kadınla muaşakaya başladık. Kocası hastane kâtibi imiş, vazifesine yakın olsun diye ailece burada oturuyormuş. Kadını odama davet ettim, bu benim için büyük bir cüret-

[1] Doktor Vidor, Amerikada mahkûmlarla yakından temas etmek için kısa mahbusiyeti icap ettiren bir cürüm ika etmiş ve mahkeme tarafından onbeş gün hapse mahkûm edilerek hapishaneye sevk edilmiştir. Doktor bu suretle arzusuna muvaffak olmuş ve hapishanede dört yüzden fazla etüd yapmıştır.

Amerikada bu maksatla hapishaneye girip çıkan birçok âlimler ve milyonerler vardır.

kârlıktı. Fakat, kadının davetime icabet etmesi, kendisinin de cüretkâr olduğunu gösterdi. Kadınla dost olduk. O, her kadın gibi kocasından müşteki... Ben de kadınsızlıktan şikâyet ediyordum.. Anlaştık, başka bir memlekete gidip evlenmeğe karar verdik, fakat ben zabıtaca bir katil maddesinden zan ve şüphe altında idim, sevgilime bundan bahsettim. Korkma, dedi, beni teselli etti, vaktile kendisinin de başından böyle bir kaza geçtiğini söyledi.

Artık, bu derece cesaret gösteren bir kadına merdane davranmak lâzımdı. Ben de her şeyi anlattım. Anlatmağa mecburdum, belki sonra benden nefret ederdi. Peşinen ve iş tavında iken bütün kusurlarımı söyledim. İtimadını celbettiğimden o kadar çok emindim ki... İşte bu emniyet beni hapishaneye kadar sürükledi. İçimde hâlâ bir şüphe var : Beni ele veren o değil, başkasıdır ! diyorum. Çünkü, o beni candan sevmişti. „

Bilâhara, keman çalan kadının (Nevyork) sivil zabıta teşkilâtına mensup olduğu anlaşılmıştı.

Melânkolik tipler bidayette inat ve ısrarla hareket ederek ketum davrandıkları gibi, bilâhara itimat ettikleri kimseye de bütün yaptıkları ve yapacaklarını anlatırlar ve etrafındakilerle çok kısa zamanda samimî dost ve arkadaş olurlar.

Fazla melânkolik insanlarda muhakeme ve ileriyi görme kabiliyeti azdır. Yukarıdaki hadiseler de bunu teyit etmektedir.

*
* *

Londra'da da buna benzer değişiklikler arzeden birçok tiplere tesrdüf edilmiştir.

Londra hapishanesinden sekiz sene sonra firar eden (Berdson) isminde bir mahkûm, hayatta uzun seneler gezdiği halde yakalanmamıştı.

(Berdson) hapishaneden kaçtıktan sonra, tesadüfen burnunun içinde çıkan bir çıbanı, başka bir memlekette bir doktora göstermiş ve doktor ameliyat tevsiye edince, Berdson bu ameliyata derhal muvafakat etmiştir.

Ameliyattan sonra Berdson'un burunu çok büyümüş, şişkin ve kırmızı bir manzara almıştı.

Hapishane firarisi, burnunun bu gayri tabîiliği yüzünden her memlekete serbesçe gidip gelmiş, hattâ bir barda, kendisini arayan bir polis hafiyesile ahpap olmuştur.

Berdson başka bir isim altında ticaret maksadile seyahat ettiği için, muhatabına şüphe verecek bir harekette bulunmamıştır.

Polis hafiyesi (Berdson)ı uzaktan tanıyordu. Hattâ o akşam kendisine :

— Eğer burnun anadan doğma böyle büyük

olmasaydı seni Berdson diye tevkif ederdim. Demişti.

Berdson ahvali umumiyesinde de sun'î değişiklikler göstermiş, daima mülâyim tavırlı bir insan rolü oynamış ve bu suretle polis hafiyesinin elinden kurtulmuştur.

Berdson bundan sonra Londra'ya gelmiş, (Old City) de bir şarapçı dükkânı açarak dokuz sene ticaretle hür ve müreffeh yaşamıştır.

Berdson, samimî sandığı bir dostuna, başından geçenleri anlatmamış olsaydı, ölünciye kadar polisin eline düşmiyecekti.

İstanbul hapishanesinde, eşkâlini tebdil etmek suretile zaman zaman zabıtayı aldatarak serbest gezen mahkûmlar da yok değildir. Fakat, bunlar kısa zaman zarfında yakayı ele vermiş kimselerdir.

*
* *

Mübalâgacılar !

Uzun müddet hapishanede kalarak, çok garip haleti ruhiye gösteren ve mübalâgacılıkla kendini avutarak, nihayet, söylediği yalanlara kendi de inanan öyle mahkûmlar vardır ki, bunlar, seneler geçtikçe fitrî evsaf ve meziyetlerinden tecerrüt ederler.. Ve yaşadıkları muhitin terbiyesini alarak, daha doğrusu hapishane muhitinde terbiyelerini büsbütün kaybederek yeni evsaf ve kabiliyetler gösterirler.

Bu meyanda mübalâgacılıkta ileri giden tipler üzerinde bizzat yaptığım tetkikat neticesinde, çok garip ve şayanı dikkat malûmat elde ettim. Bunları (ruhî tahavvüller) e birer misal olmak üzere nakledeceğim :

Bulundukları kovuşta yirmi kişi vardılar, bahçede güneşleniyorlardı. İçlerinden birisi anlatıyordu :

— Bir dokuma fabrikası sahibi idim, fabrikamda on bin amele çalışırdı. Ticaretim yolunda idi. Her üç ayda bir defa ameleye ikramiye verirdim. Bir sene nasılsa varidatla masrafı karşılaştıramadım ve alacaklılar buğazıma sarıldılar, mahkeme iflâsıma ve mahkûmiyetime karar verdi. Hey gidi günler! Gecede bin lira yerken ve on binlerce ameleye hükmederken, bugün on parasız bir sefilim!

Halbuki, bu adamın ahvali bence malûmdu. O, bir sene hapis cezasile sırkatten yatan halis bir yankesici idi.

Meselenin inceliği: Bu yirmi kişilik gurubun o esnada başlarından esen hava "öğünme„ ve "mağrurlanma„ havasıydı.

İşsizliğin ve ataletin tevlit ettiği bu hastalığa mahpusların yüzde yetmiş beşi tutulur. Biribirlerinin mübalâgalarını bilirler ve o hikâyeleri ancak bir yabancı huzurile yeni dinliyormuş gibi dinlerler.

Hapishanelerde insanın yüzüne karşı söyle-

nen bu kabil mübalâgaları ancak orada dinlemek tahammülünü gösterebilirsiniz!

Maamafih bunlar arasında üslûbu hakimane ile söylenmiş ve tertip edilmiş öyle mevzular vardır ki, karşılarında maruf acem mübalâgaları hemen kıymetten düşer desem caizdir.

Bu meyanda zikre şayan mübalâgacılardan biri de Boğaziçi köylerinden birinden muhtarlık etmiş şişman, iri boylu, pos bıyıklı (R.) efendidir.

Onun her hikâyesinden evvel, ufak bir mukaddemesi vardır :

— Malûmya bizi herkes tanır. Eski İstanbul'un on ikilerindeniz! Şimdi onlardan benden başka kimse kalmadı. O vakit ortalığı zıngır zıngır titretirdik.

Şeciane bir vaziyet alır. Hazırun sükût içinde dinler. O devam eder :

— Aleyhimde (tamam) kırk üç mahkeme ilâmı sadır olmuştur. Altmış beş senelik ömrümün dörtte biri burada geçmiştir. Maamafih bu ilâmların çoğunu atlattım. Muhakeme olurken hâkimler karşımda âciz kalırlardı. Kanun mu dedin ? Yutmuşum. Bu mektep işi değil arkadaş! Bu ince iş, tecrübe isi. Evelallah, gene hayatıma bir şey olmadı. Kırk beş senedir başımdan geçen kazalar ve belâlar başkasının başından geçmiş olsaydı, çoktan zıbarır giderdi. (Kırk üç) ilâm de gösterir ki, bende fevkalâde

bir kudret ve kuvvet var! Ölüm semtime uğramadı! Bu şüphesiz kahramanlığıma delâlet eder.

Mahkûmlar bu esnada biribirlerinin yüzüne baktılar ve bıyık altından gülüştüler. O, istifini bozmadı. Kendisine şöhret temin eden hikâyelerinden bir kaçını, kendine has olan o kahramanane vaziyetini bozmıyarak anlatmağa başladı:

— Tam kuvvetli zamanlarımdan bir gündü, Üsküdarda Atpazarına gittim ve oradan bir öküz aldım. Köyde ziraatle meşgul oluyordum. Aksi tesadüf olacak ya. Öküz huylu imiş. Kuzguncuk yolunu tutturdu ve Beylerbeyine kadar iki tarafa saldırarak gitti. Sonra öğrendim: Beylerbeyinde kapısını açık bulduğu bir hamamdan içeriye girmiş. Müşteriler bunu görünce şaşırmışlar ve (Aman can kurtaran yok mu? Hamama kudurmuş bir öküz girmiş!) diye haykırarak çırçıplak fırlamışlar. Kan ter içinde Beylerbeyine vardım, bir de baktım ki; caddelere yüzlerce insan, elinde sopalar ve iplerle toplanmış, fakat bir türlü hamama girmeğe cesaret edemiyorlar. Beni görünce mal bulmuş mığrıbi gibi üzerime saldırdılar:

— Aman bu belâdan bizi kurtar!

Hayvanın benim olduğunu bilmiyorlardı. Meseleyi bertafsil anlattım.

— Daha iyi ya, dediler. Ta iç halvete

kadar girdi. Git hem kendi hayvanını, hem de halvetin içinden çıkamayıp kalan adamı kurtar! Hamamdan içeriye daldım, sağa sola bakındım, nihayet bir halvetin içinde bizim öküzü gördüm.

İçlerinden birisi sordu :

— Ya, bey baba o dakikada müşterinin li...?

— Ah, onu hiç sormayın !

Herkesten ziyade kendi güldü :

— Müşteri, dedi... O zavallı adamcağız, halvetin içinde külhana bakan pencerenin üstüne çıkmıştı ! Biçareyi orada görünce az kaldı çıldıracaktım. Çünkü, bizim öküz bir adım daha ileriye atsa, biçare adam da korkudan pencereden öbür tarafa, yani bir tehlikeden diğer tehlikeye kendisini atacaktı. Orada bir dakikadan fazla yaşamak imkânı yoktu. Külhan ateşle dolu idi. İşte o vakit, ya Allah dedim, var kuvvetimle öküzün kuyruğuna yapıştım ve hamamdan çeke çeke dışarıya çıkarak derhal ayaklarından bağladım.

Öteden hafif bir ses yükseldi :

— Canım, bu sizin için ufak iş, bey baba!

Mağrurane etrafına bakındı :

— Bu bir şey mi, dedi. Abdülhamit zamaniydi. Osmanlı bankasının gayet büyük bir demir kasası Arnavutköy açıklarında denize yuvarlanmış ve denizin dibinde kuma saplanmış kalmıştı.

Banka direktörü bunu haber alınca bir gün evime geldi, meseleyi anlattı :

— Bunu, dedi - Haber aldık, İstanbulda sizden başka çıkaracak kimse yokmuş..

Derhal, düşünmeden :

— Peki...

Dedim. Çünkü böyle işler benim için peynir ekmek yemek kabilinden idi. Banka direktörüne beni takdim eden de şehremini Rıdvan paşa idi. Çünkü paşa beni çok severdi, akşamları birlikte rakı içerdik, paşanın bana çok itimadı vardı.

Uzatmıyalım, ertesi günü ben vinçleri kurdum, aveneyi topladım, onlara talimat vererek denize daldım. Kasa, kırk, kırk beş kulaç derinlikte bir yerde kuma saplanmıştı. Denizin dibini derhal kolaçan ettim ve kasayı buldum. Evvelâ yanına gittim, şöyle bir tarttım!

Muziplerden birisi atıldı :

— Bey baba, şöyle bir kucaklayıp yukarıya çıkarıverseydiniz olmaz mıydı ?

— Kasanın üstüne oturdum ve bir müddet düşündüm, bu tedbirde hatırıma gelmedi değil. Fakat kasanın hacmi büyüktü. Kucağa gelmiyordu.

Muhatabına manidar bir nazar fırlattı, sonra:

— Yukarıya oturduğum yerden iple işaret verdim. Zincirleri uzattılar.

Bu esnada samiinden biri tahammül edemedi:

— Bari yukardan cevap alıncaya kadar kasanın üstünde bağdaş kurup bir cıgara içseydiniz !

(R.) efendinin çehresinde istihzakâr hatlar belirdi :

— Onu da düşündüm. Fakat cıgaranın dumanını savuracak yer yoktu. Denizin dibi biraz ıslaktı. Kibriti yakamadım !

Dedi.

Gardiyan geldi, dağıldılar. Gidiyorlardı. Eski külhanbeylerinden birisi söyleniyordu :

— Aceme taş çıkardı be.. Nerede ise denizin dibinde bir uyku kestirecek ! Vay canına..

Kendini yükseklerde görmek hastalığı

(Üsküdar Tanrısı) ile bir mülâkat

[Bu kabil insanların ruhî temayüllerini tetkik etmeden, eşkâl ve evsafını tahlile girişirseniz aldanırsınız !] Dr. Meriton

Hoca Hamdi efendiye "Cinci„ ve "Tanrı„ unvanını veren, muhitindeki halk zümrelerile prestişkârları idi. O, rüştiye tahsilini bile ikmal etmemiş, hastalıklı, zayıf, kısa boylu ve bakır renkli otuz beş yaşlarında cahil bir adamdı. Fakat, kuvvetli bir (Medyum) idi. Bünyesi ve fıtrî kabiliyeti onu bu sahada hayli tecrübelere sevketmişti. Bununla beraber o, ayni zamanda gayet zeki ve seriülintikal idi. Yeknazarda

muhatabı üzerinde garip hisler ve intibalar husule getirecek ve bilhassa cahil halkı tethiş ve icabında tenvim edecek ve bu suretle kerametler savuracak bir kabiliyet gösterdiği muhakkaktı. O, Üsküdarda İhsaniyede Çiçekçi kahvesi civarındaki hanesinde bir ihtiyar validesile otururken, onu ziyarete gelenlerin haddi hesabı olmadığını söylüyorlardı. Dünkü hurafeler devrinde, Hoca Hamdi efendinin sihirbazlıkları keramet şekline inkılâp ederek dilden dile dolaşırken, o hılkatin kendisine verdiği bu lüzumsuz payelerden cür'et ve cesaret bularak:

— Yarın Japonyada bir hareketiarz yapacağım. Bir başka defa da:

— Amerikada feyezanlar husule getirerek o mağrur milletin azamet ve gururunu kıracağım.

Ve yahut:

— Bu yaz kürrenin bir kısmındaki mahsulü mahvederek kudurmuş insanları yoksuzluk içinde bırakacağım.

Tarzında saçmalarla kâinata hükmetmeğe başlamıştı.

Hamdi Hoca, (Üsküdar Tanrısı) unvanını takındıktan sonra, kendisini ziyarete gelenler arasında, memleketçe tanınmış, aklı başında ve ilme intisabı olan bazı şahsiyetlerde görüldüğü vakidi. Bu meyanda esbak şeyhislâmlardan (Musa Kâzım) efendinin de Cinci Hocayı

Üsküdardaki zaviyesinde sıksık ziyarete gittiğini herkes biliyordu. Bu ziyaretleri gören cahil halkın Hamdi efendiye itimadı artmıştı. Cincinin evi bir (Hacet kapısı) veyahut - kendi tabirince - her derde deva ve şifa veren (İlâhî bir yurt) olmuştu.

O, İstiklâl mahkemesi tarafından on beş seneye mahkûmdu. Hapisanede, cinlerinden hiçbirisinin kendisini kurtarmağa gelmediğini söyliyerek onların içlerinde vefalısı ve vefasızı olduğunu ve kendisine hizmet eden cinlerin kâffesinin vefasız çıktığını esrarengiz bir Çinli edası ile anlatan Üsküdar Tnrısı, kendisinin müritlerinden ve prestişkârlarından bulunan (Musa Kâzım) efendiden bahsederken :

— Düşününüz; efendim, koca bir şeyhislâm ayağıma gelirdi, elbette bende bir şey görüyordu. Ben gerçe yüksek tahsil görmüş değilim. Fakat, o tahsillerin ne kıymeti var, ben ulûm ve fününu mevcudeyi semada meleklerden öğrenmişimdir! Sizler zahir perest olduğunuz için gavamizi kevniye ve semaviyeden bihabersinizdir. İşte Musa Kâzım efendi ve onun gibi bazı zevatı âliye bana müdavemetle nihayetsiz keramet ve mucizelerime agâh ve şahit oldukları içindir ki, bu abdü fakire perestiş ederler! Siz karşınızda ufak tefek bir kalıp görürsünüz.

Onlar ise karşılarında zatı bârinin aksi samadânisini rüyetle hayran olurlar.

Diyordu.

Yirminci asır, sinesinde bu kadar çılgın ve ekzantrik bir hayalperver hasta adam taşımamıştır zannederim.

Cinci Hoca, (Tarikatı Ekmeliye) namında kendisine mahsus saçma sapan umdelerle tesis etmiş olduğu bir tarikat veya mezhep hakkında mahkemede izahat verirken âzadan Reşit Galip beye hitaben :

— Galiba başınız ağrıyor, bir şey okuyayım, geçip geçmiyeceğini tecrübe ediniz !

Tarzında bir şey söylemiş ve bittabi derhal menfi cevap almış. O da sonra bir heyeti hâkime huzurunda olduğunu hatırlıyarak lâfını değiştirmiş.

Bir gün bundan bahsederken demişti ki :

— Ne yapayım? Muhakeme safahatını iğlâk etmek istedim. Cinlerimin hepsi de sanki bana karşı ilânı isyan etmişlerdi, hiç biri imdadıma gelmiyordu. Son bir cesaretle reisin, nafiz nazarlarımla yüzüne baktım, halbuki onun nazarları benden daha nafiz idi. Ruhî bir rol oynamak ve mucizelerimin ulviyet ve sıhhatine halel getirmemek istiyordum. İşte o vakit ikinci bir manyatizma tecrübesi yapmak ve muhakemeyi tatlıya bağlamak istedim, Reşit Galip bey bana ehemmiyet vermedi.. Gerçekten bu bir telkin meselesi idi...

Fakat, anladım ki, asabıma hâkim olan seyyalei elektrikiye bütün manasile kudret ve tesirini kaybetmişti ! Ondan sonra mukadderatımı tali ve kadere bıraktım...

Bu izahatı dinledikten sonra sordum :

— Bir daha, size isyan eden cinlerinizle karşılaşmadınız mı ?

— Karşılaşmağa hacet kalmadı : Hepsini dergâhı ulûhiyetimden tardettim !!

— Çok müridiniz var mıdır ?

— Müride kıymet vermezdim, çünkü bütün mahlûkat benim tevabiimdi. Bir gün şüphesiz, emir ve nasihatlarım beşeriyetin kulağına, ve kalbine aksedecek ve bütün mahlûkat beni tanıyacak. Bu gördüğünüz cisim, benim semadeki ruhumun bir mahfazasıdır !

Sizlerin, o ruhu görebilmeniz için, büyük bir kudret ve ihata lâzımdır. Size daha fazla izahat verirdim amma, artık böyle dinî ve ilâhî işlerle uğraşmak memnudur, mademki fen her şeyin fevkindedir, diyorlar. O halde geliniz manyatizma, ispirtizma gibi ilmî mevzulardan bahsedelim. O gibi hassas meselelere temas etmiyelim !

— Hay hay efendim, ilmî mevzulara geçeriz. Yalnız çok merak ediyorum, mezhebinizin umdesi..?

Dedim. Semadâni bir tavırla devam etti :

— Beni candan ve ruhtan taniyan, samimî ve lâyezal bir imanla bağlana nbir insan :

1 — Hayatta hiçbir zaman ölüm tehlikesine maruz kalmaz.

2 — Muharebede kurşun ve şarapnel tufanından masun kalır.

3 — Uzun ömürlü olur.

4 — Yaşadığı müddetçe açlık yüzü görmez.

5 — Sözünde sebat ederse tayyi mekân kuvvetine sahip olur.

6 — İstediğinin kalbine girer ve istediğini tazip veya tenşit eder.

— Allah hakkında bir nebze olsun malûmat vermez misiniz ?

İri, korkunç gözlerini açtı. Sıska bacaklarının üstünde iğreti gibi duran gövdesini bir iskelet hafifliğile oynatarak :

— Siz, din, iman, Allah, Peygamber tanımıyan gençlersiniz. Şimdi size ilâhi umdelerimden bahsetsem belki güler ve benim canımı sıkarsınız! Daha iyisi, zaten istihfafla açtığınız bu bahsi tatlılıkla kapıyalım da sinirlerim oynamasın.

Dedi.

Israr ettim :

— Fikir ve kanaatinizi... Yahut felsefe ve düsturlarınızı kemali ciddiyetle dinliyeceğim.

— (Bu altı havas) ı nefsinde cemeden tevabiimin buna mukabil bazı vazifeleri de

vardır, onları söylemekte mazurum, beyhude ısrar etmeyiniz! Gene beni coşturacaksınız... Bırakınız!

Durup dururken heyecana gelir, hitabe ve nutuk iradına kalkardı. Zayıf ve alil ruhunu semadânî arzularla boğmuştu. Ulûhiyete çok haristi.

İbda ve icat etmek kudretini daima kendinde görür ve ona aczi istinat edenlere karşı sadece içinden (zavallı gafil!) diyip gülerlerdi.

Ona bir gün mahkûmlardan birisi asıl gafilin kendi olduğunu söylediği zaman gene gülmüş, fakat o gece sabaha kadar uyku uyumamıştı.

Cinci Hoca sıhhati itibarile zaten ölüme mahkûmdu. Ve hapisanenin hastahanesinde, bu mahkûmiyetin pençesinden kurtulamıyarak öldü.

Semada dolaştığını ve yere inmek için birkaç asır geçeceğini söyliyen (Üsküdar tanrısı) ufacık vücudile toprağa birkaç dakika içinde gömülüvermişti.

Cinci Hoca, o cahaletile (Vahideddinin) sarayına bile girmiş ve padişaha siyasî nasihatler vermişti.

İşte, tedavisi olmıyan bir hastalık

*
* *

Bir hırsız çocuğun kulağı

En maruf musikişinasların fizyolojik teşekkülünü andıran bu kulak, yalnız Mehmede has bir uzuv değildir.

Küçük Mehmet, on üç, on dört yaşlarında masum simalı, öksüz bir çocuktur. Birkaç arkadaşı ile yaptığı ehemmiyetsiz bir hırsızlık yüzünden birkaç aya mahkûm olarak hapishaneye düşmüş olan bu çocuğun zekâ ve kabiliyeti ve bilhassa kulaklarının "fizyonomi„ noktai nazarından ifade ettiği mana cidden şayanı kayıt ve tahlildir.

(Nevyork) ta fizyonomi mütehassısı doktor (Merton) un:

"— Çocuklar, küçük iken hututu vechiyesinin ilmi sima noktai nazarından ifade ettiği manalar tetkik ve tespit edilmeli ve çocukta fıtrî kabiliyet ve istidat nelerden ibaret ise onun inkişafına çalışmalıdır; fıtreten doktor veya musikişinas olmağa kabiliyeti olan bir çocuk katîyen mühendis veyahut heyetşinas olamaz!„ nazariyesini, fransız profesörlerinden "Lavvuazye„ de:

"— Bütün ticarethane ve fabrikalarla malî müesseseler: Memur ve müstahdiminini almadan evvel ahlâk, seciye ve kabiliyetlerini öğrenmek için bu gibi mütehassıslara göndermeli ve

haklarında verilecek amelî raporları tetkik etmelidir. Meselâ hırsızlığa istidadı olan bir adam bankaya veznedar; şiir ve musikiye istidadı olan bir kimse de fabrikaya amele olarak alınamaz. İnsan kendini bilmez.. Öğrenmek için muhakkak bir (fizyonomi), hattâ icabederse mufassal bir (pisiko - analiz) raporu almak icabeder. Bilhassa evlenmek isteyen gençler için bu pek lâzımdır!„ suretinde teyit ve izah ediyor.

Hapishanede insan kulakları üzerinde etüt yaparken, küçük Mehmedin kulakları nazarı dikkatimi celbetti. Meşhur piyanist "Grodoviski„ nin pek az şeffafiyetini haiz olan sağ kulağı ile, bu hamisiz çocuğun sağ kulağı arasında hiçbir fark görmedim. "Gübelik„ in sol kulağının yanı başında küçük teressübatı kilsiye levhaları görüldüğü gibi, kısmı kuddamisinde de büyücek bir veremi azmî ibraz eden nim şeffaf bir gışa göze çarpardı. Mehmedin sol kulağı da ayni idi, sanki üstadın henüz mezarda çürümiyen sol kulağı nasılsa toprak arasından uçup Mehmedin başının sol cephesine yapışıvermişti!

Mehmedin kulağındaki manaları anlamak için bu meraklı noktayı biraz izah ve karileri tenvir etmek isterim. Bu vadide tetkikat yaparken meşhur musikişinasların tespit edilen kabiliyetleri ile eşkâlinin fennen ifade ettiği manaları bir defa gözden geçirelim. Bükreşte kulak,

burun ve hançere hastalıklarına müteallik tetebbüatı amikasileâlemi tıbba kendisini tanıtmış ve büyük bir şöhret kazanmış olan doktor "Bermanyara„ tarafından son defa musikişinasanın kulakları hakkında icra edilen tetkikat raporunda doktor diyor ki:

"— Acaba musikişinasların kulakları da bizimkiler gibi mi; yoksa onlarınkinde bir takım hususî haller, gayrıtabiîlikler mevcut mudur? Faraza kâinatı mutasavvıta ile kulakları arasından görülebilen bir fark, bir nişane var mıdır? Şayet varsa bunlar ne gibi nişanelerdir? Her ne kadar kabili ret olsa da, musikiye taalluk eden şu sualimizin cevabını katîyen dimağın haricinde aramamalıyız. Maamafih, bu hususta eski kulak hastalıkları mütehassıslarından "Bunafon„ ve "Şuvartez„ gibi doktorlar kulaktaki gışai tabeli hakkında bir takım mühim mutaleatta bulunmuşlardır. Bütün fenler tecrübe esasına müstenit olduğu için, ben de aynı mütalâadayım. Gışayı tabeli, elyafı daireviye ve şuaiyeden müteşekkil ve cıgara kâğıdı gibi kesif, haricen beşerei cilt ve dahilen ise muhatî bir madde ile mestur, nim şeffaf bir gışadır ki, kulak harıcı ile kulak mutavassıtı yekdiğerinden ayırır. Bu gışanın meyli pek muhteliftir. Meselâ musikişinaslarda gışai tabeli, musikiye vakıf olmıyanlarınkinden ziyade amudidir. Meşhur viyolonistlerden mösyö "Gübelik„

asla kulakları ağrımadığını iddia ediyor, her ne kadar müşahedemiz bize birçok marazî tagayyurat gösterirse de bunun musikişinaslığa hiçbir tesiri yoktur.

Fazla olarak şurasında burasında muhtelif şekilde bir takım rusubatı kilsiye levhaları müşahede olunur. Sol kulak ta hemen aynıdır. Burada bizim için mucibi istifade cihet her iki gışanın pek ziyade mail olmasıdır. Meşhur bestekâr "Goltmark„ (61) yaşında olduğu halde bu gışalar marazî hiçbir tagayyurata duçar olmamıştır. Mösyö "Goltmark„ birçok zaman evvel kulaklarından birisinin ağrıdığını ve bunu tedavi için yardırdığı halde şimdi hiçbir eser bile kalmadığını söylüyür.

İşitme mecrasının geniş olması Viyanalı müşerrih "Hertel„ in fikrini meydana koydu. Çünkü bu müşerrih, ihtiyarlarda bu mecranın büyüdüğünü iddia ediyordu.

Meşhur orkestra şefi ve bestekâr mösyö "Feliks Vayngartner„ in iki gışası da tamamile kaimî idi. Ayni zamanda viyolonist olan diğer bestekâr mösyö "Rozeenosko„ nun her iki gışası renk tabiîsi üzere açık gümüşî olacak yerde sarımsı bir nişane arzeder. Parlak nişane hâli tabiîde önde ve aşağıdan yukarıya müteveccihtir.

Meşhur bestekârlardan etfal mürebbîsi "Jahobey„ in sağ kulağı, arasından aksamı

teşrihiyesi tamamile görülebilen gayet şeffaf bir gışaya maliktir. Bundan başka orada ekseriya vazih bir surette müşerrihlerin "Anolos Tempanigüs„ tabir ettikleri ayrıca bir halka görülür ki, gışaı tabeli bu halka içine geçirilmiştir.

Birçok asarı nefise meyanına getirmiş olan meşhur bestekârlardan doktor "Rişarstrars„ ın sağ kulak zarı hafif sarı bir renktedir. Ve aynı zamanda nim şeffaf ta değildir. Kulak kemiğinin kabzası az çıkıntılı olduğundan gışaı tabeli amudî bir hail gibi görülür parlak müselles te hemen gayrı mer'î gibidir. Sol kulağının zarında sarı renk daha hafif ise de buna mukabil bu kemikler çıkıntılıdır. Her ikisinde gışa amudidir.„

Küçük Mehmet, hakikat söylenmek lâzım gelirse, hırsızlık ve yankesiciliğe mütemail değildir. Onu bu yola düşüren bakımsızlık ve kimsesizliktir. O, bir zengin evlâdı olsaydı, Berlin veyahut Viyane konservatuarında bütün kabiliyetile tefrit ve terakkî eder ve hiç şüphesiz zamanın en meşhur bir musikişinas olurdu. Traviya, valânsiya, çardaş forstin, İstanbul gülü gibi alafranga parçaları gerek ıslık ve gerek bir tahta üzerine gerdiği bir tel ile ne güzel ve derin bir anlayışla terennüm ediyordu. Alaturka sazda da muvaffakiyeti vardı.

"Zurih„ mektebi profesörlerinden "Blöyler„

isterik ve nevrözlerin tetkik ve "Psiko-Analiz„ usulile tedavisi hakkında yazdığı mühim bir eserde bu gibi çocuklardan bahsederken :

(... Böyle zekâ ve istidatlar, nihayet hamisizlik yüzünden derin ve nihayetsiz bir heyecan ve hassasiyet içinde bir güneş gibi sönüp giderler ve büyüdükleri zaman ne kendilerine, ne de cemiyete müfit olurlar. Onlar artık isterik bir hasta gibi, ümit ve hayalleri de vücutleri kadar sönmüş ve yıkılmış bir halde yaşarlar !) diyor.

İşte, bu ve bunun gibi yavrucukların da aynı akibete düçar olacaklarında şüphe yoktur.

"Hırsızlar Padişahı„ ne diyor?

Bu çocuk da zenğin olmak istiyen bir hastadır ! Fakat, onu paradan ziyade cemiyet kurtarabilir..

On yedi yaşında vardı. Zayıf, asabî orta boylu ve esmer bir çocuktu. Her gün (sübyan koğuşu) nda arkadaşları ile kavga ettiğini söylerlerdi.

Kendisinin on bir yaşından beri hırsızlık ettiği rivayet ediliyordu. Bir gün hastalık bahanesile doktora çıkmıştı. Hastahanenin gayyur Baş hekimi Zâti bey onu

muayene edince bir şey bulmamış ve koğuşuna iade etmişti.

Akşam üstü angaryeye çıkınca bahçede babalı hindiler gibi kendi kendine kabarıp homurdanırken onu bana gösterdiler. Yanına gittim.

— Kendi kendine ne konuşuyorsun oğlum, dedim.

Eski bir aşina tavrı ile cevap verdi:

— Beyim! Nasıl konuşmıyayım.. Burada insanı deli ederler de, sonra karşısına geçip bir de alay ederler!

— Senden ne istiyorlar?

— Hiç.. Ben kızınca herkesin hoşuna gidiyor.. Bam telime basıyorlar, hiç yoktan hiddetlendiriyorlar!

— Şu bamtelini anlat bakayım, nedir?

— Ne olacak?! Buraya çok gidip gelmişim.. İki defa daha gelirsem: Tamam bir düzüne olacakmış!

— Peki, bu yalan mı?

— Hayır, yalan değil amma.. Her şey de kör kadı hikâyesi gibi pat diye insanın yüzüne vurulmaz ya, beyfendi!

— Canım kızdığın şeye bak! Bunda asabileşecek ne var? Kestirme bir cevap veremedin mi?

— Ne gibi...?

— Ne gibi olacak?. Size ne, dersin, geçersin o bir tarafa...

— Efendim, siz bizim kovuşu galiba görmediniz! Bunun geçecek öbür tarafı filân yok. Ufacık bir odada otuz kırk kişi burun buruna oturur ve yatarız. Hiç bu olur şey mi? Ben ufak aklımla bunun manasız olduğunu buluyorum da...

— Şunun doğrusunu anlat bakalım! Senden ne istiyorlar?

O, pürüzsüz bir İstanbul şivesile sözüne devam etti :

— İşleri güçleri alay!

— Fakat, bu alayda bir maksat vardır, değil mi?

— Canım, insanın bir defa adı çıkmasın dokuza, inmez sekize! Hırsızlığın bu eski bir zagonudur! Ben hapishaneye dokuz defa geldim diye kovuşta biribirlerinin ötesini berisini aşırıp benim üzerime atıyorlar, ben de asabiyim.. Kızıyorum, sonra karşıma geçip alay ediyorlar. Bir şey değil, bir gün elimden fena bir kaza çıkacak, duvardan bir taş çıkarıp birkaçının beynini deleceğim. Bu olacak!

— Bu kadar hiddete lüzum yok a canım! Hem sen hakikaten bu kadar mahkûm oldun mu?

— Dedikleri gibi değil. Fakat, birkaç defa bu menhus yere girip çıktım...

— Neden?

— Neden mi?! Saklıyacak mıyım?.. Hırsızlıktan!

— Bu yaşta...?!

— Ne var, beğenemediniz mi, beyim?

— Bunda beğenilecek bir şey yok... Müteessir oldum da onun için söylüyorum. Dışarda senin gibi genç ve sağlam bir çocuk için yapılacak iş mi yok?..

— İş çok amma, benim okumam yazmam yok, uşaklık gibi işler veriyorlar! Halbuki bunu ben yapamam.. Ben alnımın teri ile kazanmalı ve bey gibi yaşamalıyım!

— Lâkin senin yaptığın alın teri ile kazanmak değil. Başkalarının canını yakıp gayrı meşru bir snrette para tedarik ederek yaşamaktır! Günah değil mi?

— Ne yapayım, peşin söyledim, ben dışarda herkes gibi uşaklık ve garsonluk yapamam.

— Bir fabrikada da çalışamaz mısın?

— Hangi fabrikada.

— Çok, meselâ rejide veya sair şirketlerde.

— Mümkün değil. Çünkü bana yevmiye olarak verecekleri bir lirayı geçmez. Halbuki benim, bazı gün beş altı liraya ihtiyacım olur!

— Kimsen var mı?

— Kimsem olsa bu hale düşer miydim?

— O halde günde beş altı liraya neden ihtiyacın oluyor?

— Ben insan değil miyim. Haftada hiç olmazsa iki gece de şöyle bir birahaneye, bara, tiyatroya gitmez miyim?

— Fakat, insan yorganına göre ayağını uzatır. Varidat yokken bunları yapmağa kalkmak. Bahusus bu sinde!

— On yedimi bitirdim, hattâ evleneceğim bile. Sen ne diyorsun efendi?! Beni Beyoğlunda kaç kadın bekliyor, ondan haberin var mı?

— Acayıp! Demek o kadar çok ha...?

— Onlardan birisi türktür, hem de iyi bir aile kızı. Ona söz verdim, çıkınca derhal bir (voli) vurup kıyafeti düzünce onu alacağım.

— Demek hâlâ uslanmadın? San'atta devam edeceksin, öyle mi?

— Dedik ya be.. Sen de ne lâf anlamaz adamsın! Mademki bana: — Sen hırsızların padişahısın diyorlar. Beş on kuruşla nasıl geçinebilirim? Ya yolda beş on bin liralık bir cüzdan bulmalıyım, yahut bir zengin kızı ile evlenmeliyim ki, bu yoldan ve bu huydan vazgeçeyim!

— Yazık! Çok acırım sana oğlum.. Dünyada hırsızlık kadar fena bir şey yoktur! Başkasının parasını ve malını haberi olmadan çalıp yemek hem ayıp, hem de günahtır. Yarın senin de paranı ve eşyanı çalsalar memnun kalır mısın, yoksa arkasından küfür ve inkisar mı edersin?

— Ne yapayım, ben bildiğimi yapayım da, âlem ne isterse yapsın..

— Fakat, böyle şeyde inat para etmez! Emin ol ki sen kaybediyorsun! Ve bu fikirde devam ettikçe de daima kaybedeceksin!

Birdenbire durdu, bir ağaca yaslandı, gözlerini uzaktaki apartımana dikti :

— Peki amma, dedi. Şu apartımanda ben de oturmak ve kibarlar gibi yaşamak istemez miyim?

— Sen de sâyi ile para kazananlar gibi çalış, para kazan da apartımanda değil, Perapalasta otur!

Cevabımdan pek hoşnut kalmamakla beraber:

— Sahi, doğru söylüyorsun!

Dedi. Eski itiyatlarından nasıl vazgeçeceğini düşünerek gene asabî ve hırçın adımlarla mutbağa doğru koştu. İşte size, yarın cemiyetin başına bin felâket getirmeğe namzet bir çocuk!

İnsanlık ile hayvanlık arasındaki mesafe ne kadar azdır!

İlmin tahlil ve ihata çerçivesi haricinde kalan tiplerden..

İnsanların suretlerinden siretlerini anlamak çok müşküldür. Avrupada "Portreparle„ ve "Fizyonomoni„ âlimleri bu müşkülü hal ve izaleye çalışıyorlar. İnsan hayatta öyle kimselerle karşılaşırki, zahiren fena gördüğünüz halde insaniyet ve fazilet sahibi, vefalı, samimî, fedakâr ve muhitine müfittir. Keza gene zahirde çok iyi, munis, mütevazi ve sevimli

gördüğünüz bir kimsenin de katil, hile, desise, fitne, sirkat gibi efali görülür. İyilik ve fenalık vesilei inkişaf bulmadıkça sahibi hakkında derhal bir fikir ve mütalea beyan etmek doğru değildir.

Hapisanedeki müşahedeler meyanında bunun pek bariz emsali ve nümuneleri görülmüştür. İşte size görülmemiş ve tüyler ürpertici bir tip.. Tarihi insaniyetin emsalini pek az kaydettiği bir facia!

Onu taşra hapisanelerinden İstanbula naklen getirmişler. Zahiren mahkûmiyeti alelâde bir katil hadisesinden dolayıdır. Fakat, hadise, gayet feci bir diğer hadise ile alâkadardır ki, insanın dinlemeğe ve yazmağa heyecanı mani oluyor. Şimdiye kadar hayatlarını tetkik ettiğim üç bine yakın mahkûm içinde onun vakası insanî ve ahlâkî noktai nazardan bambaşka bir hususiyeti haizdir, çünkü o, vahşi bir ihtırasla fıtratın ahkâmına karşı gelmiş ve altı bin senelik insaniyet tarihinin kaydetmediği bir cinayeti irtikâp etmiştir, yani: Türkçe ve sade bir tabirle kendi kızının ırzına geçmiş ve sonra da masumeyi öldürerek vücudunu yok etmiştir!!!

Bundan tahminen on iki sene mukaddem (Bavyera) da bir çifçi, yetişmiş gelinlik kızını bir türlü kocaya veremiyordu. Kız köyün yegâne güzeli idi. Bir gün çifçiye komşuları der ki: "Canım, kız yirmi beş yaşına girdi,

bunun turşusunu mu kuracaksın ? Bu kadar güzel, asil gençler talep ediyor. Kızını ne için vermiyorsun ? „

Çifçi, nihayet bir akşam köyün meyhanesinde çok samimi bir arkadaşına derdini açar :

— "Ne yapayım ? Kızımı seviyorum.. Onu hiçbir erkeğin kolları arasında görmeğe ve hele ben hayatta iken göz göre göre elimle bir kimsenin koynuna vermeğe tahammül edemem. Ben şarabımı her akşam onun güzel ellerinden içer ve pembe yanaklarından öperek uyurum, anladın mı ?„ tarzında itirafatta bulunur...

Halbuki o hadise ile bu vaka arasında evvelâ göze çarpan bir fark vardır ki, yavrusunun izalei bikrine teşebbüs eden caninin aşk ve sevdadan haberi yoktur, o derece cahil, hissiz ve katı yürekli bir mahlûktur.

Saniyen şehvaniyetini üzerinde teskin ettiği kızcağız henüz (beş) yaşını ikmal etmiş, mini mini bir yavrucaktır !

Bu cinayet karşısında (Bavyera) lının günahı ne kadar ufak ve nisbetsiz kalıyor !

Vakayı yakinen bilen birkaç kişiden tafsilât aldıktan sonra merkumla görüşmek istedim. Müteaddit defalar bahsi bu mecraya dökmeğe muvaffak oldumsa da, o bu hususta ademi malûmat beyan etti ve daima ketum davrandı. Kendisinin alelâde bir katil hadisesinden sonra

feran zimethal olarak nahak yere mahkûm edildiği için pek ziyade meyus ve ruhen daima muztarip olduğunu ve çok söz söylemeğe takat ve mecali olmadığını söyledi.

Filhakika o, bir ruhiyatçı için çok şayanı tahlil bir tip idi. Vakadan sonra hastalanan vücudunu sürüklemekten aciz bulunan bu sefil mahlûk, her dakika vicdan azabı çekiyor ve her dakika biraz daha çöktüğünü hissediyordu.

Öyle ya.. Bir insanın vicdanını tazip edecek bundan daha mühim, bundan daha tüyleri ürpertici bir vaka olur mu?

Katil, bir akşam evinde ehemmiyetsiz bir şeyden kızıyor, kızını alınca sokaka fırlıyor. Kırlara doğru gidiyor. Nedense gözleri kararmıştır, fakat büyük bir sükûnetle ve itidali demle yavrucağını soyup izalei bikrine tasaddi ediyor. O vakit kızcağız, bu vahşi babanın pençesinden kurtulmağa çabalıyor, fakat hayvanlaşan pederin tehdidi altında bayılıp kalıyor, ve vahşi adam, bu suretle hayvanî zevkını sulbünden gelen yavrusu üzerinde tatmine muvaffak oluyor! Lâkin cinayet bununla bitti mi sanıyorsunuz? Hayır.. O, bu cinayeti bir de yavrusunun kanı ile örtmek istiyor. Kızı bir ağacın dibinde boğup, günahlarile birlikte toprağa gömüyor. Şehre dönüyor!

Bittabi çocuk ortada yoktur, bu hale herkes acıyor ve kaybolan kızdan dolayı kasaba halkı zavallı babayı teselli ediyor.. Halbuki zavallı olan halktır. Bir şeyden haberi yok. Vaka sonradan meydana çıkıyor.

Lâkin, hepsi bühtan, hepsi iftira... O, bunların hepsini ret ve cerh ediyor. Çünkü şahit yok! Fakat, tabiatin gözü yok mu? Ağaçlar, toprak, sema.. Ve nihayet Allah bu cinayeti görmedi mi? Bir müddet sonra bir başka hadiseden dolayı (Tabiat) bu caniden o masumenin intikamını almayı unutmuyor ve onu uzun seneler hapis cezasına ve bilhassa kurtulması adimülimkân bir hastalığa mahkûm ediyor!

Viktor Hügo: "Fenalıkları bir daha tekerür etmemek için zikrediyorum!„ demiş. Ben de, müşahedelerim arasında kara bir leke gibi daima göze çarpacak kadar korkunç ve iğrenç olan bu cinayet safhasını, insaniyet tarihinde bir daha böyle bir hadise kaydedilmemesi temennisile derç ve ilâve ediyorum.

İnsanlık ile hayvanlık arasındaki farkları düşünürsek, bu gibi facialar karşısında beşeriyetin henüz çok iptidaî bir terbiye merhalesini bile geçmemiş olduğunu görmez miyiz?

*
* *

Fıtratan ipokondrik yaradılmış tiplerden...

[Bu nevi tipler ekseriya maceraperest olurlar. Ya çok sefil, yahut çok yüksek tabakada emsali çoktur !]

Dr. Meriton

Kâzımın çok enteresan macerası vardır. O şimdi (ipokondrik) bir adam olmuş. Hüviyetini kaybetmiş. Galiba, onun başını bir aşk macerası sersemletmiş. Bu ciheti söylemiyor amma, hikâyeleri arasında öyle bir sergüzeştin kahramanı olduğuna delâlet eden ima ve telmihlerde bulunuyor. Ufak bir ceza ile hapishaneye gelmiş. Kimse ile görüşmez, birçokları gibi tazallümü hal etmekten ve başkalarının merhametini isticlâba yeltenmekten hoşlanmaz. Bazı mahpuslarla arasında bir gün bir din bahsi geçmiş, lüzumsuz taassuplara şahit olunca asabileşmiş..?

— Boyuna dinden bahseder durursunuz, bari dinin ne olduğunu bilseniz yüreğim yanmaz !

Diye hastane kapısının önünde söylenip dururken ona rastladım :

— Efendi kendi kendine ne konuşuyorsun? Dedim.

— Nene lâzım ?!

Demek isteyen bir nazarla yukarıdan aşağı

süzdükten sonra bir "Lâhavle..„ çekerek başını salladı ve meydana doğru yürümeğe başladı.

Uzaktan birisi :

— O deli ile konuşulur mu ? Gene babaları tutmuş.. Söylenip duruyor...

Dedi.

Bu tarizden onun hasta ruhlu bir adam olduğunu anladım, yürüdüm, kendisini tanır gibi görünmek vesilesile haleti ruhiyesini yakından tetkik etmek istedim :

— Arkadaş ben seni tanıyorum.. Kaçma hele dur bakalım !

Asabî adımlarını, elektrik cereyanına çarpmış bir insan sür'atile birden tevekkuf ederek tekrar yüzüme baktı :

— Hayır, ben sizi hiç hatırlamıyorum !

Dedi.

Onun bir Amerika vapurile (Nevyork) e amele olarak bir sefer yaptığını işitmiştim :

— Hele bir dikkatli bak ?

Kaşını gözünü oynatarak düşündü :

— Olabilir ya, insan hali bu ? Belki unutmuşum.

— Canım, sen Amerikaya giden Kâzım değil misin ?

— Evet...

— Peki, niçin saklıyorsun ?

— Sakladığım yok canım.. Fakat..

— Hattâ vapurda hastalanmıştın da, bir

protestan misyoneri seni bazı dinî telkinlerle ikna ve ilzam ederek hıristiyan bile yapmıştı.. Sen, o Kâzım değil misin ?

O, afalladı, menfi bir cevap verecek mukavemeti ruhiye gösteremedi :

— Evet, o benim amma, siz bunları nereden biliyorsunuz ? Yoksa siz de vapurda mıydınız ?

Ciddiyetimi bozmıyarak cevap verdim :

— Ona şüphe mi var ?

Sözüme itimat etmekle beraber, sordu :

— Siz ne münasebetle o vapurda idiniz ?

Düşünmeden :

— Asker kaçağı idim !

Dedim. Çünkü o tarihlerde gemilerde birçok asker kaçağı bulunduğu söyleniyordu ve o bunları biliyordu, inandı.

— Fakat, dedi. Sizi vapurda hiç görmedim !

— Kaptanlardan biri ahpabımdı, beni kamarasından dışarı çıkarmadı.

— Benim hastalığımı biliyorsunuz, değil mi?

— Elbet. Fakat, onu sizin ağzınızdan işitmek isterim. O protestan papası ile kamarada birlikte geçirdiğiniz günler..

— Ah, o mel'un günler ! Hakikaten ne azap içinde geçti ?! O şeytan suratlı herif gemide nerden de karşıma çıkmıştı...

— Ya.. Ben kamaramda bütün onları işitirdim, müteessir olurdum, fakat, elimde bir şey yoktu. Yanınıza gelemezdim..

— Vapurda görüşmüş olsaydık, ne güzel olurdu, bir Türk vatandaşı sıfatile beni himaye ederdiniz! Yahut, kimbilir, herif belki sizi zehirler, ikimizde kıpkızıl hıristiyan olurduk.. Beni yaptı ya! "Bu gece rüyana hazreti Mesih girecek!„ diye kamarada beni korkuttu. Deniz üstünde günlerce uyku uyuyamadım, ve işte bu (Merak hastalığı) ondan kaldı..

— Gemide neden hastalanmıştın?

— Kalbim varmış.. Ben ne bileyim? Hiç başıma gelmemişti. İstim boruları üstünde birdenbire donmasın mı?! Az kaldı, tekerlendiğim zaman soluğu ateş kazanının içinde alacaktım, bereket versin kapaklar ızgaralı idi, yere düşmüşüm.. Hemen kaldırdılar, kamaraya yatağıma yatırmışlar. Günler geçtiği halde, hafif fakat soluk aldırmıyan bir sancı beni Nevyorka kadar yataktan kaldırmadı. İşte o vakit vapurda suvarinin ahbabı olan bir protestan papası baş ucumda türedi, Nevyorka kadar yanımdan ayrılmadı, mütemadiyen beni dinî telkin ve tesellilerle zehirledi, durdu. Cahillik bu ya.. Ben de bir gece onun nasihatlerine dayanamadım ve protestan oldum!!.

— Neler telkin ettiği hatırında mı?

— İstirahatten bahsediyordu. Senelerden beri Türkiye ve Filistinde binlerce genci hıristiyan yaptığını gayet açık bir Türkçe ile anlatıyordu. Elinde bir gece ufak bir kitapla geldi, bu

kitabın ismi : (Secret of Health = Sıhhatin sırrı) idi. Bana birçok güzel ve müfit parçalar okudu. İstirahat hakkında diyordu ki : "İstirahati tamme ancak işten mutlaka keffiyet etmekten ibaret değildir; daha ziyade tebdili meşguliyet etmekle mümkündür. Tebdili işgalde sair kuvuetler ve adaleler işlettiriliyor. Bu suretle iştigalâtı zihniye ve bedeniyeyi birleştirerek bir kimse en az emek sarfile en çok iş işliyebilir.„

Tamamile hafızamdadır, bu sıhhî nasihatlardan sonra derhal din perdesini kurarak bir hokkabaz gibi oynamağa başlardı ve derdi ki : "Hakikî istirahat Cenabı Allaha iman etmekle temin edilir. Kalbinden hasta oldum diye Allahtan ümidini kesersen imansız gidersin! Kesbi hayat için ne edersen cümlesi müşevvikı iman olmak gerektir. Esbabı nefsaniyeye istinaden hayat ve sıhhat kanunlarına itaat etmek faideli olabilir. Fakat ancak iman ve muhabbet ile memlu olan bir kalp, ganî ve ebedî bir hayatla mesrur olur.

Menbaı hayat ve hareket olan Halıkın emirlerini yerine getirmek kulların vazifesidir. Bu vazifeyi hüsnü ifa edebilmek için ise gayet zahmetsiz bir yol vardır : Hazreti Mesih'in gösterdiği yol! Dünyada her şeyin kıralı olduğu gibi, dinin kıralı da Hıristiyan dinidir! Bu din salikleri protestan elbisesini de giyer yani protestan olur ise o mes'ut mahlûk ebedî

saadete ve selâmete irişir! İşte binai sıhhate sabit bir temel! Kâffei inşaati bu temel üzerine yaparsan hâlâs bulursun!„

O beni tedavî ederken doktor olduğunu anladım, fakat kendisi: "Baştabibimiz Allahtır. Biz onun asistanlarıyız.„

Onun teskin edici elleri muztarip asabelerin üzerinde dolaşmadıkça, tababet hiçbir hastaya şıfa veremez. Halk eden, dert ve şıfa veren ve nihayet öldüren odur. Onun lûtfuna Mesih'in şefaatile mazhariyet mümkündür!„ nağmesini günde birkaç defa adeta bir dua şeklinde tekrar ederdi.

— Amerika'da niçin kalmadın?

— Hastalığım mani oldu, çalışmak mümkün değildi..

— Şimdi hangi akideye sahipsin?

— Eskiden neysem, gene oyum.. Kırk yıllık Yani: Olur mu Kâni?! O, bir fırtına idi, Bahrımuhitten geçerken esti ve oralarda kaldı, gitti..

Bir mücrimin telâkkisi: Hapishaneler otomatik bir müzeye benzer!.

Bir rus hapishanesinde, ıslahı nefs ettiğine kanidir..

O vaktile memlekette süvari binbaşısı olduğunu söylüyorlardı. Beyaz Ruslardan olduğu

için mağlûp (Vrangel) ordusile memleketimize gelmiş ve o vakitten beri gazinoculuk, otel garsonluğu gibi muhtelif hizmetlerde bulunmuş. Aç ve yurtsuz kalmış. Ahlâkını kaybetmiş. İhtiyaç içinde aylarca kıvranmış.. Hırsızlık, dolandırıcılık namına yapmadığı kalmamış! Nazarları insana az, çok itimat telkin etmekle beraber, o artık eski bir devletin binbaşısı değil - dolandırıcı, yalancı ve hilekâr diye tanınmış! Asaletinden eser yok. Vakar ve haysiyetini ve yakın mazinin kendisinden uzaklaştırdığı necabet ve nezaketini tekrar bulamıyacak kadar düşmüş, çamurlanmış.. Ve cemiyet yüzüne temiz bir nasiye ile bakamıyacak derecede kirlenmiş!

İşte böyle bir tip ki, kırkı geçkin olduğu halde otuz yaşında bir insan kadar zinde ve genç.. Hapishaneye bir dolandırıcılık yüzünden düştüğünü ve orada geçirdiği hayattan çok büyük dersler aldığını söyler. Bir gün kendisile görüşürken bana dedi ki :

— Burası hakikaten bir mektepten ziyade, eşyası daima değişen otomatik bir müzeye benziyor. Zira her gün türlü türlü renk ve tabiatte, türlü türlü şekil ve kıyafette insan nümunelerine tesadüf ediyoruz. Hangi müze, eşyasını bu derece zengin modellerle zairlerine arzetmiştir? Halbuki burada, bu insan meşherinde ben kısa zaman içinde neler gördüm.

— Gördüklerinizden hasıl olan intibaları sorabilir miyim?

Dedim.

Zeki adam derhal cevap verdi:

— (1) Bir daha buraya düşmemek,
(2) Düşkünlere karşı daha fazla rahim ve şefik olmak,
(3) Beşeriyetin, âcizlere karşı hâkim ve zalim zümrelerine nefret etmek,
(4) Ah ve enini işitmek ve ıztıraplara koşmakta ve şifa bulmakta teehhür göstermemek,
(5) Bir dilim ekmeğin yarısını yanındaki aç ve muhtaç insana vermek.

İşte şimdilik bu duygularla mütehassisim. Bu beş nokta, ihtırastan uzak hislerimin mahsulüdür..

O, çok hisli bir adamdı. Bu insan meşherinde gördüğü elvahı sefalet hiç şüphe yok, onda büyük bir intibah uyandırmıştı.

Onun hisleri, Amerikalı milyoner (Vilson)un fikir ve kanaatlerine pek müşabih idi.

Avrupada zaman zaman görülmüştür: Bazı müellifler ve romancılar zından ve mahpus hayatını ve mahkûmların ahvali ruhiyelerini yakından tetkik ve müşahede etmek üzere ehemmiyetsiz cürümler işliyerek on beş gün ve yahut bir ay ceza ile hapse mahkûm olurlar

ve hapishanelere girerler. Bu kabilden olmak üzere Amerikada meşhur milyonerlerden Mister (Vilson) da (Şikago) dan namı müstearla bir kasabaya giderek orada kasden işlediği bir cürümden dolayı altı aya mahkûm oluyor ve mahbese atılıyor. Vilson, hapishaneye on parasız ve ailesinden habersiz girdiği için orada çalışarak hayatını kazanmağa mecbur oluyor. Gerçi Amerika hapishaneleri bizim en büyük otellerimizden daha muntazam ve lüks bir mefruşat ile döşenmiş ve mahkûmun kazancından sahibini müstagni kılacak bir şekil ve mükemmeliyeti haiz ise de, Mister Vilson, hapishanenin imalâthanelerinde marangozluk yaparak mahkûmların ruhuna nüfuz etmek imkânını buluyor, ve aynı zamanda da idare kendisine her gün için bir yevmiye kaydediyor. Hapishaneden çıkarken birkaç yüz dolarlık bir sâyı amel ücreti almakla beraber, kafasının içini de nihayetsiz hatıralar ve mahkûmiyete ait garip ve feci maceralarla doldurmuş bulunuyor !

Mister Vilso'nun hapishaneden çıktığı ilk hafta, (Şikago) tiyatrosunda müşahedelerine ait verdiği bir konferansta Cemahiri Müttehidenin birçok memleketlerinden gelen ruhiyat mütehassısları ve muallimleri ile muharrir, gazeteci ve romancıların adedi (dört bin) i mütecaviz idi. Vilso'nun orada katilleri, yan-

kesicileri, meşhur hırsızları ve kuttâi tariklerle kız kaçakcıları hakkında gayet mühim ve müfit malûmat vermiş (ve üç yüz elli) ye yakın müşahedesinden ve sergüzeştlerinden bahsetmiştir.

Hapishanedeki Rus mahkûmunun kanaatlerinini, ufak farklarla bundan sekiz sene mukaddem Mister Vilson (Şikago) dan beşeriyetin sağır kulağına haykırmış ve ruhiyatçılarla romancılara: Gözlerini zındanların sefil ve betbaht sakinlerine tevcih etmelerini tavsiye etmiştir.

Filhakika hapishaneler, şifahaneler ve buna mümasil müesseseler ahlâkıyat ve içtimaiyat noktai nazarından ilim adamlarımızla bazı müellifler tarafından tetkik edilecek meçhul bir cihandır. Zengin ve beşeriyet için şayanı iştifade bir tetkik ve tetebbü sahası dururken, hayalhanesinde bir mecnun veya bir katil yaratarak, böyle bir şahsın ahvali ruhiyesini bir defa olsun görmeden kalem yürüten muharrirlerimiz için bu bir nakisedir. (Bir şeyden bahsetmek için onu bilmek lâzımdır!) sözünü bundan dört yüz sene evvel "Kristof Kolomp„ söylemiş..

Yankesiciliği sinemadan öğrenen bir "tramvay sansarı„ hayatını anlatıyor!

Genç yaşta alkol iptilâsı yüzünden hapishaneye düşenler..

Beyoğlunda Aynalıçeşmede otururmuş. Bir metresi varmış, çok müsrifmiş. Onu bu hale getiren o kadın imiş.

Zayıf, uzunca boylu, bıyıksız, yirmi altı yaşlarında. Ermeni milletinden. San'atında oldukça mahir bir kılefteci..

Alkolik tiplerden. Konuşurken başı ve elleri titriyor. Gıdasızlık bu zafiyetine inzimam edince büsbütün çökmüş. İlk zamanlar daha doğrusu tevkifhanede mahkûmiyetine kadar, belki beraat eder ümidile metresi kendisine maddî, manevî yardımda bulunmuş. Fakat on sekiz ay cezayı yeyince, kadın bir daha semtine uğramamış!

Mütecessis nazarları herkesin dikkatini celbediyordu. Angaryeye çıkmıştı. Ekmek tevzi mahallinde bekliyorlardı.

— Baksana bana...

Dedim. Başını çevirdi, beni gördü :

— Ne var beyim? Emriniz...

Dedi. Yanıma doğru geldi.

— Seni tanıyor gibiyim de..

Dikkatle yüzüme baktı. Şüphesiz tanımadı, Fakat :

— Benim de gözüm ısırıyor amma..

Diye gülümsedi.

— Al şu cıgarayı canım! Daha ekmek vaktine çok var.

Cıgarayı yaktı. Yanında kendisinden daha genç ve zeki bir çocuk kulak kabartmış bizi dinliyordu.

— Canım, seni ben tanıyacağım amma, bilmem nerede görmüşüm?!

— Kimbilir beyefendi, insan insana benzer ya..

Kulak misafiri olan çocuk dayanamamış olacak ki kahkahayla güldü.

Ben çocuğun bu telmihinden bir şey anlıyamadım :

— Tramvaya binmemek mümkün mü? Ben de herkes gibi...

Sözümü tamamlamama meydan vermeden :

— Öyleyse oradan tanırsınız! dedi.

O, suratını asmış, bir şey söyliyemiyordu.

Çocuk ondan kuvvetli ve haşarı idi. Aralarında bir gürültü çıkmaması için :

— Yavaş konuşunuz! Patırdı istemez.

Tarzında söylendim. Çocuğa da bir cıgara uzattım. Biribirlerinin yüzlerine baktılar ve bir lâhze sükût ettiler.

Çocuk sabırsızdı, ilkinden daha mülâyim davrandı ve içinden gülerek :

— Ona tramvay sansarı ! derler..

Dedi.

Pangaltıda otururken onu tramvayda muhakkak görmüştüm.

— Hangi saatlerde tramvayda bulunurdun? Söyle bakayım..

Dedim. Biraz tereddütten sonra, pürüssüz bir türkçeyle cevap verdi :

— Yazın akşam dokuz... Kışın da beş ile yedi buçuk arasında.

— Ne kadar devam ettin bu vazifeye ?

— Onu söyliyemem.

— Peki iki buçuk saat ne yapardın ?

— Ne yapacağım ?! İşime bakardım. Arabadan arabaya kuş gibi seker...

Arkadaşı gene lâfa karıştı :

— Paraları da şöylece cepten çekerdi ! dedi.

Onun canı sıkıldı :

—Haydi defol şuradan. Başımı belâya sokma! Tak ense kökün budur diye bir inersem geberirsin ! Sonra adam sayarlar da ona yanarım...

Öteki ?

— Vay ensem..

Diye alay ederek uzaklaştı.

(Sansar)ın yanına sokuldum :

— Sen ona bakma ! Görüyorsun ki çocuktur.. dedim.

Başını yarı hiddet, yarı teessürle salladı :

— Veledizna, ne olacak! Bir laf eder ki. İnsanın beyni oynamamanın kabili yok.

— Canım, buraya gel. Biz lâfımıza bakalım: Eski hikâyeleri dinlemek eğlencelidir. Aanlat canım sen de sonra ne yapardın?

Soluk benzi büsbütün kül gibi olmuştu. Düşündü, titriyen başını durdurmak istiyor gibi ikide birde elini saçlarına doğru götürüyordu:

— İşte, beğim, dedi. Sonra toplayabildiğim parları bizim (Gaco - kadın) a yedirdim. O da çok müsrüftü. Para tutmadı. Bugün burada çektiğim sıkıntıyı ben bilirim!

— Eskiden ne iş yapardın?

— Eskiden çocuktum, sinemaya çok giderdim. Hırsızlığa ait filimlere çok meraklıydım, onları severdim. Babam fakir bir kundura tamircisiydi: "Mektebe git te adam ol. Sinemada ne öğreneceksin?!„ derdi. Çok doğru söylermiş. Ben her dersi sinemadan aldım. Hele bir gün bir Amerikan filminde polisler büyük bir hırsızı takip ediyorlardı.

Halbuki hırsız o gün tramvayda kondoktörlük yopıyordu, polisler farkında olmamışlardı. İşte o günden sonra sansar gibi tramvaylara çullanmağa başladım! Zaten kılefteciliğin en tatlısı tramvay arabalarında olurdu.

Herkes akşam üstü işinden çıkar, ellerinde paketler, karanlıkta üst üste tramvaylara binmeğe

çalışırlardı. Ben de o vakit ekseriya arka tarafta ve ayakta sıkışık olan mahalde yolcuların arasına karışırdım. Fakat, şimdi mahvoldum. Başkalarına fenalık etmek çok kötü şeymiş!

— Şimdi bu fenalıklardan dolayı vicdanında bir azap duyuyor musun?

Sansarın gözleri sulandı, hapishanelerde ıztırap ve mahrumiyet, mücrimlerde büyük bir intıba uyandırıyordu. İskeletleşmiş vücudu sarsılır gibi oldu:

— Bazı geceler, yaptıklarım rüyama giriyor. Babamın hayali beni boğuyor zannediyorum. Uyku uyuyamıyorum. Babam çok iyi bir adamdı. Merhameti fazla idi. Ben küçükken biraz insafsızdım. Bir gün evdeki kediyi diri diri çamaşır kazanının içine atıp çırpınmalarını seyretmiştim. Şimdi de Allah beni öyle bir kazanın içine attı ki, her gün yanıyorum da gene canım çıkmıyor, ölmüyorm!

Hakkı, fizyonomonide, hiç bir tasnife girmeyen, şayani dikkat bir tiptir

12 yaşında evlenmeğe kalkan, zeki ve mağrur bir çocuk..!

"Hakkı„ nın hayatı, çocuk psikolojisi ile iştigali olanlar için şayanı tetkik ve tahlil safhalar arzeder.

Daha henüz on iki yaşında iken (aşk) ı hisseden ve mağaralarda aylarca sevgilisi Sabahatle aşk hayatı yaşayan ve hattâ evlenen bu garip mahlûk, izzeti nefsi fevkalâde yüksek, fakat himayesizlik yüzünden yangın yerlerine düşerek bütün hüviyetini ve ahlâkını kaybeden, yaşı küçük ve başı büyük bir çocuktur.

O da, bittabi, ekserisi gibi sirkatten birkaç aya mahkûm olarak hapishanenin - yirmi yaşındakilere de çocuk dediği - sübyan kovuşuna düşmüştür.

Onu, bir gün angaryeciler arasında, karlı ve soğuk bir havada, yalın ayak, başı kabak, sırtında odun taşırken bana gösterdiler ve:

— İşte, Hakkı budur. Macerası büyük bir roman mevzuu olur!

Dediler.

Bir başka gün onu bahçede tekrar gördüm ve çağırdım:

— Oğlum, biraz gelir misin?

— Geleyim efendim.. dedi.

Başta eski memurlardan mahkûm bir efendi vardı, o Hakkıyı ve macerasını tanıyordu, ona sert bir tavurla işaret etti:

— Otur şuraya!

Çocuk, bu gibi muamelelere alışmış olmakla beraber, benim yanımda biraz kızardı ve muhatabını keskin bir nazarla süzerek yere çömeldi.

Hakkıya dedim ki:

— Oğlum, sen Sabahat isminde bir kız sevmiş ve onunla evlenmişsin ! Ben bu hikâyeye inanmıyorum, bu doğru mudur ?

— İnanılmayacak ne var ki.. Elbette doğrudur ! Sevmek ve evlenmek inhisarı yok ya...

— Şüphesiz...

Dedim, bir sigara uzattım. Fiyakalı bir kibrit yakışı ile sigarasını tellendirdi.

— Peki anlat bakalım, Sabahati nasıl tanıdın ve nasıl sevdin ?

— Bu sualim pek hoşuna gitmemiş gibi gözlerini kırpıştırdı ve elini kalbinin üstüne koyarak derin bir ah çekti :

— Aşk ölür mü sanıyorsunuz ?

— Hayır, öyle bir zanda bulunan yok !..

— Olabilir ya, şimdi herkes maddîleşti de..

— Biz o maddî insanlardan değiliz oğlum. Senin haline acıdığımız için, eninlerini ve maceranı dinlemek arzusundayız !

Sigarasını çekti. Mütefekkir bir insan zekâsı ile düşündü, hatıralarını karıştırdı :

— Benim eninlerimi dinliyeceksiniz ha ?! Peki.. Fakat, bu, emin olunuz ki, bana çok garip geldi. Doğrusu ya, benim gibi bir mağara yabanisini karşısına alıp ta iltifat ve sigara ikram edecek sizin gibi bir insanla hayatta karşılaşacağımı hiç ümit etmezdim. Dert ve ıztırap dinlemek.. Bu, o kadar büyük bir fazilet ki.. Bunları siz bilirsiniz ya, tekrar etmek küstah-

lıktır ! Yalnız, şimdi elinizi kalbime koysanız da, şu dakikada duyduğum heyecanı görseniz... Benim maceram ! Evet, bu bir insan için, bir romancı için ne kadar mühim ve meraklıdır. Bana geçen gün de birisi, sen Amerikada olsan bu maceranı nakletmekle milyoner olurdun ! dedi. Evet beyim, başımdan geçen vakalara ve felâketlere bir çocuk tahammül edemez. Felâketim çocukluktan yani dört yaşından başlar. Aksaray yangınından annemle çırçıplak sokakta kalınca, biçare kadıncağız kederinden vefat eder, ben de ayni felâketi görmüş bir komşu kadının yanında kalırım.. Bu kadın bana yedi yaşıma gelinceye kadar baktı. Sonra sokağa bıraktı, eve almadı. Ben de yangın yerlerinde tanıdığım çocukların yanlarında ve duvar diplerinde gecelerimi geçirmeğe başladım. Artık, kendi maişetimi kendim tedarik etmek mecburiyetinde idim. Üzüm üzüme baka baka kararır derler, ben de o viraneliklerde yaşayan yetim çocuklar gibi dilenmekle karnımı doyuruyordum.

Böylece sefaletin aguşunda on iki yaşına kadar sürüklendim. Yattığımız mağarada benimle beraber büyüyen Sabahat isminde bir kız vardı. Onun da benim gibi kimsesi yoktu. Oraya sığınmıştı, işgüzardı, çalışarak Ayşe kadına kendisini sevdirmişti. Hepimize Ayşe kadın bakıyordu. Bu kadın vaktinde bir ufak

memur anası imiş, merhameti fazla idi. Bir gece gelmedi. Ertesi günü, daha ertesi günü gene gelmedi. Bir yerde ölüp kaldığına hükmettik. Öyle de olmuştu. Onun cesedini bir ay sonra galiba Firuzağada buldular. İşte felâketimiz ondan sonra yüz gösterdi. Çünkü Ayşe kadının gaybubeti belimizi bükmüştü. O bize bir ana gibi bakıyordu. Sabahatle seviştiğimizin bile farkında idi, fakat oralarda olmazdı.

Yalnız :

— Çocuklar! Fazla ileri gitmeyin ha..

Diye bizi azarlardı.

Sabahat benden bir yaş büyüktü, o on üç yaşında, gösterişli ve esmer güzeli bir kızdı.

Onu bayılasıya, çıldırasıya, ölesiye seviyordum! Geceleri bir yerde, yani bir kubbe altında yattığımız halde kendisinden bin müşkülât ile ancak bir buse alabilirdim!

O :

— Hakkı yaramazlık istemez. Evleneceğiz.

Diye beni teselli eder ve aşkımı uyutmağa çalışırdı.

Bir gece sabır ve tahammülüm tükendi. Tanıdığım bir imam vardı, doğru ona gittim. İmamla birlikte iki de şahit buldum, aldım getirdim. İmam yolda aksilik etmeğe başladı, halbuki imamın canı elimde idi. Onun öyle bir dalaveresine şahit idim ki, polise bir haber versem kuyruğu derhal kapana kısılırdı. Yangın yerinde kulağına fısıldadım :

— Nikâhımı istersen kıyma! Fakat, biliyorsun ya...

Siyaset derhal değişti. Kafam kızınca o deliliği yapacağımı tahmin edecek kadar aklı ve feraseti vardı. Nihayet bizim yuvaya girdik; bir dua, birkaç şişe gazoz... Zaten nikâh dediğin nedir ki?! Beş dakikada oldu, bitti. Hoş, biz de âleme yayacak değildik ya! İşte, Sabahatin kuru bir taassubu beni o gece seksen kuruştan çıkardı!

O geceden sonra hayatımız değişmişti. Sabahati çok kıskanıyordum. Birisi arkamızdan bizi takip edecek ve yerimizi öğrenecek diye ödüm patlıyordu. Yangın yerinden uzaklara doğru açılamıyordum. Lâf aramızda, kadına inan olmaz! derler. O biraz hoppa mizaçlı idi, aynanın karşısına geçince kendisini çok beğenirdi, bu her kadında var, derler amma, ondaki daha başka ve daha fazla idi. Bunun için aylar geçtikçe Sabahate karşı olan itimadım azalıyor, fakat aksi gibi, aşkımın ateşi ve alevi gittikçe artıyordu. Ondan ayrılarak uzaklara gidip işliyemiyor, ve onun istediklerini kolaylıkla tedarik edemiyordum.

— Eh, sonra ne yaptın?

Hakkı, soğuk kanlılığını muhafaza ederek devam etti:

— Nihayet bir gece, yuvamızın keşfedildiğinden korkarak intihara karar verdim. Fakat,

Sabahat: — Sen bir erkeksin! Bu derece cesaretsizlik sana yakışır mı?

Dedi. Bu söz, fena halde erkeklik gururuma dokundu ve elimdeki bıçağı yere fırlatarak - hayatla çarpışmak üzere - mağaradan çıktım...

— Nereye gittin?

— Bu sualime, gözlerinin akını kaydırarak manalı bir tebessümle:

— Artık, dedi. Bunu da anlamıyacak ne var? İşçiliğe... Sanat sağ olsun!!!

Genç ve güzel bir kız, hayatının günden güne değişen safhalarını onlatıyor

(Bedia) nın havaîliği, sıkı bir disiplin ve taassup içinde yaşamasından ileri gelmişti..

Bazı mücrimlerin tezahuratı ruhiyelerini nazarı dikkate aldığımız zaman, heyeti içtimaiyenin uhtesine terettüp eden beşerî vezaife müteallik ihtimamsızlıklar karşısında kalırız.

Bediayı bu çerçeveden hariç addetmekte hakkımız vardır. Çünkü, cemiyet ve aile bu yaramaz çocuğa karşı vzifesini yapmış sayılabilir.

Bedia. Bu isim, onun zaman ve mekâna göre değişen bir çok isimlerinden biridir. Sarı saçlarile örtülü büyük başı ve geniş nasıyesi, zekâ ve kabiliyetine büyük delil olan ve kâ-

inatı yalnız kendi adesei rüiyetinden gören bu kız, Arnavut ırkına mensuptu. Babası ticaretle meşgulken tahsil ve terbiyesine her ne kadar ihtimam etmiş ve bu suretle aile muhabbet ve kontrolundan da uzak kalmamışsa da, daha pek küçükken· onun dımağında yerleşen "Hayatta azamî tezevvuk ve saadet„ zihniyetine mağlûp olmaktan kendini kurtaramamış ve bu hissin esir ve mağlûbu olarak bir gün, veçhei azimetini bildirmeksizin aile yuvasından uzaklaşmıştır.

(Saadet) in bir yalan ve bir telâkkiden ibaret olduğunu elân anlıyamamış olan bu zavallı mahlûk, nihayet aradan seneler geçtikçe aile ile olan rabıtasını büsbütün kesmiş ve kaybetmiş, yalnız hüsnüne mağrur; mevhum gayesine vasıl olabilmek ümit ve həyalile, yirmi iki yaşına kadar, hayatın her safhasında düşüp kalktıktan sonra tarikı fuhuş ve sefahette lengerendaz olmuştur.

"Makyaj„ da mahareti olmıyan insanların sahnei hayatta oynıyacakları rollerde muvaffak olamıyacaklarının en büyük delili, cemiyetin yaldız ve boyaya olan meclûbiyetinden o insanların bihaber olmalarıdır. Hapishanedeki sefillerin ahval ve vaziyetlerini tetkik edersek, bunların kısmı azamını hayatta cemiyete karşı sade beceriksizlikle edebiliriz.

İşte Bedia da bu zümreden ve bilhbssa

zekâsı ile hüsnünün kendisini iğfal ettiği fahişelerden biridir. Fahişe, diyorum.. Çünkü bu, elindeki vesikadan maada, kendi kendine izafe ettiği bir sıfattır.

— Ne iş görüyorsunuz?

Dediğim zaman, gırtlağıma sarılacak gibi asabî bir hamle ve tehevvürle verdiği cevap:

— Bana fahişe diyorlar..

Cümlesinden ibaret olmuştu. Kunduracı, elektrikci, arabacı, boyacı ilâh gibi. Serbest söylenebilecek san'atlardan biri olduğunu o vakit anladığım bu cevabı, ne kadar düşerse düşsün, bir kadın ağzından işiteceğime ihtimal vermezdim. Bir müddet bu cevap karşısında bir şey söyliyemeden durdum.

Çok asabî ve müteheyyiç olduğunu anlıyarak çekildim, gittim.

Ona bir başka gün tesadüf ettim. Neşeliydi. Yanıma geldi:

— O gün size kabaca muamele ettim. Affedersiniz! dedi.

Bir hırsızlık maddesinden dolayı bir ay mahkûm olarak ilk defa hapishaneye geldiğini söyledi. Halbuki, ben tevkifhaneden onun hayatına ait malûmatı almıştım. Garip itiyat ve mantıklarından bahsederken, kendisine kendi hayat ve fikirlerinden bir kısmını söylemiştim. O vakit derin bir şaşkınlık içinde gürültülü bir kahkaha koparmış, ve:

— Bu malûmat ancak bir gazeteci merakile elde edilebilir. O halde benim hayatımdan bahsedeceğinize de şüphe yoktur!

Diye gülmüştü.

Şeytanetle mümteziç zekâsı, sönmek üzere bulunan bir akşam yıldızına benziyordu. Penbe boyaların altından solgun benzi kolaylıkla görülüyordu. Anut ve zaptı rapta girmiyen bir ruhu vardı. Ona muarız bir fikir söylediğiniz zaman, hâkim, zâbit - hattâ âşık - ne olursanız olunuz, derhal isyankâr bir vaziyet alıyor ve her şeyi kırmak istiyordu.

Bu tezahuratı ruhiye, şüphesiz ki onun (aşk ve muhabbet) de de aynı hasiseye malik olduğunu gösteriyordu. Bu, öyle bir kadında tebarüz eden çok garip ve şayanı tahlil bir haleti ruhiye idi.

İsyan şeklinde ifade edilebilen bu inkıyatsızlık hemen daima terbiye ve nezaket hududunu aşar bir suretie tezahür ettiği için, buna kadın gururundan ve kadın izzeti nefsinden mütevellit bir haleti asabiye demek te doğru olamazdı; zira macerası ve bilhassa son iki senelik sahaifi hayatı, bir kadın gururu ile telif kabul etmiyen haller ve izzeti nefissizliklerle dolu idi.

Bence bir haleti maraziye şeklinde tezahür eden bu hal: "Tasannu„ hastalığından başka bir şey değildi. Bir çok kadınlarda müşahede

edilen tasannu, caliyet ve fazla öğünmek gibi itiyatlar Bediada bir hastafık halini almıştı.

Bedia, fuhşa nasıl düştüğünü anlatırken dedi ki :

— Benim yaralarımı deşmeyiniz... Göreceğiniz manzaradan korkar ve kaçarsınız !

Ve sonra muhitine hissettirmeksizin kendini yukarıdan aşağı süzdü :

— Ah yarabbi ! Ben neydim, ne oldum ?!

Dedi. Fakat, derhal kendini topladı. Tesirlerini gizlemek istiyordu :

— Söyleyiniz Bedia hanım ! dedim, hâlâ mağrur musunuz ?...

— Neye ?...

— Güzelliğinize !

Dudağını büktü ve bir külhanbeyi tavrile omuzunu silkti :

— Ondan artık eser mi kaldı ?!

Nisvaniyetin değil - melûn bir hırsın tevlit ettiği "Mağrurlanma„ hastalığı hâlâ yakasını bırakmıyordu. Gözlerinin ucunu kıvırarak :

— Maamafih, emin olunuz ki, peşimde daima dört beş âşık gezer.

— Bunlardan birini intihap etmek mürüvvetini göstermez misiniz ?

— Ah, ne yapayım ? Gönlümü eğlendirmek hepsinden iyi. Kalbimi birisine kaptırıp ta divane gibi peşinden mi koşayım ? Onlar benim arkamdan gelsinler.

— Peki amma, onlar da insan değil mi?

— Canım: Düşündüğünüz şeye bakın. Erkekleri avutmaktan kolay ne var?

— Avutmakla ne kazanırsınız?

— Hepsini elde eder ve oyalarım.

— Lâkin o zavallıları esir gibi kullanmak, oyalamak günah değil mi?

— Onlar benim esirim iseler, ben de zevkimin esiriyim. Herkesin karakteri biribirine uymaz. Bilhassa ben hiçbir kadına benzememek için yaşıyorum. Lâkin bu hissimi size çok mahrem söyladiğim için (Antrparantez) kaydetmenizi rica ederim. Arzum şudur ki, ben bizim sefahet âlemlerimize benzemiyen büşbütün başka bir âlemi zevk ve safanın hiç sabahı olmıyan uzun ömürlü gecelerinin tek bir yıldızı olarak kalayım.. Ve benden daha parlak ve cazibedar bir başka yıldız görmeden sönüp gideyim.

— Hüsnünüzün en parlak ve cazibedar devirlerinde tatmin edemediğinizi söylemiş olduğunuz bu arzunuza bundan sonra muvaffak olacağınızı zannediyor musunuz?

— Hayır, asla ümit etmiyorum. Yalnız, bu arzu bende (İdefiks) halinde yerleşmiş ve beni âdeta bir çılgın haline koymuştur. Ancak, dedim ya, kuru ve boş bir arzu. Bereket versin ki, aşka inananlardan da değilim. Eğer o mevhum cismin varlığına da inanmış ve kendimi,

demin dediğim gibi, bir âşıkın oyuncağı şekline sokmuş olsaydım, vay benim halime..

— Demek ki, aşkın varlığına da inanıyorsunuz.

— Ona şüphe mi var... Ne "seni seviyorum, senin için ölüyor„ larla başlıyan münasebetler bilirim ki, kışın açılan güneş hararetinden daha imtidatsız, geçip gitmiştir. Ben size, uzun lâfın kısası, bir şey söyliyeyim mi : En iyisi havaî olmaktır !

*
* *

Husulü mümkün olmıyan arzu ve emeller peşinde koşarak, bile bile kendini levs deryasına atan Bedia ve onun gibi bir çok zavallılara acımamak kabil olmıyor! Böyle çamur deryasında yüzen bir felâketzedeyi fazla dinle. mek için insanın mermerden hissiz kalbi olmalı.

Bütün cürümlerin musebbibi : İçki, para, kadın..

Salih, nişanlısını nasıl öldürdüğünü anlatıyor !

"Nişanlımın üzerine saldırdığım zaman, o : [Salih ! Aldanıyorsun ! Günahtır.. Ben senin için yaşıyorum. Bu gece en mesut bir gecemizdir; çünkü namuslu aileler gibi bir yuva kurup yaşamağa karar verdik... Bana kıyma ! Bigünahım.. Pişman olursun !] diye yalvardı. Fakat ben, bir dişi kaplandan daha insafsız davrandım ve vücudünü parçalamağa başladım ! „

Hapishanelerin bin bir feryada makes olan

duvarlarında toplanmış öyle enin ve ıztıraplar vardır ki, gözünü ve kulağını oraya çevirmiyen hiç bir muharrir onları uzaktan göremez ve işidemez.

Hapishaneler, cemiyeti harekete getirecek bir cıhanı tetkik ve tetebbüdür; tabiri diğerle, âlem içinde bir âlemdir ! Kutupları keşfe binlerce seyyah gittiği halde, bu âlemin hayatı meçhul sekenesini tetkika bir zair bile gitmez.

Cemiyet, hapishanedeki iniltileri duysa ve en metin, hissiz kalpleri bile harekete getiren sefalet levhalarını bir defa yakından seyretse; insanî vazifelerinde gösterdiği alâkasızlıktan dolayı, eminim ki, utanacaktır...

Nevyorktaki "Fennî detektif„ müessesesi müsabakasına iştirakim dolayısile bir buçuk seneden beri hapishanelerde icra ettiğim ilmî ve ruhî tetkikatım neticesinde, ihtiyar ve arzusu ile cürüm işlemiş hiç bir mahkûma tesadüf etmedim.

Bazı fitrî kabiliyetler müstesna olmak üzere hepsi de herhangi bir ihtiyaç veya bir sebep ve zaruret ile duçarı felâket olmuştur. Zindanlardan yükselen iniltilerin akislerini ve bu hadiselerin psikolojik neticelerini tahlil edersek "mesuliyet„ in, doğrudan doğruya "cemiyet„ e ait olduğunu görmekte müşkülât çekmeyiz !

İsviçre, Hollanda, Danimarka, İsveç ve daha başka memleketlerdeki hapishanelerin zaman

zaman boş kalmalarındaki avamil ve müessirattan biri de "terbiye müesseseleri„ nin faaliyetleridir.

Bizde, mücrimlerin, kanunun verdiği cezalarla ıslahı hal edememiş ve hayatta tekrar kabahat işliyerek hapishaneye düşmüş olmalarındaki sebep aşikârdır: Fenalığa mütemayil fertleri ıslâh ve irşat edecek "terbiye müesseseleri„ nin ademi mevcudiyeti ve binnetice "cemiyet„ in ihmal ve lâkaydisi..

Teknik asrında hurafelere bağlanan zümreler için en büyük düşman: (teceddüt) olduğu gibi, gene bu asırda bütün insanların vicdanına musallat olan en büyük düşman da: (Hırs ve tamâ) dır.

(Hırs ve tamâ) sahipleri yalnız kanunla karşılaşmaz... ekseriya (cemiyet) ile yüz yüze gelir ve en büyük fanalıklar - cemiyetin ihmal ve lâkaydisi yüzünden - oradan doğar, oradan yayılır.

Heyeti içtimaiyenin huzur ve emniyetini selbeden bütün fenalıkların - gerek cemiyet ve gerek fert arasında vuku bulsun - menşei: Zaıftır!

Yüz binlerce tecrübe ile sabit olmuş bir hakikattir ki, insanın üç şeye karşı "zaaf„ ı vardır:

— İçki, para, kadın.

Mücrimlerin felâketini ihzar eden de bu üç âmildir. "Sarhoşluğun neticeleri„ serlevhasile

"Hilâliahzar„ cemiyetine ithaf ettiğim bir makalemde, bu mevzua ait bazı müşahedelerden bahsederken, içki kurbanı olan bir mahkûmun çok samimî itirafatından bir kısmını kaydetmiştim. Mahkûm diyordu ki:

— "Onu neden mi öldürdüm? Zahiren tadat edilecek sebepler çok: kıskançlık, sefalet, ihtiras.. Fakat, ben bunlara rağmen mütehammil ve mutedil ve bilhassa anî vak'alar karşısında iradesini kaybetmiyen bir kimseyim. Felâketimin yegâne sebebi: "İçki„ dir. Beni tahrik ettiler; asabiyet ve teessürümden o gece fazla içtim, irademe sahip olamadım ve S... hanımı vurdum!

Maamafih sizi temin ederim ki, katil ikaına fıtrî kabiliyeti olmıyan bir gencim... Fakat şimdi içkinin öyle biaman bir düşmanıyım ki, bir insan şeklinde tecessüm etse, beşeriyeti bu belâdan kurtarmak için bir cinayet daha işler ve asıl o melûnu öldürürdüm. Hiç olmazsa, tarih beni kaydederken katil - fakat bir muhterem katil! - diye takdis ederdi...„

Görülüyor ki bu gencin felâketine de bu üç âmilden biri sebep olmuştur.

Ümitsiz mahkûmların bile "af„ ümidile yaşadıkları bu hocasız mektepte, ıslah kudretinden mahrum kaldıkları halde, müddeti mahbusiyetleri esnasında manevi varlıklarını ve hüviyetlerini büsbütün kaybederek,

bilahare cemiyetin ağuşuna atıldıkları zaman, heyeti içtimaiyeye neden müfit olamadıklarını da teşrih ve tahlil etmeyi unutmıyacağız!

Bu mektebe girince, mahpuslarla temastan hasıl ettiği intibalar bir müdekkik için çok kıymetlidir. Hürriyetten esarete düşenin en büyük emeli, halâs bulmaktır. İnsan hayatın ve hürriyetin kıymetini o sakfın altında bir dakika tevakkufla derhal öğrenir.

Bu sebeple, hayatta serbest bulunan insanlarla, mahkûm olan insanların müşahedeleri yekdiğerine benzemez: Biri, güneşten zulmeti unutmuştur. Diğeri, zulmetten güneşi göremez!

Hangi mahkûmun yüzüne baksanız anî bir râşe ve tebessümle gözlerinizden fevkalmemul bir müjdei halâs sezmek ister. Bir dost gibi gülerek mukabele ederseniz memnun olur ve bu memnuniyet bir fakirin keşkülündeki ekmek kırıntıları gibi, bir diğer teselli ve tatyibi hatıra kadar gıda ve eksir mahiyetinde devam eder.

Tiplere gelince, insan meşherinin en fecii olan hapishanelerden her şekil ve renkte, her tabı ve mizaçta nevi beşer gelip geçer. Bu resmigeçidi soğuk kanlılıkla temaşa edebilmek için yalnız metin ve sabur olmak kifayet etmez. Kar ve yağmurda titreşen çıplakların ah ve eninini işitmemek; sevki talile sefil ve perişan olan şayanı merhamet bir takım düşkünlerin

halini görmemek için sağır ve kör olmak lâzımdır!

Her taraftan bin bir iştihâ.. Her köşeden bir sergüzeşt ve inilti işitilir. İşte şurada güneşlenen üç mahkûm hastanın dertleştikleri besbelli.

Yanlarına sokuldum; esmer, müdevver çehreli birine sordum :

— Oğlum hasta mısın, neyin var?

— Hastayım efendim. Verem...

— Geçer İnşallah. Adın ne?

— Salih.

— Neden mahkûmsun?

— Katilden.

— Kaç seneye?

— On beş.

— Kimi öldürdün?

Biraz tevakkufla :

— Nişanlımı.

— Niçin ve nasıl öldürdüğünü anlatır mısın?

— Anlatayım efendim. dedi. Elini şakağına dayadı, derin bir ah çekerek devam etti :

— ... Onu furunun üstündeki odaya getirdiğim gece, hiç bir suiniyet ve maksadım yoktu. Altı aydır gizli yaşıyorduk. Ara sıra bana vefasızlık gösterirse de, nikâhlı zevcem olmadığını düşünerek affederdim. Beni çok severdi. Ben de onu çıldırasiye severdim. O gece, nikâh günümüze varıncaya kadar, saadetimizi ikmal için ne mümkünse düşünmüş idik. Yalnız o,

beni çok rakı içmekten daima menederdi. O gece bilmem neden, menetmedi. Çok içtim. Çok içince deli gibi olurdum ! Benim bu halimi bildiği halde niçin menetmiyor; acaba beni sarhoş edip avutmak mı istiyor ? dedim. İçtikçe içtim. İçtikçe delirdim. Ne yaptığımı bilmiyordum : O gece demirle başını, kollarını parçaladım. Sonra vücudünü, bacaklarını parça parça yaparak toprağa gömdüm. Başına demiri vurduğum zaman sol gözü aktı. Tekrar üzerine saldırdığım zaman, o : "Salih ! Aldanıyorsun ! Günahtır... Ben senin için yaşıyorum. Bu gece en mesut bir gecemizdir, çünkü ölünceye kadar namuslu aileler gibi bir yuva kurup yaşamağa karar verdik... Bana kıyma ! Bigünahım... Pişman olursun!„ diye yalvardı. Fakat ben, bir dişi kaplandan daha insafsız davrandım ve bacaklarını, kollarını gövdesinden ayırarak yere yığdım. Başı uzun müddet sallandı ve bütün damarlarından çeşme gibi kan aktı. O vakit aklım ve muhakemem tamamile yerinde idi. Bütün bu ameliyatı kin ve gayzımdan aldığım kuvvet ve metanetle yapıyordum. Evvelâ onun beni aldattığına kail olmuştum, fakat son nefesindeki teminat ve vasiyeti, bende hasıl olan şüpheyi silmişse de ne çare ki ben bir defa işe başlamış bulundum ve kasaplığımı ikmal etmeden hırs ve kinimi yenemedim.

*
* *

Salihi ondan sonra bir iki defa daha gördüm. Az zaman zarfında hastalığı ilerledi. Hain nazarlarında, teskin edilemeyen kin ve gayzından hâlâ eser vardı. Ölümünden iki gün evvel, hastalığı münasebetile müddeti cezaiyesinin bakiyesinin affına dair tahliye müzekkeresi geldiği dakikada da görüştüm, bana : — İyi olursam artık evlenmiyeceğim ! dedi. Onu cümhuriyetin kanunları affetti, fakat kanunu tabiat affetmedi. Cezasını buldu !

100 den fazla cürüm işliyen bir caninin itirafları

Hıristo bir kadın taciri idi..

O, eskiden kimsenin bilmediği bir ticaretle iştigal edermiş. Hıristonun dışardaki ismi malûm değil. Onun ticaretinden bəna birisi gizlice bahsetti. Bir gün bahçede onunla görüştüm. Harbi umumide Beyoğlunda "İnce zanat!„ ile meşgul ve marufmuş. Orta yaşlı, kumral.. O vakit altın gözlüklü, gayet şık ve kibar bir adammış. Şimdi bir dolandırıcılık yüzünden mahkûm olmuş.

— Hıristo nasılsın ? dedim. Dikkatle yüzüme baktı :

— Besbelli beni tanıyorsunuz, beyim? diyerek güldü.

— Nasıldı o eski âlemler ?...

— Sormayın, paşam ! Hepsi bitti, Bak, şimdi ne hale geldik !..

— Ziyanı yok, felâketler rüzgâr gibidir, eser geçer.

— Ah, beyim, eskiden biz de bir adamdık. Beylerle, paşalarla çok düştük, kalktık. Amma şimdi buradayız.

Perişan halini gösterdi, acındırmak istedi.

— Eski bir şey bulur veririz, merak etme ! dedim.

Memnun oldu, uyuz bacağını hissettirmiyerek tırnağile kaşıdı :

— Ah, o eski günler ! dedi. Bizim ticaret o kadar yolunda idi ki, paşam, yalnız elli lira ayda apartıman kirası verirdim. Bizim zenatta iş çok, para boldu...

— Ne yapardın Hıristo ?

— Size ayıp gelir amma, bilmem, çünkü öyle diyorlar da. Halbuki ticarette ayıp olurmu ?

— Tabiî...

— Efendim, her gün gezerdim, genç kızların peşinde...

— Ne yapardın, zamparalık mı ?...

— Hayır be paşam ! Güzel ve kimsesiz olursa, kandırır ve götürürdüm..

— Nereye götürürdün ?

— Bizim yeşil sokakta ve Sakızağacındaki evlere !

— Nasıl ev onlar?...

— Anlamaz gibi söylersiniz, bire canım! Randevu evleri...

— Evleri polis bilmez miydi?

— Bir hafta bir evde, diğer hafta da öbür evde çalışırlardı? Yerlerimizi değiştirirdik. Kızlar da memnundular... Çünkü çok para kazanıyordular.. Amma bir görsen paşam, hepsi de ufak kızlardı!

— E, bunların anaları babaları yok muydu?

— Çoğunun vardı...

— Aramazlar mıydı?

— Canım, yalan mı yoktu. Misafirliğe gidiyoruz diye çıkarlardı, üstlerini başlarını yapar, baştan aşağı giydirirdik, ceplerini de para ile doldururduk. Üç dört günde bir defa birer gece izinli giderler, gene gelirlerdi!

— Bunların aileleri sormaz mıydı? Bu paraları nerden aldınız diye?...

— Harbi umumideki sefaleti unuttunuz mu beyim? Bir genç kız, sokaktan bir deste para buldum, diye alsa da evine götürse, ailesi almaz mıydı? Maamafih kimsesiz kızlar da çok vardı. Ebeveyni tarafından reddedilenler de yok değildi. Elbette, namus meselesi bu, değil mi paşam?

— Peki. Bu küçük kızları baştan çıkaracağına, doğru yolda kendi ince zenatınla (!) meşgul olsan daha iyi olmaz mıydı?

— A beyim beni sıkıştırıyorlardı : Körpe olsun.. Ufak olsun diye... Ben de babayım, tarladan marul toplar gibi, her gün sokaklarda dolaşıp, en tazelerini toplıyordum. Bunlar için bana daha çok para verirler, beni daha fazla memnun ederlerdi !

Herif, zalim bir soğuk kanlılıkla bunları anlatırken tüylerim ürperdi.

— Hiç insafın yok muydu senin ? dedim. O, hayretle yüzüme baktı ve sırıttı :

— Ticaret bu. Ticarette insaf olur mu ? dedi.

Memlekette bir intibah uyandırsın diye sükûnet ve itidalimi muhafaza ederek bu cani ruhlu ve vahşi zevkli adamı biraz daha söylettim :

— Bu ticaretin kaç sene sürdü ?

Hatırasını yokladı, düşündü, sonra cevap verdi :

— Önce beş ay yeşil sokakta oturduk. Taksim merkezinden bastılar, ev sahibini tuttular, kızları gardroptan ve bodrumlardan çıkardılar. Merkez memuru Veli beye haber vermişler. O bastırdı. Amma, ben kaçtım, ortada yoktum. Sonra Sakızağacında gene çalışmağa başladık. Mütareke oldu, böyle şeylere bakan olmadı. İki buçuk sene daha çalıştım, bu ticaretten o kadar çok para kazandım ki..

— Ne oldu o paralar?

— Sonra kumarda yedim, bitirdim.

— Bu ticarette ne kadar sermaye elinden geçti, hatırlar mısın?

— Hangi sermaye?!

— Yani kaç kız, demek istedim?

— Yüzden fazla idi !!!

— Ve sustu..

— Niçin susuyorsun?

— Biraz sert baktınız da korktum, paşam!

— Ben müstantik değilim ya... Lâf olsun diye soruyorum! Ey, onların içinde ne kadar Türk vardı?

Hiristo başını aşağı eğdi, cevap vermedi, israr ettim:

— Söyle canım, yanımızda polis filân yok ya., Hem mahkûm olmuşsun! Gelmiş geçmiş şeyler bunlar.. ne ehemmiyeti var!

Korkak, vahşi bir sesle mırıldandı:

— Üçte biri türktü...

Ayağa kalktı, gidecekti. Lâf olsun diye ilâve etti:

— Hani harbi umumî zamanı, mektepli Melâhat diye gazeteler yazmışlardı, anası babası tardetmişti, işte en ziyade o kıza çok acırım. Kimsesiz kalınca benim kucağıma düşmüştü, fakat ben de kabul etmedim, evimde iki ay çalışmıştı..

Halbuki frengili imiş! Ebeveyni evden koğmuş. Zavallı yavrucak daha on dört yaşında körpe, güzel, şirin bir kızcağızdı!

Bu son facia üzerine Hıristoyu daha fazla dinliyemedim.

Hayattaki evsaf ve temayülleri, hapishanede tamamile değişen bir esrarkeş..

Afyon, esrar ve tırnak kurusu içerek hayale dalan Şevket, çok eksantirik bir tipti!

İşsizlik ve tenbelliğin neticei tabiiyesi olarak hayatta bir çok kimseler nasıl fenalığa temayül ederlerse, azılı mahkûmların yanında diğer mücrimlerin hemen yüzde yetmişi, işsizlik yüzünden, bittabi memurlardan gizli olarak afyon, esrar ve tırnak kurusu içmek gibi, bir takım fena itiyatlara kapılırlar.

Hapishanelerde kitaphane, sinema, terbiyeibedeniye görmek şöyle dursun; futbol vesaire oynamak gibi, âtıl insanlar için ifası zarurî bir takım hareketlerden bile mahrum olan mahkûmlar, nihayet dışarıda görmemiş ve alışmamış olduğu birçok fenalıkları sabıkalılarla birlikte geçirdiği müddet zarfında öğreniyor.

Esasen makul ve mantikî bir tasnife tabi tutulmayan ve meselâ sekiz on defa hapisha-

neye girip çıkmış bir katil veya bir yankesicinin yanında herkesin yapabileceği bir fiil ve kabahattan dolayı mahkûm olarak düşen tahsil ve terbiye görmüş insanların bile ahlâk ve itiyatlarının bozulmaması kabil midir ?

Hapishaneye (esrar) girmemesi hususunda gösterilen çok sıkı bir inzibata rağmen, elân mahkûmların bazılarının - gizli de olsa - esrar içmeleri şayanı nazardır. Geçenlerde bu mesele yüzünden bazı kimselerin tahtı isticvaba alınarak bir cürmü müşterek halinde hapishaneye esrar ithal ettikleri sabit olması yüzünden muhakemelerine karar verilmişti. Bu sebeple mahkûmlar arasında henüz devam bir korku münasebetile esrarkeşler faaliyetlerine gayet gizli devam etmekte ve bir hadisenin hudusuna mahal ve meydan vermektedirler.

Maamafih, haddızatında mesele, esrar içmek, içmemek meselesi değildir. Nazarı dikkate alınacak cihet, mahkûmların ataletten kurtarılarak, fenalık düşünmeğe vakit ve fırsat bulmadan çalıştırılmalarıdır. Bu temin edildiği ve mahkûmların ahvali umumiye ve sıhhıyeleri ile meşgul olmağa başlandığı gün, hapishanelerimiz : Mücrimlere kanunun verdiği cezalardan istihdaf ettiği gayeye vasıl olabilmek için ilk ve insanî adımını atmış olur.

*
* *

Esrarkeş Şevket, zabıtaya hakaret maddesinden bir sene hapse mahkûm olmuştur. Bundan evvel de dört defa mahkûmen hapishanede yatmıştır. Hapishanenin herhangi bir köşesi, onun için hazırlanmış bir pansiyon mahiyetindedir. Maamafih, bu sahada yaptığım uzun tetkikattan elde ettiğim neticeye göre katiyetle diyebilirim ki, gelip geçen üç bin kişi içinde, işledikleri cürümlere fıtratan kabiliyeti olanlar, elli kişiden fazla değildi!

Amerikalı mürebbilerin iddiasına göre ise, bu kabiliyetleri bile iyiliğe tahvil etmek mümkündür.

Çünkü, esasen insan: Hakikatin, hayrın, iyiliğin hâdimidir. Herhangi bir memlekette bir takım insanlar fazla fenalık yapıyorlar ve cemiyete müfit olmaktan uzak bulunuyorlarsa, bunda en büyük müessir ve âmil: O kimselerin takibine koyulduğu cemiyetin gafletidir.

İşte misali! Biraz evvel bahsettiğim esrarkeş bakınız ne diyor:

— Bir kahveci çırağı idim. Kahvehanemize geceleri bazı esrarkeşler gelir ve saatlerce otururlardı. Bir gece büyük bir hâdise oldu, bu işte beni de altı ay hapse mahkûm ettiler. On iki sene evvel buraya geldim ve burada esrarın insana nasıl bir zevk verdiğini öğrendim!

Dükkânımıza esrarkeşler devam ettiği halde ustam, annemin hatırını sayar ve bana bir

nefes bile çektirmezdi. Bir gün tecrübe etmek istedim, seni dükkândan kovarım, dedi. Korktum. Aylarca ağzıma almadım...

Şevket, on dokuz yaşında hapishaneden çıkarak iki sene sonra bir darp maddesinden mahkûmen gene hapishaneye düşüyor. O vakit hapishanede ne öğrendiğini gene kendi lisanından dinliyelim:

— (Ampes = Esrar) a alıştıktan sonra çalıştığım dükkândan çıkmıştım. Ufak tefek alış verişlerle meşguldüm, işim yerinde idi, hattâ evlenmiştim bile. Anneme ve karıma çok güzel bakıyordum. İkinci defa buraya gelince, yeis ve kederimden ve işsizlikten kendimi daha fazla esrara vurdum. (Todori) isminde meşhur bir hırsızla yanyana yatıyordum. O vakit daha henüz açılmamış, izzeti nefsini tanır, mağrur bir gençtim.

Günler ve aylar geçtikçe (Todori) nin tesiri altında kalmağa başlamıştım. O bana hırsızlığın sermayesiz ve çok kârlı bir iş olduğunu anlatıyordu. Bana annemden ve karımdan başka kimse gelmediği halde, Todoriye her pazar beş on ziyaretçi gelirdi, hem de elleri ve cepleri dolu olarak..

Gençlik buya, ben bunları göre göre hırzızlığı fikrimde tasarlamıştım. O vakit Todori dedi ki: (Merak etme, sen benden evvel çıksan da ben seni gene bizim partiye prazante

ederim. Birkaç ayda alışırsın! Onlar seni himaye ederler, korkma!)

Günüm doldu, çıktım. Cepte beş paralar yok. Bereket versin Todoriye! Bu sefer de bunu tecrübe edelim, dedim. Avene derhal etrafımı kuşattı. Beni öyle bir yetiştirdiler ki, gözden sürmeyi çalmak işten bile değildi.. Ceplerim para görmeğe başladı. Allah razı olsun şu mahkûmlardan.. İnsana hoca gibi neler ögretiyor?! diye dua ediyordum.

Nihayet bir gün yakayı ele verdim. İki sene daha mihman künet.. Bizim eski pansiyon hiç değişmemişti. Postu kurduk, (Zula = Saklı) dan ampesleri çıkarıp tüttürüyorduk. Bu sefer sıkıntı da çekmemiştim.

Çocuklar dişarda, eksik olmasınlar, çalışıp her hafta benim payımı getiriyorlardı. İşte böyle fakat gardiyanlar tarafından yakalanmaktan korkarak (Kabak) ları, tüttüre, tüttüre iki seneyi de doldurduk.

Çıktığımdan bir iki sene sónra idi. Bir gece yüksekkaldırımda Hüsnünün kahvehanesinde çubuğu tellendirmiştim. Çocuklardan biri gelerek dişarda bir (Polis) in dolaştığını söyledi. Artık bu adamların elinden çektiğim nedir diye hiddetlendim ve bütün aveneyi başıma toplıyarak, polis müdüründen itibaren memlekette ne kadar zabıta memuru varsa kâffesinin tevkifini emrettim!

Şevket burada biraz doğruldu ve koğuşun loş ziyası altında, kapalı gibi duran gözlerile etrafı tarassut ederek kulağının arkasındaki sigarayı çabukça yaktı ve ardı sıra birkaç defa çektikten sonra sözüne devam etti:

— Nerde kalmıştık?. Ha, evet! Nihayet bütün polisleri tevkif ettirdim. Fakat, insaflı bir polis müdürü lâzımdı. Düşündüm. Meslekten olsun, dedim ve polis tayyaresile bizim Todoriyi Atinadan derhal celbederek makamına oturttum. Artık, siz avenedeki sevinci görmeyin! En işgüzar işçileri (!) merkez memuru, söğüşçüleri ser komiser, pandoflacıları ikinci komiser, gece işçilerini de taharri memuru yaptım. Kadroyu ikmal ederek faaliyete başladık. Zabıta işlerinin deyme keyfine. Yankesicilik, hırsızlık, darp, katil kimin haddine?! Bütün devletlerden takdirnameler, bütün ahaliden teşekkür telgrafları alıyorduk. Memleketin zabıta işleri ne kadar yolunda, zagonunda gidiyordu.

(Todori) ye muavin olmayı düşünüyordum, kendisine mektup yazmıştım, cevap bekliyordum. Aradan yarım saat bile geçmemişti. Bir de baktım ki, bizim eski müdüriyetteki Zeki beyin kolu omuzumda duruyor... Meğer, bir gün evvelki hırsızlık, aradan yirmi dört saat bile geçmeden meydana çıkmış!

İlâhi Zeki bey, dedim. Ne kadar da acele ettin?!

Kokainoman bir genç söylüyor: — Hayat yolunda uğrıyacağım bir istasyon kaldı: Mezar!

Cemiyetin, başı boş bıraktığı tehlikeli tiplerden..

(Kokain) in tarihi ve bilhassa Türkiyeye istilâsı pek yenidir. 1912 tarihinde Avrupada bile kokain müptelâlarının korkulacak büyük bir yekûna baliğ olmadığı neşredilen istatistiklerle sabit olduğu halde, bu tarihi taakup eden ve bilhassa harbi umumî senelerinde Fransa ve Almanyada kokainomanların mıktarı geçmiş senelerle nisbet kabul etmiyecek derecede yükselmiş ve barlardan, umumhanelerden aile ocaklarına kadar girmek suretile dairei sirayetini tevsi eylemiştir.

Kokainin nasıl istimal edildiğini uzun uzadıya izaha lüzum yoktur. Maalesef moda hükmünü alan kokain gerek toz halinde enfiye gibi buruna çekmek veya mayi şeklinde bacaktan enjeksiyon suretile istimal edilen bir vasıtai tezavvuktur. Tamimi memnu mevaddı muzırradan bulunduğu halde kaçakçılığını yapan bir çok komisyoncuları ve müvezzileri vardır [1].

Almanyada madam (Keti) isminde bir kadın bu meş'um iptilâdan ölürken : (Kokain : Bir

[1] "Fahişelerin iç yüzü„ isimli kitabımı okuyunuz.

aşk gibidir. Yakalanınca kurtulmak imkânı yoktur!) demiş..

Ecnebi memleketlerin bir çoklarında görüldüğü vechile, bu hastalığa müptelâ olan bir insanın ve hassatan iradeleri zayıf ve hassas gençlerin bu müthiş belâdan yakalarını kurtardıkları işidilmemiştir. Madam (Keti) nin son nefesinde dediği gibi, eğer aşk, sarî bir hastalık ise, insanlar hiç şüphe yok ki, bu hastalığa iradeleri taallûk etmeksizin ve farkında olmayarak tutulurlar!

Fakat, kokain, esrar, içki vesair iptilâlar böyle mi ya? İrade ve arzumuz taallûk etmeden kokain ve içki içer miyiz? Bu kıyas pek batıl olmakla berabèr, büyük bir hakikati gösterir ki, o da (kokain) e müptelâ olan bir insanın ihtiyar ve iradesi ile bu iptilâdan kurtulmak imkânı olmamasıdır!

Kokain müptelâlarının bu müthiş belâdan kurtulmak için uğrayacakları tek ve son bir istasyon vardır: Mezar!

*
* *

S. bey bana kendi kendini prazante eden eden atılgan ve nevrastenik bir gençtir. Yirmi beş yaşlarında, vasat derecede tahsil görmüş, kara kaşlı, kara gözlü ve sevimlidir. Kendisini ilk gördüğüm zaman:

— Böyle renginiz neden soluk, azizim? Rahatsız mısınız? diye sordum.

Düşünmeden cevap verdi :

— Şüphesiz... Rahatsızım ! Hem de pek fazla...

— O halde hastaneye niçin gitmiyorsunuz?

— Hastalığım gayrı kabili tedavidir, beyefendi !

Onun düşünmeden verdiği bu cevap karşısında ben düşünmeğe mecbur olmuş ve sükût etmiştim.

O, biraz daha yanıma sokuldu. Daha samimî bir vaziyetle :

— Niçin mi ?

Dedi.

— Bu asırda gayrı kabili tedavi hastalık olur mu ? Sizi biraz asabî ve müteheyyiç görüyorum. Doktora çıksanız herhalde hayırlı ve kârlıdır ! dedim, birkaç söz daha söyledim. O, kendi yıktığı binanın enkazı tarumarı üstünde öten bir baykuş gibi, karşımda debrendi, inledi ve sonra doğrularak :

— Bana kokainoman... diyorlar ! Kanım zehirlenmiş.. Sıkletim seksenden kırk kiloya kadar indi. Vücudümün her gün biraz daha çöktüğünü, ruhumun ve gençliğimin her dakika biraz daha söndüğünü hissediyorum, dedi.

Bu sözleri söylerken cebinden bir ufak ayna çıkardı :

— Zavallı gençliğim... Güzelliğim ! Hepsi

uçmuş, gitmiş ! diye ağlar ve sızlar gibi bir hal ve tavur aldı.

Beyaz mendili ile burnunu silerek; o mendilden sanki bir zerrei hayat çekiyormuş gibi birden canlandı ve hayatını anlatmağa başladı :

— Kokaine Almanyada talebeyken alıştım. Mütareke oldu, İstanbula geldim. Halbuki, kokain İstanbula yabancı değilmiş. Altı ay sonra metres tuttuğum bir türk kadını akşamları kokainsiz yatamıyor, uyuyamıyordu. Doğrusunu söyliyeyim. Ben Almanyada bu derece müptelâsı değildim, hâttâ İstanbula gidince bırakırım, kullanmam, diye kendimi teselli etmiş, karar bile vermiştim. Metresimi çok seviyordum, onun tekliflerine bigâne kalamazdım, her akşam çekmeğe ve aradan bir sene kadar bir zaman bile geçmeden, hem burundan almak, hem de bacaktan enjeksiyon yapmak suretile azamî zevk huzuzu hissetmeğe başlamıştım. Üçüncü sene metresim bir gece ânî bir surette vefat etti. Bu hadise ahvali ruhiye ve melekâtı akliyemi tarumar etmişti. Ondan sonra kendimi toplıyamadım, bana :

— Öleceksin, artık şunu kullanma !

Diyenlere adetâ düşman oluyor, ve :

— Ölmemek için kokain istimal et ! diyorlarmış gibi, mıktarını bilâkis tezyit ediyordum.

Nafiz bir nazarla gözlerimin içine baktı :

— Lâkin, dedi. Bundan daha güzel zevk verici, eğlendirici, uyuşturucu bir şey tasavvur olunur mu? Gece sevgilinizin başı göğsünüze yaslanmış, saz ve söz durduktan ve meclisiniz yabancılardan tasfiye edildikten sonra, üstüste iki enjeksiyon insana öyle tatlı bir keyif ve neşe verir, insanın kuvvei muhayyilesini o kadar genişletir ve süsler ki, dünyada bundan tatlı ve imtidatlı bir zevk ve neşe veren bir şey yoktur desem caizdir!

— Fakat, daha yaşınız otuza gelmemişken gençliğiniz mahvolmuş. Bu zevkin imtidadı nerede kaldı?

— Orasını sormayınız. Melûn şey, çok tatlı bir zevk veriyor, fakat, tıpkı bir yangın gibi, ateş nasıl saçağı sarınca o haneden hayır kalmazsa, bu da girdiği yerde metanet, irade, mantık bırakmıyor! Bende en fazla tahrip ettiği yerlerden biri de dimağım olmuştur. Hafıza, tefekkür, tahayyül, rüiyet... Bunlardan hemen hiç de eser kalmadı. Kalır mı ya?

Bazen üç, dört gün mütemadiyen odaya kapanır, aç, susuz (kokainli rüya) ya dalar ve başımızı yerden kaldıramazdık. Bir gün gözümü kaparken nazarıma duvardaki takvim ilişmişti, okudum: 8 - Eylûl. O günlerde gene kokain nöbetleri geçiriyorduk, gözümü açıp kendime geldiğim zaman takvime baktım: 13 - Eylûl idi. Hizmetçi her gün bir tane koparırdı. İnanma-

dım, telefonla matmazelden sordum, doğru olduğunu anladım. O vakitler kendimi çok mesut zannediyordum !

— Fakat, şimdi anladınız ki...

Sözümü kendisi ikmal etti :

— Anladım ki bütün bunlar divanelikten başka bir şey değilmiş.

— Şimdi...?

— Şimdi, yüzüm, gözüm ve bacaklarım şişti. Ruhum, yeis ve nevmidi içindedir. Artık kurtulacağımı zannetmiyorum. Halbuki, kokain kullanmağa başladığım zaman ne kadar şen ve şatır bir gençtim... Melûn şey damarlarımdaki kanı ne kısa bir zamanda ne uyuşturucu ve ne tatlı bir zevk ile zehirledi ?! Şimdi.. Evet, şimdi aynaya bakınca kendimden korkuyorum ! Kansız, renksiz, tıpkı canlı bir cenaze gibiyim. Bana merhamet etmeyiniz ! Benim için açılmış, hazırlanmış bir aguş var : Toprak ! Siz, mümkünse başkalarını kurtarınız !

Fena muhitlerde fena yetişen, iyi yaradılışlı çocuklar..

Çocuk terbiyesinde "cemiyet„ in gösterdiği ihmal ve lâkaydî yüzünden fenalıklara maruz kalan gene cemiyettir, bu birçok vekayile sabit olmuştur..

"Kız Mustafa„ henüz on sekiz yaşında bir çecuktur. Daha on beş yaşında iken saçlarını uzatıp alagarson kestirdikten sonra öksüz bir kız evlâtlık olarak konaklara girer, ve girdiği yerleri bir iki ay sonra soyardı...„

Hapishanedeki mahkûmlar arasında en ziyade muhtacı tetkik ve merhamet olan çocuklardır. Senelerdenberi kısa, uzun cezalarla hapishaneden gelip geçen çocukların hemen yüzde doksan beşi sirkat fiilinden mahkûm olmuşlardır. Bu hale duçar olan çocukların mahkûmiyetlerinde esas itibarile iki âmil ve saik vardır:

1 — Kimsesizlik,

2 — Hiçbir taraftan himaye görmemek. Bu iki sebepten çocuklar bittabi duçarı sefalet olarak fena yollara sapıyor ve binnetice memlekete ve cemiyete mazarrat iras eden anasır meyanına karışıyorlar.

Vazii kanunun tayini cezada istihdaf ettiği gayelerden biri de "ıslahı hal„ olduğnna na-

zaran, bilhassa hükkâm tarafından çocuklara verilen cezaların, çocuğun ahvali umumiyesi üzerinde yaptığı tesiratı hapishane idarelerinin tetkik ve tesbit ederek, müddeti cezaiyesini ikmal edinceye kadar ıslahı hal eylemek esbabı neye mütevakkıf ise onu ihzar ve ikmal etmek insanî vazifelerden birini belki de birincisini teşkil ederken, maalesef bu cihete hiç te dikkat ve itina edilmemişti.

Gerçi bütçemizin ademi müsaadesi yüzünden Avrupada olduğu gibi, mahkûm çocukların talim ve terbiyeleri ile meşgul olmak üzere terbiye mütehassısları istiyecek değiliz. Bunun şimdilik isafı muhal bir talep olacağını bilenlerdeniz.

Bizim söylemek veya istemek istediğimiz şeylerin bütçe ve para ile alâkası yoktur. Bunlar biraz zekâ, biraz insaniyet, biraz da idare meseleleridir.

(Çocukların ıslahı hal etmemelerinden en büyük mesul hapishanelerde memurlar; cemiyette ise Mürebbilerdir.) Diyen maruf Amerikalı hâkim, hapishane teşkilât ve intizamından bahsederken :

— Hapishaneler, mekteplerden daha yüksek birer terbiye ve şefkat müesseseleridir. Oraya sevki talile düşen bir fert, kendi mesleği dahilinde çalıştırılmak mecburiyeti karşısında

bulunmalıdır. Bir mahkûm, müddeti cezaiyesini ikmal edip hapishaneden çıkarken evvelce işlediği fiilden cidden nadim olduğunu ve tamamile ıslahı nefsetmiş bulunduğunu samimî surette beyan ve itiraf etmelidir. Ayni mahkûm aynı cürümden dolayı ikinci defa olarak hapishaneye düşmüşse, ıslahıhal etmemiştir, ki bundan yegâne mesul: Hapishane mürebbileridir!„ diyor.

Hapishane heyetleri idarî, insanî ve vicdanî velhasıl muhtelif nokatı nazardan mühim vazifeler karşısında bulunmaktadır.

Geçen sene bir çocuğa niçin hırsızlık ettiğini sordum. Bana şu cevabı verdi:

— Büyük annemden başka bir kimsem yok. Aç kaldım, komşumuzun çocuğu, bey evlâdı gibi yaşıyordu. Bir gün bana acıdı, sen de benim gibi temiz ve daima tok gezmek istersen akşamları benimle beraber gel, dedi. Beni hırsızlığa alıştırdı. Üç defa mahkûm oldum ve hapishaneye düştüm, on altı yaşındayım. Kimse bana hırsızlığın fena bir şey olduğunu söylemedi. Söylese de yalnız söylemekten ne çıkar. Kolumdan bir tutanım yok ki!

Bu sözlerde çok ve acı hakikatler mündemiçtir.

Amerikalı hakimin nazariyesine göre, bu

çocuğun ahvalinden hapishane idaresi de, cemiyet te mesul olmak lâzımdır. Çünkü ne hapishane ıslah edici kudretini göstermiş, ne de cemiyet uhdesine terettüp eden vazifeyi yapmıştır.

Bu meyanda şayanı hayret bir zekâ ve kabiliyet eseri gösteren (Kız Mustafa) namındaki çocuğun hal ve vaziyeti de misal olarak gösterilebilir.

Kız Mustafa, henüz on yedi, on sekiz yaşlarında güzel bir çocuktur. Daha on dört, on beş yaşındayken saçlarını uzatıp alâgarson kestirdikten sonra, öksüz bir kız gibi evlâtlık olarak konaklara dahil olur, bir iki ay girdiği yerde hanımefendiye, küçük hanıma ve hanenin sair sekânına emniyet ve itimat telkin eder ve müsait bir günde ortalığı soyar, kaybolurmuş.

Hâttâ son defa yakayı ele verdiği gün bile çaldığı şeyleri bir bohçaya yerleştirmekle meşgulken birdenbire yukarıya birkaç kişinin çıktığını duyarak korkusundan hemen odada bulunan bir çamaşır sandığının içine girip kapağını kapamış, fakat sandığın kenarından dışarıya sarkan bir kumaş parçasının vaziyeti nazarı dikkati celbederek, hane sahibi tarafından kapak kaldırılınca (besleme Ayşe) namı diğeri Kız Mustafa meydana çıkmış..

Kız Mustafa bunun gibi beş altı konağa

girerek muvaffakiyetle çıktığını, lâkin bu sonuncusunda biraz acele ettiğinden yakayı ele verdiğini anlattıktan sonra:

— Ne yapayım, kimsem yok. Nerede gidip çalışayım, elimden başka bir şey gelmez! diyor. Böyle, elinden başka bir şey gelmiyen düşmüş çocukları cemiyete müfit kılacak müesseselere ve onları elinden bir iş gelebilecek bir hale getirecek himayekâr ellere memleketimizin çok, hem de pek çok ihtiyacı vardır.

Zira, çocuk terbiyesinde "cemiyet„ in gösterdiği ihmal ve alâkasızlık yüzünden vukua gelen fenalıklara maruz kalan, gene cemiyettir!

Hapishanede tereddi eden tiplerden..

Hapishaneleri, insaniyet ve terbiye mefhumlarını anlıyan mürebbilere tevdi etmek iddiasını, ilk önce bir Amerikalı hâkim ortaya atmıştır..

Bir Gardiyana karşı geldiği için onu hapishanenin zındanına atmışlardı. Orada üç gün, hapis içinde hapis cezası görmüştü.

Rengi sapsarı olmuş soğuk damarlarına kadar işlemişti. Öyle ya, gardiyana karşı gelmişti... Bunun cezası elbette, ağır olacaktı!

O, Zaten yirmi sekiz, otuz yaşlarında, çok zayıf yapılı, sarı benizli ve orta boylu bir gençti.

Beyoğlunun maruf bir kumarbazı olduğu halde, hapishaneye büsbütün başka bir sebepten düşmüştü. Karısından başka bir ziyaretçisi yoktu. İki çocuğu büyük annesinde çalışıp ona para ve saire getiriyorlardı.

Islaha müsait bir istidat sahibiydi. Hapishanede yaşamağa mahkûm bulunduğu üç sene zarfında oradaki tasnifsiz ve müstereddi ruhlu mücrimlerden bilmediklerini öğrenmemiş ve hapishane mürebbileri elinde gün geçtikçe fenalıklara karşı bir nefret hissi uyanacak bir terbiye görmüş olsaydı, hiç şüphe yoktu ki, mahpesten ıslahı nefsetmiş olarak çıkardı.

Yüksek adliyemizin kıymetli hâkimleri on beş günde bir defa mahpusların ahvalini teftişe geldikleri zaman, artık, bu zavallıların ataleten kurtarılarak başka memleketlerde olduğu gibi muayyen sınıflarda fenalık öğrenecek ve düşünecek vakit bulmamaları esbabını nazarı dikkate alacaklarından emin olduğumdan, bu günkü vaziyet karşısında fazla söz söylemeği zait görüyorum.

Bunun idarî ve psikolojik bir çok sebepleri vardır. Bunlardan bilâhare sırası geldikçe bahsedeceğiz. Mücrimlerin ruhiyatında mühim bir fasıl teşkil eden (müşahedeler) imize fazla mütalea ilâvesinden içtinap ettiğimizden, bu hususta ufak bir misal ile hapishane psikolojisini vaka halinde tespit edeceğim.

Mevzuu bahsettiğimiz kumarbaz - ki nihayet mahkûm olmuş bir insandır ve bence yarı yarıya ıslahı hal etmiştir ! - Bakınız ne diyor :

— Beni tedip için zindana atacaklarına, beni utandıracak iki lâf söyleselerdi, nefsime, o cezadan daha ağır bir ceza vermiş olurlardı !

Buranın bir mektep ve ıslahhane olduğunu ve yirminci asırda insanlara kanunlardan başka ceza verecek kuvvetler olmadığını ve idarî cezaların da başka memleketlerde olduğu gibi kabili tahammül olması lâzım geldiğini bilmiyen az tahsilli gardiyanların idaresine yüzlerce insanı terk ve teslim etmek ve vâsi salahiyetler vermek bilmem ne dereceye kadar doğrudur? Hapishaneye otuz gardiyan yerine, iki gardiyan maaşının tevhidile - terbiye, idare ve insaniyet - mefhumlarından anlıyan tahsil görmüş on beş efendi, on beş hoca almak ve bu işi onlara - hem de mürebbilik ettirmek suretile - gördürmek pek mümkündür.

*
* *

Onu, gardiyanlardan çok korktuğu için, her zaman görmek mümkün olmadı. Bir gün onu bana tanıttılar, topladığım eşhasın resimlerini tasnif ediyordum.

— Benim resmimi de buldunuz mu ? dedi.

— Hayır. dedim.

Çok memnun oldu. Gazetelere resmi geçecek diye çok korkuyordu, şerefine halel gelir

değil. Kendisini küçüktenberi seven bir kızın yanında hissedeceği mahcubiyetten korkarak istemiyordu.

— Bir gece onun bile iki beşi biryerdesini aldım da kumarda yedim... diyordu.

On senedenberi kumar oynadığını anlatırken:

— Evvelâ şakadan başladım. Sigara paketinden, bir şişe rakıdan... daha doğrusu, bu zevk çocukluktan kalma bir itiyatla inkişaf etmişti: On para üzerinde - çift mi tekmi, yahut yazı mı tura mı? - şeklinde oynamağa başlamıştık.

İnsanlar arkadaşlarından azarlar! Sözü âmiyane olmakla beraber bir hakikattir. Arkadaşlarımdan birisi kumara çok düşkündü. Benim de param vardı. Zorla alır ve Beyoğlundaki mülevves kumarhanelerde sabaha kadar gezdirirdi. Sonra bu inhimak bende hastalık halini aldı, bir gece oyun oynamasam, yemek yememiş gibi, kendimde telâfisi mümkün olmıyan bir eksiklik hissederdim. Son zamanlarda çocuklarımla yemek yemez, birlikte oturamaz hattâ yüzlerini görmez bir hale gelmiştim.

Paralar suyunu çekmeğe başlayınca, bana samimiyet gösteren kumar arkadaşlarımdan da iltifat görmez olmuştum. Size yalan gelir, beni tanırlar, mütarekenin ilk senelerinde yalnız Kör Eminin ve Bahriyeli Saffetin kumarhanelerinde kaybettiğim para on bin liradan fazla dır. Bu suretle on sene zarfında nakit ve mülk

olmak üzere otuz bin liradan fazla servet kaybettimi!

Maziyi tahattur etti, nefretle yumruklarını sıktı ve gözleri ıslandı. Devamla:

— Gene böyle bir gece çok para kaybetmiştim. Kumarhanede parasız kaldım. Banko, bin liraya kâğıt satıyordu. Kimse almıya cesaret edemedi. Cebimden son oturduğumuz hanenin tapu senedini çıkardım. Kaybedersem şahit olunuz! Bin beş yüz lira kıymetindeki hanemi satmış oluyorum. dedim. Kabul ettiler, bütün gözler bana dikilmişti: Banko! dedim.

Fakat, aksi şeytan, beşe karşı hasmım sekiz açtı !!! Sözümde durdum, namus borcu olarak son paramı da kumarda dağıttım! Şimdi hapishane köşelerinde inliyorum..

*
* *

Ona bir başka gün, hastahane kapısında tesadüf ettim. Bana:

— Artık, hiç kumar oynamıyacağım! dedi. Ve esbabını sormadan izah etti:

— Beyim, bizim koğuşta eski kumarbazlardan bir tirişöre rast geldim. Bana kumarhanelerin öyle akıl ermiyen hilelerinden bahsetti ki, şaşırdım kaldım. Meğer bu adamın san'atı, her gece kumarhaneleri gezip hileli kâğıt tertip etmek ve münavebe ile kumarbazların arasında hane sahibi nam ve hesabına hileli oyun oynamak imiş.

Bu adam öyle hileler biliyor ki, hiç kimse bu inceliklerin farkına varamaz. O bana: Beyoğlunda şimdi bilmiyorum, fakat dört beş sene evveli, hiçbir (Bakara) salonu yoktu ki kâğıtları hileli olmasın, dedi. Hakikaten hayret ederdim. Ben kâğıt çekerim, iki kafa gelir, yanımdaki on pas yapardı. Tam bu esnada da kumarhanelerin daha doğrusu Beyoğlunun gülü Amca bey ensemden:

— Te birim gider...

Diye bir lira uzatır, ve işte o vakit cinler başıma toplanırdı.

Şimdi, senelerdenberi taliin bana niçin gülmediğin anladım. Ben kumarı: Bir tâli oyunu diye oynardım. Onun içine de insan zekâsının bu kadar hile kattığını anladıktan sonra kumardan taliini tecrübeye kalkmak bir nevi hamakat, daha doğrusu cinnettir! Bahusus benim gibi ambale olanlar için...

Ahmet, küçükken nasıl dilenciliğe alıştırıldığını anlatıyor..

Dilenciliğin menedilmesile, o da dilenmekten vazgeçmiş. Fakat, düştüğü muhit, onu başka bir sahada fenalık yapmağa hazırlıyor!

Ahmet, sirkatten bir sene hapse mahkûm, yirmi beş yaşlarında bir delikanlıdır. Daha

sekiz yaşında iken alıştığı dilencilikten on sene mukaddem vazgeçmiş, daha doğrusu - kendi tabirince - terki meslek etmiştir.

Ahmet kimsesiz bir çocukmuş. Onu bir gün, üstü başı temiz bir adam yoldan alıp gizli bir yere götürmüş. Burası İstanbul teşkilâtının Üsküdar şubesi imiş. Ahmet, orada kendisi gibi bir çok kimsesiz çocuklara tesadüf edince sevinmiş ve her gün kendisine gösterilen vazifeyi ifaya çalışarak üç sene burada kalmış.

Sonra bir bayram günü, siyah gözlüklü temiz ve yaşlıca bir adam, bulundukları mahalle gelerek çocukların içinden, Ahmetle birlikte dört çocuk seçmiş. Bunlar, Üsküdar muhitinin en gözü açık, sadık ve fazla para getiren küçük dilencileri imiş. Bayram münasebetile yapılan umumî tertibatta İstanbul tarafına isabet eden dilencilerden dört tane eskik gelmiş. Dilenciler müfettişi "Nurettin bey„ derhal şubeleri teftişe çıkarak nihayet Üsküdarda bunları tensip ve intihap eylemiş.

Ahmet bu mukaddemeyi anlatırken :

— Harbi umumînin ikinci senesi idi. Ortalıkta para gırla gidiyordu. Şimdiki gibi kırk parayı kırk defa düşünerek değil, beş kuruşu, yarım lirayı bakmadan veriyorlardı. İşte o senenin kurban bayramıydı. Beni Divanyolu muhitine vermişlerdi. İlk günü öğleden yatsıya kadar (yüz altmış iki), ertesi günü sabahtan

akşama kadar (iki yüz yetmiş sekiz) kuruş almıştım.

Gece geç vakit müfettiş bey gelir, beni bulur, biraz birlikte yürüdükten sonra kolundaki paket içinden çıkardığı pardesüyü ve temiz kunduralarımı giydirerek tramvaya bindirirdi. Diğer çocukları da semtlerinden böylece muhtelif saatlerde topluyorlardı. Beni, bayramın üçüncü günü Beyoğluna verdiler, oradaki müşteriler daha nazik ve kibardı. Hıristiyanlar da Türkler kadar sadaka verirlerdi. Bilhassa benim çok müşterim vardı, onları bellemiştim, geçerlerken masumane bir tavurla boynumu büker, dudaklarımı kıvırır, ağlar gibi, yalvarır gibi yüzlerine bakardım. Bu halime kimse dayanamaz, bana sadaka vermeden geçemezlerdi. Beyoğlunda sabahtan gece yarısına ve bazen yalnız akşamdan gece on ikiye kadar üç, dört lira topladığım pek çoktu.

Lâkin Beyoğlu pek sıkıydı, dilenciler merkezinin müteaddit müfettişleri vardı, yarım saatte, üç çeyrekte bir defa teftişe çıkarlardı, bunları görünce hükûmet memuru görmüş gibi pek ziyade korkardık.

Yedi sekiz seneden beri terlikçilikle iştigâl eden ve çoluk, çocuk sahibi olan Ahmete sordum :

— Böyle bir teşkilâttan hükûmetin haberi yok muydu ?

— Kimbilir, dedi. Ben o vakit çocuktum. Bize; kimseye yattığımız yeri söylememekliğimizi tenbih ve : — Sizi öldürürüz ha.. diye tehdit ederlerdi. Haftada bir gün tatil günümüz vardı. Bu tatil gününü cuma ve pazara ve cumartesine tesadüf ettirmezlerdi. Cemiyete iyi varidat temin eden bizim gibi açık gözlü çocuklara çok iyi bakarlar, gezmeğe mahsus elbise vesaire alırlar, sinema ve tiyatro parası bile verirlerdi.

— Bu teşkilâtı en ziyade kim tanzim ve idare ederdi ?

— Temiz, şık birkaç bey gelir giderdi. Fakat en ziyade dilenciler üzerinde nafiz ve hâkim olan (Hüseyin baba) namındaki kırk beşlik, cesur ve gayet zeki bir dilenci idi. Bütün bu tertibat onun kafasile sevk ve idare edilirdi. Bizzat Hüseyin babanın başında kadın, erkek ve çocuk olmak üzere yüz elliden fazla dilenci vardı !

Hüseyin baba, dilenciliğin ilmine bihakkın vakıftı ! Sabahları sol ayağından topal olarak Üsküdar - Selimiye muhitinde, öğleden akşama kadar sağ kolundan sarılı ve çolak olarak Sultanahmet - Aksaray cihetinde icrai sanat ederdi. Öyle mahirane bir tepdili eşkâl ve kıyafet edişi vardı ki, bazen onu bizim müfettişlerimiz bile tanıyamazlardı.

Hüseyin babanın Üsküdarda, Sultanahmette,

Aksarayda ayrıca birer odası vardı. O kimseye sezdirmeden buralara uğrar ve kıyafetini tepdil ederek derhal faaliyete geçerdi.

Fevkalâde günlerde meselâ, paskalya, yortu, hamursuz, yılbaşı gecelerinde behemahal Beyoğlunda çalışır, fakat orada iki gözü âmâ, zavallı bir baba kıyafetile elinden tuttuğu ufacık bir kız çocuğunun arkasından giderdi. Onu herkes kör sanırdı. Ecnebilerde körlere sadaka vermek çok savaptı, o her milletin haleti ruhiyesini bilir ve mevsimlere göre icabeden semtlerde dilencilik ederdi.

Hüseyin babanın size servetini söylesem hayretinizden parmak ısırırsınız ! Hüseyin baba müteehhil idi, Feriköyünde çok iyi bir evde otururdu. Çok güzel bir kızı vardı. Kızını mutantan bir düğün yaptırarak evlendirdi. Damadı iyi bir mevkii ictimaiye malik bulunuyordu, çok iyi bir adamdı, kayın pederini bütün mahalleli gibi o da bir emlâk tellalı diye tanırdı. Çanakkale şehit olmuş diye işittim amma, inanmadım, bilmem sağ mıdır, yoksa öldü mü..

Kızı Fatma hanım çok iyi tabiatlı ve güzel bir taze idi. Birkaç yerde kiralık evleri, dükkânları ve işittiğime nazaran büyük bir hamamda da sülüs hissesi vardı.

Fatma hanım, babasının bu süflî sanatından katiyen hoşlanmazdı. Ancak kendisi safahata

münhemik olduğundan, babasının paralarını yer dururdu.

— Hüseyin baba hiç yakalanmadı mı ?

— Niçin yakalansın... O vakitler dilencilik memnu mıydı ?

— Fakat, şimdi.. Şehremaneti dilenciliği menediyor, haberin var mı ?

— Allahtan, Hüseyin baba ölmemeliydi de Şehremaneti ile mücadeleyi görmeliydin..

— Ne yapardı ?

— Ne mi yapardı.. Şehremanetinin teşkilâtı, dilencilerin ittihadından büyük değil ya ! Tayin edeceği beş on memur, koca İstanbulun dilencilerini toplamağa muvaffak olur mu sanıyorsunuz ? Şimdi Hüseyin baba ve onun teşkilâtı çoktan mahvoldu, gitti. Fakat, ihtiyaç insanların zekâsını arttırdıkça, Hüseyin babaların adedinin artmaması imkânı yoktur ! Bu gün de kimbilir ne gizli tertibat yaparak bu gibi memnulara karşı cepheler kurarak müdafaaya hazırlanıyorlar.. İstanbuldan dilencileri menetmek için, İstanbulun bütün mahallesi kadar memur tayin etmelidir. Bu ise gayri kabili tatbik bir tedbirdir.

— O halde ne yapmalı Ahmet ?

Diye sordum. Kurnaz genç bir müddet düşündü, cevap vermekten çekindi.

— Kimseye söylememek şartile söylerim, dedi.

— Peki, söylemem ! dedim.

Sağ elinin baş parmağını kaldırarak devam etti :

— On sene evvelki çocukluk hatıralarıma sadık kalacak budalalardan değilim. Bugün medeniyet ilerliyor, çalışmıyana ekmek yok! diyorlar. Kabahat, dilencilerde değil, dilencileri dilenci yapan ahalidir. Ardı sıra üç gün kapınızı açmayın da bakın, dördüncü günü çalan olur mu?

O, şimdi, dilenciliğin menedilmesile, dilencilikten vazgeçmiş. Fakat düştüğü muhit onu başka bir sahada fenalık yapmağa hazırlıyor.. Ne yazık !

Bir kalpazanın macerasını, kèndi ağzından dinleyiniz !

Onu, kolundan tutup başka bir faaliyet sahasına atsanız, muhakkak ki, bu ince zekâsile, cemiyete müfit olurdu..

Onlar, beş kişilik bir kumpanya imişler. Para imalinden dolayı bir gün nasılsa yakayı ele vererek zabıta tarafından derdest ve muhtelif hapis cezalarile mahkûm edilmişler ve müddetlerini ikmal edip çıkmışlar.

Bu kumpanyadan Ahmet bilâhare bir başka cürümden dolayı tekrar bir sene hapis cezasına mahkûm edilerek hapishaneye gelmiş.

Merkum otuz yaşlarında, gayet cüretkâr ve kuvvetli bir adamdır. Eski macerasından bahsederken :

— Arkadaşlarımdan bir yahudi vardı, işi o bozdu. Yoksa biz yakayı ele mi verirdik.. Bir işin içine yahudi girerse, insanın ipliği çabuk pazara çıkar !

Demişti. Ahmedin kuvvetine ve kalpazanlıktaki kudret ve maharetine muhkûmlardan birçoğu şahitti. Ahmet tip itibarile de gösterişli bir babayiğittir, fıtrî bir cesaret sahibidir. Bir kaç defa denizden adam kurtarmış, polisle mücadele etmiş ve nihayet bu manasız cidalde pek tabiî olarak mağlûp düşmüştür. O, bu mağlûbiyetinde kendi zekâ ve tedbirsizliğinden ziyade kader ve taliinin kendisine yardım etmediğine kanidir. Ekseriya :

— Hangi bir işin içine yahudi girer de, o işten Türk kârlı çıkar ?

Sualini sorar ve bir iki yahudi mahkûma karşı daima kin ve gayzını izhar etmekten çekinmez.

Ona dedim ki :

— Yahudi işini bozmasaydı da tertibatınız yolunda gitseydi ne olacaktı?

Ahmet, büyük siyah gözlerini açtı :

— İlâhi efendi, dedi. Ne mi olacaktı ? Piyasaya on beş bin liralık kadar (yarım liralık) evrakı nakdiye çıkarmıştık.. Eğer tertibatımızda

muvaffak olsaydık, yaptığımız liste mucibince piyasaya her gün bin liralıktan fazla sahte para çıkaracaktık.

— Bu paraları kaç kişi taksim edecektiniz?

— Kumpanyamız görünüşte beş kişiden ibaretti. Fakat piyasadan sekiz on kişi elde etmiştik, ki onlar sürümü temin etmeği vait ve taahhüt eylemişlerdi. Bittabi onlara da birer hisse veriyorduk. Hisse tevziatını kumpanyamızda kasadarlık vazifesini ifa eden bir rum yapıyordu. Hesabına gayet sadık ve çalışkan bir çorbacı idi!

— Şimdi nerede o çorbacı?

— Neden soruyorsun?

— Hiç... Lâf olsun diye sordum!

— Yani görülecek bir adamdır ha. Eğer onu da deftere geçireceksen adresini vereyim; görürsün!

— Demek şimdi İstanbulda ha?

— Ne zannettin ya? Nerde olacak.

— Hayır, belki ana vatanına gitmiştir, demek istedim!

— Onun için buradan iyi vatan mı olur?

— Şimdi ne iş yapıyor?

— Oo. O şimdi işi ilerletti. Galatada şık bir yazıhanesi var. Kibar bir hayat yaşıyor!

— Eski san'atla falan...

— Aman rica ederim, öyle şey söyleme! Duyar falan da benden namus davası yapar..

— Yok canım...?!

— Siz hâlâ şakamı dinliyorsunuz? O şimdi, bizim Perşembepazarındaki eski imalâthanenin önünden bile geçmeğe tenezzül etmez.. Buraya bu sefer düşmezden birkaç gün evvel yazıhanesine uğradım da az kaldı beni bile tanımıyordu be... Fakat, bize de olur mu?

— Uğrayıp ne yaptın?

— Ne yapacağım? Beş on (papel) kıvırdım, cızlamı çekdim. Ah, ne kadar olsa (okumuşluk) başka şey vesselâm.. Herif lisan biliyor. Ufak komisyonculuğu tüccarlığa kadar çıkardı. Hanın kapıcısına sordum: Ne diyorsun, bizim Çorbacı yüz bin lıralık adamdır! demez mi? Şaşırıp kaldım.. Ne dersin tâli..

Biraz düşündü, kaçırdığı fırsatı hatırlıyarak:

— Benim de, dedi. elime bir fırsat geçmedi, değil. Geçti amma. Ah, bu Türk, kafası yok mu? Bu kadar ince sahtekarlıklarla uğraşırken bile kumpanyaya sadakat göstermek istedim ve bir gece sekiz bin liralık evrakı naktiyeyi mahallerine tevzi etmek üzere bir otelde bavul içinde sakladım. Eğer bavulla birlikte bir başka memlekete geçip gitseydim, ve o paraları orada sürseydim kim anlıyacak ve bana kim ne yapacaktı? İşte zengin oldum gittiydi..

— Peki nasıl tutuldunuz sonra..?

— Dedim ya evvelce. Yahudi: Benim yapamadığımı yapmağa kalktı. Bir akşam dört bin

lira aldı götürdü ve ertesi günü (bana para lâzım oldu, bu dört bin lirayı hesabıma sayınız!) dedi. Maksadını derhal anladık, o çabuk zengin olmak istiyordu. Dört bin lirayı birden ona yedirir miydik ya?! O gece kafalarımız da dumanlı idi, herifi Perşmbe pazarındaki mahzende bir temiz patakladık ve bodrumda üç gün üç gece hapsettik, dişarıya çıkarmadık. Fakat, bu da çıkar bir yol değildi. İçimizden birisi: (Bunu kıkırdatalım, başımıza iş açacak!) dedi. Ben razı olmadım, çünkü cana kıymak benim raconumda yoktu! Yahudiyi bodrumdan çıkardık, güzel bir divana çektik, ders verdik. O da bize fenalık etmiyeceğine dair söz verdi. Anlarsınız ya, Yahudi sözü! Birkaç gün şöyle böyle geçti, gûya gene eski sadakatile çalışıyor gibi görünüyordu.

Ben yutmuyordum ya.. Ne ise! Bizim çorbacıya kandım, gafil avlandım, yoksa evelallah, otuz polis te basmış olsaydı, ben gene bir yolunu bulur yakamı sıyırırdım. Ne çare ki Yahudi ihbar etmiş, aleyhimizde tertibat alınmış.. Tam biz iş başında iken bastırmasınlar mı? Gel ayıkla pirincin taşını! Maamafih, Yahudi de yakayı kurtaramadı ya.. O do bizimle beraber mahkûm oldu. Sonra da geberdi gitti!

— Bu sefer çıkınca ne yapacaksın?

— Sahtekârlık iyi şey amma, ince san'at! Onu ben yalnız başıma kıvıramam. Hele bizim

çorbacı da şimdi tüccar oldu. Artık bu işin erbabı kalmadı, demektir. Ben, kendi kendime ne yapayım?! Elbette bir ekmek çıkaracak iş tutar ve namuslu adamlar gibi çalışırım. Amma, taliim yardım etmez de gene buraya gelirim.. O da başka!

Asabî ve kıskanç tiplerden..

Sarhoşlukla elinden nasılsa bir kaza çıkmıştı. Yoksa, o, katil ikaına istidadı olmıyan bir aile çocuğuydu..

S. beyin elinden böyle bir kaza çıkınca bütün Kadıköy halkı ona acımıştı. O zahiren sakin, halûk, terbiyeli görünürdü ve hakikatte de öyle sempatik bir gençti. Katil ikaına fıtreten istidadı olmıyan nezih bir aile çocuğu idi.

Harbi umumide levazım zabiti olmak üzere Harbiye nezareti tarafından Almanya tahsile gönderilen gençlerle birlikte Berline gitmiş ve orada üç sene kadar da Almanca tahsil görmüş olan S. bey mütarekede ticaretle iştigal ederken, kendi muhiti bulunan Kadıköyde S. hanımla münasebet peyda etmiş.

İki buçuk sene mukaddem S. hanım âşıkının serveti erimekte olduğunu görerek anasının teşvikile, S. beyi ihmal etmeğe başlamıştır.

S. bey işin farkına varmış ve fedakârlıktan geri kalmamış ise de, âşıkını kalbile sevmiyen

kadınların gözleri doymadığı için, S. hanım da bu zümreden olarak ihtiras ve arzularını, temaslarını seyrekleştirmek suretile tatmin ve ihsas etmiştir.

Halbuki o, çok hassas ve seriülintikal bir gençtir. Saf ve riyasız aşkına karşı gördüğü bu mukabeleden büyük ve derin bir teessür duyuyor.

Her kadın kalbinin zaman zaman muhtelif cihetlerden esen rüzgârlardan bocaladığını ve nihayet bir gün tabiîleştiğini ve bunun kadınlarda asrî bir hastalık halinde çok defa tezahürlerine şahit olduğunu derhatır ederek, bir müddet sabır ve tahammül etmiştir.

Her âşık gibi bir gözünü ve bir kulağını kapamıştır. Bu da bir fayda temin etmemiş ve S. bey çok haklı ve çok yerinde olarak teessür ve infiallerini izhara başlamıştır. Fakat, her yerde bir acuze fitnesi, binbir musibet getirir, derler ! S. hanımın annesi de bu iki tecrübesiz genç arasında işte böyle bir (kara çalı) rolünü oynamıştır.

S. bey o hafta muayyen gecesinde de sevgilisini görmemiş, bittabi bundan fevkalâde müteessir olmuştur.

O gece, herkesin yaptığı gibi, teessürünün izalesi için içmiş, içmiş. O ayyaş değildir, içki ile âlâkası pek azdır, fakat o gece haklı olarak fazlaca kaçırmıştır. Halbuki içki teessürü izale

eder mi ? Bilâkis zavallı gencin dimağında volkanlar tutuşturmuş, muhakemesini, iradesini ve hiç şüphesiz şuurunu da kaybettirmiştir.

Sonra ne yaptığını kendi de bilmiyor : Bulunduğu gazinodan çıkmış. Sevgilisinin evine gitmiş, kapının cıvarında dolaşmış. Ve S. hanımı eve girerken veyahut evden çıkarken görmüş.. Rovelverini boşaltmış.. Kadın derhal düşmüş ve ölmüş !

Bütün bunlardan onun katiyyen haberi yoktur. (içki) ve (kıskançlık) güya canlanarak S. beyin omuzlarına binmişler ve onun sevgilisinin kapısına kadar sürmüşler.. Orada bu iki saikle (teessür) akdi meşveret etmişler, (tesadüf) bunlara rehberlikte kusur etmemiş, tam bu esnada S. hanım karşılarına çıkınca hepsi birden (şuur) un üzerine çullanmışlar.. (Şuur) şaşırmış ve (muhakeme) ve (tedbir) arkadaşlarını dürtmüş.. Onların da öpüşmüş olduğunu ve yularları (içki) ve (kıskançlık) ın ellerinde bulunduğunu görünce acz içinde çırpınıp kalmış ! İşte o vakit bu kuvvet birleşerek S. beyin eline rovelveri vermişler ve tetiğini çekmişler...

Vakanın ertesi günü, o, bunları polis ve müstantikten öğrenerek ağlamış.. Ağlamış ! Nihayet, kanun onu on beş seneye mahkûm etmiş. Hadise aftan müehhar olduğu için biçare genç, emsali gibi müddeti cezaiyesinin nısfı

kadar da af görmemiş. Hesapça daha tahliyesine on iki sene var. O, daima bu müddeti gözünde büyüterek teessür ve azap içinde vakit geçirir. Teessür ve ıztıraplarını arkadaşlarına hissettirmemek ve onları da neşesizliğe sevketmekten ictinap eder. Bazen şen fakat, ekseriya durgun, dalgın ve mütefekkir görünür.

Onunla görüştüğümüz zaman :

— Hiç meyus olmayınız azizim ! Böyle bir kaza herkesin başına gelebilir. Daha çok genç siniz ! Metin ve saburlu olunuz ! İnşallah hükûmetimiz bir cumhuriyet affı yapar, o vakit sizler de istifade edersiniz ! Cürmünüz yeni kanunu cezadan çok mukaddem olduğundan nısıf af görürsünüz ! Sonra meşruten tahliyeler filân var, onlardan da istifade eder ve burada ümit ederim ki fazla kalmazsınız ! diye teselli ettim.

Maamafih kendisinin de buna kanaatı vardır ve bununla mütesellidir.

Hapishanelerde böyle gayrı şuurî bir hareket neticesi olarak vukua gelmiş birkaç katil hadisesi vardır ki, failleri cidden muhtacı merhamet ve atıfettirler.

Amerikalı hâkim ve âlim mister (Parker) bu gibi cürüm sahibi kimselerden bahsederken diyor ki :

[Kasdi mahsusla ikaı katletmemiş olan mücrimler için hapishane idarelerinin gayet

müşfikane hareket eylemeleri icap eder. Çünkü, onlar mevkii içtimaîleri yüksek olan herhangi bir şahsın daima elinden çıkabileceği muhakkak olan bir kaza ve tesadüf neticesi olarak hapishanelere düşmüş bir takım talisizlerdir. Mahbesteki hayatları bir hüznü daimî içinde geçer; günler uzadıkça melânkolik olurlar. Serbest hayatta az, çok irade ve azimleri varsa, hürriyet ve hareketleri tecdit edilince, bu gibi evsaf ve kudretlerini de kaybederler. Bir mücrim bunları kaybetmeğe başlayınca hüviyetini ve ahlâkını da tedricen kaybetme devresine dahil olur, ki hapishanede bir mücrim için en ziyade dikkat edilecek nokta budur!

Hapishaneleri teftişe memur olan terbiye mütehassıslarının ve hapishaneler rüesasının, bu gibi eşhas hakkında ifasını vicdanen mütekeffil bulunduğu vazifeler bu itibarla pek mühimdir. Onları hapishanelerden çıkarken, ahlâkî ve insanî meziyetlerinden hiçbir şey kaybetmemiş olduğu halde, cemiyetin aguşuna eskiden daha müdebbir ve daha mütekâmil bir insan olarak tevdi etmelidir. İrade kudretleri hapishanelerde zaafa uğrıyan mücrimlerin vaziyet ve avakıbı elimelerinden bu müesseseler ve bu müesseselerdeki insanları ıslaha memur mütehassıslar mes'uldürler.

S. bey hepishanede herkes üzerinde samimî bir arkadaş tesiri bırakmış ve hapishane

idaresinin hüsnü teveccühünü isticlâbe muvaffak olmuştur.

Yarın onu ve onun gibi kazazedeleri, Amerikalı âlimin tarif ettiği evsafı haiz ve iradesine sahip ve mütekâmil birer fert olarak hayat yollarında emin ve itimadı nefsle yürümelerini ve cemiyete müfit anasır meyanında ahzı mevki eylemelerini temenni ederiz.

Hapishanelerde hüviyetlerini kaybeden tipler..

Onların simalarında sefalet ve istiraptan başka bir şey okunmaz!

Koğuşta bitlenen mahkûmları on beş günde veya ayda bir defa yanan etüye çıkarırlar.

Baştan aşağı sırtlarından elbiselerini ve çamaşırlarını çıkarır etüye verirler, kendilerini de eski mehterhane çatısı altında bekletirler. Etüden münavebe ile ellişer ellişer buharlı elbiselerini alanlar tekrar koğuşlarına sevk edilir ve o gün aynı manzara birkaç defa, mahşerden bir nümune olmak üzere tekrar eder. Bu, gûya bir temizliktir, yahut temizlik namına eski devirlerden kalma bir âdettir diye usulen yapılır.

Sefillerin altı ay ve bir sene hamam yüzü görmiyen kirden çamur sütunu halini almış

vücutlarında çamaşır ve elbise namına taşıdıkları paçavraları ayda bir etüden geçirmekteki külfete neden lüzum görüldüğünü herkes gibi ben de henüz anlıyamadım.

"Sefiller„ müellifi büyük dâhi "Viktor Hugo„ mahpesteki düşkünlerden bahsederken:

— "Bir ande ve bir arada beş yüz sefil gördüm. Yani, bir ande ve bir arada beş yüz sahifelik bir kitap okudum!„ demiş.

Kendisinden yarım asır sonra doğan bir medeniyetin kucağında:

Heyeti içtimaiye içersinde bir kısmının hapishane köşelerinde en iptidaî görüş ve düşünüşlerle malûl ve muztarip olacağını cemiyetin de enin ve istıraba karşı göz ve kulak kapatacak kadar hissiz bulunacağını evvelce keşfetmiş olsaydı, o büyük dâhi acaba, beşeriyetin bir gün "saadeti kâmile„ ye mazhariyeti gibi boş emel ve ümitlere kapılır mıydı?

İşte medeniyet asrında yürekler sızlatan bir resmi geçit! Her memleketin ve her milletin sinesinde hiç şüphesiz böyle bir kafilei mahkûmiyne tesadüf edilir. hapishaneler, insanları fenalıktan kurtarmamış, bilâkis envaını öğretmiştir.

Sefillerin günah ve taksiratının yarısı da cemiyete aittir. Bizim çıplaklar kafilesinin Avrupadaki sefillerden ayrı bir hususiyeti vardır. Onların memleketlerinde fabrikalar, ıslah-

haneler, muazzam darüssınaalar ve kimsesizleri çalıştırma cemiyetleri gibi, işsizler ve himayesiz kalmış düşkünleri cemiyete fenalık yapmamağı düşünmeğe vakit ve fırsat bulmadan kolundan tutup çeken sayısız müesseseler olduğu halde, bizim memleketimizde henüz tekâmül merhalesini bulamadığımızdan sefiller ve düşkünler, esrarkeşler, hırsızlar yankesiciler ve fahişeler hapishaneden hayata avdet ettikleri zaman dünyaya yeni doğmuş bir çocuk idraksizliğile sağa sola çırpınıp dururlar.

İşte bu esnada hadisat ve tesadüf karşılarına ne çıkarırsa maişet kapısı olarak derhal ona sarılırlar.

Çok ümit ederim ki, içtimaiyat noktai nazarından bir mana ve ehemmiyeti haiz olduğunu zannettiğim şu samimî satırlar, bir gün mürvet sahibi alicanap zenginlerimizden birinin nazarı merhrmetine çarpar da, hapishanedeki sefillere üç, beş yüz takım elbise ve çamaşır hediye eder ve bunun bedeli için de - mukabilinde göreceği binlerce damla göz yaşından şükranlar kâfi gelmiyorsa - bir gece :

— Kumarda kaybettim! Ne ehemmiyeti var...

Diye teselli bulur !

*
* *

Medenî ve bedevîler elbise ve kıyafetlerile tefrik edilirler. İnsanların üzerinden elbiselerini alarak çırçıplak bırakınız! O vakit birini diğrinden güçlükle tefrik edebilirsiniz! Sefiller de öyledir..

Hapishanedeki çıplaklar etüve geldikleri gün, bitli elbiseleri buhar makinesinden çıkıncıya kadar çırçıplak, bir et yığını halinde titreşir, oynaşırlar. Bu hazin manzaranın arzettiği sefalet pek tahammülsüzdür.

Bir inilti halinde kulağıma akseden bir günün muhaverelerini, aynen geçiriyorum:

—Ne bitmez, tükenmez çilelerimiz varmış be.

— Elbette.. İnsan olsak buralara düşer mi idik?

— Ne demek istiyorsun.. Hayvan mıyız?

— Hayır..

— Ya ne idi o dediğin lâf?..

— Yani demek istedim ki hayvandan daha beter.. Dokuz canlı bir mahlûk!

— O da nesi.. Sayıklama!

— Evet, evet sayıklıyor. Haydi kuzum, biraz boğuş. Isınırsın! Bak, dişlerin biribirine çarpıyor..

— Ona: Trampete çalıyor, derler.

— Ne bakıyorsun be, öyle şaşkın tavuk gibi? Doğru söylüyorlar, haydi kalk! Ölecek değilsin ya...

— Babam, siz hiç lâf anlamıyorsunuz galiba! Bu havada saatlerce çıplak duruyoruz da gene geberip kurtulamıyoruz. Ne çıkmaz canımız varmış!

— O da kim? Sus be..

— Sancım var! Öleceğim!

— Allahın bahtiyar kulu! Ölümü ben istedim, piyango sana çıktı...

— Koş, haydi! Osman ağanın arabası adam bekliyor..

— O mezarcı da ne soğuk adam be..

— Şuna bak, lâf söyledi: Mezarcı da soğuk olmaz da kim soğuk olur? Budala...

— Ah...

— Sen de mi? Sen de mi?

— Ayaklarım soğuktan morarmış.

— Allahın bahtiyar kulu! Biraz daha gayret et. Geberirsen ne mutlu!

— Ulan bu da lâf mı, cangaloz?!

— Sus be sen de, hayret! Çocuk zaten hasta.. Ekmeğini bir kuruşa bana sattı diye mi lâf ediyorsun?

— Yok, ağabeyciğim!.. Sana lâf...

— Helâlım! Sancım geçiyor.. Bir yel idi galiba!

— Ne merak ediyorsun be? Korktun mu sen de ötekinin yanına gidersin!

— Ulan.. Vay canına be! Ekmeğin müşterisi çıkınca herifçi oğlu canlandı.

— Doğru söyle, alıyor musun ?
— Kuruş kovuşta hazır...
— Kuruş yerine cıgara da olur, imanım !
— Yok amma, buluruz. Fakat bütün olmaz..
— Ya..
— Miso..
— İstemem, kuruşu ver.
— Ulan, sen kuruşu al, ben sana bulurum !
— Nerede ?
— Kovuşta.. Zulada ! Fakat, para peşin..
— Peki, lâkin parayı alıp vermezsen..
— Ah.. durma be !
— Sus ulan, ısınırsın !
— Hey.. Dalaşmayın orada be ölüsü kınalılar !
— Hişt.. Meydancı bağırıyor. Hasan Hüseyin derler ona. Şakası yoktur, Alimallah, sopayı bir kaparsa, hepinizi yere serer ha !
— Ağam eğlenecek ! Durun be.. Biz de dinliyelim : (Lâz Hüseyin) ermeni taklidi yapıyor.

Amerikalılar

ve

Fizyonomoni

Amerikada İlmi sima mütehassıslarından fizyonomi raporu alarak fıtrî kabiliyetlerini öğrenmek merakı bütün milleti sarmıştır.

Meselâ bir ticarethane müdürü müessesesine alacağı veznedarı itimada lâyık görmüyor ve ahvalinden şüphe ediyorsa, derhal bir fizyonomi mütehassısına gönderip raporunu görmek ister.

Acaba şayanı itimat bir adam mıdır? Yoksa fıtreten hırsızlığa ve fenalığa istidadı var mıdır?

Rapor tetkik edildikten sonra son hüküm verilir.

Evlenecek çiftler de ekseriya ayni ihtiyacı duyarlar. Biribirini yeni tanıyan ve sevişen iki gencin yekdiğerine olduğu gibi görünmesi imkânı yoktur. Bu hakikati herkes bilir. O halde ne yapmalı?

En kestirme yol, her ikisinin de bir fizyonomi mütehassısına gitmesidir.

Çiftler raporlarını alınca, kız erkeğinkini, erkek de kızınkini tetkik eder. Biribirlerinde aradıkları evsafı ve meziyetleri haiz iseler, evlenirler.

Çok defa, rapor tetkikinden sonra mizaç ve tabiatleri biribirine uygun olmadığı anlaşılarak ayrılan çiftler görülmüştür.

Meselâ havaî bir kadının çok ciddî bir erkekle mesut olması mümkün müdür?

Yahut çok züppe bir delikanlının, ağır başlı bir kadınla evlenerek mesut bir yuva kurması kabil olur mu?

Amerikalılar bunları (fizyonomi) raporile tesbit etmektedirler.

Amerikalıların son senelerde (fizyonomi) raporuna ne kadar çok ehemmiyet verdiklerini anlatmak için, size garip bir hadise nakledeceğim.

Tahminen beş sene evvel, Amerikada ilân edilen zabıta eserleri müsabakasına, ben de, Türkiyeden (mücrimlerin ruhiyatı) ve (Potreparle) namındaki bu eserlerimle iştirak etmiştim.

O sene, Napoliden hareket eden vapurumuzda bir çok Amerikalı seyyahlar vardı. Benim kamaramda da Amerikalı zengin bir mühendis vardı. Bu, çok şen ve sevimli bir adamdı. Günler geçtikçe dostluğumuz artmıştı.

Kendisini fizyonomi bahsinin çok alâkadar ettiğini söylemişti. Israrı üzerine ben de kendi intiba ve müşahedelerimi kaydederek, ufak bir etüt şeklinde kendisine vermiştim.

İki sene sonra bu zattan şu mektubu aldım:

New - York: 7 Kânunuevvel 1926

Muhterem dostum!

Size daha evvel minnetlerimi arzedecektim, fakat Napoliden gelirken vapurda defterime yazdığınız adresi vaktile bulamadım. Beni mazur görünüz! Elli yaşından sonra tekrar teehhül ettim ve bir evlâdım dünyaya geldi... dediklerinizin hepsi çıktı! Beni tetkik ederken, elimde iki izdivaç işareti gördüğünüzü söylemiştiniz! Ben ise, vefat eden zevceme böyle bir hürmetsizlikte bulunmıyacağımı söylemiştim. Ah, bu erkekler... Niçin bilmem, bu fikir ve kararımda sebat edemedim?! Evlendim.. Hem de - dediğiniz gibi - beyaz saçlarımla amur yaparak...

Şimdilik çok mesut ve bahtiyarım. Size çocuğumun üç aylık bir resmini hatıra olmak üzere gönderiyorum. Simasındaki hususiyetleri aynen yazdım. Bu şekilde tahlil mümkün olursa, bana derhal raporunu gönderiniz, hattâ fevkalâde bir şey görürseniz - ücreti tarafıma ait olmak üzere - beni bir telgrafla haberdar ediniz. Valdesi ve ben çok merak ediyoruz. Bizi bu meraktan kurtarmanızı rica ederim.

Hürmet ve selâmlarımı kabul ediniz aziz dostum.

M. Harding

Seyahat arkadaşım olan Mister (Harding) in çocuğuna, dostumun hatırını kırmamak için kısa bir tahlil yapıp gönderdim.

Mühendis Harding bu hâdiseye fazla ehemmiyet vermiş olacak ki, bir müddet sonra, Amerikada büyük ve kârlı işlerin komisyonculuğunu yapan 5 milyon dolar sermayeli (W. B. Parker) kumpanyasının müdiri umumîsinden çok garip bir davetname almıştım.

(Parker) müessesesi direktörü bana New-Yorkta bir atelye açacağını, halkın böyle meraklı ilimlere çok ehemmiyet verdiğini; yalnız Amerikaya gelirken sakal bırakmaklığımı, ve bu yüzden temin edilecek hasılatın yüzde ellisinin bu müesseseye terkine muvafakatimi istiyordu! Hattâ Nev-Yarkta çıkan bazı gazetelere (Şarktan esrarengiz bir adam geliyor!) diye yazılar yazdırmıştı.

(Parker) Müessesesine, bu işi yapamıyacağımı cevaben bildirmiştim.

Bunu, bulutlara karışan yüksek binalarile yirminci asrın en muhteşem medeniyetini kuran Amerikalıların aynı zamanda ne kadar batıl itikatlara bel bağladıklarını anlatmış olmak için kaydediyorum. (İlmi sima) en eski ve müsbet ilimlerden biridir. Fakat hiç bir ilim insanların hissiyatına hâkim olamamıştır.

Biribirini derin ve sarsılmaz bir aşkla seven bir çifti, bir fizyonomi raporu, yekdiğerinden

ayrılabilirse, o çiftler biribirine esasen pamuk ipliğile bağlı demek olur.

Hakikî aşk bağlarını çözecek ve koparacak bir kuvvet tasavvur edilebilir mi?

Diğer his sahalarında da tahlil raporlarının hükmü yok gibidir.

Fakat, şurasını inkâr edemeyiz ki, insanlar, maneviyatını okşayan herhangi bir söze çok defa inanırlar, inanmak ihtiyacını duyarlar. İnanmamış insanlar bile ekseriya inanmış gibi görünmeğe mecbur olurlar.

Meselâ bir fizyonomi mütehassısı size: (Çok zengin olacaksınız!) derse, bu söz elbette hoşunuza gidecektir. Ölünciye kadar bu üç kelimenin tahakkukunu bekliyeceksiniz!

İnsanlar maneviyatını takviyeye mecburdurlar. Amerikada, ilmi sima, meyus ruhları ve ölmüş hisleri kamçılıyan bir ilimdir. Nev-Yorkta, ruh hastalarını tedavi eden fizyonomonistler vardır.

Bizim kitabımız, en ziyade, (Portreparle) ilminin zabıtaya ve hâkimlere fevaidi noktai nazarından telif edilmiştir.

— 15 Mayıs 1929 —

— SON —